

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİMDE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK ARAŞTIRMALARI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

LADİN ŞENGÜL

İzmir
2022

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİMDE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK ARAŞTIRMALARI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

LADİN ŞENGÜL

DANIŞMAN
DOÇ.DR. NEVİN AKKAYA

İzmir

2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Eğitimde Çok Kültürlülük Araştırmaları Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

04/07/2022

Ladin ŞENGÜL

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 06/07./2022

Tez Başlığı:

Eğitimde Çok Kültürlülük Araştırmaları Üzerine Bir Araştırma

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam **175** sayfalık kısmına ilişkin, **06/07/2022** tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (**Turnitin**-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin **benzerlik oranı % 14'dür**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) x

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☐

☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça hariç, ☒ Alıntılar dâhil, ☒ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça dâhil, ☐ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. x	
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. x	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Ladin ŞENGÜL
Öğrenci No : 2020950167
Anabilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Programı : Türkçe Öğretmenliği
Statüsü : Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

ÖĞRENCİ

DANIŞMAN

Ladin ŞENGÜL
06.07.2022

Doç.Dr Nevin AKKAYA
06.07.2022

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

İnsan yaşamı üzüntünün, mutluluğun, kızgınlığın, sevincin eşlik ettiği uzun ve engebeli bir yoldur. Yolumun bu dönemi hayatımda geçirdiğim zorlu ama bir o kadar gün ışığı ve umudun hep var olduğunu öğreten bir yıldır. Tezimi yazdığım bu süreçte geçirdiğim zorluklarda güler yüzüyle ve şefkatiyle yanımda duran, sorduğum her soruyu ve sorunumu sabırla dinleyen, yoluma her zaman ışık tutan, yeni deneyimler ve keşifler için beni her zaman destekleyen ve cesaret veren, öğrencisi olmaktan büyük bir onur ve mutluluk duyduğum danışman hocam Sayın Doç. Dr. Nevin AKKAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bana benden çok inanan, her koşulda desteklerini ve sevgisini esirgemeyen, birlikte yürüdüğümüz yolda ellerimi tutan, motivasyonumu kaybettiğimde her zaman gelip eskisinden daha da güçlü bir ben için hep orada var olan, öğrendiğim her yeni bilgiyi koşup yetiştirdiğim, bu hayatı birlikte öğrenip birlikte deneyimlediğimiz canım babam Erus ŞENGÜL ve canım annem Bahar ŞENGÜL'e verdikleri tüm emekler için sonsuz teşekkürleri boynumun borcu bilirim.

Tezimin bittiğini göremeden aramızdan ayrılan ama her zaman bana inanan ve destekleyen, sarı kızına hep öğütler verip, dualarını eksik etmeyen, hayatımda gördüğüm en güçlü kadın olan rahmetli anneannem Bedriye GELENLER'e ve rahmetli pamuk dedem Mehmet GELENLER'e teşekkür ederim.

Birlikte güldüğüm, birlikte ağladığım, birlikte büyüdüğüm, mesafelerin sadece rakamlardan ibaret olduğunu gerçek dostluğun mesafe ve engel tanımadığını anladığım, bir dosttan daha fazlası olup ailemizin birer üyesi olan kız kardeşlerim Nilgün USTA ve Tülin MERT'e teşekkür ederim. İsmi saymadığım ama her zaman hep aklımda ve gönlümde yeri olan tüm arkadaşlarıma ve yakınlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ix
ABSTRACT.....	xii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç ve Önem	3
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri.....	5
1.4. Sınırlılıklar	8
1.5. Varsayımlar.....	8
1.6. Tanımlar.....	8
BÖLÜM II.....	10
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	
.....	10
2.1. Kültür	10
2.1.1. Kültürü Oluşturan Unsurlar.....	12
2.1.2. Kültürün Özellikleri	13
2.1.3. Kültürün İşlevleri	14
2.1.4. Kültürel Süreçler	15
2.1.5. Kültür Çeşitleri.....	16
2.1.5.1. Genel Kültür	17
2.1.5.2. Alt Kültür	17
2.1.5.3. Maddi Kültür	17
2.1.5.4. Manevi Kültür	17
2.1.5.5. Baskın Kültür	17

2.1.5.6.	Karşıt Kültür	17
2.1.5.7.	Kitle Kültürü.....	18
2.1.5.8.	Halk/Folk Kültürü	18
2.1.5.9.	Yüksek Kültür	18
2.1.5.10.	Popüler Kültür	18
2.2.	Eğitim ve Kültür	18
2.3.	Çok Kültürlüğün Tanımı.....	20
2.4.	Çok Kültürlü Eğitim	20
2.4.1.	Çok Kültürlü Eğitimin Tarihi.....	22
2.4.2.	Çok Kültürlü Eğitimin Amacı ve Gerekliliği.....	23
2.4.3.	Çok Kültürlü Eğitimin Güçlü ve Zayıf Yönleri	25
2.4.4.	Dünyada Çok Kültürlü Eğitim	26
2.4.5.	Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitim.....	28
2.5.	İlgili Araştırmalar	29
2.5.1.	Dünyada Yapılan Araştırmalar	29
2.5.2.	Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	30
BÖLÜM III		32
YÖNTEM		32
3.1.	Araştırmanın Modeli	32
3.2.	Evren / Örneklem	32
3.3.	Veri Toplama Süreci ve Araçları	32
3.4.	Verilerin Analizi.....	33
3.5.	Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği.....	34
3.6.	Araştırmacının Rolü	34
BÖLÜM IV		35
BULGULAR		35

1.Dünyada Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılmış Araştırmalara Yönelik Bulgular.....	35
2. Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılan Araştırmalara Yönelik Bulgular.....	43
2.1. Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılan Makale ve Bildirilere Yönelik Bulgular.....	46
2.2. Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılan Tezlere Yönelik Bulgular	60
3.Dünyadaki ve Türkiye’deki Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılmış Araştırmaların Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular	77
BÖLÜM V	83
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
5.1. Tartışma	83
5.2. Sonuç ve Öneriler	85
5.2.1. Sonuç.....	85
5.2.2. Öneriler	91
KAYNAKÇA.....	94
EK 1.	104
EK 2.	105
EK 3.	154

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1:Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı..	35
Tablo 2:Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların türüne göre dağılımı.....	37
Tablo 3:Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaaların ülkelere göre dağılımı	37
Tablo 4:Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların yıllara göre dağılımı.....	43
Tablo 5:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların türüne göre dağılımı	44
Tablo 6:Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin yıllara göre dağılımı	46
Tablo 7:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin çalışma grubu bölümlerine göre dağılımı	49
Tablo 8:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin çalışma gruplarına göre dağılımı	50
Tablo 9:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımı	54
Tablo 10:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin araştırma yöntemine göre dağılımı	56
Tablo 11:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin veri toplama araçlarına göre dağılımı	57
Tablo 12:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin ölçek türüne göre dağılımı	58
Tablo 13:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin veri analiz yöntemine göre dağılımı	59
Tablo 14:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı	61
Tablo 15:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yayınlandığı üniversitelere göre dağılımı	63
Tablo 16:Çok kültürlü eğitim ile ilgili tezlerin yapıldığı bölümlere göre dağılımı	66
Tablo 17:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin çalışma grubuna göre dağılımı	69
Tablo 18:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımı	71
Tablo 19:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin araştırma türüne göre dağılımı	73

Tablo 20:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı	74
Tablo 21:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin ölçek türüne göre dağılımı	75
Tablo 22:Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapıların tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı	76
Tablo 23:Dünyada incelenen çalışmalar	105
Tablo 24:Türkiye’de incelenen çalışmalar.....	139
Tablo 25:Türkiye’de incelenen tezler	149

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı. ...	36
Şekil 2. ABD ve diğer ülkelerde yapılan çok kültürlü eğitim çalışmalarının oranı	39
Şekil 3. ABD dışında çok kültürlü eğitimle ilgili en çok çalışma yapılan ülkeler	40
Şekil 4. Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların konulara göre dağılımı	41
Şekil 5. Çok kültürlü eğitim ile ilgili çalışmaların konu alanlarının ülke kategorisinde en çok yer alan ülkeler.....	42
Şekil 6. Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların yıllara göre dağılımı	44
Şekil 7. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların çalışma diline göre dağılımı. ...	45
Şekil 8. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin yıllara göre dağılımı. ...	47
Şekil 9. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin çalışma diline göre dağılımı.	47
Şekil 10. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin anahtar kelimelere göre dağılımı.	49
Şekil 11. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde çalışma gruplarının cinsiyete göre dağılımı	53
Şekil 12. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin coğrafi bölgelere göre dağılımı	53
Şekil 13. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin örneklem türüne göre dağılımı	54
Şekil 14. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin araştırma yaklaşımına göre dağılımı.	56
Şekil 15. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde en çok kullanılan ölçekler	58
Şekil 16. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı	61
Şekil 17. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin türüne göre dağılımı	62
Şekil 18. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin diline göre dağılımı	62
Şekil 19. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin bağlı oldukları şehirlere göre dağılımı	65
Şekil 20. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yayınlandıkları enstitülere göre dağılımı	66
Şekil 21. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı.....	67

Şekil 22. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerde çalışma gruplarının cinsiyete göre dağılımı	70
Şekil 23. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin coğrafi bölgelere göre dağılımı	70
Şekil 24. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin örneklem türüne göre dağılımı	72
Şekil 25. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin araştırma yaklaşımına göre dağılımı .	73
Şekil 26. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerde en çok kullanılan ölçekler	75
Şekil 27. Dünyada ve Türkiye’deki çok kültürlü eğitim çalışmalarının yıllara göre dağılımı	77
Şekil 28. Dünyada ve Türkiye’deki çok kültürlü eğitim çalışmalarının yıllara göre dağılımı ...	78
Şekil 29. Dünyada ve Türkiye’deki çok kültürlü eğitim çalışmalarının türlerine göre dağılım ...	78
Şekil 30. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların genel olarak yıllara göre dağılımı	79
Şekil 31. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların genel konu dağılımları	80

ÖZET

EĞİTİMDE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK ARAŞTIRMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Çok kültürlü eğitim her öğrencinin sahip olduğu farklılıklara kucak açan, eşit ve adil bir eğitim anlamına gelmektedir. Küreselleşen dünyada çok kültürlü eğitim giderek önem kazanmış ve araştırmalara konu olmuştur. Bu tezde, çok kültürlü eğitim çalışmalarının dağılımı nedir sorusuna cevap aranmakta ve konuyla ilgili bütüncül bir bakış sunması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda dünyada ve Türkiye’deki çok kültürlü eğitim araştırmaları betimsel içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma evrenini çok kültürlülük ile ilgili yapılan çalışmalar, örneklemini ise çok kültürlü eğitim çalışmaları oluşturmaktadır. Çalışmada ULAKBİM, YÖKTEZ, Google Akademi arama motorları kullanılmış olup konuyla ilgili çalışmalar araştırma kapsamında oluşturulan veri toplama formuna göre toplanmıştır. Dünyada 711 çalışma, Türkiye’de 273 çalışma, toplamda 984 çalışma incelenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular MS Office Excel programı kullanılarak şekil ve grafikler ile sunulmuştur.

Bu incelemede elde edilen bulgular üç başlık altında incelenmiştir. İlk olarak dünyada çok kültürlü eğitim çalışmalarının 1974 yılında başladığı, en çok çalışmanın ise 2009-2010 yıllarında ve en çok makale türünde yazıldığı tespit edilmiştir. Dünyadaki çok kültürlü eğitim çalışmaları 42 farklı ülke ve 20 ülke işbirliğinde yapılmış olup çalışmaların %74’ünü ABD’deki çalışmalar oluşturmaktadır. Çalışmaların konu dağılımlarına göre incelemesinde en çok ülkelerde çok kültürlü eğitim ve yaklaşımlar-teoriler-felsefeler kategorilerinde konuların yer aldığı görülmüştür.

Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmalarının 2003 yılında bir kitap ile başladığı, makale ve bildirilerin 2005, tezlerin ise 2008 yılında başladığı tespit edilmiştir. Çok kültürlü eğitim ile ilgili en çok çalışmanın 2019 yılında, tür olarak en çok makale, tezlerde ise yüksek lisans tezlerinde yapıldığı görülmüştür. Türkiye’de çok kültürlü eğitim araştırmalarında çalışma dili olarak en çok Türkçe ve kadın

katılımcıların tercih edildiği görülmektedir. Çok kültürlü eğitim çalışmalarında anahtar kelime olarak en çok ‘‘Çok Kültürlü Eğitim’’, ‘‘Çok Kültürlülük’’, ‘‘Öğretmen-Öğretmen Adayları’’ kategorisinde kelimelerin yer aldığı tespit edilmiştir. İncelenen çalışmalarda en çok tercih edilen çalışma gruplarının ise öğretmenler ve öğretmen adayları olduğu ve amaçlı örneklem kullanıldığı görülmüştür. Çok kültürlü eğitim ile ilgili çalışmalarda veri toplama aracı olarak en çok ölçekler ve ölçek türü olarak da tutum ölçekleri tercih edilmiştir. Konuyla ilgili çalışmalarda en çok Marmara Bölgesinin tercih edildiği görülmektedir. Çalışmalar Marmara Bölgesinden sonra makale ve bildirilerde İç Anadolu, tezlerde ise Doğu Anadolu Bölgesinde yürütülmüştür.

Makale ve bildirilerde çalışmalar en çok karma bölümlerde, Temel Eğitim ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde yapılmıştır. Çok kültürlü eğitim ile ilgili tezler ise en çok Marmara Üniversitesi’nde ve İstanbul ilinde yapılmıştır. Tezlerin %61’i Eğitim Bilimleri Enstitüsü, %34’ü Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde, %5’inin ise diğer enstitülerde ve Eğitim Programları ve Öğretimi bölümünde yapılmıştır. Makale ve bildirilerde en çok 1-50, tezlerde ise 201-300 örneklem büyüklüğü tercih edilmiştir. Makale ve bildirilerde nicel ve nitel araştırmaların birbirine eşit, tezlerde ise nicel araştırmaların daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Makale ve bildirilerde nitel araştırmalarda daha çok doküman analizi, tezlerde durum çalışması, nicel araştırmalarda ise betimsel çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Veri analiz yöntemi olarak nicel araştırmalarda kestirimsel istatistikten, nitel araştırmalarda ise içerik analizinden yararlanılmıştır.

Sonuç olarak Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmalarının, dünyadaki çalışmalardan 29 yıl sonra başladığı ve yaklaşık 18 yıldır da çok kültürlülük ile ilgili çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Çok kültürlü eğitim çalışmaları genel olarak en çok 2016 ve 2018 yılında yapılmıştır. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların genel olarak konu dağılımları Eğitim-Öğretim, Kimlik, Kültür, Tutum-Algı-Görüş vb., Öğretmen-Öğretmen Adayları, Sosyal Yapı, Küreselleşme kategorilerindedir.

Anahtar Kelimeler: Çok Kùltùrlù Eēitim, Çok Kùltùrlù Eēitim Çalışmaları,
Betimsel İçerik Analizi

ABSTRACT

A RESEARCH ON MULTICULTURALISM STUDIES IN EDUCATION

Multicultural education means an equal and fair education that embraces the differences of every student. In the globalizing world, multicultural education has become increasingly important and has been the subject of research. In this thesis, an answer is sought to the question of what is the distribution of multicultural education studies and it is aimed to present a holistic view on the subject. Accordingly, multicultural education research in the world and in Turkey has been examined using descriptive content analysis. The study is population consist of multicultural research, and the sample consists of multicultural education studies. In this study, It were used search engines which is ULAKBİM, YÖKTEZ, Google Scholar and studies on the subject were collected according to the data collection form created within the scope of the research. In this thesis, examined 711 research in world, 273 research in Turkey, totally 984 research. The findings in the study are presented with figures and graphics using MS Office Excel program.

In this study, the findings were examined under three title. It has been determined that first of all, multicultural education studies in the world started in 1974, and the most studies were written in 2009-2010 and the most articles were written. Multicultural education studies in the world have been carried out in cooperation with 42 different countries and 20 countries, and 74% of the studies are in the USA. In the analysis of the studies according to the subject distribution, it was seen that the subjects were mostly included in the Multicultural Education in Countries and Approaches-Theories-Philosophies categories .

It has been determined that studies on multicultural education in Turkey started in 2003, articles and proceedings started in 2005 and theses started in 2008. It was seen that the most studies on multicultural education were made in 2019, the most articles as a genre, and the master's theses in theses. It is seen that Turkish as the working language and female participants are mostly preferred in multicultural education studies in Turkey. It detected to most used keyword is " Multicultural Education",

"Multiculturalism" and "Teacher-Pre Service Teacher". It was seen that the most preferred study groups in the examined studies were teachers and teacher candidates, and purposeful sampling was used. In studies on multicultural education, it has been seen that scales are mostly preferred as data collection tools and attitude scales are preferred as scale type. In the studies on the subject, it is seen that the Marmara Region is mostly preferred. After the Marmara Region, the studies were carried out in Central Anatolia in articles and proceedings and in Eastern Anatolia in theses. Studies in articles and proceedings were mostly carried out in mixed departments and in primary education and in Social Studies Teaching. The theses on multicultural education were mostly made in Marmara University and in Istanbul. 61% of theses were done at the Institute of Educational Sciences, 34% at the Institute of Social Sciences, and 5% at other institutes and in the Department of Curriculum and Instruction. A sample size of 1-50, at least 951+ in articles and proceedings, and 201-300 in theses was preferred. It has been seen that quantitative and qualitative researches are used equally in articles and proceedings, while quantitative researches are used more in theses. In articles and proceedings, mostly document analysis in qualitative research, case study in theses, and descriptive studies in quantitative research were carried out. As a data analysis method, predictive statistics were used in quantitative research and content analysis was used in qualitative research.

As a result, multicultural education studies in Turkey started 29 years after the studies in the world and it is a subject that has been working on it for about 18 years. Multicultural education studies were carried out mostly in 2016 and 2018. In general, the subject distribution of the studies on multicultural education is in the categories of Education-Teaching, Identity, Culture, Attitude-Perception-Opinion, etc., Teacher-Teacher Candidates, Social Structure, Globalization.

Keywords: Multicultural Education, Multicultural Education Studies, Descriptive Content Analysis

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Chatelain okul hayata hazırlanış değil, hayatın kendisidir der. Bu açıdan okullar içerisinde bulundukları toplumun bir ürünü, yansıması ve toplumun her kesiminden bireyi bir arada bulunduran küçük topluluklardır. Okullar toplumların dününü, bugününü ve yarınını, düşünce yapısını, normlarını, ideallerini yansıtmaktadır. Okullar amaçlanan ve ulaşılmak istenen ideal toplum ve dünya düzenine giden yolda kazanılması gereken bilgi ve becerilerin sistemli bir şekilde verilmesinde aracıdır. Dünyanın, toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, etkin, adaletli, bağımsız, sorgulayan ve üreten, toplumla uyumlu bireylerin yetiştirilmesinin amaçlandığı eğitim ile de toplum şekillenmektedir. Hem evrensel hem ulusal hem de bireysel yöne sahip olan eğitim, her bir bireyi eşit ve adil bir şekilde kucakladığı demokratik ve ömür boyu devam eden bir süreçtir. Çok kültürlülük ise farklı kültürel arka planlara sahip insanların bu farklılıklarının saklanmadığı, görmezden gelinmediği, toplumdaki sosyo ekonomik, etnik köken, dil ve din, özel gereksinime sahip olma durumu, cinsel kimlik vd. farklılıklara sahip bireylerin bu farklılıklarla kabul görüldüğü, ayrıştırıcı olmayan bir toplum hedefidir. Bu bakımdan çok kültürlülük toplumsal bir gerçekliği barındırmaktadır.

Küreselleşmenin etkisiyle bireylerin kimlik arayışları ve bireysel olarak toplumdaki diğer bireylerle eşit kabul görme istekleri eşitlikçi ve adil bir düzen için önemli adımların başlangıcı olmuştur. Çok kültürlü eğitim tam da bu noktada bireylerin sahip olduğu kültürel farklılıklara duyarlı ve uyumlu bir eğitim anlamına gelmektedir. Çok kültürlü eğitim farklı kültürel arka planlara sahip bireylerin eşit imkân ve fırsatlara sahip olması için gerekli eğitim düzenlemelerinin yapılmasını gerektirmektedir. Bu gerekli düzenlemeler kültürel farklılıklara duyarlı ve toplumda yer alan her bir kültürü içerisine alan eğitim programlarının düzenlenmesinden, sınıf ortamının çok kültürlülüğe uyumlu hale getirilmesine, eğitimcilerin kültürel farklılıklar ve kültürel hassasiyet konusunda donanımlı hale getirilmesinden, her bir okulun eşit donanıma sahip olmasına kadar birçok konuda köklü bir değişim anlamına gelmektedir. Çok kültürlülüğün ve çok kültürlü eğitimin ayrıştırıcılığına ve toplum düzeninin bozulmasına neden olabileceği yönündeki eleştirilere rağmen çok kültürlülük ulaşılmak istenen bütünleştirici ve demokratik bir topluma giden anahtardır. Çok kültürlülük, toplumdaki her kültüre ait bireylerin birbirlerine saygı göstererek ve kültürel alışverişlerde bulunarak farklılıklarla bir bütün oluşturulması anlamına gelmektedir.

Çok kültürlü eğitimin öneminin kabul edilmesine karşın tam anlamıyla çok kültürlü bir eğitim sağlanamamaktadır. Eğitimde fırsat ve imkân eşitliği temel amaç olmasına rağmen bu amaca ulaşamamaktadır. Günümüzde yakından şahit olduğumuz zorlu pandemi sürecinde dünyadaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun internet erişimi olmaması nedeniyle eşit eğitim görememeleri bu duruma bir örnektir. Dünyadaki 15-19 yaşlarındaki kızların yüzde yirmi ikisi aynı yaştaki erkeklerin yüzde on ikisine kıyasla eğitim ve istihdama dâhil olmamaları ise bir diğer örnektir (UNICEF, 2020). Bu durum tam olarak eşit, demokratik ve adil bir eğitime ulaşamadığının göstergesidir. UNICEF'in (2018,s.3-4) hazırladığı raporda eğitimdeki eşitsizliği oluşturan nedenlerden bazıları şunlardır:

- Ülkelerin sahip olduğu ekonomik, sosyal ve kültürel durumlar tüm çocukluk boyunca eğitim eşitsizliğinde rol oynamakta ve eğitimdeki eşitsizlikler çocuklar doğmadan önce başlamaktadır. 25 ülkenin 21'inde göçmen çocukların okuldaki başarıları göçmen olmayan çocuklara göre daha düşüktür.
- Ailelerin ekonomik durumları çocukların eğitim gelişimini etkilemektedir. Ekonomik olarak daha iyi durumda olan ailelerin çocuklarının okul öncesi eğitime ve sonrasında yüksek eğitime devam etme oranları daha yüksektir.
- Eğitim politikaları ve uygulamaları çocukların örgün eğitimdeki eşitsizliklerini etkilemektedir. Eğitim sistemleri ve okullar, çocukların farklı başlangıç noktalarının ve erken çocukluk deneyimlerinin yarattığı boşlukları kapatarak eşitleyici bir rol oynayabilirler. Ayrıca eşitsizlikleri vurgulayabilir veya yenilerini yaratabilirler. Farklı sosyo-ekonomik çevredeki okullar farklı akademik başarılarla sahiptir.

Bu rapordan hareketle en dikkat çekici kısmın eşitsizliklerin öğrenciler doğmadan önce başlıyor oluşudur. Hâlbuki herkes her türlü ayrımcılıktan uzak bir eğitim görme ve kendi yeteneklerini, potansiyellerini gösterebilme hakkına sahiptir. Çok kültürlü eğitim tam bu noktada eğitimdeki eşitsizlikleri giderebilmek ve tüm öğrenciler için eşit bir eğitim ortamı sunabilmeyi amaçlamaktadır.

Her ne kadar modern eğitim anlayışlarıyla birlikte öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat edilen bir eğitim anlayışı ön planda olsa da 'farklılıkların farkındalığı' meselesi henüz çözüme kavuşmamıştır. Eğitimcilerin kültürel farklılıklar konusunda bilgi eksiklikleri ve bilgi yanlışları çok kültürlü eğitim uygulamalarını güçleştirmektedir. Dünyada çok kültürlü eğitime yönelik çalışmalar devam etse de çok kültürlü eğitim henüz tam anlamıyla uygulanabilmiş değildir. Çok kültürlülük kavramı zaman içerisinde toplumda diğer bireylerle eşit avantaja sahip olmayan tüm grupları içerisinde alacak şekilde genişlemiştir. Öte yandan çok

kültürlülük çoğunlukla ırk ve etnik köken boyutunda ele alınmakta ve bu durum da çok kültürlülüğün tam anlamıyla anlaşılamadığını göstermektedir.

Her bir öğrenci sınıfta bağımsız bir birey olarak kabul gördüğü sürece ideal sınıf ortamı oluşmaktadır. Her bir öğrenci öğrendikleriyle kendi yaşamları arasında bağ kurabildiği sürece ideal bir eğitim-öğretim süreci gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle insanlık doğası gereği çok kültürlü olan sınıfların, çok kültürlü eğitim uygulamalarına uygun olarak hazırlanması etkili bir eğitim çıktısının sağlanabilmesi için önemlidir. Yarının demokratik, sorgulayan ve üretebilen, yaşamın her alanında etkin olan bireylerinin yetiştirilebilmesi için çok kültürlülüğün ve çok kültürlü eğitimin anlaşılabilmesi ve uygulanabilmesi önem arz etmektedir. Bu araştırma, bu nedenle dünyada ve Türkiye’de çok kültürlü eğitim araştırmalarının ne kadar ve nasıl olduğuna yönelik sorulara cevap aramaktadır.

1.2. Amaç ve Önem

Dünya her zaman farklılıklarıyla tüm çeşitliliği barındıran büyük bir insanlık sahnesi olagelmıştır. İnsanlığın yaratılışının bir parçası olarak benzerlik gördüğü, aynı hissettiği ve düşündüğü bireylerle bir arada olma düşüncesi siyasi ve bilimsel gelişmelerle birlikte bu grupların büyümesine, şehirleşme ve hatta ülkeleşmesine yol açmıştır. Böylelikle tarım döneminden itibaren başlayan aidiyetlik duygusu yerini ulusallığa bırakmıştır. Günümüze kadar gelen bu süreç içerisinde sömürgecilik faaliyetleriyle birlikte dile, renge, ırka, dine yönelik ayrışmalar ve gruplaşmalar çoğalmış, insanlık tarihinin en üzücü ve en utanç verici sahnelerinin yaşanmasına neden olmuştur. Farklılıkların birer utanç olarak algılanması çoğu zaman bu farklılıkları tamamen ortadan kaldırma girişime bile neden olmuştur.

Öte yandan insanoğlu dünya sahnesinde yer almaya başladığı ilk günden itibaren aidiyetlik duygusuyla ilk başta küçük gruplar daha sonrasında ise milletler oluşturup kendilerine has özellikleriyle birliktelik oluşturmaya çalışsalar da kapalı, etkileşimsiz ve aynı özelliklere sahip bireylerden oluşan bir toplum oluşturmak imkânsızdır. Tarih boyunca yapılan bu etkileşimler kültürlerin dillerinde, inançlarında, normlarında ve diğer birçok kültürel özelliklerinde yer edinmiş, değişikliklere yer açmış ve bir tür kültürel zenginliği oluşturmuştur. İnsanlığın başlangıcından itibaren kültürlerdeki bu çeşitliliğin var olmasına rağmen çok kültürlülük oldukça yeni bir kavram olarak dünyada duyulmaya başlamıştır.

Günümüzde yaşanan küreselleşmeyle birlikte kültürler biz olmaktan çok ben olmaya doğru evrilmekte ve tek bir grubun değil aynı toplumda ve hatta dünyadaki tüm insanların bireysel farklılığının önemsendiği görüşü giderek artmaktadır. Sanılanın aksine birlikte yaşanan dünya üzerindeki farklılıkların ayrıştırıcı değil insanlık kültürünün bütünleştirici

özelliği olduğu ve daha mutlu, daha adil bir dünya için çok kültürlülüğün bir tercihten çok bir zorunluluk olduğu anlaşılmaktadır. Etnik, dil, din, cinsel kimlik farklılığı, göçmenler ve özel gereksinimli bireyler gibi toplumun her kesiminden insanın eşit bir şekilde bir arada olduğu bir toplum anlamına gelmekte olan çok kültürlülük, gelişen ve değişen dünya düzeniyle günümüzün vazgeçilmez kavramlarından birini oluşturmaktadır. Çağımızdaki ulaşım ve teknolojik yeniliklerle ve dünyanın eskisinden daha da küçük bir yer haline gelmesine olanak veren küreselleşme eğilimleriyle birlikte kültürlerarası etkileşimlerin hiç olmadığı kadar yoğun ve bir arada olması çok kültürlülük kavramının gelişmesinin önemli nedenlerindendir.

Okullar, içinde yaşanan toplumun birer aynasıdır. Günümüzde sınıflar giderek çok çeşitli olmaya başlasa da sınıflardaki çok kültürlülük yeni bir durum değildir. Her bir okulun kendisine ait bir kültürü, okuldaki her bir öğrencinin de ait olduğu farklı kültürel gruplar vardır. Eğitimin en önemli ilkelerinden biri olan herkes için fırsat eşitliğinin ve yaşam boyu eğitimin sağlanması, temelde çok kültürlü bir eğitim anlayışından geçmektedir. Çok kültürlü eğitim, öğrencilerin sahip oldukları bireysel farklılıklara duyarlı ve saygılı bir eğitim reformu sürecidir. Çok kültürlü eğitim, öğrencilerin yaşadıkları topluma ve çağa uyum sağlayabilmeleri için gerekli olan kültürel bilgileri ve kültürel farklılık bilincini kazandırarak çağdaş ve barışçıl bir toplum için gerekli olan bireylerin yetiştirilmesi anlamına gelmektedir. İçinde yaşadığımız çağda teknoloji ve ulaşım alanındaki gelişmeler kültürlerarası etkileşimi ve iletişimi daha kolay hale getirmiş ve bu durumda eğitimin kültürlerarası bir yaklaşıma sahip olma gerekliliğini ortaya koymuştur. Demokratik bir eğitimi barındıran çok kültürlü eğitim sadece farklı kültürlerin değil, bireylerin sahip oldukları kültürleri ve bu kültürel değerlerinin de farkına varılarak bir kültür sentezi oluşturma sürecidir. Banks (2008) etnik çoğulculuk, farklı kültür ve gruplar hakkındaki bilgi yanlışları ve bu bilgilerin olumsuz olmasını çok kültürlü eğitimi gerekli kılan nedenler olarak belirtmektedir. Ayrıca dünyada çeşitli nedenlerden dolayı yapılan göçler de okullarda çok kültürlü sınıfların oluşmasına yol açmakta ve bu durumda kültürel çeşitliliğe duyarlı bir eğitimin önemini göstermektedir.

Çok kültürlü eğitimle, toplumda eşit, etkin ve bilinçli, yaşadığı çağa ayak uydurabilen, açık fikirli, eleştirel düşünme becerisine sahip, demokratik, barışçıl, akademik başarısı yüksek bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Yüzyıllar boyunca farklı kültürlerle ev sahipliği yapmış ve yapmaya da devam eden ülkemiz için çok kültürlülük yeni bir kavram olmasa da eğitimde uygulamaya dönüşen bir kavram değildir. Coğrafi yakınlık, ekonomik, din ve kültür yakınlığı gibi çeşitli sebeplerle ülkemize gelen göçmenlerle okullar, kültür çeşitliliğine sahip olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Ülkemizde yaşayan her kültürden bireyin ülkeye uyum

sağlamalarını kolaylaştırmak ve kültür yelpazesini çeşitlendirebilmek için eğitimin çok kültürlülük boyutunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Değişen ve gelişen dünya ile kültürlerin etkileşiminin hiç olmadığı kadar hızlı olduğu 21.yüzyılda çok kültürlü eğitimin bir tercih değil bir zorunluluk olduğu bir kere daha görülmektedir. Ulaşılmak istenen barışçıl ve eşit bir dünya ancak çok kültürlü bir eğitimle mümkündür. Bu amaçların gerçekleşebilmesi için alanyazınında eğitimde çok kültürlülük çalışmaları önem kazanmakta ve eğitimin her bir ögesine düşen görevlere, sorumluluklara ve yetkinliklere yönelik araştırmaları gerekli kılmaktadır. Her ne kadar çok kültürlülüğün önemi ve gerekliliği anlaşılmış olsa da yapılan çalışmalar ve araştırmalar yeterli düzeyde değildir. İçerisinde barındırdığı farklı renklerle bir kültür hazinesi olan ülkemizin, çok kültürlü eğitim alanında çağdaşlarıyla aynı seviyede olması ve diğer ülkelere kılavuzluk edebilmesi için çok kültürlü eğitime ve çok kültürlü eğitimin verimliliğinin artırılmasına yönelik araştırmalar önem arz etmektedir. Bu nedenle bu araştırma ile hem ülkemizde hem de dünyadaki çalışmaları görebilme ve karşılaştırma imkânı sunarak alanyazınına yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Dünyadaki ve Türkiye’deki çok kültürlü eğitim çalışmalarının ne düzeyde olduğunu anlayabilmek için betimsel içerik analiz yöntemi kullanılarak konuyla ilgili bulunan en eski çalışmadan günümüze kadar yapılmış çalışmalara bütüncül bir bakış sunması ve çok kültürlü eğitim ile ilgili eksikliklerin doldurularak konuyla ilgili yapılacak olan çalışmalara yol gösterici nitelikte olması amaçlanmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

“Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların dağılımı nedir?” Sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Araştırmada çok kültürlü eğitim çalışmaları dünyadaki ve Türkiye’deki araştırmalar olarak ikiye ayrılmış ve her bir başlık kendi içerisinde alt problemlere ayrılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

- Dünyada çok kültürlü eğitim araştırmalarının dağılımı nedir?
 - Dünyada çok kültürlü eğitim çalışmalarının yıllara göre dağılımı nedir?
 - Dünyada çok kültürlü eğitim çalışmalarının ülkelere göre dağılımı nedir?
 - Dünyada çok kültürlü eğitim çalışmalarının araştırma türüne göre dağılımı nedir?
 - Dünyada çok kültürlü eğitim çalışmalarının konulara göre dağılımı nedir?
- Türkiye’de çok kültürlü eğitim araştırmalarının dağılımı nedir?
 - Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmalarının yıllara göre dağılımı nedir?
 - Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmalarının türüne göre dağılımı nedir?
 - Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmalarının çalışma diline göre dağılımı nedir?

- Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin yıllara göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin çalışma diline göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin araştırmaların anahtar kelimelere göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin araştırmaların çalışma grubu bölümlerine göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin araştırmaların çalışma gruplarına göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde çalışma gruplarının cinsiyete göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili makale ve bildirilerin coğrafi bölgelere göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin araştırmaların çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin örneklem türüne göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin araştırma yaklaşımına göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili makale ve bildirilerin çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin çalışmaların ölçek türüne göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde en çok kullanılan ölçeklere dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili makale ve bildirilerin çalışmaların veri analiz yönetimine göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin türüne göre dağılımı nedir?
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin diline göre dağılımı nedir?

- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yayınlandığı üniversitelere göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin bağlı oldukları şehirlere göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yayınlandıkları enstitülere göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yapıldığı bölümlere göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin çalışma grubuna göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerde çalışma gruplarının cinsiyete göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin coğrafi bölgelere göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin örneklem türüne göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin araştırma yaklaşımına göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin ölçek türüne göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerde en çok kullanılan ölçeklere dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı nedir?
- Dünyada ve Türkiye’de yapılan çok kültürlü eğitim araştırmalarının yıllara göre dağılımı nedir?
 - Dünyada ve Türkiye’de yapılan çok kültürlü eğitim araştırmalarının türüne göre dağılımı nedir?
 - Çok kültürlü eğitim araştırmalarının genel yıllara dağılımı nedir?

- Çok kültürlü eğitim araştırmalarının genel konu dağılımları nedir?

1.4. Sınırlılıklar

Bu tezin sınırlılıkları şu şekildedir:

1. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalara ulaşmak için ULAKBİM, Google Akademi, YÖKTEZ arama motorları kullanılmıştır.
2. Sadece YÖKTEZ veri tabanına kayıtlı ve 08.02.2022 tarihine kadar yayınlanan tezler incelemeye alınmıştır.
3. Google Akademi ve ULAKBİM veri tabanında 2021 yılına kadar yer alan çalışmalar araştırmaya dâhil edilmiştir.
4. İncelemeler İngilizce ve Türkçe yazılmış çalışmalarla sınırlandırılmıştır.
5. Konuyla ilgili yapılmış fakat erişim izni olmayan çalışmalar veya tek bir sayfasına erişilebilen çalışmalar bu araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

1.5. Varsayımlar

Çok kültürlü eğitim ile ilgili belirtilen ölçütlere göre yapılmış tüm çalışmalara ulaşıldığı varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Kültür: Dil, din, tarih, gelenek ve görenekler, dünya görüşü gibi çeşitli unsurlardan oluşan ve bu unsurları besleyen, evrensel ve ulusal niteliklere sahip, toplum tarafından oluşturulmuş ve aynı zamanda toplumları bir arada tutan ve bireylerin davranışlarını denetleyen, karmaşık süreçleri ve tanımları içeren semboller bütünüdür. Etnografik anlamda bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenek ve toplumun bir üyesi olarak insanın edindiğini diğer yetenekler ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün olarak tanımlamaktadır (Taylor, 1871).

Çok kültürlülük: Irk, etnik köken, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engelli olma, sosyo-ekonomik sınıf, dini/manevi yönelim ve kültürel boyutları kapsamaktadır (APA,2002).

Eğitim: Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (TDK, 2021) .

Çok Kültürlü Eğitim: “Çok kültürlü eğitim, tüm öğrencilerin farklılıklarına bakılmadan (dil, din, ırk, yaş, cinsiyet, ekonomik düzey, sosyal sınıf) eğitimden eşit bir şekilde faydalanmayı sağlayacak eğitim reformudur.” (Banks, 2013).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında çok kültürlülük kavramının daha iyi açıklanabilmesi için kültür ve kültürü oluşturan unsurlar, kültürün özellikleri, kültürün işlevleri, kültürel süreçler, kültür çeşitleri, eğitim ve kültür, çok kültürlülüğün tanımı, çok kültürlü eğitim, çok kültürlü eğitimin tarihi, çok kültürlü eğitiminin amacı ve gerekliliği, çok kültürlü eğitiminin güçlü ve zayıf yönleri, dünyada çok kültürlü eğitim, Türkiye’de çok kültürlü eğitim ve ilgili araştırmalardan bahsedilecektir.

2.1. Kültür

Çeşitli tanımlara sahip olan ve geniş alanlarda kullanılan kültür sözcüğünün, Latincedeki yetiştirmek, korumak anlamlara gelen ‘colere’ fiilinden ve toprak kültürü anlamındaki ‘edere- cultra’ sözcüğünden geldiği düşünülmektedir (akt. Oğuz, 2017, s. 30).Türk Dil Kurumu’na (2021) göre kültür tanımı şu şekildedir:

“1.Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin...

2.Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü...

3.Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi...

4.Bireyin kazandığı bilgi...

5.Tarım...

6.Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme...”

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere kültür kelimesi farklı branşlarda, farklı anlamlarda kullanılmakta ve tek bir tanımı yapılamamaktadır. Cemil Meriç (1986; s. 9) kültür

kelimesinin akla gelen ve gelmeyen onlarca anlamı olduğunu belirterek bu düşüncesini şu şekilde açıklamıştır:

“Tasvir edemezsiniz, çünkü bir yerde durmaz. Mânâsını kelimelerle belirtmeğe kalkıştınız mı, elinizle havayı tutmuş gibi olursunuz. Bakarsınız ki her yerde hava var, ama avuçlarınız bomboş.”

Çelikkaya (1993, s.23-25) ise kültürü, genel anlamda bilgi, ilmi anlamda uygarlık, beşeri anlamda eğitim, estetik olarak güzel sanatlar, sosyal anlamda değerler, mesleki anlamda bir mesleğe ait özel bilgileri, pratik olarak da kültürel değerlerin kısaltılması, biyolojik ve teknolojik anlamda ekip biçme olduğunu belirtmiştir. Türkçeye Fransızcadan geçen kültür sözcüğünün alanyazınında yapılan diğer tanımları ise şu şekildedir:

“Kültür gelenekleri, normları, uygulamaları, sosyal kurumları etkileyen ve dili, medyayı ve eğitim sistemlerini kapsayan psikolojik süreçleri ve organizasyonları içeren inanç sistemleri ve ahlak kurallarıdır.” (Fiske, Kitayama, Markus, & Nisbett, 1998) Bu kavramın ilk tanımlarından birini yapan Taylor (1871) ise kültürü, etnografik anlamda bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenek ve toplumun bir üyesi olarak insanın edindiğini diğer yetenekler ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün olarak tanımlamaktadır.

Erdentuğ’a göre (1981) kültür, insanlarla hayvanları ayıran en önemli özellik ve insanların birlikte oluşturdukları ve sonraki kuşaklara aktardıkları semboller sistemidir. Turan (1994) ve Linton (aktaran Güvenç, s.100) için kültür, halkın yaşam tarzı; Tomlin (1959) için ise hayata anlam veren ve yaşanmaya değer kılandır. Abadan (1956) ve Kaplan (1976) kültürü, insanın sosyal, sanatsal, teknik vb. birçok alanda gelişmesi ve en yüksek noktaya ulaşması olarak tanımlamışlardır. İnsan yaşamının merkezi ve yaşam için oluşturduğu motivasyon, aynı zamanda ulaşılması gereken bir hedef olan kültür, toplumda var olan ve toplumu şekillendiren manevi unsurların, yaşamda maddi unsurlara dönerek oluşturduğu bütünlerdir (Göngör, 1986). Bu bakımdan kültürü oluşturan toplum ile toplumun oluşmasına olanak sağlayan kültür arasındaki ilişki sürekli var olan ve birbirlerini besleyen bir ilişkidir. Toplumların ortak eseri olan kültür, halkın bilinçaltına yerleşmiş izler bütündür (İrmak, 1982; s. 1).

Bu tanımlardan yola çıkıldığında bir yaratma eylemi olan kültür (Çüçen, 2005), insanlığa medeniyet yolunda eşlik eden, toplumların ve insanlığın devamını sağlayan, karmaşık bileşenlerden oluşan, içinde barındırdığı her bir üyenin davranışlarını etkileyen geniş çaplı semboller olduğu söylenebilir.

2.1.1. Kültürü Oluşturan Unsurlar

Çoğunlukla manevi unsurlardan oluşan ve toplumların bilinçaltına yerleşmiş, gelecek nesillere aktarılacak toplumsal kimliğin koruyucusu ve gelişimine yardımcı olan kültür, birden fazla unsurdan oluşan karmaşık bir sistemdir. İçerisinde bulunan gruba ait her bir özellik aynı zamanda kültürün oluşmasına yardımcı olan unsurlardandır. Dil, din, tarih, gelenek ve görenekler, dünya görüşleri ve sanat, kültürü oluşturan başat unsurlardandır.

Bir kültürün var olabilmesi ve geleceğe ulaşabilmesi için dile ihtiyaç duyulmaktadır. Kültürün oluşumu için gerekli olan duygu ve düşünceler dil ile ifade edilir. Bu nedenle bir kültürün devamı, bağlı olduğu dilin kullanımından geçmektedir. Aynı zamanda dil öğretimi birer kültür öğretimidir. Kültür dili şekillendirir ve ait olduğu toplumun özelliklerini dile işler. Göçer (2012, s.54) dil ve kültür ilişkisini dilin kültürün taşıyıcısı, kültürün de dilin niteliklerini gösterdiği uygulama sahası olarak ifade etmiştir. Çotuksöken (2003, s.80) de kültürü ‘dil yetisine’, bir topluluğun kültürünü ‘dil’e, kültür öğelerini yaşama geçirme uğraşına ise dilin öznel kullanımı olan ‘söylem’e benzetmiştir. Kısacası dil, kültürün manevi yönünün maddileşmesidir.

Dinler sadece hayat görüşlerini etkilemekle kalmayıp toplumların yeme-içme, giyinme, toplumsal ilişkiler, sanat, dil gibi birçok alanı derinden etkileyen kavramlardan birisidir. Dolayısıyla kültürün oluşumunu ve hareket mekanizmalarını, din etkilemekte ve şekillendirmektedir. Bu etki tek taraflı bir ilişki olmayıp dinin yaşamda yer bulabilmesi ve uygulanabilmesi de kültüre bağlıdır. Aynı dine mensup farklı toplumlar inançları dolayısıyla benzer davranışlar sergilemelerine karşın dinin uygulanışı birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Bu durum dinin kültürel özelliklerden etkilendiğinin ve aynı zamanda kültürü etkilediğinin göstergesidir.

Her toplumun ve özelde her bireyin içerisinde bulunduğu şartlardan, hayat tarzından, inanışından yani kültüründen etkilenecek oluşturduğu bir dünya görüşü vardır. Dünya görüşü kültürlerin özetidir. Sahip olunan bu görüş, eylemlerin şekillenmesinde ve toplumsal düzenin oluşmasında önemli rol oynamaktadır.

Sanat, toplumların ve bireylerin yarattıkları ve kendini ifade etme yollarından biridir. Duygu ve düşüncelerin, değerlerin, yaşam biçiminin ifadesidir. Sanat, kültürün gözle görünmeyen resimlerle, müziklerle, heykellerle, danslarla, yazıyla göze görünür kılınmasıdır. Sanat, kültürü temsil eden bir elçi, kültürün bir dilidir.

Yücel ve Yediyıldız (1988, s.32) tarihi, kültürü muhafaza eden bir depo ve hazineye benzetmiştir. İnsanlığın ortak kültürünün ve toplumlara özgü kültürlerinin kuşaklar boyunca iletilmesi, günümüze ve geleceğe ulaşması tarih ile mümkündür. Bu nedenle tarih, kültürlerin

geçmişten günümüze zenginleşerek gelmesine yardımcı olan en önemli kaynaklardır. Bir toplumun tarihini bilmek kültürlerini anlamının ilk aşamalarındandır.

Her topluma ait uyulması gereken çoğunlukla yazılı olmayan kurallar bütünü olan gelenek ve görenek, kültür etkisiyle oluşmakta ve aynı zamanda kültürü oluşturmaktadır. Toplumsal davranışlar gelenek ve görenekler etrafında şekillenmektedir. Kültür de toplumsal davranışları düzenleyen bir semboller bütünüdür. Bu nedenle gelenek ve görenekler ile kültür arasında ayrılmaz bir bütünlük vardır.

2.1.2. Kültürün Özellikleri

Kültür, her bir topluma özgü olsa da sahip olduğu bir takım özellikler evrenseldir. Kültürün oluşumu ve toplumdaki önemli konumunu anlayabilmek için sahip olduğu temel özelliklerden bahsetmek son derece önem arz etmektedir. Güvenç (1991, s. 101 ve 102) kültürün özelliklerini şu şekilde sınıflamıştır: “Kültür öğretilir, tarihi ve süreklidir, toplumsaldır, ideal bir sistemdir, ihtiyaçları karşılar, değişir ve bütünleştiricidir.”

Bireyler, toplum ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuş ve toplum yararı gözetilen kültürü öğrenerek ve öğreterek bir sonraki nesillere aktarmaktadırlar. Sadece insan türüne özgü olan geleceğe aktarma ve miras bırakma düşüncesi, ilkel çağlardan itibaren gruba katılan her yeni üyeye çoğunlukla sözlü olarak aktarılan değerlerin, günümüze kadar canlılığını ve sürekliliğini korumasının ana nedenlerinden birisidir. Bu durum kültürün eğitilebilir olduğunu gösterirken aynı zamanda kültürün geçmişten geleceğe uzanan tarihi ve sürekli yapısını oluşturmaktadır.

Güvenç (2021,s.25) diğer canlıların güçlü olanın hayatta kaldığı “doğal seçim” ile varlıklarını sürdürürken insanların kültürün değişmesiyle varlıklarını devam ettirdiğini belirtmiştir. Bu bakımdan insanlığın devamı kültürün devamlılığı sayesinde. Kültürün değişkenliği ise bulunulan mekândan ve zamandan bağımsız değildir. Her bir toplumun veya aynı topluma bağlı grupların yaşadıkları çevrenin özelliklerine göre edindikleri farklı kültürleri vardır. Bu kültürün değişkenliğini açıklarken tek başına değişimin nedeni olamamaktadır. Bir kültürün tarihi seyir içerisinde etkileşime girmeden ve yenilenmeden kalması imkânsızdır. Ticaret, savaş, siyasi ilişkiler, aile ilişkileri vb. birçok nedenle kültürler karşılaşmakta birbirlerini etkilemekte ve zenginleşmektedir. Bu nedenle de kültür değişmekte ve yenilenmektedir.

İdeal bir toplum düzeni için oluşturulmuş en uygun sistem olarak adlandırılan kültürün, ideallığı ise bireylerin ortaya koyduğu davranışlarla yani gerçeğe çelişkilidir. Kültürler ideal bir amaç taşısalar bile her kültürün ideal ve gerçek çatışması vardır. Kültür,

toplumlar veya gruplar için olması gereken veya olması umut edilen değerleri de içinde barındırmaktadır.

Her bir kültür bütünleşme çabası içerisinde. İçinde barındırdığı her bir ögenin, her bir dinamiğin uyumlu birer bütün olma amacı, kültürel süreçler içerisinde sıklıkla değişime uğramasından dolayı gerçekleşmesi oldukça zor ve zaman alıcıdır. Güvenç (1991, s.104) bütünleşmeyi, sosyal değişimin neden olduğu çatışmaların uzlaştırması olarak tanımlamıştır.

Tezcan (1996,s.5 ve 6) her toplumda ortak olan kültür özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

1. ‘‘ Sosyo-kültürel biçimler, öğrenilmiştir.
2. İşlevsel ve anlamlı, mantıksal bütünleşmelerdir.
3. Sosyo-kültürel sistemler değişirler.
4. Simgeler aracılığıyla gelecek nesillere aktarılırlar.
5. Değer sistemine sahiptirler.
6. Toplumdaki üyeler arasında doğal ve etkin bir iletişim sağlarlar.
7. Kültürlenme yoluyla bireyler kültüre katılırlar.
8. Toplumsal kişiliğin oluşumunda önemli rol oynarlar.
9. Toplumlara birbirlerinden ayırmaya yarayan işaretlerdir. ‘‘

Kısacası daimi döngü içerisinde birtakım şartlara bağlı, değişerek ve gelişerek çeşitlenen kültür, farklı özellikteki bireyleri kucaklayarak toplumla bütünleştirilmesine yardımcı olan ideal sistemleri oluşturmaktadır.

2.1.3. Kültürün İşlevleri

İnsanlar tarafından oluşturulan gerçek ile ideal olanı içerisinde barındıran kültürün, toplum ihtiyaçlarına ve yararına göre şekillendiği ve oluştuğu bilinmektedir. Bireylerin ve hatta toplumların kimlik kazanmalarında önemli bir yere sahip olan kültürün işlevleri alanyazınında şu şekilde ifade edilmiştir:

- ‘‘Toplumlara ait değerleri ve kuralları içerisinde barındırır. Her topluma özgü olduğu için toplumların birbirinden ayırt edilmelerine ve toplumsal kişiliğin oluşumuna yardımcı olur.
- Toplamların ortak olarak yarattığı semboller bütünü olduğu için toplumsal dayanışmanın temellerindendir.
- İçerisinde yaşattığı alt kültürleri birleştirerek, kültürel bir bütünlük sağlar. Oluşturulan bu bütünlük, diğer kültürlerle olan farklılığı oluşturur.

- Toplumsal sürekliliğin devamını sağlar.
- Toplumsal davranışları etkiler ve düzenler.” (Arslanoğlu,2012; İçli,2012; Ünlü, 2012)

2.1.4. Kültürel Süreçler

Kültürleme (Enkültürasyon): Güvenç (1991, s.125) kültürlemeyi bireyin hayatı boyunca içinde bulunduğu toplumu etkileme ve ondan etkilenme süreci olarak tanımlamıştır. Bireyin doğduğu andan itibaren toplumun kurallarını öğrenmesi, toplumda yaşama becerilerini geliştirmesi, büyüklerini örnek alması ve sonraki kuşaklara bu bilgi ve becerileri aktararak model olduğu, öğrendiği ve öğrettiği süreçlerin tamamıdır. Kültürlenme bireylerin hayat boyu oynayacakları oyunun kurallarını öğrenmesi ve öğretmesidir. (Güvenç, 2021)

Kültürleşme (Akkültürasyon) : Farklı kültürlerin birbirleriyle etkileşime girmeleri sonucunda oluşan kültür alış-verişidir. Kültürlemeden farklı olarak bireyin içinde bulunduğu toplumdan değil farklı bir toplumdan öğrenilendir. Genellikle toplumlar arası karşılıklı etkilenmeler ve değişimler gerçekleşmektedir. Güvenç (2021,s.87) çağdaş kültürlerin, kültürleşme sürecinin ürünü olduğunu ifade etmektedir.

Kültürlenme (Culturation): Farklı toplumlardaki bireylerin veya farklı alt grupların bir araya gelerek yeni bir kültür birleşimi oluşturmalarıdır. Kültürleşmeden farklı olarak iki farklı kültürden bireyin kültür alışverişinden çok, farklı kültürlerden gelen bireylerin yeni bir kültürel değer oluşturmasıdır. Güvenç’e (2021, s.86) göre kültürlenme, kültürel değişimin kaynağıdır.

Kültürel Yayılma (Diffusion): Üstündağ (2013,s.39)’a göre belirli bir kültür merkezinde ortaya çıkan maddi ve manevi kimi kültür öğelerinin çevreye ve diğer kültürlerle yayılmasıyla meydana gelen bir süreçtir.

Kültürel Gecikme (Cultural Lag): Çeşitli teknolojik ve bilimsel yeniliklerin takibinde ve kültüre uyarlanmasındaki gecikmelere verilen tepkidir. Tezcan’a (1996, s. 9) göre kültürel gecikme, maddi kültür unsurlarının zamanın şartlarına ve yeniliklerine bağlı olarak hızlı değişime uyum gösterirken manevi kültür unsurlarının maddi unsurların gerisinde kalması sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Kültür Şoku (Culture Shock) : İçli'ye (2012) göre ait oldukları kültürden farklı bir kültüre giden bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamadaki zorluklara gösterdikleri tepkidir. Bireylerin dış dünya ile ilişkilerinin şekillenmesinde ve kimlik ediniminde hayati rol oynayan kültür, bireylerin aynı zamanda sığınacakları birer liman görevi görmektedir. Dili, inancı, değer yargıları, toplumsal ilişkilerinin tamamen farklı olduğu bir kültürle karşılaşan birey ilk olarak ruhsal bir çöküntüye ve bunalıma girerek uyum sağlamakta zorluklar yaşadığı bir süreçtir.

Kültürel Özümseme (Assimilation) : Bir kültürün başka bir kültürü kendisine benzetmesidir. Hâkim olan kültürün çeşitli nedenlerle diğer kültürler üzerinde oluşturduğu baskı sonucu bireylerin kültürlerinden kaçarak baskın olan kültürün etkisi altına girmesidir.

Zorla Kültürleme (Trans- Culturation): Baskın olan kültürün diğer kültürleri zorla kendisine benzetmesidir. Kültürel özümseme, bireylerin gönüllü olarak egemen kültürün etkisi altına girdikleri bir süreç iken zorla kültürlenme bireylerin sahip olduğu kültürün maddi ve manevi unsurlarının tahrip edilerek, çeşitli fiziksel ya da psikolojik zorlamalar ve manipülasyonlar uygulanarak egemen kültürün etkisine girmelerinin sağlandığı bir süreçtir.

Kültürel Bütünleşme (İntegration): Bireylerin ve grupların kendi kültürel kimliklerini devam ettirmeleri ve aynı zamanda farklı kültürel özelliklere sahip birey ve gruplarla da etkileşime girmeleri sonucunda dengeli bir değişimin ve karşılıklı uyarılmanın meydana geldiği süreçtir. Kültürel bütünleşme süreci, kültürel özümseme ve zorla kültürlenme süreçlerinden farklı olarak bireyin kültürel özellikleri kaybetmeden bir bütünlüğün oluşturulmasıdır.

2.1.5. Kültür Çeşitleri

Kültürün tek bir alanda tek bir tanımı yapılamayan, sahip olduğu biricikliği ile çok çeşitli olan bir kavramdır. Her bir toplumu ve her bir bireyi kapsayan kültürün yaşanılan dünyadaki itici gücünün anlaşılabilmesi için kültür çeşitlerinden bahsetmek gereklidir.

2.1.5.1. Genel Kültür

Genel kültür, belli bir gruba ait kültürden bahsedilince akla ilk gelendir. Genel kültür, bir toplumda veya grupta baskın olan, her zaman ve her yerde geçerli olan inanç ve değerler, hayat görüşü, normlar ve davranış kalıplarından oluşmaktadır.

2.1.5.2. Alt Kültür

Tezcan (2011, s.189) alt kültürü, aynı kültürde bulunan farklar olarak tanımlamaktadır. Hâkim olan kültürle ortak değer ve inançlara sahip olan fakat aynı zamanda farklı özellikler gösteren kültürdür çeşitidir. Alt kültür, bir toplumdaki kültür çeşitliliğinin göstergesidir.

2.1.5.3. Maddi Kültür

Maddi kültür, insanoğlunun ellerinden doğmuş olan tüm ürünlerdir. İnsanlığın durmadan ilerleyişinin göstergesi olan teknolojik, bilimsel, sanatsal tüm yaratıları kapsamaktadır. Maddi kültür daha çok medeniyet ile ilişkidir.

2.1.5.4. Manevi Kültür

Manevi kültür, kültürün oluşmasında başlıca unsurlar olan dil, din, gelenek-görenek, değerler vb. özelliklerden oluşan, kültürü şekillendiren ve maddi kültürü güdüleyici özelliği olan kültür çeşididir.

2.1.5.5. Baskın Kültür

Teknolojik, bilimsel, sanatsal, ekonomik veya demografik olarak daha avantajlı ve güçlü kabul edilen ve bu şekilde de diğer kültürleri etkileyen bir kültürdür. Egemen kültür olarak da anılan bu kültür çeşidi toplumdaki çoğu üye tarafından kabul edilen ve standart olarak kabul gören bir kültürdür.

2.1.5.6. Karşıt Kültür

Karşıt kültürü, Tezcan (2011, s.189), Kirel ve Sungur (2015, s.71) bir alt kültür olarak içinde yaşanılan kültürün değerlerinin, kurallarının ve eylemlerinin inkâr edilerek, bu kültürel

davranışların zıttı davranışların uygulanması olarak açıklamaktadır. Karşıt kültür, egemen olan kültüre karşı bir başkaldırı olarak kabul edilmektedir.

2.1.5.7. Kitle Kültürü

Kitle iletişim araçlarıyla kültür endüstrisi tarafından ticari kaygılarla üretilen ve oldukça geniş kitlesel kullanımları olan bir kültürdür. Tezcan'a (2011, s.191) göre kitle kültürünün düş ve sanatın düzeyini düşürücü etkisi bulunmaktadır. Genellikle halka hitap eden bu kitle kültürü halkın yarattığı kültürden farklı olarak halka dayatılan bir kültürdür.

2.1.5.8. Halk/Folk Kültürü

Halk tarafından yaşanan olayların, düşüncelerin, geleneklerin ya da tarihin veya yaşam biçiminin anlatıldığı türküler, şiirler, hikâyeler gibi halkın yaratması olan çoğunlukla anonim ürünlerin nesiller boyunca sözlü olarak aktarıldığı kültürdür.

2.1.5.9. Yüksek Kültür

Kırel ve Sungur (2015, s.72) yüksek kültürü, özel bir yaşam tarzı, zevk ve alışkanlıkları olan etik grubun kültürü olarak tanımlamıştır. Yüksek kültür aynı zamanda estetik anlamda yaratılmış olan en güzel edebiyat, müzik, resim gibi sanatsal ürünlerini içerisine alan bir kültürdür.

2.1.5.10. Popüler Kültür

Kitle kültürü gibi ticari kaygılarla ortaya konan yüksek kültürün kalıcı ürünlerinden farklı olarak gelip geçen ürünlerden oluşan bir kültürdür. Geniş kitlelerin hızlıca tüketimi için oluşturulan bu kültür ürünleri içerisinde moda, zincir markalar, sosyal medya ile topluma sunulan anlık kültür ürünleri bulunmaktadır. Popüler kültür belirli formüller ile oluşturulan zaman içerisinde birbirini taklit eden disiplinler arası ve bireylerin değerlerini, inançlarını ve arzularının yansıması olan bir kültür çeşididir (Nachbar ve Lause, 1992).

2.2. Eğitim ve Kültür

TDK (2020) eğitimi ‘ ‘ Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde

veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye.” olarak tanımlanmaktadır. Kültür insanlar tarafından oluşturulan toplumsal uyum için gerekli olan bilgi ve kuralları içermekte, gelecek nesillere aktarılmasında rol oynamakta ve toplumsal bir kişiliğin geliştirilmesine öncülük etmektedir. O halde eğitimin tanımından da anlaşılacağı üzere eğitim bir kültür öğretimidir. Çelikkaya (1993,s.28) kültürün manevi ve maddi yönlerinin eğitimin statik ve dinamik görevleri arasında olduğunu belirtirken eğitim ve kültür ilişkisini şu şekilde açıklamıştır:

“Dolayısıyla okul (eğitim); milli kültürün hem koruyucusu, hem nesiller arası aktarıcısı, hem yaşatıcısı, hem de geliştiricisidir. Okul; kültürden hem etkilenen, hem de kültürü etkileyen durumdadır.”

Eğitim ve kültürün birbirlerini besleyen, birbirlerinin devamlılığını sağlayan ayrılmaz bir ilişki içerisinde olduğu söylenebilir. Çotuksöken (2003, s.80) kültürün, dil ve eğitim aracılığıyla yatay ve dikey biçimlerde aktarıldığını belirtmektedir. Eğitim, yaşanan toplumun kültürel özelliklerine uygun olarak inşa edilmektedir. Farklı bir kültürden alınan modeller bile yaşanan kültürle entegre edilerek uygulanmaktadır.

Bireyler doğar doğmaz bulundukları toplumun kurallarına ve yaşam biçimine uyumlu olmayı öğrenirler. Eğitimin gerek informal gerekse formal şekillerinde bu kurallar ve yaşam tarzı bireylere öğretilir. Bireyler, kültür ile birlikte kimlik oluştururken eğitim bu kimliğin geliştirilmesinde önem arz eder. Eğitim yaşam boyunca devam eden bir kültürlenme sürecidir.

Lakin eğitim sadece belirli bir toplumun kültürünü aktarmakla kalmayarak evrensel bir kültürü de aktarma ve tüm dünyayla uyumlu bireyler yetiştirme amacındadır. Eğitim, hem milli hem de evrensel bir kültür öğretimini içermektedir. Farklı kültürleri öğrenmeyi ve saygı duymayı, bu şekilde dünya ve hayata hazırlığı, insanlığın ortak kültürel mirasını aktarmayı ve bu kültürel mirasa katkı da bulunmasını sağlamaktadır.

Okullar bir grup bireyin bir arada olduğu, kendince kuralları ve gelenekleri olan kurumlardır. Bu nedenle okulların da kendilerine özgü kültürleri bulunmaktadır. Okulların bulunduğu çevre ve bu çevrenin özellikleri, imkânları, okulun tarihi, öğrencileri, öğretmenleri, idarecileri vb. öğelerinin çeşitli kültürel özelliklerini bir arada bulunduran bir anlamda kültür yuvası diyebileceğimiz yerlerdir. Toplumda var olan kültür çeşitliliğinin yansıması olan okulların, içinde barındırdığı tüm alt kültürlerle fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, sadece toplumsal anlamda değil tüm insanlığın barışçıl ve demokratik bir yaşam sürebilmesi için son derece gereklidir.

2.3. Çok Kültürlüğün Tanımı

Çok kültürlülük sıfat olarak ilk kez 1941 yılında İngilizcede önyargısız ve bağısız bireylerden meydana gelen kozmopolit bir toplum için (Lacorne, 1967; aktaran Doytcheva, 2020, s.15); isim olarak 1970'lerin başında Avustralya ve Kanada'da devlet politikası olarak kullanılmıştır. Çok kültürlülük terim olarak ise 1989 yılında sözlüklerde yerini almıştır (Doytcheva, 2020; s. 15 ve 16). Çok kültürlülüğün ne olduğu, kimleri kapsadığı tüm dünyada değişen ve gelişen sosyal yapılarla birlikte değişmekte ve çeşitli tartışmalara neden olmaktadır. Çok kültürlülük ilk başlarda sadece ırk ve etnik farklılık olarak ele alınırken günümüzde kavram genişletilerek toplum içerisinde yer almakta olan ve hâkim kültüre göre dezavantajlı kabul edilen tüm grupları kapsayacak şekilde ele alınmaya başlamıştır.

Kervan (2017, s.19) çok kültürlülüğü, aynı coğrafyadaki ortak yaşantı ve inançları olan insanların çoksesli düşünce sistemine sahip olabilecekleri ve farklı değerleri savunabilecekleri düşüncesinin bir ürünü olarak tanımlamaktadır. Özensel (2012, s.59) için ise din, dil, etnisite, tarih, ülkü ve farklılıklarla birlikte yaşama imkânıdır. "Çokkültürlülük, aynı coğrafyada yaşayan farklı kültür ve yaşam biçimlerinin birlikte saygı içinde varoluşu anlamına gelmekte olup geniş bir çerçeve içermektedir " (Akkaya, Kırmızı ve İşçi, 2018, s. 312). Ergil (1995) demokrasi, laiklik ve çoğulculuğun çok kültürlülüğün temelini oluşturduğunu ve toplumlar için birer antropolojik bir gerçeklik olduğunu belirtmiştir. Dünyadaki hiçbir topluluk tek bir kültürden oluşmamakta çeşitli alt kültürleriyle zenginleşerek varlıklarını devam ettirmektedir. Böylelikle de çok kültürlülük antropolojik olarak kaçınılmaz bir gerçekliği barındırmaktadır.

Ramsey (2018,s.9) çok kültürlülüğü, kişisel farkındalık ve güç; var olan toplumsal, politik ve ekonomik yapıların eleştirel analizi ve toplumsal adalet hareketlerinde yer almak olarak tanımlamıştır. Çok kültürlülük eleştirel bir düşünme gerektirdiği için dogmatik bilgilerden sıyrılarak yeniliklere ve bilimsel gerçekliğe dönük bir bakış açısı sağlamaktadır.

Çok kültürlülük en yaygın ve genel tanımıyla ırk, etnik köken, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engelli olma, sosyo-ekonomik sınıf, dini/manevi yönelim ve kültürel boyutları kapsamaktadır (APA,2002).

2.4. Çok Kültürlü Eğitim

Banks (2013) çok kültürlü eğitimi ırk, etnik, dil, cinsel kimlik, cinsiyet, yaş, özel gereksinimli olma, sosyal sınıf, eğitim, dinsel tercih ve diğer kültürel farklılıklar konusunda duyarlılığın gelişmesi ve tüm öğrenciler için eşit eğitim fırsatlarının oluşturulabilmesi için tüm okul ve eğitim sisteminin yeniden yapılandırıldığı bir eğitim reformu olarak tanımlamaktadır

(Banks vd. 2001). “Çokkültürlü eğitim, tüm öğrencilerin farklılıklarına bakılmadan (dil, din, ırk, yaş, cinsiyet, ekonomik düzey, sosyal sınıf) eğitimden eşit bir şekilde faydalanmayı sağlayacak eğitim reformudur” (Banks, 2013). Eğitimin temel ilkelerinden olan fırsat eşitliği ve herkes için eğitim hakkı ilkeleriyle doğrudan alakalı olan çok kültürlü eğitim, tüm öğrencilerin akademik olarak aynı şansa sahip olmasını amaçlayan düşünce ve eğitim reformu sürecidir (Gay, 1994). Bu eğitim süreci aynı zamanda demokratik bir eğitim ortamını da oluşturmakta ve bir çeşit vatandaşlık eğitimi sağlamaktadır (Amney-Dixon, 2004; Mwonga,2015). Cırık (2008,s.29) çok kültürlülükle ilgili yapılan tanımlar çerçevesinde genel bir tanım yaparak “ insan haklarına saygı duyma, kültürel farklılıkları hoş karşılama, eğitimde fırsat eşitliği, kültürel çeşitliliği yansıtırıcı eğitim ortamları düzenleme, farklı bakış açılarını ve fikirleri analiz etme öğelerinin ortak paydaşlar “ olduğunu dile getirmiştir. Tanımlardan yola çıkıldığında çok kültürlü eğitimin, tercihten çok temel haklardan biri olduğu görülmektedir.

National Council for Accreditation of Teacher Education’a (NCATE, 1977) göre çok kültürlü eğitim, bireylerin kültürel olarak çeşitlilik gösteren ve karmaşık insan karşılaşmalarında deneyimledikleri sosyal, politik ve ekonomik gerçekliklere hazırlıktır. Bu tanımdan yola çıkıldığında çok kültürlü eğitim, bireyleri hayata ve topluma hazırlamaktadır.

Nieto (1996;aktaran Aslan ve Aybek, 2019, s.15) çok kültürlü eğitimin temel özelliklerini ırkçılık karşıtı, tüm öğrenciler için önemli, yayılcı, sosyal adaletle dönük, temel eğitim ve eleştirel pedagojik bir süreç olarak belirtmektedir. Bu bakımdan çok kültürlü eğitim tüm kültürel farklılıklara kucak açan ve her bir bireyin eşitliğini savunan ve böylelikle toplumsal farklılıkların ayrıştırıcılarına odaklanmaktan çok bütünleştiriciliğine inanılan, öğrencileri tüm dünya ve kültürlerin ortak amaçları doğrultusunda yaşamaya ve işbirliğine hazırlayan disiplinler arası eğitimsel bir süreçtir (Sultana, 1994).

Banks (2013) çok kültürlü eğitimin içerik, bilginin yapılandırılması, ön yargıların azaltılması, eşitlikçi pedagoji, güçlendirici okul kültürü ve sosyal yapı gibi beş farklı boyuttan oluştuğunu belirtmektedir. İçerik ile öğretmenlerin ders esnasında farklı kültürlerden yararlanabilmesini; bilginin yapılandırılması ile öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve özelliklerinin bilgiyi yapılandırma sürecindeki etkisini; öğrenciler arasındaki bu farklılıkların ayrıştırıcı bir davranışa dönmesini ve önyargıları kırarak empati ve işbirliklerini arttırabilmek amacıyla ön yargının azaltılmasını; eşitli pedagoji sayesinde tüm öğrencilere eşit imkan ve fırsatların verilmesini; güçlendirici okul ve sosyal yapı ile çevresel dezavantajların giderilerek adil bir okul-çevre uyumunun sağlanması boyutlarını içermektedir.

İlk zamanlarda çok kültürlü eğitimden kasıt sadece ırklar ve kültürlerine yönelik bir eğitim anlamına gelse de dünyada gerçekleşen sosyal değişimler, toplumda yer alan sadece ırk

temelli grupların ötesinde cinsiyet, ekonomik ve sınıfsal farklılık, çeşitli sağlık sorunlarına ve engellere sahip bireyleri de içerisine alarak çok kültürlü eğitiminin kapsamını genişletmiştir. Çeşitli nedenlerle yaşlılarıyla ortak ve eşit eğitim alamayan çocukların, sınıf içinde kendilerini bulabilmeleri, benliklerini özgürce gösterebilmelerini ve bunu yaparken çevresindeki diğer farklılıklara da saygı duyabilmesini amaçlayan bir eğitim süreci olan çok kültürlü eğitim, ideal toplumsal düzene giden bir önemli bir anahtardır.

2.4.1. Çok Kültürlü Eğitimin Tarihi

İnsanlıkla var olan çok kültürlülük kavramı tarihsel süreç içerisinde toplumların ve grupların kültürel kimliklerini göstermek ve onlarla birlikte yaşamak istemeleri sonucunda ortaya çıkmış ve eğitime de yansımıştır. İlk olarak 1915'te Horace Kallen tarafından yetişkinlere yönelik bir eğitim olarak sunulmuş ve daha sonrasında ise çok kültürlü eğitim savlarını desteklemek üzere genişletilmiştir (Aydın, 2013, s.6).

ABD'deki insan hakları hareketleri çok kültürlü eğitimin ortaya çıkmasında oldukça önemli bir yer sahiptir. Özellikle 2.Dünya Savaşı ve sonrasında birçok Afro-Amerikalının iş gücü sebebiyle kırsal bölgelerden büyük şehirlere göç edişi beraberinde farklı etnik kökenlere sahip insanların bir arada yaşama ve eğitim konularını gündeme getirmiştir. 1960'lı yılların sonunda yurttaşlık hareketiyle ABD'de Afro- Amerikalıların ülke içerisinde karşılaştıkları ayrımcı ve ırkçı davranışlara son verebilmek ve eşit haklardan yararlanmalarını sağlayabilmek için çok dilli, çok kültürlü, fırsat eşitliğini amaçlayan bir eğitim reformu daha sonralarında diğer etnik grupların da ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla genişletilmiştir. Banks(1993,s.13) 1960 ve 1970'li yıllardaki etnik araştırmaların din, ulus, ırk ve çeşitli gruplarla ilgili ayrımcılığı ve önyargıyı azaltmak amacıyla özellikle 2. Dünya Savaşı'nın sonuçlarından biri olarak ortaya çıkarılan gruplar arası eğitim araştırmalarının, çağdaş çok kültürlü eğitim anlayışına yön verdiğini dile getirmektedir. Öte yandan toplum içerisindeki kültürel adaletsizliği engelleyecek çalışmalar ya tüm grupları kapsamamakta ya da yeteri kadar etkisi genişletilememektedir. 1980'li yıllarda eğitimdeki eşitsizliği engellemek adına yapılan uygulamaların yetersizliğini ve yüzeyselliğini eleştiren araştırmacılar ortaya çıkmıştır (Aydın, 2013). '20. yüzyıla gelindiğinde ise sosyal adalet, eleştirel düşünme, fırsat eşitliğini temel alan eğitim ve öğretim modellerine odaklanılmıştır (Kaya ve Aydın, 2014).

Günümüzde çok kültürlü eğitimde temel alınan görüş, Avrupa Birliği (AB) hukukunda ve Avrupa Konseyi'nin kabul gördüğü anlayışa göre devlet, azınlık grupları ayrımcılığa ve dışlanmaya karşı koruması, göçmenler ve diğer vatandaşlar arasındaki eşitliğin giderilmesidir.

’Çok kültürlü eğitim kavramı geçmişteki eksikliklerin giderilmesinde etkili olabilmesi için başlı başına tanımlanması ve geliştirilmesi gerekmektedir’’ (Hiraoka, 1977, s.177). Bu nedenle çok kültürlülük kavramı sürekli olarak şekillenmekte ve yenilenmektedir. İlk olarak ırkçılık karşıtı ve tek bir gruba yönelik eğitimde gerçekleştirilen iyileştirmeler zamanlar diğer etnik gruplara ve daha sonrasında ise bireysel farklılıkları da içerisine alan gerçekçi ve kapsayıcı bir eğitim reformuna dönüşmüştür.

2.4.2. Çok Kültürlü Eğitimin Amacı ve Gerekliliği

Ramsey(2018, s.7) çok kültürlü eğitimin amacını çocukların dünyalarını ayırıştıran ve küçülten adaletsizlikleri anlamalarını ve bu adaletsizliklerle mücadele etmelerini, benzerlik ve farklılıkların bütüncül bir şekilde görülmesini ve temel eşitsizlikleri değiştirmeye hazırlayan bir araç olarak belirtmiştir. Banks’a (1979, s.239) göre çok kültürlü eğitimin amacı öğrencilerin kültürel gruplar hakkında bilgi edindirerek farklı kültürel çevrelere uyum sağlayabilmeleri için gereken tutum, beceri ve yetenekleri geliştirmektedir. Çok kültürlü eğitimin en temel amacı kültürel farklılıklardan doğan eşitsizlikleri ortadan kaldırmaktır (Oakes ve Lipton, 2007). Gay (1994, s. 15) çok kültürlü eğitimin amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- ‘’1.Etnik ve kültürel okuryazarlık
- 2.Kişisel gelişim
- 3.Tutum ve değerleri açıklama
- 4.Çok kültürlü sosyal yeterlilik
- 5.Temel becerilerin yeterliliği
- 6.Eğitim eşitliği ve mükemmelliği
- 7.Sosyal reform için güçlenme’’

Demir’e (2012, s.1456) göre çok kültürlü eğitimin amaçları ise şu şekildedir:

....Bu çerçevede, öğrencilerin kendilerinden farklı olan insanları anlamayı ve onlarla etkileşim içinde olmayı öğrenmeleri gerekmektedir. Farklı öğrencilerin hayatları için daha anlamlı olan içerik ve teknikleri kullanarak, okuma, yazma ve matematik becerileri uzmanlığının geliştirilmesi temel yetenek kazanımı amacıyla ilintilidir. Bununla beraber, bireylerin kendi kültürleri yanında, toplumda var olan kültürel ve etnik farklılıkları fark etmelerini ve bunlara saygı duymalarını sağlamak, kültürel ve etnik okuryazarlığı geliştirmek amacına yönelik unsurlardır. Bunun için öncelikle geleneksel olarak öğretim materyalleri ve programların dışında tutulmuş farklı grupların tarihleri ve katkıları hakkında öğrenciler bilgilendirilmeli, daha sonra söz konusu grupların programlardaki mevcut saptırılmış ve taraflı tasvirleri daha doğru ve önemli bilgilerle değiştirilmelidir. Bireyin kendisini anlamasını, olumlu benlik geliştirmesini ve kimliğiyle barışık olmasını sağlamak, çok kültürlü eğitimin, kişisel gelişimine dönük amaçlarındandır.

Yazıcı (2015 s.57 ve 58) çok kültürlü eğitimin amacının entelektüel merak, öz eleştiri, bağımsız bir karar alabilme becerilerini geliştirmek; farklı düşünce ve yaşam biçimlerine duyarlı olabilme olarak açıklamaktadır. Kısacası çok kültürlü eğitim bireylerin entelektüel, sosyal ve kişisel gelişimini sağlamak, eşitlik ve adalet duygusuyla birlikte bireyleri birbirinden ayıran farklılıkları kabul etmelerini amaçlamaktadır (Bennet,1990; Manning, Baruth ve Lee, 2017) . Çok kültürlü eğitim, bireylerin kendilerini ve kültürlerini tanırlarken aynı zamanda diğer kültürel (cinsiyet, dil, din, ırk, sosyal sınıf vb.) farklılıkları da tanımlarını, bu farklılıkları saygı çerçevesinde kabullenerek, tüm insanlığın ortak mirası için gönüllü işbirliği içerisinde uyumlu bir şekilde bir arada olup, eşit ve adil bir dünya için farkındalık kazandırmayı amaçlamaktadır.

Youngdan ve Hi-won (2010, aktaran Aslan ve Aybek, 2019, s.18) göre çok kültürlü eğitim farklı kültürel geçmişe sahip öğrenciler arasında dostluk kurulmasına ve böylelikle insan haklarının öğretilmesine ve benimsenmesine yardımcı olurken, sosyal anlaşmazlıkların giderilerek sağlıklı ve geniş bir kültürel toplumun oluşmasına olanak sağladığı için gereklidir. Çünkü çok kültürlü eğitim karşılıklı saygı ve anlayış ile bireyleri oluşturan kültürel kimlikleriyle mutlu ve yaşanabilir bir toplumun oluşmasına öncelik etmektedir. Çok kültürlü eğitimle ilgi yapılan araştırmalar sonucunda öğrenciler arasında işbirliği, olumlu görüş geliştirildiği, problem çözme becerilerinin geliştiği, disiplin sorunlarının azaldığı, akademik başarılarının arttığı, eleştirel düşünme ve üst düzey düşünme becerilerinin geliştiği görülmüştür (Kaya ve Aydın, 2014; Aslan ve Aybek, 2019; Arslan,2016). Böylelikle çok kültürlü eğitimin amaçlarına ve içeriğine bakıldığında eleştirel ve yaratıcı, metabilşsel düşünme, öz eleştiri yapabilme vb. üst düzey düşünme becerileri gibi 21.yüzyıl becerilerine

sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle de çağdaş bir eğitim sürecinin gerçekleşebilmesine, hayat boyu öğrenmenin devam etmesine katkı sağladığı görülmektedir.

2.4.3. Çok Kültürlü Eğitimin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Çok kültürlü eğitimi güçlü kılan özellikler şu şekildedir:

- Demokrasi, adalet ve eşitlik kavramlarına vurgu yapmaktadır. (Ameny-Dixon, 2004)
- Çocuklar, farklı etnik grupların yaşam tarzlarından ve deneyimlerinden korkmamayı veya yılmamayı, insan farklılıklarını açıklayan sosyal-kültürel faktörleri anlamayı, insan çeşitliliğini hayatın bir gerçeği olarak kabul etmeyi öğretmek kişilerin kendi etnik ve kültürel mirasları ile diğer etnik grupların kültürleri ve yaşam tarzları hakkında bilgi ve anlayış edinerek duyarlılık kazandırmaktadır (Gay, 1979, s.326). Bu durum toplum içerisinde var olan farklı grupların birlikte olmasını sağlayarak toplumsal çatışma ve kargaşayı önleyerek barışçıl bir toplum yapısının oluşmasını sağlamaktadır.
- Üretkenliği arttırmakta, zihinsel ve ahlaki gelişimi sağlamaktadır (Gay, 2003, aktaran Kaya ve Aydın, 2014) .
- Barındırdığı çoklu bakış açısıyla yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmektedir.
- Farklı kültürel geçmişleri olan bireylerin etkileşime girmesini sağlayarak ön yargısız, objektif ve nitelikli bir bakış açısı kazandırmaktadır (Kaya ve Aydın, 2014,).
- Öğrencileri kültürel farklılıklarla tanışmasını sağlayarak empati duygusunu geliştirmektedir (Demir, 2019).

Çok kültürlü eğitim toplum içerisindeki hassas dinamiklere bağlı ve oldukça dikkat ve önem gerektiren bir eğitimidir. Çok kültürlü eğitimin zayıf yönleri şunlardır:

- ‘‘Çok kültürlülük denilince akla ilk olarak ırk ve etnisite gelmekte, cinsiyet, dil, din, özel gereksinime sahip olma, sosyo-ekonomik sınıf vb. farklılıklar göz ardı edilmektedir.
- Öğretmenlerin çok kültürlülükle ilgili bilgi ve donanım eksiklerinin olması veya çok kültürlüğe yönelik olumsuz bakış açıları çok kültürlü eğitim sürecini etkilemektedir.

- Çok kültürlülüğün sadece belirli yönlerine yapılan vurgular nedeniyle bireylerin birden fazla kültürel kimliklere sahip olabileceği düşüncesinin göz ardı edilmesi ve milli bütünlük ve toplumsal düzende kargaşaya neden olabilmektedir.
- Kültürün yapısından kaynaklı olarak her kültür kendi değer ve inançlarını üstün görmekte ve bu durum her kültürü eşit ve aynı öneme sahip olduğu düşüncesini barındıran çok kültürlü eğitimin uygulanmasını zorlaştırabilmektedir.” (Kaya ve Aydın, 2014, s. 44-45) .
- Teorik öneriler, pratik ortamdaki ince dinamikleri hafife alma eğilimindedir ve çok kültürlü öğrenmenin gerçekleştiği yollar tamamen hesaba katılmamaktadır (Willis & Meacham, 1996, s.40). Teori ve pratik arasındaki boşluk, eleştirel pedagoji teorisyenleri tarafından da çokkültürlü eğitimin önemli bir zayıflığı olarak tanımlanır (Kirova, 2008, s.106).
- Irkçılık ve ayrımcılık karşıtlığı, insan hakları, diller, kültürlerarası ve kültürlerarası savunucuların çok kültürlülük konusunda sahip oldukları kavramsal farklılıkların varlığı ve her birinin kendi görüşünün veya yorumunun doğru olduğunu iddia etmesi, günümüzün en kritik zorluklarından birini yaratmaktadır (Kirova, 2008, s. 106).

2.4.4. Dünyada Çok Kültürlü Eğitim

İletişim ve ulaşım teknolojilerinin gelişmesi ve buna bağlı olarak küreselleşmenin etkisiyle birlikte dünya giderek küçülmekte ve buna bağlı olarak okullar ve sınıflar da çeşitlenmeye başlamıştır. Özellikle göç olgusunun artmasıyla birlikte ülkeler eskisinden daha çeşitli kültürleri ve kültürel süreçleri yaşamaktadır. Çeşitli nedenlerden dolayı çok fazla göç alan ABD, Kanada, Avusturalya, Almanya, Hollanda vb. ülkelerin eğitim uygulamaları dünyada çok kültürlü eğitim örneklerini oluşturmaktadır.

Çok kültürlülük kavramı ve bunun eğitime yansıdığı ilk ülkelerden biri olan ABD, kuruluşunun ilk dönemlerinden bu yana çok fazla göç alan ve bununla birlikte çok çeşitli kültürleri içeren ve çok kültürlülük denilince akla gelen ilk devletlerden birisidir. Asya-Amerikalı, Hispanik, Afro-Amerika, Amerikan Yerlileri vb. farklı kökenlerden; Hristiyan, Müslüman, Yahudi, Budist vb. farklı inançlardan; aynı zamanda farklı dil ve sosyo-ekonomik düzeyden bireylerin bir arada yaşadığı ülkelerden biri olan ABD’de her kesimden öğrencinin eşit bir eğitim fırsatına sahip olması düşüncesiyle zorunlu eğitim ve iki dilli eğitim uygulamalarına yer verilmektedir. Her bir bireyin sosyal sınıflarından ziyade yetenekleriyle

başarıya ulaşmasının beklendiği bu temel düşünceden hareketle eğitimde fırsat ve imkân eşitliği sağlanmaya çalışılmaktadır. Birleştirici ve bütünleştirici bir eğitim uygulaması olarak görülen çok kültürlü eğitim ile bireylerin kendilerini tanımaları, kendilerine saygı duymaları, toplumla uyum ve iletişim içerisinde eşit bir şekilde var olması amaçlanmaktadır (Tesconi, 1984 aktaran Aslan ve Aybek,2019, s. 20) .

Fransız, İngiliz, İskoç vb. Avrupa, Asya, Afrika ve diğer kökenlerden bireylerin büyük bir çoğunluğa sahip olduğu Kanada’da çok kültürlülük bir devlet politikasıdır (Kaya ve Aydın, 2014). Çok kültürlülüğün zenginliğin, saygınlığın, barışçıl ve özgür bir şekilde yaşamının anahtarı olarak kabul görülüp anayasal olarak desteklendiği Kanada, tüm dünyaya örnek teşkil etmektedir. Çok dilli ve çok kültürlü eğitim anlayışıyla her bir kültürden gelen öğrencinin gereksinimlerine ve yeteneklerine uygun bir eğitim programı geliştirilmiştir. Çok kültürlü eğitim anlayışı ile öğrencilerin kültürel miraslarını korumaları ve entelektüel bir başarıya ulaşmaları hedeflenmektedir. Farklıların ayrıştırıcı olmaktan çok bütünleştiriciliğine vurgu yapan Kanada’dan sonra çok kültürlülüğü benimseyen bir diğer ülke olan Avustralya da çok kültürlü eğitim çalışmalarına ağırlık vermekte ve çok dilli bir eğitim uygulamaktadır. 1970’li yılların sonuna doğru Avusturalya’da yaşayan herkes için çok kültürlü eğitimin geliştirilmesine yönelik çalışmalara ilgi gösterilmeye başlanmış ve İngilizce dışında farklı anadile sahip öğrencileri de kapsayarak çok dilli eğitim, öğretmen ve yönetici eğitimi, çok kültürlü eğitim programlarını hazırlanmıştır (Lynch,1982).

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra başta ülkemiz olmak üzere çeşitli ülkelere çok fazla göç alan Almanya, çok kültürlü bir yapıya sahip olmuş ve bu durum beraberinde birçok tartışmaya da neden olmuştur. Almanya’da 12 yıl zorunlu eğitim uygulamasıyla göçmen ve Alman asıllı çocukların bir arada eğitim alması ve çok dilli, çok kültürlü bir hayata hazırlanmaları amaçlanmıştır (Aydın, 2013).

Çok dilli ve çok kültürlü yapıya sahip olan Güney Afrika Cumhuriyeti’nde eğitim yapısı bu çeşitlilik göz önünde bulundurularak planlanmış, her bir kültürün eşitliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. İçerisinde çok fazla etnik grup bulunduran Çin’de de çok kültürlü eğitim anlayışı, her bir öğrencinin kültürünü anlaması ve yaşatması; ırk, din, cinsiyet vb. her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasıdır (Aydın, 2013).

Her ne kadar ülkelere çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitim ile ilgili doğrudan veya dolaylı çalışmalar yapılsa ve çok kültürlülüğe uyumlu bir eğitim sistemi kurulmaya çalışılsa da çoğu ülkede tartışmalar devam etmekte ve hedeflenen çok kültürlü eğitime ulaşamamaktadır.

2.4.5. Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitim

Yüzyıllardır farklı kültürleri ve bu kültürlerin ürünlerini içerisinde barındıran böylelikle geniş bir kültür mozağine sahip olan ülkemizde çok kültürlülük yeni bir kavram değildir. Aynı topraklarda karşılıklı saygı ve etkileşimle çok kültürlü ve çok dilli bir yapıya sahip olan Türkiye, barındırdığı her bir çeşitliliğin ürünü ve yansıması olan nadir ülkelerden birisidir. Öte yandan bu kültür çeşitliliğine rağmen, çok kültürlülük tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de tartışmalara neden olmakta ve çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar istenilen düzeyde yer alamamaktadır. Oysa sahip olduğu bu özellikler sayesinde Türkiye, çok kültürlülük konusunda tüm dünyaya örnek olabilecek ve öncülük yapabilecek bir yapıya sahiptir.

Osmanlı devletinde azınlıkların kendi dil, din ve kültürlerini yaşamalarına ve kültürlerine uygun eğitimler almalarına izin verildiği, medrese ve çeşitli eğitim kurumlarında Kürtçe, Latince, Yunanca vd. dillerde derslerin verildiği (Gündüz, 2013) çok kültürlü eğitim uygulamalarına rastlanılmaktadır. Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze kadar olan süreçte çok kültürlü eğitim anlayışı geri planda kalmış ve tam anlamıyla bir eğitim modeline dönüşmemiştir. Fakat her bir kültürün, ürünlerinin ve karşılıklı etkileşimlerinin sentezi olan Türkiye’nin kültürel zenginliği, günümüzde aldığı göçlerle artmakta ve çeşitlenmektedir. Ekonomik, siyasi, kültür yakınlığı vd. birçok nedenle Türkiye göç almakta ve sınıflar daha da farklı kültürlerin bir arada bulunduğu yerler olmaya başlamıştır. Bu durum çok kültürlü eğitimin Türkiye için oldukça gerekli ve zorunlu bir hale geldiğini göstermektedir.

2005 yılında ‘yapılandırmacı’ eğitim anlayışla demokratik, öğrenci merkezli, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, işbirlikçi, her bir öğrencinin bireysel farklılıklarına dikkat edilen bir eğitime geçiş yapılmıştır. ‘Yapılandırmacı yaklaşım, kültürel, ekonomik, dilsel ve etnik çeşitliliğin olduğu sınıflarda öğrencilere ve öğretmenlere sorunlarla ve zorluklarla başa çıkmada yardımcı olmaktadır’ (Arslan, 2016, s. 421) Özellikle de eğitimde öğrencilerin bireysel farklılıklarına yapılan vurguyla beraber çok kültürlü eğitim anlayışının adımları atılmıştır. Ayrıca 2012 yılından itibaren ‘Yaşayan Diller ve Lehçeler’ dersi kapsamında Adıgece, Abazaca, Zazaca, Kürtçe, Lazca, Boşnakça, vd. dillerin seçmeli ders olarak verilmesi kararı da çok kültürlü eğitim adımı olarak görülebilir. MEB 2019 öğretim programında yer alan ‘Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler’ ve ‘Kültürel farkındalık ve ifade’ yetkinlikleri de çok kültürlülük bağlamında değerlendirilebilmektedir. Yapılan araştırmada 1. Sınıftan 8. Sınıfa kadar 16 farklı ders kazanımlarının 63 tanesinin çok kültürlülük ile ilgili olduğu görülmüştür (Şimşek ve diğerleri, 2019).

Türkiye’de çok kültürlü bir eğitim anlayışının benimsenmediği ve eğitim programlarına yansımalarının da kısmen olduğu görülmektedir. Öte yandan giderek küreselleşen dünya ve artan göç ile beraber çok kültürlü eğitim çalışmalarına verilen önem artmaktadır.

2.5. İlgili Araştırmalar

2.5.1. Dünyada Yapılan Araştırmalar

Belçika’da yapılan çalışmada öğretmenlerin çok kültürlülük anlayışlarının dini çeşitliliğe odaklandığı ve ülkede etnik gruplar içerisinde yer alan öğretmenlerin ve kültürel çeşitliliğin bulunduğu okullardaki öğretmenlerin çok kültürlü eğitimi daha çok benimsedikleri görülmüştür (Ağırdag, vd., 2016).

Forrest ve diğerleri (2017) Avusturalya’daki sınıf öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada öğretmenlerin kültürel çeşitliliği, çok kültürlü eğitimi, ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele stratejilerini destekledikleri fakat çok kültürlülüğün uygulamasına ilişkin bilgilerinin, okul çevresinin sosyo-ekonomik ve kültürel çeşitliliği ile ilişkili olarak değiştiğini tespit etmişlerdir.

Aragona- Young ve Sawyer (2018) ABD’de 45 ilköğretim öğretmeniyle yaptıkları çalışmada öğretmenlerin kültürü yaşam tarzı ve kişilerin arka planı olarak tanımladıkları belirli kültürel kimlikleri (ırk/cinsiyet, din vb.) tanımlamada başarısız olduklarını ve çok kültürlü eğitim uygulamalarını düşük düzeyde desteklediklerini tespit etmişlerdir. Mohan ve Nair (2018) öğrencilerin çeşitli etnik kökenden insanlara saygı duyması, evrensel değerlerin öğretilmesi ve kalıcı çok kültürlü eğitimin sağlanabilmesinin yolunun en iyi pedagojik araçlardan biri olan hikâye anlatım tekniğinden geçtiğini belirtmişlerdir.

Kanada’da yapılan bir çalışmada katılımcıların çok kültürlü eğitim tanımlarının sadece kültür ve kültürel farklılıkla sınırlı olduğu, cinsel kimlik, sınıf ve statüye dikkat edilmediği, çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan uygulamalar ile yapılması gereken uygulamalar arasında büyük boşluklar olduğu görülmüştür (Miled, 2019). İsrail’de Arap ve Yahudi öğrencilerin bulunduğu eğitim fakültesinde beş yıl boyunca yürütülen çalışmada çok kültürlü eğitimin üç farklı modeli incelenmiş ve en etkili olanın çoğunluk ve azınlık grupları arasındaki güç ilişkilerini tanıyan, paylaşan, eşitlikçi deneyime dayanan model olduğu tespit edilmiştir (Paul-Binyamin ve Haj-Yehia, 2019).

Dameron ve diğerleri (2020) 755 okul danışmanı ile yürüttükleri çalışmada çok kültürlü eğitim müfredatı ile öğrenim görenlerin, sadece bir çok kültürlülük dersi alanlara

göre farkındalık, bilgi ve beceri düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Nganga (2020) 17 öğretmen adayıyla bir sömestr boyunca eleştirel çok kültürlü eğitim uygulaması ile çocuk edebiyatında yer alan gizli yanlılık ve ayrımcılıkları fark edebildikleri sonucuna ulaşmıştır. Fakat araştırmanın sınırlıkları öğretmen adaylarının sadece bir dönem boyunca bu uygulamaya katılmaları ve devamında çocuk kitaplarına yönelik eleştirel çok kültürlü eğitim bakış açısını devam ettirip ettirilmediğinin bilinmemesidir.

2.5.2. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Keskin ve Yaman (2014) ilköğretim sosyal bilgiler program ve ders kitaplarını çok kültürlü eğitim açısından incelemiş ve çok kültürlü eğitim ile ilgili kazanımların ‘‘Kültür ve Miras’’, ‘‘ Küresel Bağlantılar’’ öğrenme alanlarında ve yaklaşık oranını %13 olarak tespit etmişlerdir. Seban ve Uyanık (2016) da 1-5. sınıf öğretim programlarını inceledikleri araştırmalarında Türkçe dersinde 6, Hayat Bilgisi dersinde 20, Sosyal Bilgiler dersinde 12, Matematik dersinde 2, Görsel Sanatlar dersinde 9, Fen Bilimleri dersinde ise 1, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde 3, Beden Eğitimi dersinde 2 kazanımın çok kültürlü eğitim ile ilgili olduğu sonucuna varmışlardır. Adıgüzel ve Karagöl (2020) ise Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi öğretim programlarında topluma uyum, toplumsal norm ve bireysel sorumluluk ile ilgili kazanım sayısının yeterli fakat çok kültürlülük, demokratik değerlerle ilgili kazanım sayısının yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Demir (2012) Erciyes Üniversitesi’nde 301 öğretim elamanıyla yaptığı çalışmasında öğretim elemanlarının çok kültürlü eğitime önem verdikleri, çok kültürlü eğitim öneminin kadın katılımcılarda ve Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulunda anlamlı düzeyde farklılaştığını tespit etmişlerdir. Yıldız Teknik Üniversitesi ve Marmara Üniversitesinde 136 öğretim elamanıyla yürütülen çalışmada katılımcıların çok kültürlülük farkındalıklarının, çok kültürlü bilgi ve becerilerinden yüksek olduğu ve kadın katılımcılarının erkek katılımcılardan daha fazla yetkinliğe sahip olduğu görülmüştür (Yavas-Bozkurt vd., 2013). Acar-Çiftçi (2019) araştırmasında akademisyenlerin eleştirel farkındalık düzeylerinde kendilerini kısmen yeterli gördükleri, kadın katılımcıların ve anadili Türkçe olmayan katılımcıların bilgi ve farkındalık boyutlarında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür.

Özdemir ve Dil (2013) ve Yazıcı vd. (2009) çok kültürlü eğitime yönelik öğretmenler ile yürütülen çalışmalarında öğretmenlerin çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür. Kaya ve Söylemez’in (2014) Diyarbakır’da görev yapan farklı branşlardan 426 öğretmenin katıldığı çalışmalarında da öğretmenlerin çoğu çok kültürlü

eğitimi destekledikleri, Türkçe dışında farklı ana dil ve etnik kökene sahip öğretmenlerde anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tonbuloğlu vd. (2016) çalışmalarında öğretmenlerin çok kültürlü eğitim konusunda kendilerini yeterli gördükleri fakat çok kültürlü eğitim uygulamalarından toplumsal sebeplerle endişe ettiklerini belirtmişlerdir. Arslan ve Çalmaşur (2017) Sivas'ta görev yapmakta olan 238 öğretmen ile yürüttükleri araştırmalarında çok kültürlü eğitim tutumlarında kadın öğretmenlerin ve Sınıf, İngilizce, Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin lehine anlamlı bir farklılığın olduğu öte yandan yaş, kıdem, yerleşim yerine göre farklılık göstermediği görülmüştür. Bir başka çalışmada ise öğretmenlerin çok kültürlü kişilik özelliklerinden kültürel empati ve değişime açıklık becerilerinin ve bununla beraber informal iletişimlerinin yüksek olduğu, kıdem ve bilinen dil sayısına göre anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir (Toytok ve Yıldırım, 2019). Akkaya ve Demir'in (2020) Türkçe öğretmenleriyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında öğretmenlerin ders içeriklerini kültürel farklılıklara göre düzenlemediği, farklı kültürel arka plana sahip öğrencilere yönelik uygulamaların resmi bir politikadan çok kişisel inisiyatiflere göre uygulandığını düşündükleri görülmüştür.

Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime öz yeterlilik algılarının incelendiği çalışmada öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime ilişkin öz yeterliliklerinin yüksek olduğu, kadın katılımcıların ve bölümlere göre incelendiğine Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, büyük şehirlerde yaşayan katılımcıların farkındalık ve becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Demir ve Başarır, 2013). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli ve çok kültürlü eğitime ilişkin tutumlarının belirlenmesinin amaçlandığı araştırmada öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitim tutumlarının orta düzeyde, cinsiyete, bölümlere, gelir düzeyine ve göre farklılaşmadığı görülmektedir (Tortop, 2014). Koçak ve Özdemir'in (2015) 485 öğretmen adayının kültürel zekâları ile çok kültürlü eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada öğretmen adaylarının kültürel zekâ ile çok kültürlü eğitime yönelik tutumları arasında orta düzeyde olumlu bir ilişkinin olduğu öte yandan çok kültürlü eğitime yönelik tutum ile biliş boyutunda zayıf bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Söylemez ve Oral'in (2018) öğretmen adaylarının sosyal medya kullanımlarının çok kültürlü eğitime yönelik görüşlerine etkisinin incelendiği araştırmalarında öğretmen adaylarının sosyal medya kullanımının çok kültürlü bakış açısı kazandırdığını düşündükleri, çok kültürlü eğitime yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örnekleme, veri toplama süreci ve analizi, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği, araştırmacının rolüne ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Dünyada ve Türkiye’de çok kültürlü eğitim üzerine yapılmış araştırmaların incelendiği bu tez, nitel araştırma yönteminin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Nitel araştırma yöntemi incelenen probleme yönelik sorgulayıcı, yorumlayıcı ve doğal ortamındaki şeklini anlama uğraşısıdır (Guba ve Lincoln, 1994; Klenke, 2016; aktaran Baltacı, 2019, s. 369). ‘‘Nitel araştırma gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır.’’ (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.39). Bu araştırmada konuyla ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi amaçlandığı için doküman incelemesi tercih edilmiştir. Doküman incelemesi araştırmanın konusuyla alakalı bilgileri içeren materyallerin analizidir (Özmen ve Karamustafaoğlu, 2019).

3.2. Evren / Örneklem

Çalışma evrenini çok kültürlü çalışmalar, örneklemini ise eğitimde çok kültürlülük çalışmaları oluşturmaktadır. Eğitimde çok kültürlülük araştırmaları incelenirken belirli bir zaman sınırlamasına gidilmemiş olup bulunabilen en eski çalışmadan 2021 yılına kadar yapılmış olan araştırmalar incelemeye dâhil edilmiştir. Bu bakımdan örneklem grubu, bulunan ve erişim izni olan, İngilizce veya Türkçe yapılmış 1974 yılından 2021 yılına kadar çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılmış araştırmalardır. Araştırmada yer alan çalışmalar EK 2’de belirtilmiştir. Dünyada 711 çalışma, Türkiye’de 273 çalışma, toplamda ise 984 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Çalışmaya dâhil edilecek araştırmalara ulaşabilmek amacıyla ULAKBİM, Yöktez, Google Akademi/Scholar arama motorlarından yararlanılmıştır. Google Akademi veri tabanlarında ara yapılmasının sebebi diğer veri tabanlarında yer alan çalışmaları da içermesidir. Türkiye’de yapılan tezlere ulaşabilmek için Yöktez arama motorunda ‘‘çok kültürlü eğitim’’, ‘‘çokkültürlü eğitim’’, ‘‘çokkültürlülük/çok kültürlülük’’ olarak aratılmış, eğitim ile ilgili olan ve yayınlanma izni olan İngilizce veya Türkçe yazılmış tezler incelemeye

alınmıştır. ULAKBİM ve Google Akademi motorları da “çok kültürlü eğitim”, “çokkültürlü eğitim”, “multicultural education” olarak aratılmış ve yayınlanma izni olan Türkçe veya İngilizce yazılmış çalışmalar araştırmaya dâhil edilmiştir. Farklı bir dil ile yazılmış olan, erişilemeyen veya sadece tek sayfasına erişilen çalışmalar incelemeye dâhil edilmemiştir. Çok kültürlü eğitim üzerine yazılmış kitaplarda ise bulunabilen en eski basımları bulunmaya çalışılmış, kitap, kitap bölümü, kitap çevirisi olarak kategorilere ayrılmıştır. Çalışmalar için veri toplama formu oluşturulmuş ve çalışmalar bu forma göre toplanmıştır (Ek 3). Çalışmalar toplanırken çalışma adı, yazarı, yılı, türü, çalışma grubu, katılımcı özellikleri, örneklem büyüklüğü, örneklem türü, veri toplama araçları, ölçek türü ve kullanılan ölçekler, veri analiz yöntemleri, tezler için ise ek olarak anabilim dallarına, enstitülere, üniversite ve şehirlere göre kategoriler oluşturulmuş ve her bir araştırma belirlenen kategorilere göre düzenlenmiş ve elektronik basımları kaydedilmiştir. Kitapların, ülke kategorisinde ise basım yerleri esas alınmıştır. Toplanan araştırmaların ikiden fazla kontrolleri yapılmış aynı olan ve çok kültürlü eğitim ile doğrudan ilgisi olmadığı düşünülen araştırmalar incelemiden çıkartılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmada nitel veri analiz yöntemlerinden biri olan betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2006, s.227) içerik analizini toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşarak, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve okuyucuların anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlanması şeklinde açıklamıştır. İçerik analizleri meta analiz, meta sentez ve betimsel içerik analizi olmak üzere üç farklı yöntemi içermektedir (Çalık ve Sözbilir, 2014). Betimsel içerik analizi belirlenen konu hakkında birbirinden bağımsız yayınlanmış ya da yayınlanmamış, nicel ve nitel çalışmaların incelenip düzenlenmesi ve genel eğilimlerin belirlenmesidir (Ültay vd., 2021, s. 190). Bu nedenle bu araştırma konusuna en uygun içerik analizi yönteminin betimsel içerik analizi olduğuna karar verilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek (2006, s.228) nitel araştırma verilerinin analizinde verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dikkat edilmesi gereken dört aşama olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada bu aşamalara dikkat edilerek ilk olarak veriler yıllarına, ülkelerine, diline, araştırma türüne, anahtar kelimelere, çalışma grubu ve özelliklerine (cinsiyet, örneklem türü, örneklem büyüklüğü), veri toplama araçlarına, ölçek türlerine ve kullanılan ölçeklere, veri analiz yöntemlerine göre kodlanmıştır. Kodlanan verilerin benzerlik ve farklılıkların saptanarak birbirleriyle ilişkili kodlar bir araya getirilerek temalar belirlenmiş,

veriler tablo ve şekillere sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmada MS Office Excel programında yararlanılarak yüzde, frekans ve grafikler oluşturulmuştur.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Araştırmanın geçerliliği ve güvenirliliği kapsamında araştırmaya dâhil edilen çalışmaların konuya uygunluğuna dair danışman ve bir öğretim üyesinin görüşleri alınarak araştırma kapsamında toplanan çalışmaların yeterliliğine dair görüş birliğine varılmıştır.

3.6. Araştırmacının Rolü

Bu tez sürecinde araştırmacı veri toplama ve analiz sürecinde herhangi bir düzeltme veya yorumlamada bulunmamış olup her bir çalışmada belirtilen ifadeler doğrultusunda hareket etmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde çok kültürlü eğitim ile ilgili dünyada çok kültürlü eğitim araştırmaları, Türkiye’de çok kültürlü eğitim araştırmaları, dünyadaki ve Türkiye’deki çok kültürlü eğitim araştırmalarının karşılaştırılması üç başlık altında incelenmiş ve ulaşılan sonuçlar tablo ve şekillerle sunulmuştur.

1.Dünyada Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılmış Araştırmalara Yönelik Bulgular

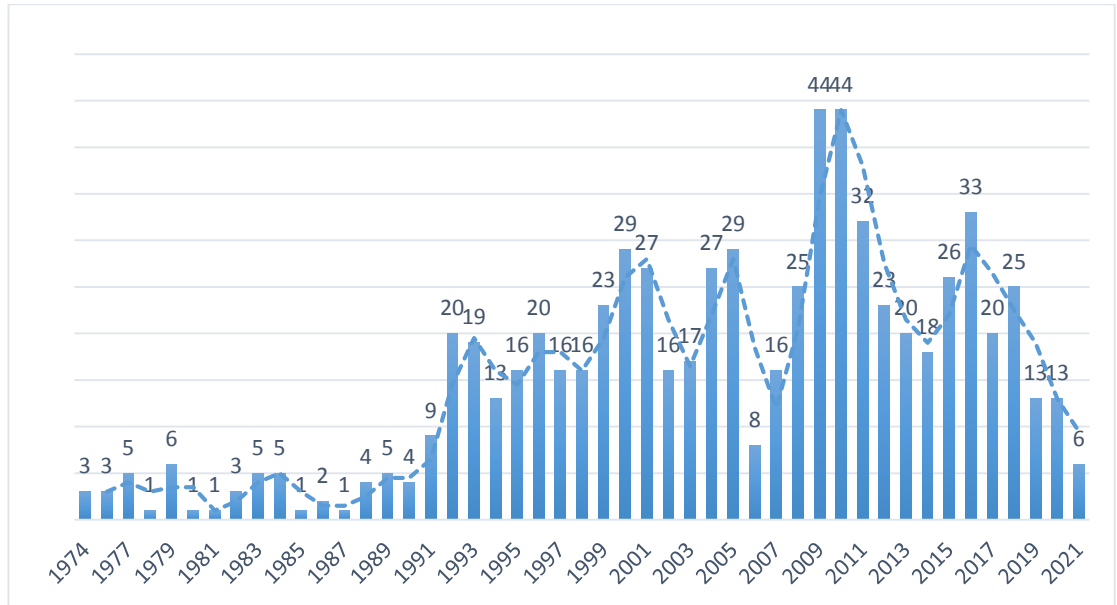
Bu bölümde dünya çok kültürlü eğitim üzerine yapılmış 711 araştırma incelenmiştir. Araştırmalar yayın yılına, türüne, konulara ve çalışmanın yapıldığı ülkelere göre kategorilere ayrılmış, sonuçlar tablo ve şekillerle sunulmuştur.

Tablo 1

Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Yıl	F
1974	3
1976	3
1977	5
1978	1
1979	6
1980	1
1981	1
1982	3
1983	5
1984	5
1985	1
1986	2
1987	1
1988	4
1989	5
1990	4
1991	9
1992	20
1993	19
1994	13
1995	16
1996	20
1997	16
1998	16
1999	23
2000	29

2001	27
2002	16
2003	17
2004	27
2005	29
2006	8
2007	16
2008	25
2009	44
2010	44
2011	30
2012	23
2013	20
2014	18
2015	26
2016	33
2017	20
2018	25
2019	13
2020	13
2021	6

Şekil 1. Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı.

Dünya’da çok kültürlü eğitim ile ilgili İngilizce yapılan ve erişim izni olan araştırmalar incelenmiş ve yıllara göre dağılımı Tablo 1. ve Şekil 1.’de gösterilmiştir. Dünya’da çok kültürlü eğitim üzerine yapılan en eski çalışmaya 1974 yılında rastlanılmış ve çalışmaların başlangıç yılı olarak kabul edilmiştir. 1970’li yıllar çok kültürlülüğün konuşulmaya başlandığı ve isim olarak ortaya çıktığı ve Kanada, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde eğitim sistemine entegre edilmeye başlandığı yıllardır. Bu durum çok kültürlü eğitim çalışmalarının 1974’te başlamasının nedeni olabilir. 21.yüzyıldan itibaren alandaki çalışmaların yoğunlaştığı ve en çok 2009-2010 (44) yıllarında araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Bu durumun temel nedeni olarak dünyanın hızlıca küreselleşmesi ve ülkeler arası artan göç dalgası özellikle bireysel farklılıkları ön plana çıkaran, fırsat ve imkân eşitliği, sosyal adalet gibi kavramların ve bu kavramlar üzerine kurulu eğitim anlayışının ön plana çıkması gösterilebilir.

Tablo 2

Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların türüne göre dağılımı

Tür	F
Makale	489
Kitap	122
Kitap Bölümü	69
Kitap İncelemesi	3
Bildiri	17
Tez	6
Diğer (rapor, röportaj)	5

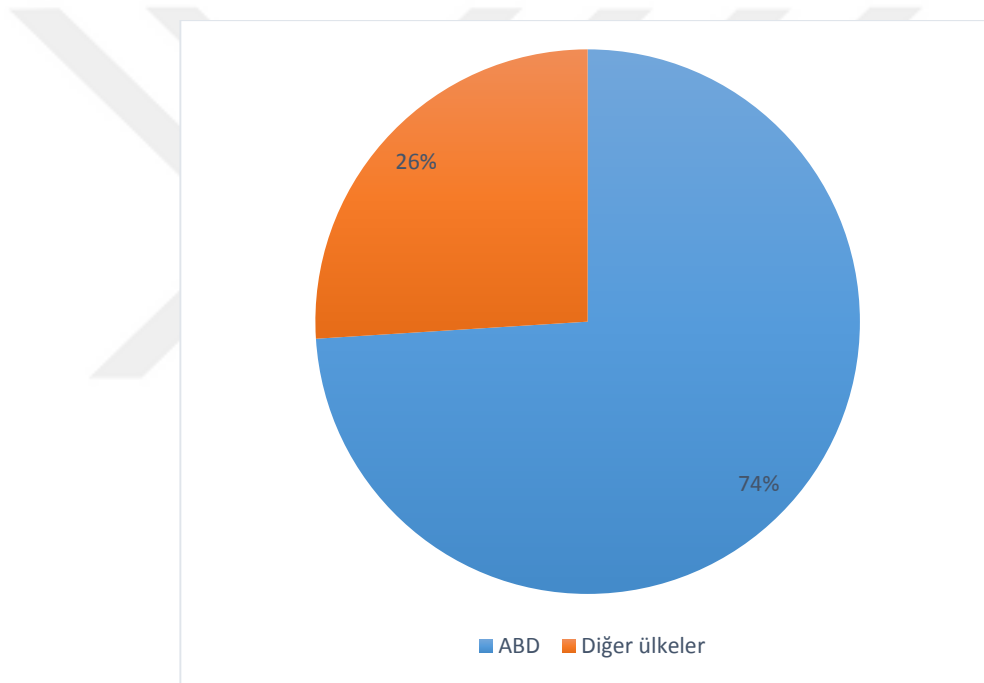
Tablo 3

Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların ülkelere göre dağılımı

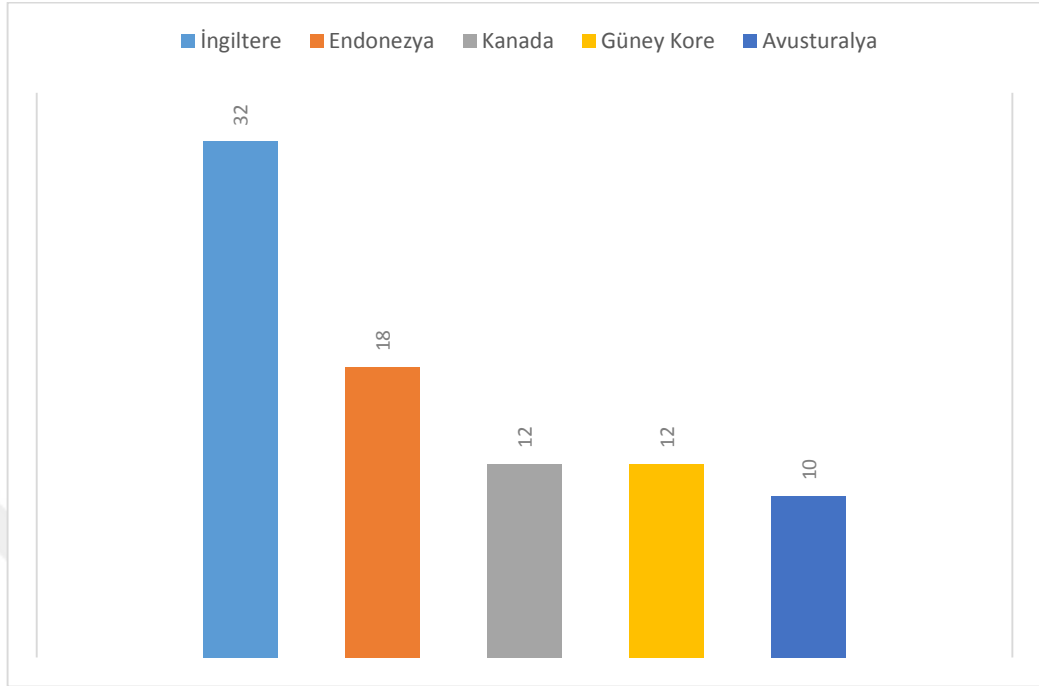
Ülke	F
ABD	497
Almanya	2
Avusturalya	16
Belçika	2
Botsvana	1
Brezilya	1
Brunei	1
Bulgaristan	1

Çin	3
Endonezya	18
Filipinler	2
Finlandiya	9
Güney Afrika	4
Güney Kıbrıs	3
Güney Kore	12
Hindistan	1
Hollanda	8
İngiltere	32
İskoçya	1
İspanya	3
İsrail	6
İsveç	1
İsviçre	2
İtalya	1
İzlanda	1
Japonya	2
Kanada	12
Kosova	1
Kuzey Kıbrıs	2
Makedonya	1
Malezya	7
Malta	1
Portekiz	1
Romanya	2
Rusya	9
Singapur	4
Slovakya	1
Tayland	1
Ukrayna	3
Yeni Zelanda	2
Yunanistan	1
Zimbabve	1
İki veya Daha Fazla Ülke	F
ABD ve Avusturalya	1
ABD ve Brezilya	1
ABD ve Çin	1
ABD ve Güney Kore	2
ABD ve İngiltere	1
ABD ve İtalya	1
ABD ve Japonya	2
ABD ve Kanada	1
ABD ve Meksika	1
Almanya ve Avusturalya	1
Almanya, Rusya ve Slovakya	1
Avusturalya ve Çin	1

Brunei ve İngiltere	1
Çekya ve Hollanda	1
Doğu Timor Demokratik Cumhuriyeti ve Endonezya	1
İsrail ve İngiltere	1
İtalya ve İngiltere	1
Kosova ve Türkiye	1
Rusya ve Kazakistan	1
Senegal Cumhuriyeti, Almanya ve Burkina Faso	1
Bilinmeyen	9

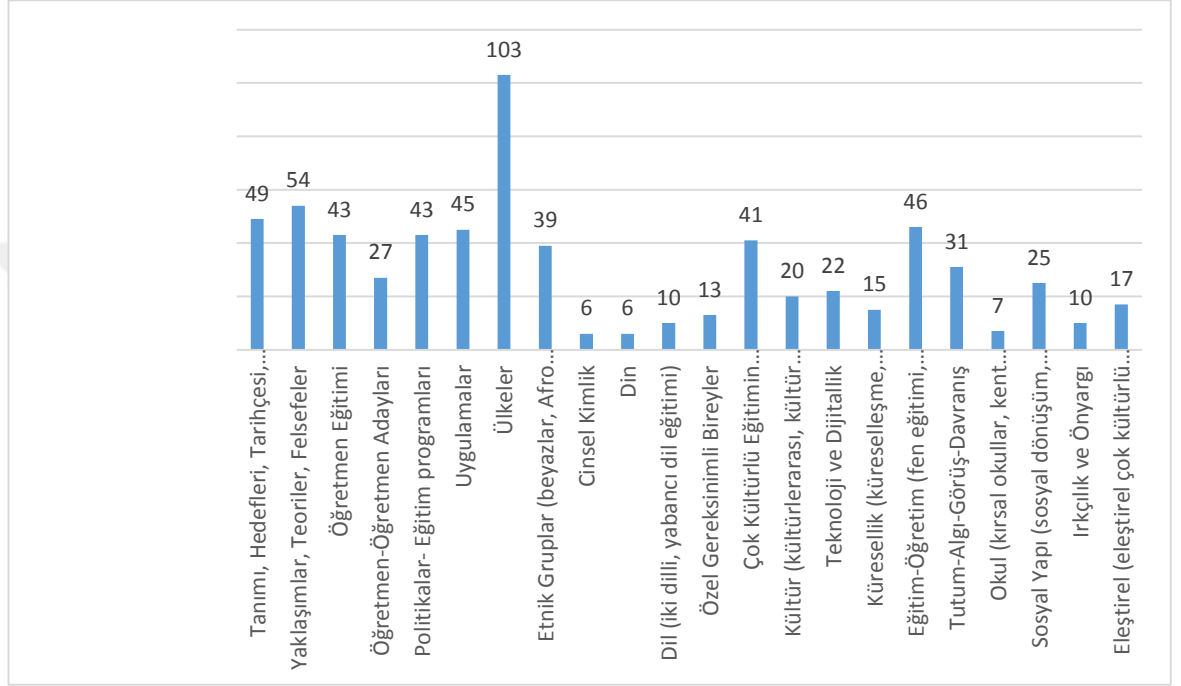
Şekil 2. ABD ve diğer ülkelerde yapılan çok kültürlü eğitim çalışmalarının oranı

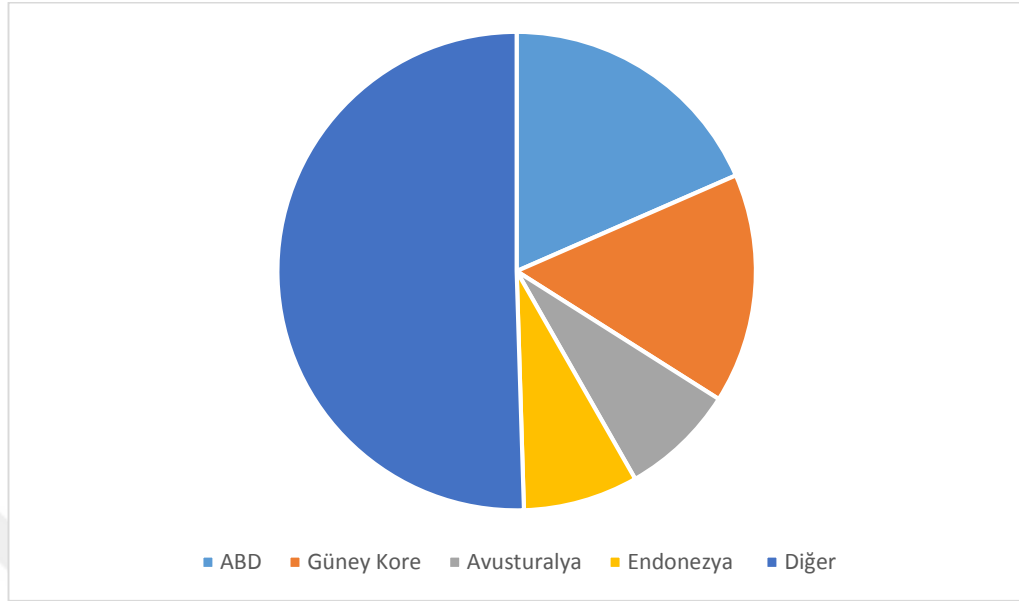
Şekil 3. ABD dışında çok kültürlü eğitimle ilgili en çok çalışma yapılan ülkeler

Dünyada çok kültürlü eğitim araştırmaları incelendiğinde sırasıyla en fazla makale (489), kitap (122), kitap bölümü (69), bildiri (17), tez (6), diğer (rapor, röportaj) (5) ve kitap incelemesi (3) türlerinde çalışmaya rastlanılmıştır. Çok kültürlü eğitim üzerine yapılan çalışmalar, yazarların bağlı oldukları üniversitelere ve çalışma dili İngilizce olmasına göre incelenmiştir. Bu duruma göre ülkelerin resmi dillerinde yapılan çalışmalar, İngilizce yapılan çalışmalardan daha fazla olabilir. Araştırmalara konu olan ülkeler ile araştırmanın yayınlandığı ülkeler arasındaki farklılıklarda yazarın bağlı olduğu üniversitenin ülkesi esas alınmıştır. 42 farklı ülkede ve 20 ülke işbirliğinde çalışmaların gerçekleştiği tespit edilmiştir. Çok kültürlü eğitim ile ilgili 497 çalışma ile en çok araştırma yapılan ülkenin ABD olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda çok kültürlü eğitim ile ilgili çalışmaların %74'ünü ABD'deki çalışmalar, %27'sini diğer ülkelerdeki çalışmalar oluşturmaktadır. ABD, çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitim kavramlarının ilk başladığı ve kültür çeşitliliğinin yoğun olduğu ülkelerden birisidir. Bu nedenle çok kültürlü eğitim çalışmalarının fazla olması bu duruma bağlanabilir. Ayrıca ABD çeşitli nedenlerle en çok beyin göçü alan ülkelerden birisidir. Bu nedenle farklı bir ülke konu alınarak lakin ABD'deki bir üniversiteden araştırmaların yayınlaması söz konusu olabilir. Bu durum da ABD'deki çok kültürlü eğitim araştırmalarının fazlalığına sebep olarak gösterilebilir. ABD'den sonra İngiltere (32), Endonezya (18), Güney Kore (12) ve

Kanada (12), Avusturalya (10) çok kültürlü eğitim üzerine çalışmaların en çok yapıldığı ülkelerdir. Bu ülkelerdeki kültürel çeşitliğin fazlalığı ve çevre ülkelerden göç alıyor olmaları çok kültürlü eğitime yönelik araştırmalara ağırlık vermelerine neden olarak gösterilebilir.

Şekil 4. Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların konulara göre dağılımı

Şekil 5. Çok kültürlü eğitim ile ilgili çalışmaların konu alanlarının ülke kategorisinde en çok yer alan ülkeler.

Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılmış olan makale ve bildiriler anahtar kelimeler ve başlıklardan yola çıkılarak incelenmiştir. Bu incelemenin sonunda sırasıyla en çok Ülkelerde Çok Kültürlü Eğitim (ABD, Güney Kore vb.) (103), Yaklaşımlar-Teoriler-Felsefeler (54), Tanımı-Hedefleri-Tarihçesi-Temel Kavramları (49), Eğitim-Öğretim (fen eğitimi, sosyal bilgiler, ders kitapları, sanat eğitimi, matematik eğitimi vb.) (46), Çok Kültürlü Eğitim Uygulamaları (45), Öğretmen Eğitimi ve Politikalar- Eğitim programları (43), Çok Kültürlü Eğitimin Zorlukları (sorunlar, engeller vb.) (41), Etnik Gruplar (beyazlar, Afro Amerikalılar, çok etnik kökenliler, göçmen çocuklar, mülteciler vb.) (39), Tutum-Algı-Görüş-Davranış (31) Öğretmen-Öğretmen Adayları (27), Sosyal Yapı (sosyal dönüşüm, toplum, halk bilimi, sosyal adalet, vatandaşlık eğitimi vb.) (25), Teknoloji ve Dijitallik (22), Kültür (kültürlerarası, kültür tanıma, öğretmenlerin kültürleri, çeşitlilik vb.) (20), Eleştirel (eleştirel çok kültürlü eğitim, eleştirel bilinç) (17), Küresellik (küreselleşme, küresel eğitim) (15), Özel Gereksinimli Bireyler (13), Irkçılık ve Önyargı (10), Okul (kırsal okullar, kent okulları vb.) (7), Cinsel Kimlik ve Din (6) kategorilerinde konulara yer verildiği görülmüştür. Ülkelerde Çok Kültürlü Eğitim kategorisi incelendiğinde çalışmaların %18'sinde ABD, %16'sında Güney Kore, %8'sinde Avusturalya, %8'sinde Endonezya ve %50'sinde diğer ülkeler konu alınmıştır. Bahsi geçen ülkeler aynı zamanda çok kültürlü eğitimde en çok çalışmaların yapıldığı ülkelerdir. Ülkelerin sahip oldukları kültürel çeşitlilikler, sosyal yapı farklılıkları,

eğitim anlayışlarında farklılıklara yol açmaktadır. Çok kültürlülük her ülkede farklı anlayışlarla ve yapılarla ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle çok kültürlülüğün eğitim uygulamaları, olanakları ve durumları ülkeden ülkeye farklılık göstermesi bu konuda daha çok çalışmaların yapılmasına neden olabilir. Çok kültürlülüğün gelişen sosyal yapıyla birlikte anlamı ve kapsadığı alan değişmekte ve gelişmektedir. Bu nedenle çok kültürlülüğün tanımının, özelliklerinin sürekli olarak yenilenmesi beraberinde çok kültürlülüğe yönelik yeni yaklaşım ve teorilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Böylelikle alanyazınında çok kültürlülüğünün tanımına, özelliklerine ve yeni yaklaşımlara yönelik çalışmaların yapıldığı söylenebilir.

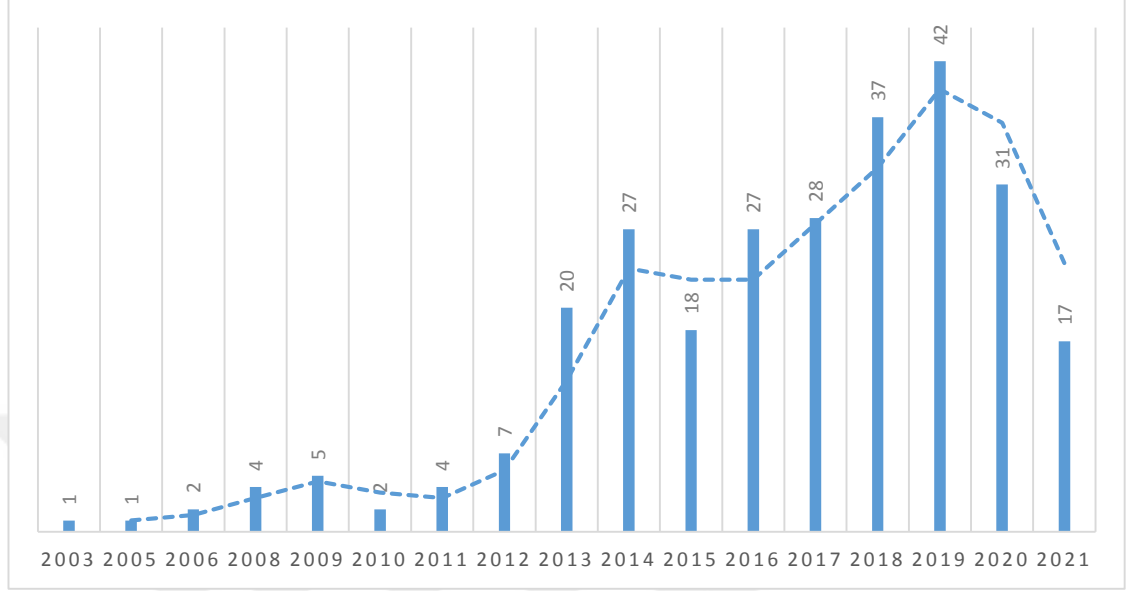
2. Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılan Araştırmalara Yönelik Bulgular

Bu bölümde Türkiye’de çok kültürlü eğitim hakkında yapılan 273 çalışma incelenmiştir. İncelenen çalışmalar ilk olarak bir bütün içerisinde verilmiş ve daha sonrasında çalışma türlerine göre incelenerek veriler tablo ve grafikler halinde gösterilmiştir.

Tablo 4

Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların yıllara göre dağılımı

Yıl	f
2003	1
2005	1
2006	2
2008	4
2009	5
2010	2
2011	4
2012	7
2013	20
2014	27
2015	18
2016	27
2017	28
2018	37
2019	42
2020	31
2021	17

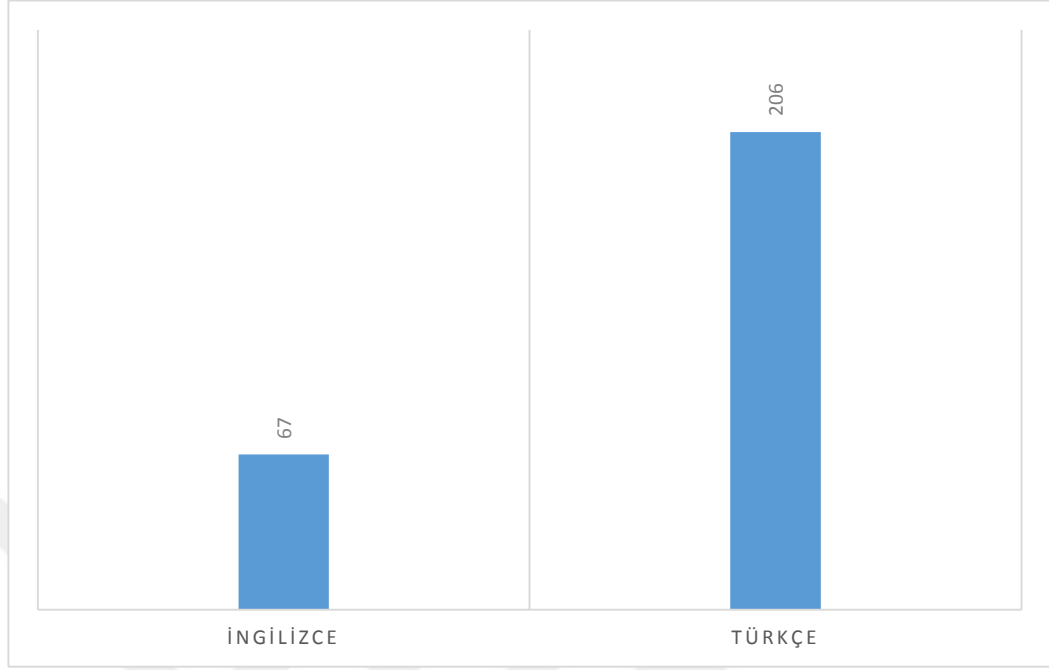

Şekil 6. Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların yıllara göre dağılımı

Tablo 5

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların türüne göre dağılımı

Tür	f
Makale	158
Bildiri	9
Kitap	13
Kitap İncelemesi	2
Kitap Bölümü	4
Kitap Çevirisi	3
Tez	84

Şekil 7. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların çalışma diline göre dağılımı.

Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgi yapılan çalışmalarda 158 makale, 84 tez, 13 kitap, 9 bildiri, 4 kitap bölümü, 3 kitap çevirisi, 2 kitap incelemesi yer almaktadır. Yapılan çalışmaların 206’sı Türkçe, 67’si İngilizcedir. Bu durumun nedeni olarak anadilin araştırma sürecine sağladığı kolaylık ve daha rahat iletişim imkânı sunması gösterilebilir. Sonuç olarak çok kültürlü eğitim hakkındaki çalışmalarda en çok makale ve Türkçenin tercih edildiği görülmektedir.

Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalar yıllarına göre incelenmiştir. Bu inceleme sonunda bulunan eski çalışma 2003 yılına aittir. Bu nedenle Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmalarının başlangıcı olarak 2003 yılı kabul edilmiş ve 2021 yılına kadar yapılmış çalışmaların yıllarına göre dağılımı tablo 4 ve şekil 6’da gösterilmiştir. En az çalışma yapılan yılların 2003 ile 2006 yılları arasında, en çok çalışma yapılan yılların ise 2016 ile 2019 yılları arasında olduğu görülmektedir. 2004 ve 2007 yıllarında konuyla ilgili çalışmalara rastlanılmamıştır. En fazla çalışma 2018 ve 2019 yıllarında yapılmıştır. Bu yıllar, Türkiye’nin göç aldığı, mülteci çocukların eğitimi ve Türk eğitim sistemine uyum çalışmalarının yoğun olarak yaşandığı yıllardır. Bu durum bahsi geçen yıllarda çok kültürlü eğitim çalışmalarının fazlaşmasına neden olarak gösterilebilir.

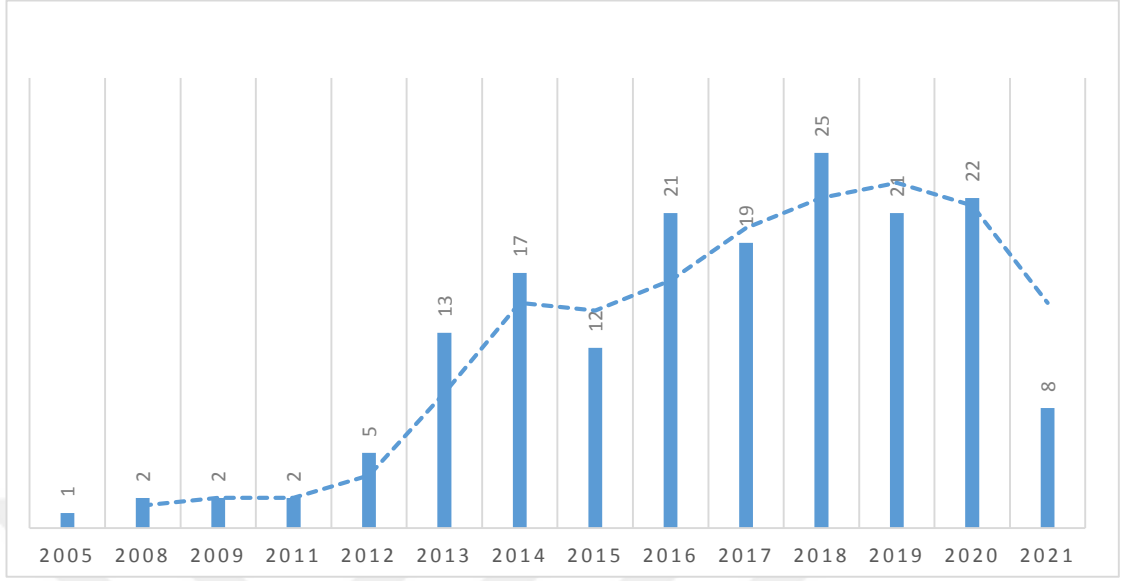
2.1. Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılan Makale ve Bildirilere Yönelik Bulgular

Bu bölümde Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılmış makale ve bildiriler olmak üzere toplam 170 çalışma yıllarına, diline, anahtar kelimeler, çalışma gruplarına ve bölümlerine, cinsiyetlerine, araştırmaların yapıldığı coğrafi bölgelere, çalışma grubu büyüklüğüne, örneklem türüne, veri toplama araçlarına, ölçek türlerine ve en çok kullanılan ölçeklere, veri analiz yöntemlerine göre incelenmiş olup veriler tablolar ve şekillerle sunulmuştur.

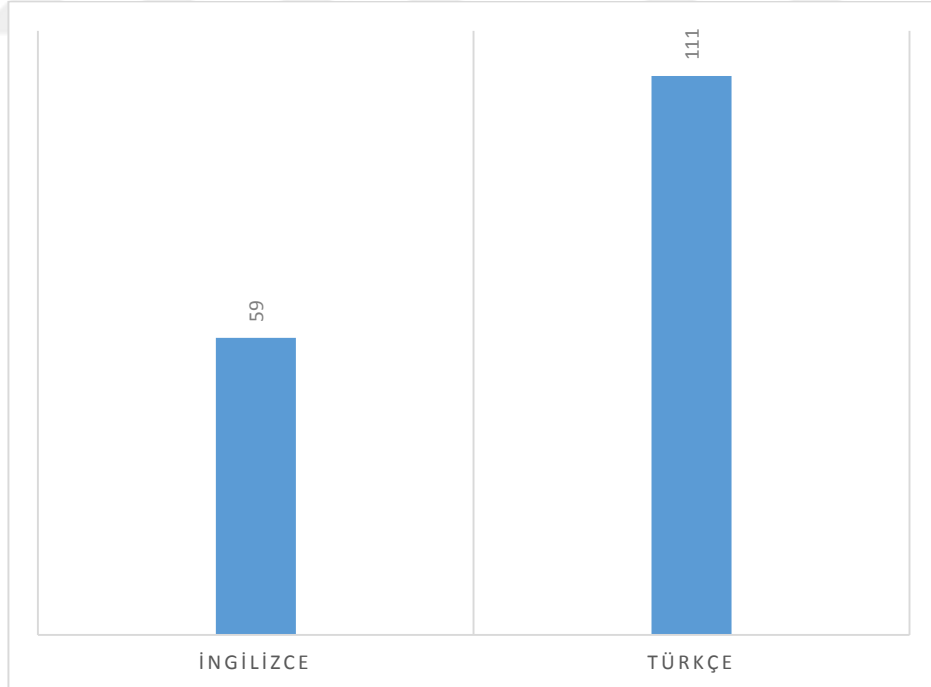
Tablo 6

Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin yıllara göre dağılımı

Yıl	f
2005	1
2008	2
2009	2
2011	2
2012	5
2013	13
2014	17
2015	12
2016	21
2017	19
2018	25
2019	21
2020	22
2021	8

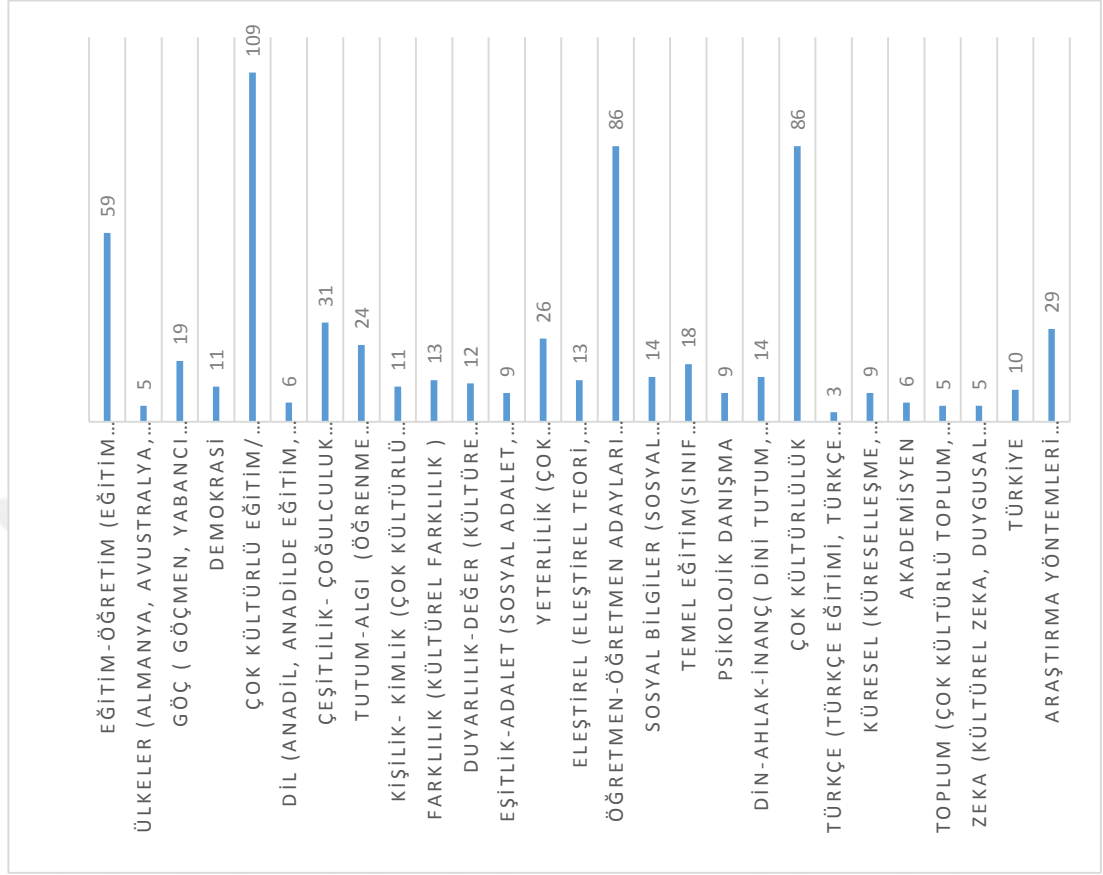

Şekil 8. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin yıllara göre dağılımı.

Şekil 9. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin çalışma diline göre dağılımı.

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildiriler yıllarına ve çalışma dillerine göre dağılımı incelenmiştir. Bu incelemenin sonunda çok kültürlü eğitim ile ilgili bulunan en eski çalışma 2005 yılına aittir. Bu nedenle makale ve bildiriler için 2005 yılı başlangıç yılı sayılmış ve 2021 yılına kadar yapılmış araştırmalar incelenmiştir. 2006,2007 ve 2010 yıllarında yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır. 2005 yılında bir çalışma ile başlayan araştırmaların 2013-2020 yılları arasında yoğunlaştığı ve 8 çalışma ile 2021 yılına kadar devam ettiği görülmektedir. En fazla çalışmanın 25 çalışma ile 2018 yılında, en az çalışmanın ise bir çalışma ile 2005 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. En az çalışmanın 2005 yılında olması çok kültürlülük kavramının Türkiye’de yeni anılmaya başlaması ve henüz anlaşılamamış olması neden olarak gösterilebilir. Aynı zamanda ilk çalışmanın 2005 yılında yapılması eğitim programlarında yapılan köklü değişikliklerle beraber çok kültürlü eğitimin az da olsa izlerini taşıyan ‘‘yapılandırıcı’’ eğitim anlayışına geçilmesinden kaynaklanabilir. 2018 yılında çalışmaların artmasının sebepleri arasında da Suriye’den gelen göçler ve Suriyeli öğrencilerin eğitimi, eğitim sistemine uyum sağlayabilmeleri, öğretmenlerin bu uyumu sağlamaya yönelik görüş ve yeterlilikleri gibi konuların ağırlık kazanması ve böylelikle sınıflardaki kültür çeşitliliğin artması sayılabilir. Çalışmaların 111’i Türkçe, 59’u İngilizce yazılmıştır. Türkçe yazılan çalışmaların İngilizce yazılan çalışmalardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 10. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin anahtar kelimelere göre dağılımı

Tablo 7

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin çalışma grubu bölümlerine göre dağılımı

Bölüm	f
Beden Eğitimi	3
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri	1
Coğrafya Eğitimi	1
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	4
Eğitim Yönetimi	1
Felsefe	1
Fen Bilimleri Eğitimi	1

Hemşirelik	1
Mimarlık	1
İlköğretim Matematik	1
Müzik Eğitimi	2
Temel Eğitim	25
Okul Öncesi Öğretmenliği	8
Sınıf Öğretmenliği	12
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	8
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	18
Türkçe Eğitimi	7
Yabancı Dil Eğitimi	6
Karma Bölümler	65

Tablo 8

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin çalışma gruplarına göre dağılımı

Çalışma Grubu	f
Öğretmenler	45
Öğretmen Adayları	51
Öğrenciler	12
Üniversite Öğrencileri	7
MEB Öğrencileri	5
Akademisyenler	12
Okul Yöneticileri	4
Veliler	1
Dokümanlar (Öğretim programları, ders kitapları, filmler, vd.)	39

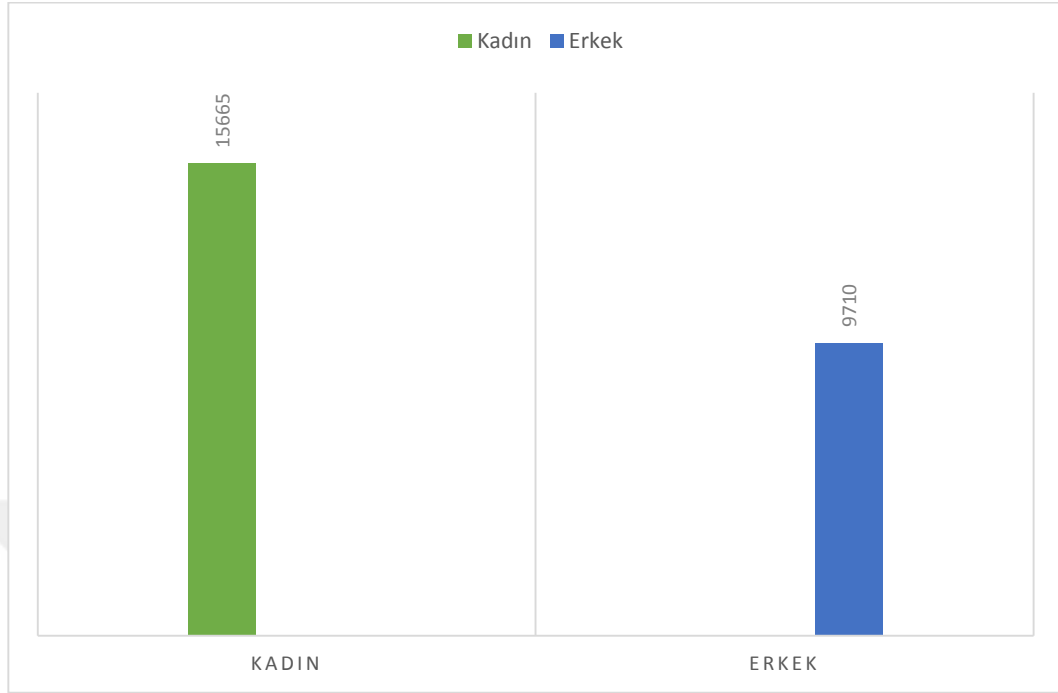
Çok kültürlü eğitim ile ilgili yazılan makale ve bildiriler Şekil 10'da anahtar kelimelere göre incelenmiş ve kategorilere ayrılmıştır. Bu incelemeye göre sırasıyla en çok Çok Kültürlü Eğitim (eğitimde çok kültürlülük, muhafazakâr çok kültürlü eğitim vb.) (109), Öğretmen-Öğretmen Adayları (öğretmen eğitimi, öğretmen yetiştirme, öğretmen adayları vb.) (89), Çok kültürlülük (89), Eğitim-Öğretim (eğitim programları, dersler, kitaplar, kazanım, etkinlik, öğrenme vb.) (59), Çeşitlilik- Çoğulculuk (kültürel çeşitlilik, eğitimde çeşitlilik, kültürel çoğulculuk vb.) (31), Araştırma Yöntemleri (nitel, nicel, geçerlilik, güvenilirlik vb.) (29), Yeterlilik (çok kültürlü/çokkültürlü yeterlilik, öğretmen yeterlikleri vb.) (26), Tutum-Algı (öğrenme tutumları, öğrenci tutumları, vb.) (24), Göç (göçmen, yabancı uyruklu öğrenciler,

uluslararası öğrenciler, mülteciler, Suriyeli öğrencileri) (19), Temel Eğitim (sınıf öğretmenliği, okul öncesi, ilkokul) (18), Sosyal Bilgiler ve Din-Ahlak-İnanç(14), Farklılık ve Eleştirel (eleştirel teori, eleştirel çok kültürlü eğitim, eleştirel düşünme vb.) (13), Duyarlılık-Değer (kültüre duyarlılık, kültürlerarası duyarlılık, değer vb.) (12), Kişilik- Kimlik (çok kültürlü kişilik, sosyal kimlik vb.) ve Demokrasi (11), Türkiye (10), Küresel (küreselleşme, küresel eğitim, liberal eğitim vb) (9), Psikolojik danışmanlık (9), Eşitlik-Adalet (sosyal adalet, eğitimde eşitlik, sosyal eşitlik, insan hakları vb.) (9), Akademisyen ve Dil (anadil, anadilde eğitim, yabancı dil öğretimi vb.) (6), Toplum (çok kültürlü toplum, toplumsallaştırma vb) ve Zekâ (kültürel zekâ, duygusal zekâ), Ülkeler (Almanya, Avustralya, İsveç vb.) (5), Türkçe (Türkçe eğitimi, Türkçe ve Türk kültürü dersi-öğretmeni) (3) kategorilerinde anahtar kelimelerin tercih edildiği görülmüştür. Buna göre en çok Çok Kültürlü Eğitim ve Çok Kültürlük, Öğretmen-Öğretme Adayları kategorisinde anahtar kelimelere rastlanılmıştır. Çok kültürlü eğitim ve çok kültürlülük birbirleriyle bağlantılı kavramlardır. Çok kültürlü eğitimin uygulanması öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitiminden geçmektedir. Konuyla ilgili çalışmalarda bu anahtar kelimelerin kullanılması son derece doğaldır. Öte yandan en az kullanılan anahtar kelimeler Türkçe kategorisine aittir. Çeşitli nedenlerle Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin sayısı giderek artmaktadır. Bir kültür öğretimi olan dil öğretiminde çok kültürlü bir eğitim hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin verimli ve anlamlı bir eğitim süreci yaşamalarını sağlayabilir. Bu nedenle Türkçe kategorisindeki çalışmaların azlığı dikkat çekicidir.

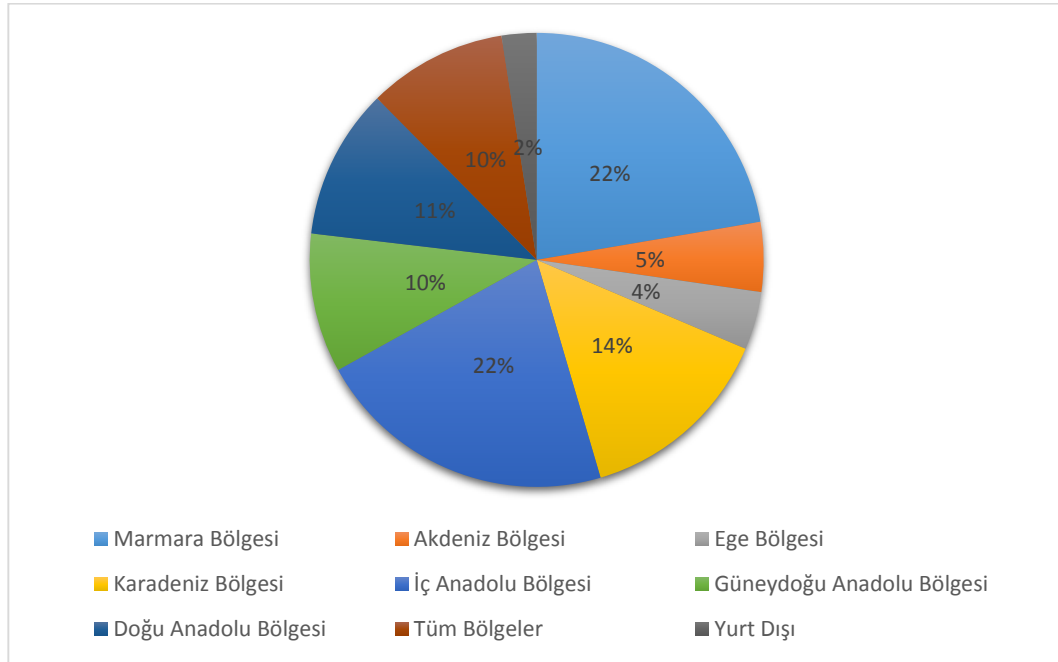
Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildiriler, çalışma gruplarının dâhil olduğu ve belirtildiği bölümlere göre kategorilere ayrılmıştır. Buna göre çalışmaların yapıldığı bölümler şu şekildedir: Beden Eğitimi (3), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (1), Coğrafya Eğitimi (1), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (4), Eğitim Yönetimi (1), Felsefe (1), Fen Bilimleri Eğitimi (1), Hemşirelik (1), Mimarlık (1), İlköğretim Matematik Eğitimi (1), Müzik Eğitimi (25), Temel Eğitim (25), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (8), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (18), Türkçe Eğitimi (7), Yabancı Dil Eğitimi (6), Karma Bölümler (65). Birden fazla bölüm ile yürütülen karma çalışmaların (65) ağırlıklı olarak tercih edildiği görülmektedir. Diğer bölümlerdeki çalışmaların azlığına sebep olarak birden fazla bölüm ile yürütülen karma çalışmalar içerisinde yer verilmesi gösterilebilir. Okul Öncesi (8) ve Sınıf Öğretmenliği (12) bölümlerini içerisine alan Temel Eğitim (25) ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (18) en çok araştırma yapılan bölümler içerisinde yer almaktadır. Bazı çalışmalarda ayrıma gidilmemiş ve Temel Eğitim olarak belirtilmiştir. Bu nedenle incelemelerde bu çalışmalar ayrıma gidilmeksizin Temel Eğitim kategorisinde ele alınmıştır.

Temel eğitim çocukların temel bilgi ve becerilerinin yanında sosyal uyum ve benlik gelişimlerine yardımcı olmaktadır. Çok kültürlülük sadece etnik kökeni değil bireysel farklılıkları da içerisinde almaktadır. Bu nedenle hoşgörülü bir sosyal yapının ve sağlıklı benlik gelişimine sahip bireyler yetiştirmenin yolu Temel Eğitimden geçmektedir. Sosyal Bilgiler ise toplumsal yaşama uyum ve sosyal yaşam için gerekli olan bilgi ve becerilerin öğretildiği bir vatandaşlık dersidir. Bu durum her iki bölümde yapılan çalışmaların fazlalığının temel nedeni olarak gösterilebilir.

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan ve çalışma grubu belirtilen araştırmalar incelenmiştir. Eğitim fakültesinde yapılan araştırmalarda katılımcı grubu öğretmen adayları içerisinde ele alınmıştır. Araştırmaların çalışma grupları sırasıyla en çok Öğretmen Adayları (51), Öğretmenler (45), Dokümanlar (öğretim programları, ders kitapları, filmler vb.) (39), Üniversite Öğrencileri (7) ve MEB Öğrencilerinden (5) oluşan Öğrenciler (12) ve Akademisyenler (12), Okul Yöneticileri (4), Velilerden (1) oluşmaktadır. Öğretmen adayları ve öğretmenler sadece geleceğe sağlıklı ve bilinçli bir toplum yetiştirmenin yanı sıra toplumun küçük bir yansıması olan sınıfların kültürel ve sosyal dinamiğinden de sorumlulardır. Çok kültürlü eğitimin önemli paydaşlarından ve uygulayıcılarından olmaları nedeniyle en fazla tercih edilen çalışma grupları olabilirler. Öte yandan eğitimin ilk başladığı ve bireylerin ilk dâhil olduğu toplumsal grup ailedir. Ebeveynlere yönelik çalışmaların az olması bu nedenle dikkat çekicidir.

Şekil 11. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde çalışma gruplarının cinsiyete göre dağılımı

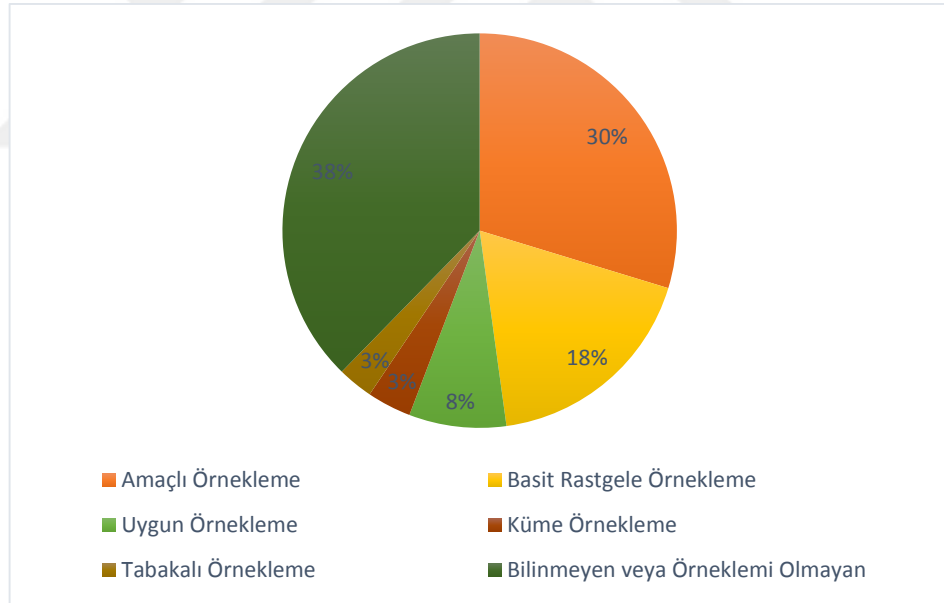

Şekil 12. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin coğrafi bölgelere göre dağılımı

Tablo 9

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımı

Çalışma Grubu Büyüklüğü	f
1-50	57
51-150	18
151-350	34
351-550	24
551-750	5
751-950	2
951+	3

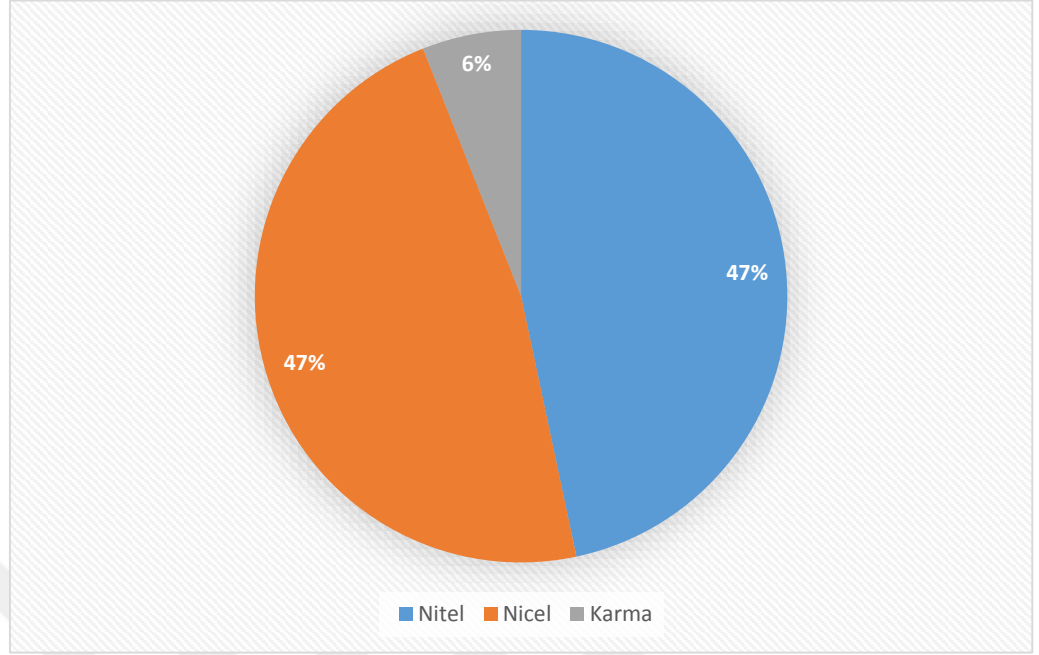
Şekil 13. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin örneklem türüne göre dağılımı

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda coğrafi bölge ve çalışma gruplarında cinsiyet özelliklerinin belirtildiği araştırmalar incelenmiş ve kategorilere ayrılmıştır. Yapılan çalışmalarda 15665 kadın, 9710 erkek katılımcının yer aldığı görülmüştür.

Kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha fazla olması araştırmaların çoğunlukla eğitim fakültelerinde ve okullarda kadın öğretmen sayısının daha fazla olması ve kadın katılımcıların kültürel araştırmalara daha fazla katılmaya eğilimli olması neden olarak gösterilebilir.

Çok kültürlü eğitim ile ilgili çalışmaların %27'si Marmara ve İç Anadolu, %14'ü Karadeniz, %11'i Doğu Anadolu, %10'u Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve tüm bölgeler, %5'i Akdeniz, %4'ü Ege bölgesi ve %2'si yurt dışında gerçekleştirilmiştir. Marmara ve İç Anadolu bölgesinde yapılan araştırmaların fazlalığına neden olarak İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirler ve bu şehirlerdeki kültürel çeşitliliğin fazla olması gösterilebilir.

Çok kültürlü eğitim üzerine yapılan makale ve bildirilerin çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımını incelendiğinde 1-50 (57), 51-150 (18), 151-350 (34), 351-550 (24), 551-750 (5), 751-950 (2), 951+ (3) çalışma grubu büyüklüğünde araştırmaların yapıldığı görülmüştür. En çok 1-50 (56) ile 151-350 (34), en az ise 751-950 (2) ile 951+ (3) örneklem büyüklüğünün tercih edildiği görülmüştür. Bu duruma neden olarak bu aralıklardaki çalışma gruplarıyla araştırmaların yapılmasının zorluğu veya gönüllü katılımcı sayısına ulaşılmasındaki güçlük gösterilebilir. Araştırmalar örneklem türüne göre incelendiğinde 52(%38) çalışmada örneklem türünün belirtilmediği veya örneklem seçilmediği tespit edilmiştir. Örneklem türünün belirtildiği çalışmalarda da sırasıyla en sık amaçlı örneklem (%29) ve basit rastgele örneklem (%18), uygun örneklem (%8), küme örneklem (%4) ve tabakalı örneklem (%3) kullanılmıştır. Amaçlı örneklemin incelenmek istenen sorun ile doğrudan ilgili durumlarda derin bilgilere ulaşılmasına olanak vermesi sık tercih edilmesine neden olabilir.

Şekil 14. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin araştırma yaklaşımına göre dağılımı.

Tablo 10

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı

Araştırma Türü		F
Nitel	Toplam	70
	Durum	16
	Olgu Bilim	12
	Eylem	1
	Etnografik	1
	Gömülü Teori	1
	Doküman analizi	21
	Meta sentez	1
	Betimsel	4
	Model Önerisi	2
Nicel	Toplam	71
	Betimsel	58
	Yarı deneysel	5
	Meta Analiz	1
	Nedensel karşılaştırma	1
Karma	Toplam	9
	Üçgenleme	1
	Açımlayıcı	1
	Paralel	1

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmaların bazılarında sadece araştırma deseninin belirtilip araştırma yöntemlerinin belirtilmediği görülmüştür. Bu araştırmalara, araştırma yaklaşımlarına göre toplam kategorisinde yer verilmiştir. Alanyazınında araştırma yöntemleriyle ilgili tam bir görüş birliğine varılamadığı veya sınırlarının çizilemediği görülmektedir. Yapılan çalışmaların %47'sinde nitel ve nicel, %6'sında karma araştırma yaklaşımı tercih edilmiştir. Çok kültürlü eğitim üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde nicel (71) ve nitel (70) araştırmaların birbirlerine eşit olduğu görülmektedir. Nitel araştırmaların 21'si doküman analizi, 16'sı durum çalışması, 12'si olgu bilim, 4'ü betimsel, ikisi model önerisi ve birer meta sentez, gömülü teori, eylem ve etnografik çalışmadan oluşmaktadır. Nicel araştırmalarda ise 65 betimsel, 5 yarı deneysel, birer meta analiz ve nedensel karşılaştırma kullanılmıştır. En az kullanılan yöntem olan karma yöntemlerde ise birer üçgenleme, açımlayıcı ve paralel desende çalışmaya rastlanılmıştır. Karma çalışmaların bir kısmında araştırma yöntemi belirtilmemiştir. Nicel araştırmaların daha çeşitli ve zengin örneklem gruplarıyla genellenebilirliği, nitel araştırmaların ise söz konusu konuyla ilgili derinlemesine inceleme yapmaya elverişliliği, bu iki yaklaşımın tercih edilme nedeni olabilir.

Tablo 11

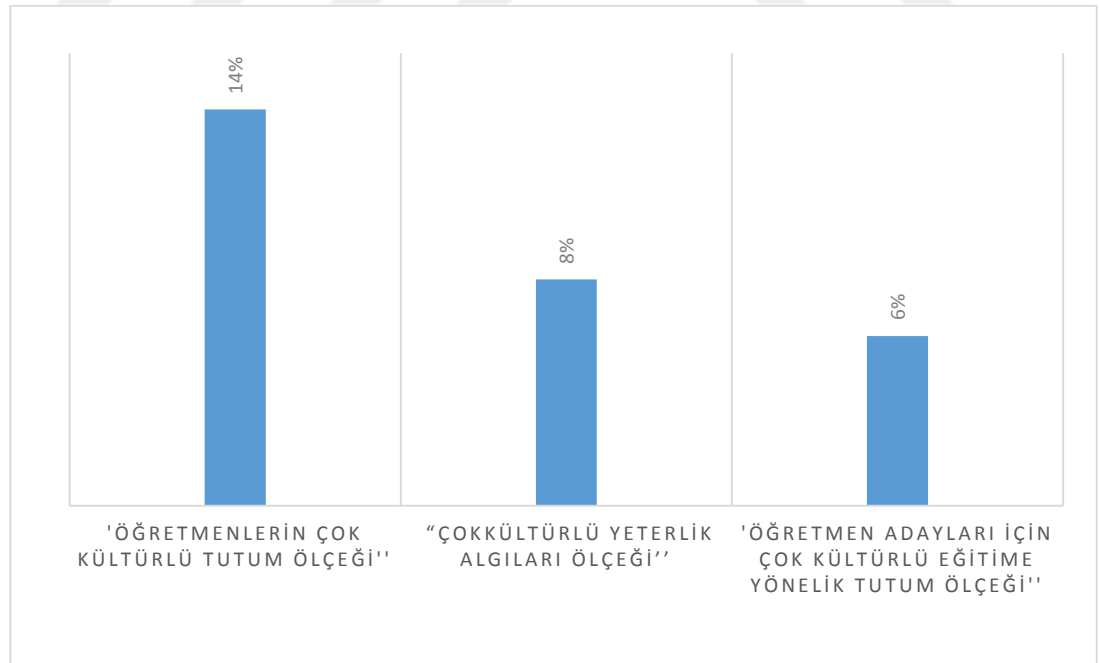
Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin veri toplama araçlarına göre dağılımı

Veri Toplama Araçları	f
Ölçek	106
Görüşme	53
Grup görüşmesi	4
Yapılandırılmış	1
Yarı yapılandırılmış	24
Açık uçlu sorular	16
Formlar (demografik, kişisel bilgi vd)	26
Doküman İncelemesi	27
Gözlem	8

Tablo 12

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin ölçek türüne göre dağılımı

Ölçek türü	f
Tutum	45
Algı	19
Değer	3
Yeterlilik	8
Kişilik	7
Duyarlılık	3
Görüş	1
Zeka	5
İnanç	1
Eğilim	2
Diğer	11

Şekil 15. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde en çok kullanılan ölçekler

Tablo 13

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların veri analiz yönetime göre dağılımı

Veri Analizi	f
Nicel	Betimsel İstatistik
	48
	Kestirimsel İstatistik
	191
	Korelasyon Analizi
	24
	Faktör Analizi
	8
	Regresyon Analizi
	15
	Levene's Testi
	5
	t-testi
	37
	ANOVA
	29
	ANCOVA
	3
	MANOVA
	3
	MANCOVA
	2
	LSD Testi
	3
	Kolmogorov Smirnov
	18
	Mann Whitney U
	19
	Kruskal Wallis H- Testi
	15
	Shapira Wilk
	3
	Diğer
	14
Nitel	İçerik Analizi
	47
	Betimsel Analiz
	12
	Tematik Analiz
	6
	Diğer
	7

Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmalarda veri toplama aracı olarak sırasıyla en çok ölçek (105), görüşme (53), doküman incelemesi (27), formlar (26), gözlem (8) kullanılmıştır. Belirgin bir farkla en çok kullanılan veri toplama aracı olan ölçeklerde 45 tutum, 19 algı, 8 yeterlilik, 7 kişilik, 5 zekâ, 3 değer ve duyarlılık, iki eğilim, bir inanç ve görüş, 11 diğer ölçek türü kullanılmıştır. Ölçekler büyük örneklem gruplarında kullanılabilen, genelleme ve verilerin yordanmasına olanak veren, farklı tür ve çeşitlerde veri elde edilebilen veri toplama araçlarıdır (Özmen & Karamustafaoğlu, 2019). Bu durum veri toplama aracı olarak ölçeklerin kullanılmasının nedeni olabilir. Çok kültürlü eğitim yeni ve gelişmeye devam eden ve aynı zamanda çokça eleştirilen bir kavramdır. Bu nedenle katılımcıların konuyla ilgili tepkilerinin belirlenebilmesi amacıyla tutum ölçeklerinin tercih edildiği söylenebilir.

Araştırmalarda kullanılan ölçekler incelenmiş ve en çok kullanılan üç ölçeğe Şekil 15'te yer verilmiştir. Buna göre ‘Öğretmenlerin Çok Kültürlü Tutum Ölçeği’ (%14) , ‘‘ Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği’’ (%8) ve ‘‘ Öğretmen Adayları İçin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği’’ (%6) en sık rastlanılan ölçeklerdir. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde katılımcı grupları incelendiğinde, katılımcı grubu olarak en çok öğretmen ve öğretmen adaylarının tercih edildiğinden bahsedilmiştir (Tablo 8). Bu doğrultuda öğretmen ve öğretmen adaylarının tutumlarına yönelik ölçek kullanıldığı söylenilebilir. Öğretmen ve öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik tutum ve algılarının tespit edilmesi sağlıklı ve verimli çok kültürlü eğitimin gerçekleşmesinin temel adımıdır. Bu durum tutum ve algı ölçeklerinin daha çok tercih edilmesinin nedeni olabilir.

Araştırmalar nicel ve nitel veri analizi olarak ayrıca incelenmiştir. Nicel veri analizlerinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde ve frekansları içeren 48 betimsel istatistiğin ve 191 kestirimsel istatistiğin kullanıldığı görülmüştür. 191 kestirimsel istatistiğin içerisinde en çok t-testi (37), ANOVA (29), korelasyon analizleri (24) kullanılmıştır. Çalışmaların bir kısmında analiz yönetimi olarak sadece nitel veri analizi belirtildiği görülmüştür. Bu nedenle bu veriler diğer kategorisinde incelenmiştir. Nitel veri analizlerinde sırasıyla en çok 47 içerik analizi, 12 betimsel analiz, 6 tematik analiz ve 7 diğer nitel veri analizleri kullanılmıştır.

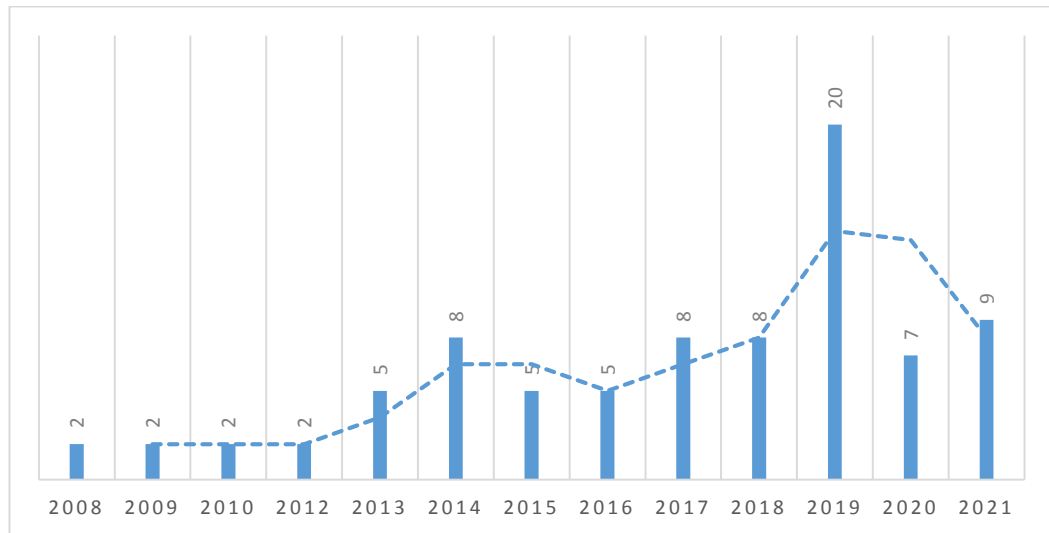
2.2. Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılan Tezlere Yönelik Bulgular

Bu bölümde Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılmış 83 tez incelenmiştir. İncelenen tezler yıllarına, türüne, çalışma diline, tezlerin yayınlandığı üniversitelere, şehirlere, enstitülere, bölümlere, çalışma gruplarına, çalışma grubu büyüklüğüne, örneklem türüne, katılımcıların cinsiyet özelliklerine, araştırmanın yapıldığı coğrafi bölgelere, araştırma türü ve desenlerine, veri toplama araçları ve ölçek türüne, en çok kullanılan ölçeklere ve veri analiz yöntemlerine göre dağılımları incelenmiş ve sonuçlar tablo ve şekillerle sunulmuştur.

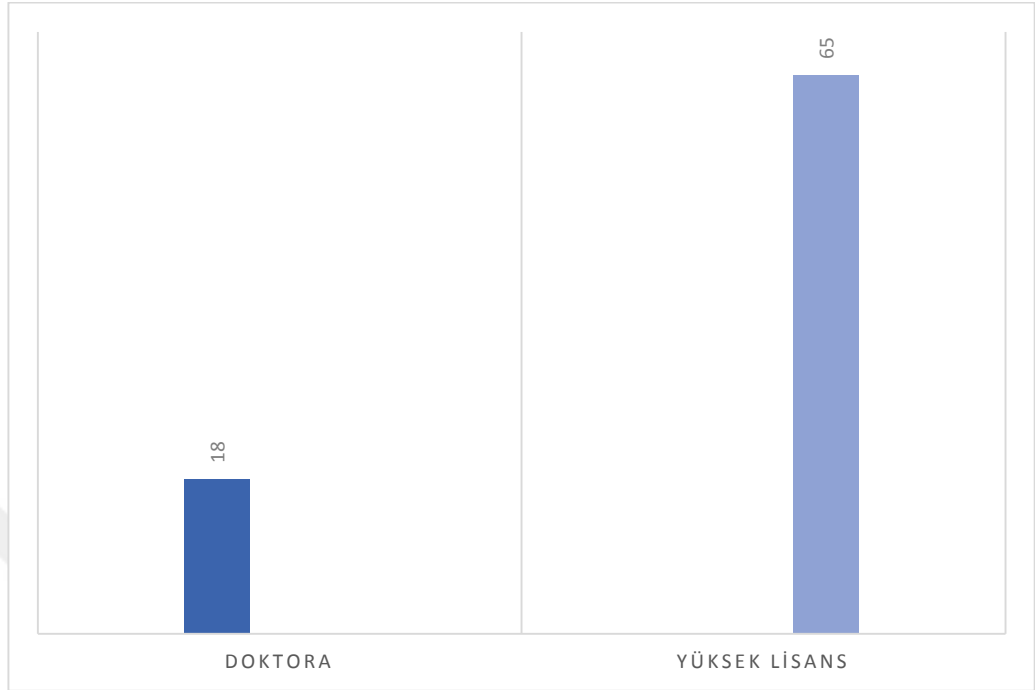
Tablo 14

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı

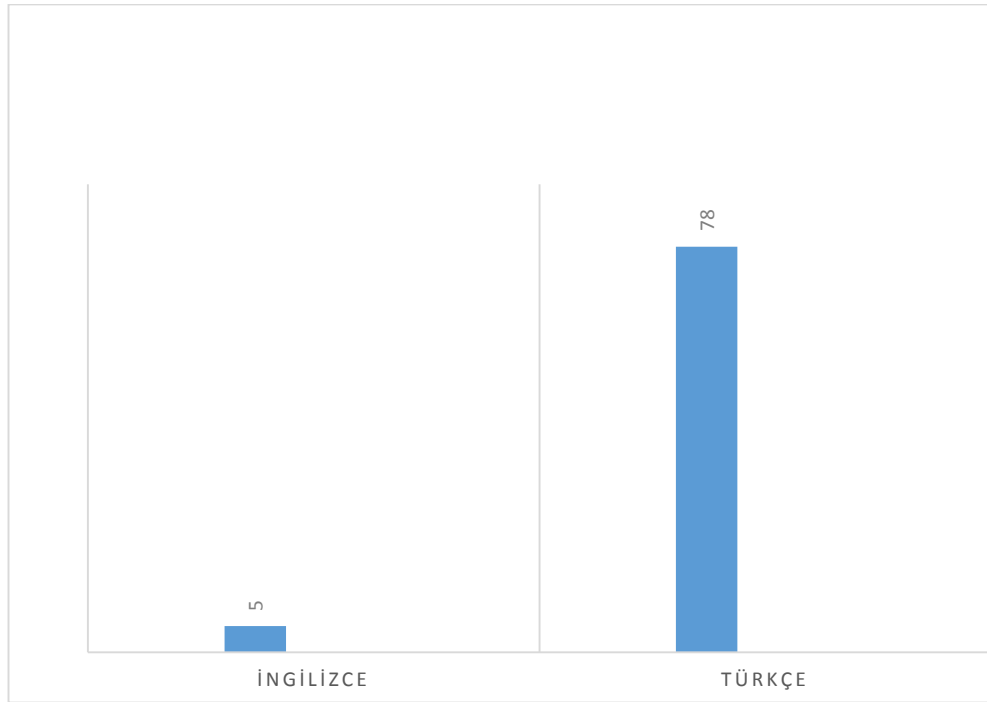
Yıl	f
2008	2
2009	2
2010	2
2012	2
2013	5
2014	8
2015	5
2016	5
2017	8
2018	8
2019	20
2020	7
2021	9

Şekil 16. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 17. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin türüne göre dağılımı

Şekil 18. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin çalışma diline göre dağılımı

Çok kültürlü eğitim ile ilgili Yöktez’de yayınlama izni olan Türkçe ve İngilizce yazılmış tezler incelemeye dâhil edilmiştir. İncelemelerde konuyla ilgili bulunan en eski tez 2008 yılına aittir. Bu nedenle tezlerin başlangıç yılı 2008 yılı kabul edilmiş ve 2021 yılına kadar hazırlanmış tezler incelenmiştir. 2011 yılında hazırlanmış bir teze rastlanılmamıştır. Büyük bir farkla 2019 yılında (20) yapılan tezlerin daha fazla olduğu görülmektedir. Makale ve bildiler kısmında bahsedildiği gibi bu durumun nedeni, bahsi geçen dönemlerde Türkiye’nin dışarıdan yoğun bir şekilde göç alması, sınıfların eskisinden daha fazla kültür çeşitliliğini barındırması, yabancılara Türkçe öğretimi ve mülteci öğrencilerin eğitim sorunu gibi konuların ağırlıklı olarak gündemde olmasına bağlanılabilir.

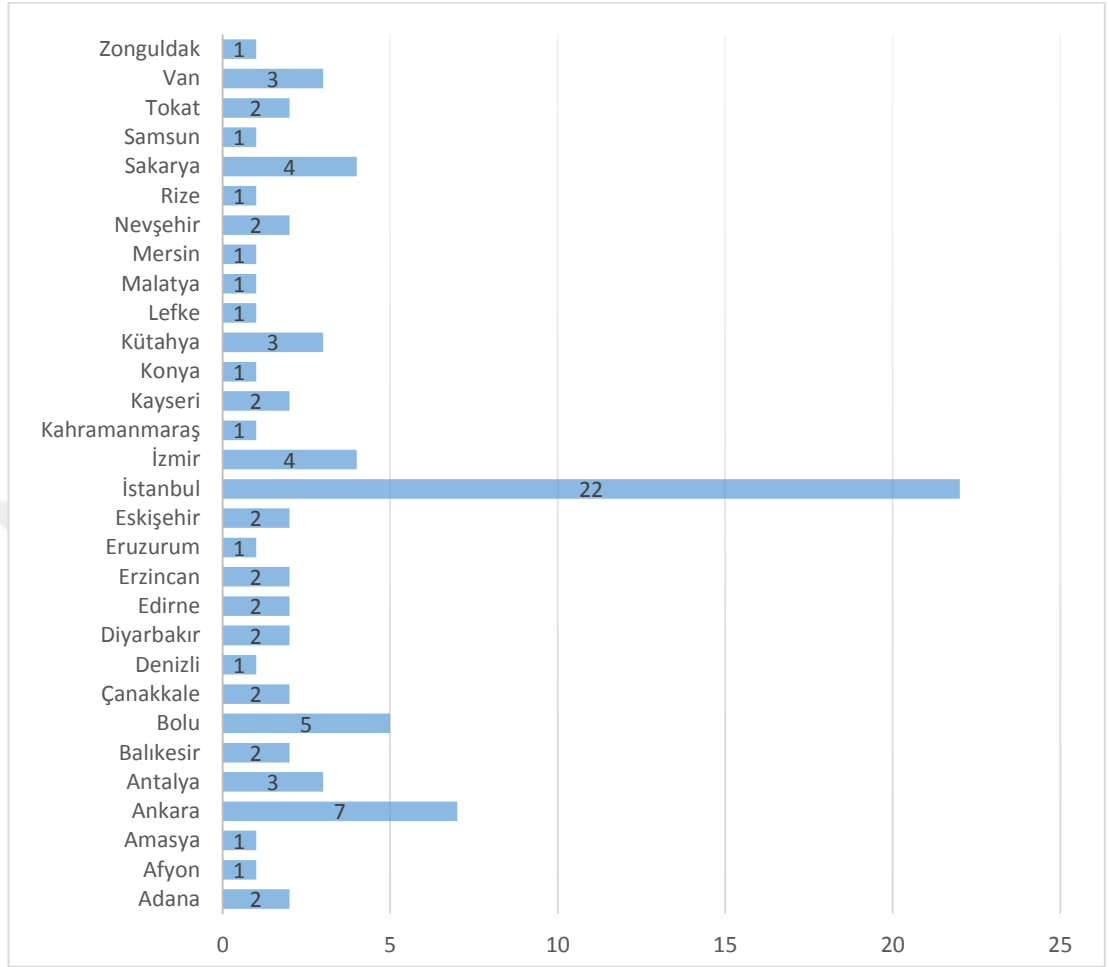
Çok kültürlü eğitim ile ilgili hazırlanan tezlerin 18’i doktora, 65’i yüksek lisans tezidir. Son 11 yılda konuyla ilgili yapılan doktora tezlerinin sayısı dikkat çekicidir. Hazırlanan tezlerin 78’i Türkçe ve 5’i İngilizcedir. Tezlerin çalışma grupları da göz önüne bulundurulduğunda Türkçe hâkimiyeti ve resmi dil olarak daha rahat bir çalışma imkânı sunması Türkçe tezlerin çoğunluğuna neden olarak gösterilebilir.

Tablo 15

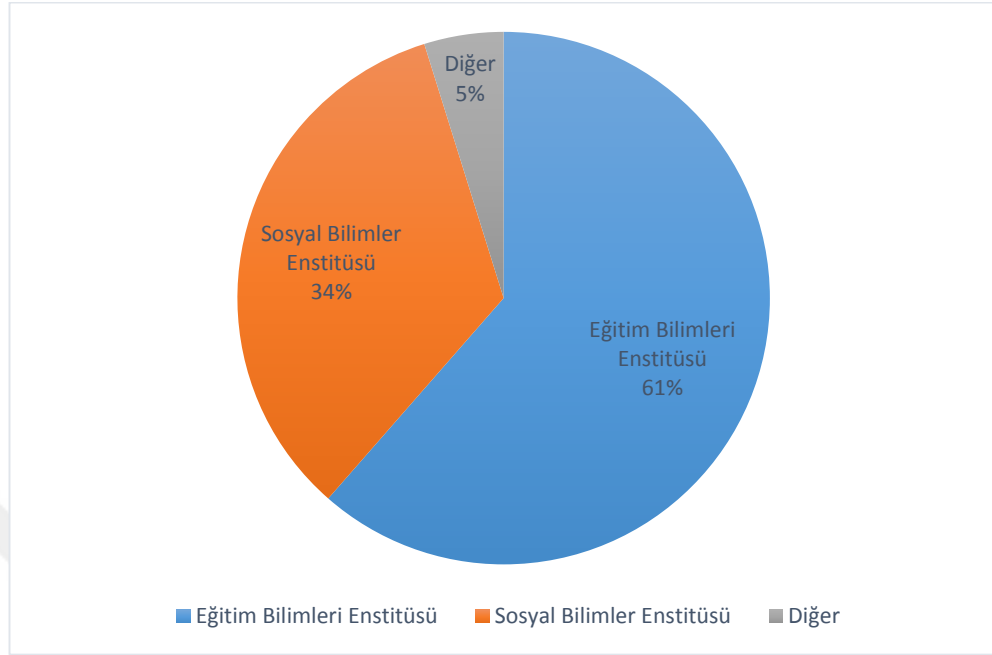
Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yayınlandığı üniversitelere göre dağılımı

Üniversiteler	f
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	5
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1
Akdeniz Üniversitesi	3
Anadolu Üniversitesi	1
Ankara Üniversitesi	3
Amasya Üniversitesi	1
Atatürk Üniversitesi	1
Bahçeşehir Üniversitesi	1
Balıkesir Üniversitesi	2
Boğaziçi Üniversitesi	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2
Çukurova Üniversitesi	2
Dicle Üniversitesi	2
Dokuz Eylül Üniversitesi	2
Dumlupınar Üniversitesi	3
Ege Üniversitesi	2
Erciyes Üniversitesi	2
Erzincan Üniversitesi	1

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1
Gazi Üniversitesi	1
Gaziosman Paşa Üniversitesi	2
Hacettepe Üniversitesi	3
İnönü Üniversitesi	1
İstanbul Üniversitesi	1
İstanbul Aydın Üniversitesi	1
İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi	1
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	1
Lefke Avrupa Üniversitesi	1
Marmara Üniversitesi	11
Mersin Üniversitesi	1
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2
Okan Üniversitesi	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1
Pamukkale Üniversitesi	1
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1
Sakarya Üniversitesi	4
Selçuk Üniversitesi	1
Trakya Üniversitesi	2
Yıldız Teknik Üniversitesi	5
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	3
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1

Şekil 19. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin bağlı oldukları şehirlere göre dağılımı

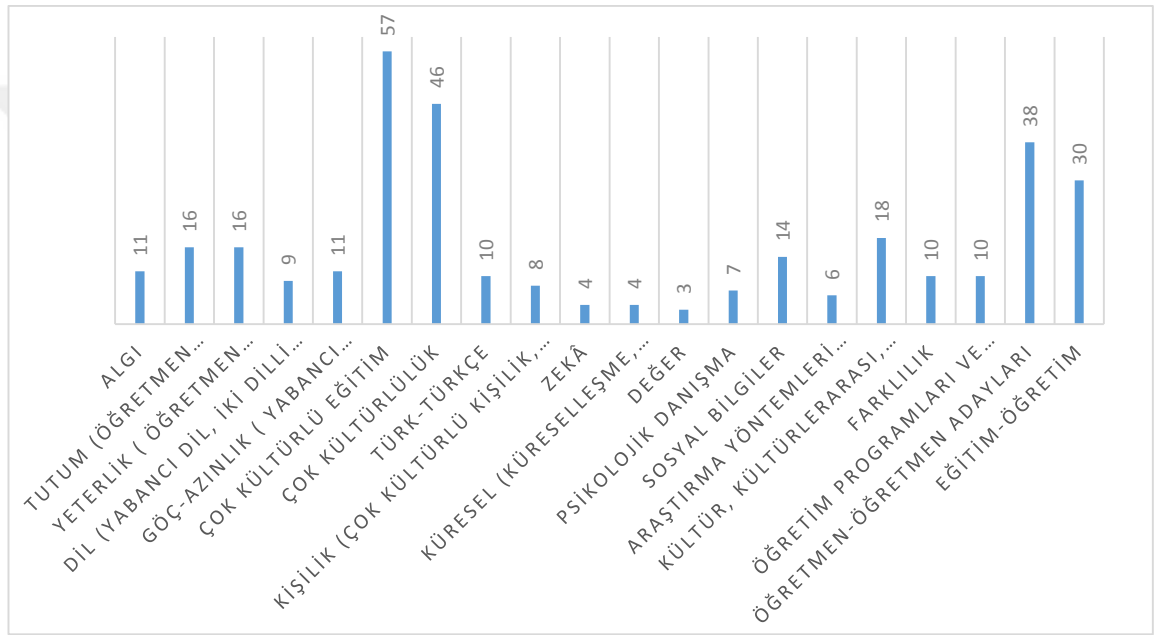
Şekil 20. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin yayınlandıkları enstitülere göre dağılımı

Tablo 16

Çok kültürlü eğitim ile ilgili tezlerin yapıldığı bölümlere göre dağılımı

Bölüm	f
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	1
Eğitim Bilimleri	5
Eğitim Programları ve Öğretimi	21
Eğitim Teknolojileri	1
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Programı	3
Eğitim Yönetimi ve Denetimi	2
Eğitimde Psikolojik Hizmetler	1
İlköğretim/ Temel Eğitim	10
Okul Öncesi	6
Sınıf Öğretmenliği	3
İngiliz Dili Eğitimi /İngilizce Öğretmenliği	3
İşletme Yönetimi	1
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	6
Müzik Öğretmenliği	1

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	1
Siyaset ve Sosyal Bilimler	1
Sosyoloji	2
Sosyal Bilgiler Eğitimi/Öğretmenliği	19
Tarih Eğitimi	2
Türkçe Eğitimi/Öğretmenliği	3

Şekil 21. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde 42 farklı üniversitede ve 30 farklı şehirde tezlerin yürütüldüğü görülmüştür. Çok kültürlü eğitim üzerine yapılan tezler en çok Marmara Üniversitesi (11), Yıldız Teknik Üniversitesi (5), Abant İzzet Baysal Üniversitesi (5) ve Sakarya Üniversitesi 'inde (4), şehir olarak ise en çok İstanbul (22), Ankara (7) ve Bolu (5)'da yayınlanmıştır.

Çok kültürlü eğitim üzerine yapılan tezler enstitülerine göre incelendiğinde tezlerin %61'i (51) Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde, %34'ü (28) Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde ve %5'i (4) diğer enstitülerde (Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü) yapılmıştır. Tezler çoğunlukla yayınlandıkları bölümlere göre incelenmiş olup bazı tezlerde bölüm belirtilmediği için bağlı oldukları anabilim dalları ele alınmıştır. Çok kültürlü

eğitim üzerine hazırlanan tezler toplam 20 farklı bölümde yapılmıştır. Tezlerin yapıldığı bölümler şu şekildedir: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1), Eğitim Bilimleri (5), Eğitim Programları ve Öğretimi (21), Eğitim Teknolojileri (1), Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Programı (3), Eğitim Yönetimi ve Denetimi (2), Eğitimde Psikolojik Hizmetler (1), Okul Öncesi (6) ve Sınıf Öğretmenliğini (3) kapsayan İlköğretim/ Temel Eğitim (10), İngiliz Dili Eğitimi /İngilizce Öğretmenliği (3), İşletme Yönetimi (1), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (6), Müzik Öğretmenliği (1), Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (1), Siyaset ve Sosyal Bilimler (1), Sosyoloji (2), Sosyal Bilgiler Eğitimi (19), Tarih Eğitimi (2) ve Türkçe Eğitimi (3). Tezler en çok 21 çalışma ile Eğitim Programları ve Öğretimi bölümünde daha sonra ise 19 çalışma ile Sosyal Bilgiler Eğitimi/Öğretmenliği ve 10 çalışmayla İlköğretim/Temel Eğitim anabilim dallarında hazırlanmıştır. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde de Temel Eğitim ve Sosyal Bilgiler Eğitiminde yapılan çalışmaların fazla olduğu görülmüştür. Tezlerin bir kısmının eğitim ile ilgisi olmayan anabilim dallarında yazılması dikkat çekicidir.

Çok kültürlü eğitim üzerine yapılmış tezlerde kullanılan anahtar kelimeler incelenmiştir. İnceleme sonunda sırasıyla en çok Çok Kültürlü Eğitim (57), Çok kültürlülük (46), Öğretmen-Öğretmen Adayları (38), Eğitim-Öğretim (30), Kültür-Kültürlerarası-Kültürleşme (18), Tutum (öğretmen tutumları, akademisyen tutumları vb.) (16), Yeterlilik(öğretmen yeterliliği, kültürel yeterlilik vb.) (16), Sosyal Bilgiler (14), Algı ve Göç-Azınlık(yabancı kökenli öğrenciler, azınlıklar, Suriyeli öğrenciler vb.) (11), Türk-Türkçe (10), Farklılık (10), Öğretim Programları ve Ders Kitapları (10), Dil (yabancı dil, iki dilli eğitim, anadil vb.) (9), Kişilik(çok kültürlü kişilik, kişilik özellikleri vb.) (8), Psikolojik Danışma (7), Araştırma Yöntemleri, (geçerlik, güvenirlik, nitel, nice, vb.) (6), Zekâ ve Küresel (küresel vatandaşlık, küreselleşme vb.) (4), Değer (3) kategorilerinde kelimelerin yer aldığı tespit edilmiştir. Çok kültürlü eğitim bireysel, toplumsal ve aynı zaman küresel bir dünyada bir arada yaşamak için gerekli olan değerlerin aktarımını gerektirmektedir. Değer kategorisinde yer alan anahtar kelimelerin azlığı bu nedenle dikkat çekicidir. Öte yandan Çok Kültürlü Eğitim, Çok Kültürlülük ve Öğretmen-Öğretmen Adayları, makale ve bildiriler de en çok kullanılan anahtar kelimelerdir.

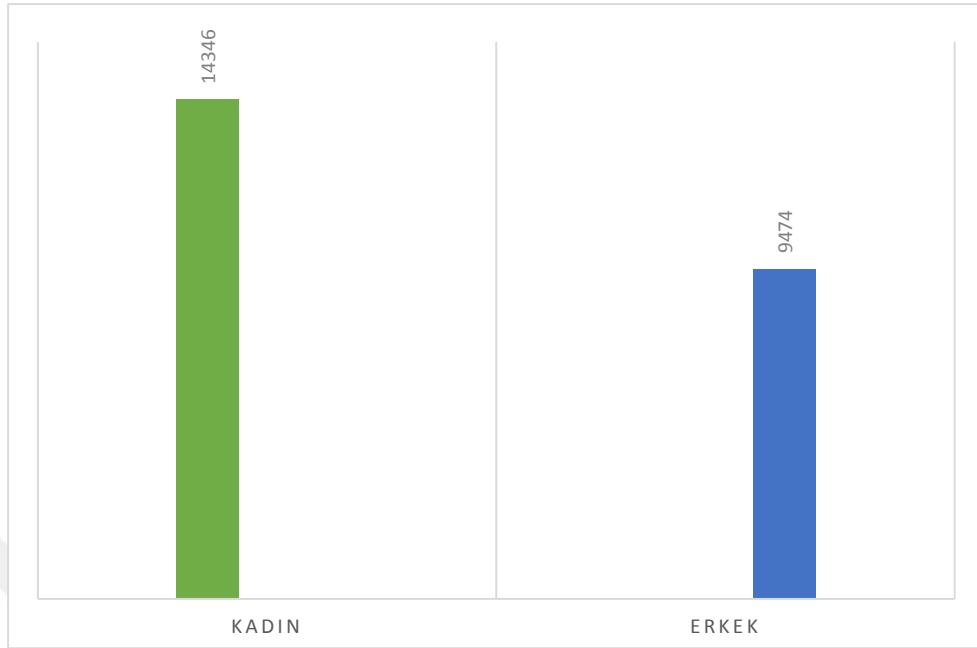
Sonuç olarak tezlerin yayınlandığı üniversiteler içerisinde en çok Marmara Üniversitesi'nde, şehir olarak en çok İstanbul'da, enstitü ve bölüm olarak en çok Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde ve Eğitim Programları ve Öğretimi bölümünde yapıldığı, anahtar kelime olarak ise en çok 'Çok kültürlü Eğitim' ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. İstanbul, tarih boyunca kültürel çeşitliliğin sembolü olan şehirlerden birisidir. Avrupa ile Asya kıtasını

birbirine bağlayarak bir nevi kültür köprüsü olan İstanbul etnik, dil, din, sosyo-ekonomik, cinsel kimlik gibi kültür farklılıklarını içerisinde barındıran çok kültürlü bir şehirdir. Bu durum tezlerin en çok İstanbul’da yayınlanmasının nedenleri arasında gösterilebilir. Çok kültürlü eğitimin kabul görmesi ve yaygınlaşması, bu doğrultuda hazırlanan ders içeriklerine ve programlarına bağlıdır. Bu nedenle çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin daha çok Eğitim Bilimleri Enstitüsünde ve Eğitim Programları ve Öğretimi bölümünde yapılmasına neden olarak gösterilebilir. Öte yandan hem makale ve bildirilerde hem de tezlerde çok kültürlü özel eğitim çalışmalarının yer almaması dikkat çekicidir.

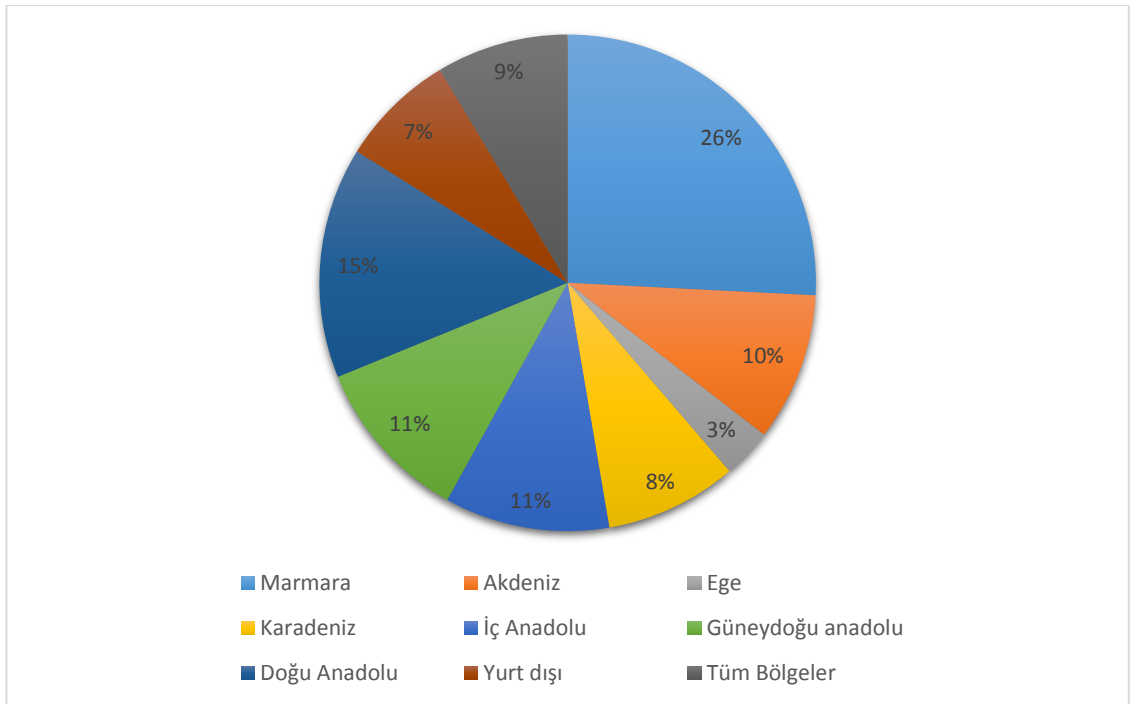
Tablo 17

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin çalışma grubuna göre dağılımı

Çalışma Grubu	f
Öğretmenler	45
Öğrenciler	11
MEB Öğrencileri	9
Üniversite Öğrencileri	2
Öğretmen Adayı	19
Yöneticiler	3
Veliler	3
Müşavirler	1
Akademisyenler	6
Dokümanlar (Ders Kitapları, Öğretim Programları, Çocuk kitapları vb.)	7

Şekil 22. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerde çalışma gruplarının cinsiyete göre dağılımı

Şekil 23. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin coğrafi bölgelere göre dağılımı

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerde çalışma grupları incelenmiş ve birden fazla katılımcı grubu olan çalışmalarda her bir grup ayrıca kategorilere ayrılmıştır. Tezlerdeki çalışma grupları sırasıyla en çok Öğretmenlerden (45), Öğretmen Adaylarından (19), Öğrencilerden (11) (MEB öğrencileri 9, üniversite öğrencileri 2), Dokümanlardan (7), Akademisyenlerden (6), Okul Yöneticilerinden (3), Okul Velilerden (3), biri Müşavirlerden (1) oluşmaktadır. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde de öğretmen ve öğretmen adayları en çok tercih edilen katılımcılardır. Öğretmen ve öğretmen adayları, çok kültürlü eğitimin gerçekleşmesinde önemli bir yere ve en büyük sorumluluğa sahiplerdir. Bu nedenle çok kültürlü eğitime yönelik araştırmaların bu katılımcı gruplarıyla gerçekleştirilmesi anlamlıdır. Öte yandan makale ve bildirilerde de en az katılımcı grubunu veliler oluşturmaktadır. Ailelerin konu hakkındaki tutumları öğrencilerinde de tutumlarını şekillendirmektedir. Bu nedenle çok kültürlü eğitim ile ilgili çalışmalarda velilerin az tercih edilmesi dikkat çekicidir.

Çalışma grubunda katılımcıların cinsiyet özelliklerini belirten tezler incelenmiş ve bu inceleme sonucunda toplam 14346 kadın ve 9474 erkek katılımcının yer aldığı tespit edilmiştir. Bu sonuç makale ve bildiriler bölümündeki şekil 11 ile benzerdir. Sonuç olarak çalışmalara kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha fazla yer aldığı görülmektedir.

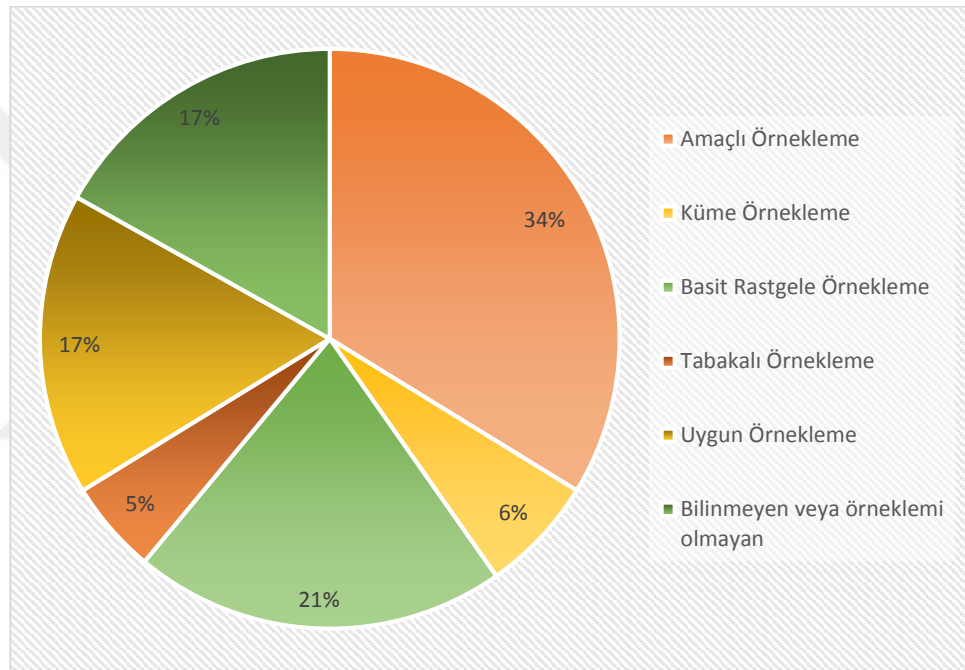
Çok kültürlü eğitim ile ilgili tezlerin %26'sının Marmara, %15'inin Doğu Anadolu, %11'inin İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu, %10'unun Akdeniz, %9 tüm bölgelerde, %8'inin Karadeniz, %7'sinin yurt dışı, %3'ünün Ege Bölgesinde yürütüldüğü görülmüştür. Marmara ve Doğu Anadolu bölgesinde yürütülen araştırmaların fazla olmasına neden olarak bu bölgelerin tarih boyunca kültürel çeşitliliğe ev sahibi yapmış ve temelinde çok kültürlülük olan bölgeler olmaları gösterilebilir

Tablo 18

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımı

Çalışma Grubu Büyüklüğü	f
1-20	12
21-60	11
61-100	3
101-200	4
201-300	17
301-400	8

401-500	9
501-600	4
601-700	3
701-800	3
801-900	2
900-1000	3
1001+	3

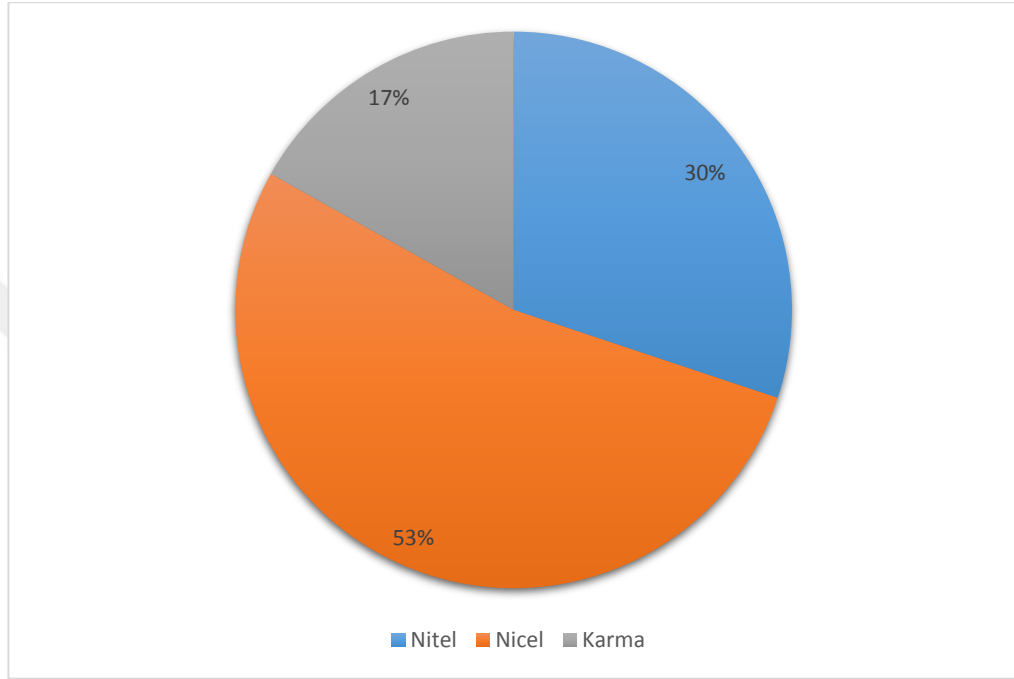

Şekil 24. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin örneklem türüne göre dağılımı

Tezler çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımı şu şekildedir: 1-20 (12), 21-60 (11), 61-100 (3), 101-200 (4), 201-300 (17), 301-400 (8), 401-500 (9), 501-600 (4), 601-700 (3), 701-800 (3), 801-900 (2), 900-1000 (3), 1001+ (3). En çok 201-300 (17) ve 1-20 (12), en az 801-900 (2) arası büyüklüğün tercih edildiği görülmüştür. 201-300 çalışma grubu büyüklüğünün tercih edilme sebebi olarak katılımcı grubuna ulaşım ve uygulama kolaylığı, katılımcı çeşitliliğine ulaşabilme kolaylığı gösterilebilir.

Tezler örneklem türlerine göre incelenmiş ve bazı çalışmalarda örneklem türünün belirtilmediği veya örneklem seçilmediği görülmüştür. Bu nedenle bu çalışmalar ayrıca kategorilendirilmiştir. Tezlerin örneklem türlerine göre dağılımı incelendiğinde 34% amaçlı

örneklem, 21% basit rastgele örneklem, 17% uygun örneklem, 6% küme örneklem 5% tabakalı örneklem tercih edilmiştir. Örneklem türü belirtilmeyen veya örnekleme olmayan tezler ise %17'dir. Benzer durum makale ve bildiriler bölümünde şekil 13'de görülmektedir.

Şekil 25. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin araştırma yaklaşımına göre dağılımı

Tablo 19

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin araştırma yöntemine göre dağılımı

Araştırma Türü		f
Nitel	Toplam	26
	Durum	6
	Olgu Bilim	7
	Eylem	2
	Doküman analizi	2
	Betimsel	3
	Diğer	3
Nicel	Toplam	44
	Betimsel	41
	Deneyssel	2

	Nedensel karşılaştırma	1
Karma	Toplam	14
	Üçgenleme	3
	Açımlayıcı	3
	Paralel	2
	Çeşitleme	1
	Sıralı	1
	Gömülü	1
	Deneyssel	1

Çok kültürlü eğitim ile ilgili hazırlanmış tezler incelendiğinde makale ve bildiriler bölümünde olduğu gibi araştırma desenlerinin belirtilmediği çalışmalara rastlanılmıştır. Çok kültürlü eğitim ile ilgili tezlerin %53'ü nicel, %30'ü nitel ve %17'i karma yöntemler kullanılarak yapılmıştır. Nitel araştırmalarda olgu bilim (7), durum (6), eylem ve doküman analizi (1), betimsel (3), diğer (3) araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırmalar ise 41 betimsel, iki deneysel ve bir nedensel karşılaştırma çalışmalarından oluşmaktadır. Karma yöntemler de üçgenleme (3), açımlayıcı (3), paralel (2), çeşitleme, sıralı, gömülü ve deneysel (1) yöntem kullanılmıştır. Nicel araştırmaların konuyla ilgili kapsamlı ve büyük araştırmalarda uygulanabilir olması tezlerde tercih edilme nedeni olabilir.

Tablo 20

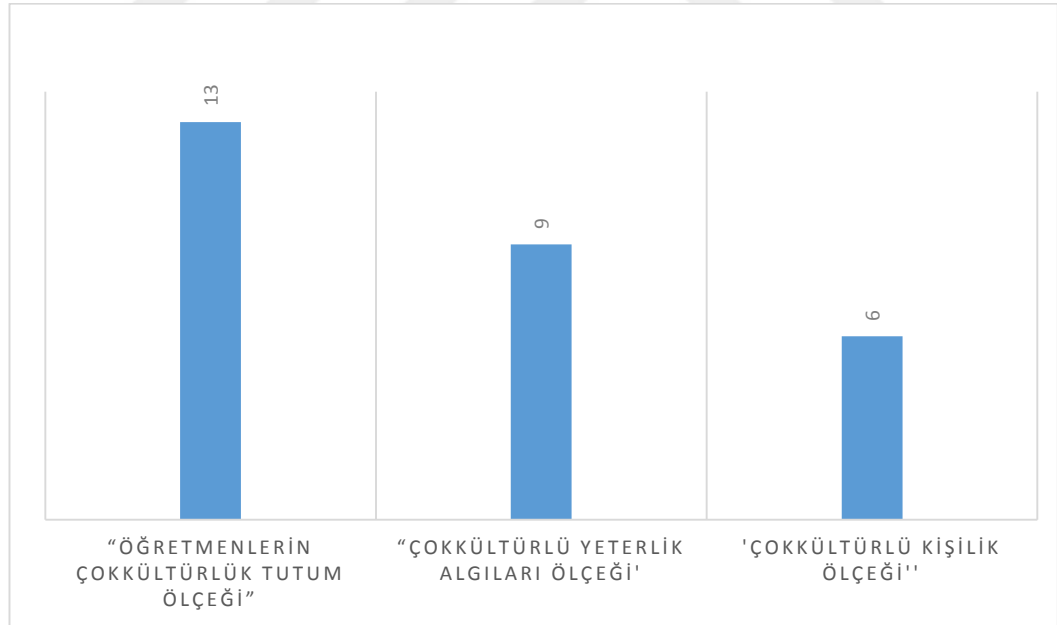
Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı

Veri Toplama Araçları	f
Ölçek	98
Form	32
Görüşme	38
Yarı Yapılandırılmış	25
Açık Uçlu Sorular	6
Grup Görüşmesi	2
Doküman incelemesi	12
Gözlem	4

Tablo 21

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin ölçek türüne göre dağılımı

Ölçek türü	f
Tutum	24
Algı	18
Değer	1
Yeterlilik	13
Kişilik	7
Duyarlılık	2
Görüş	2
Zeka	4
İnanç	3
Eğilim	6
Bilgi	2
Diğer	16

Şekil 26. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerde en çok kullanılan ölçekler

Tablo 22

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı

	Veri Analizi	f
Nicel	Betimsel İstatistik	39
	Kestirimsel İstatistik	188
	Korelasyon Analizi	18
	Faktör Analizi	2
	Regresyon Analizi	10
	Levene's Testi	3
	t- testi	35
	Anova	32
	Kolmogorov Smirnov	19
	Mann Whitney U	21
	Kruskal Wallis H	23
	Shapiro Wilk	8
	Diğer	15
Nitel	İçerik Analizi	22
	Betimsel Analiz	15
	Tematik Analiz	3
	Diğer	6

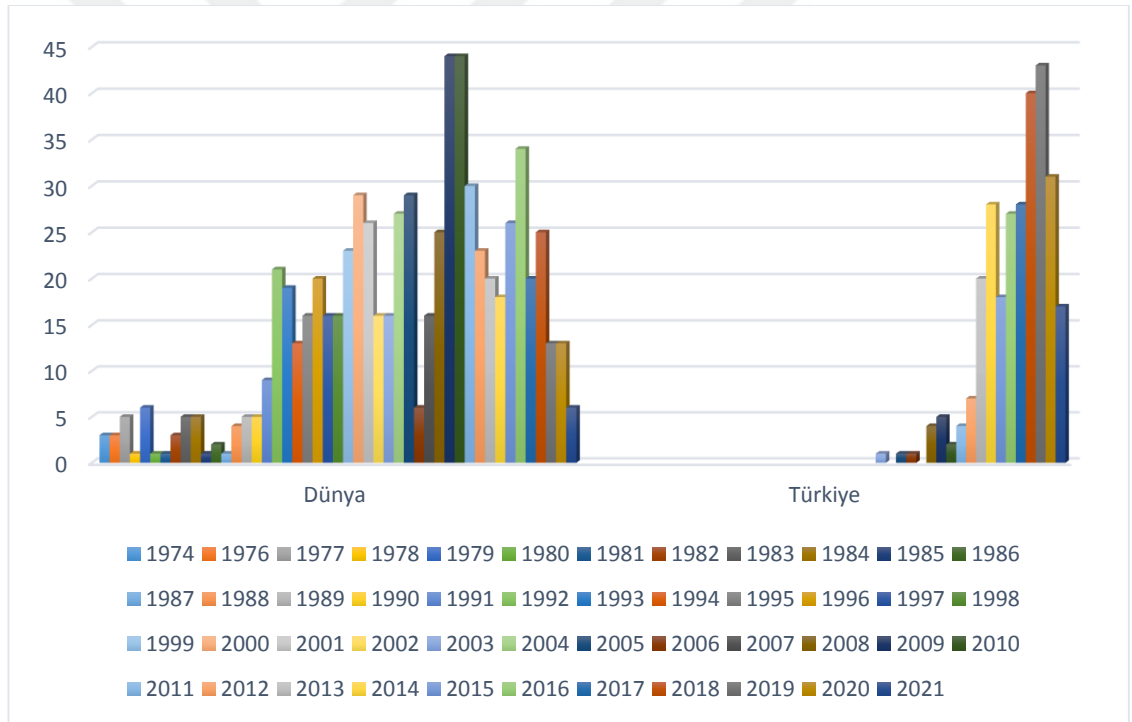
Çok kültürlü eğitim üzerine yapılan tezler veri toplama araçlarına göre incelendiğinde 98 ölçek, 32 form, 25 yarı yapılandırılmış görüşme, 6 açık uçlu sorular, 2 grup görüşmesin ve 6 görüşme olarak belirtilen tezler olmak üzere toplam 38 görüşme, 12 doküman incelemesi, 4 gözlem veri toplama aracı olarak kullanıldığı görülmüştür. Ölçekler makale ve bildirilerde (tablo 11) olduğu gibi en çok tercih edilen veri toplama aracıdır. Tezlerde yer alan ölçekler türlerine göre incelenmiş ve bu inceleme sonucunda sırasıyla en çok tutum ölçeği (24), algı ölçeği (18), diğer (16), yeterlilik(13), kişilik (7), eğilim (6), zekâ (4), inanç (3), bilgi, görüş ve duyarlılık (2), değer (1) ölçeğinin kullanıldığı görülmüştür. Tezlerde en sık rastlanılan ölçekler ise “Öğretmenlerin Çokkültürlü Tutum Ölçeği”, “Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği” ve “Çok kültürlü Kişilik Ölçeği” olmuştur.

Tezler veri analiz yöntemlerine göre nitel ve nicel, nicel araştırmalarda betimsel ve kestirimsel istatistik olarak ikiye ayrılmıştır. Nitel araştırmaların bazılarında veri analiz yöntemi olarak sadece nitel veri analizi belirtilmiş olup bu araştırmalar diğer kategorisinde incelenmiştir. Nitel araştırmalarda en çok 22 çalışma ile içerik analizi, 15 çalışma ile betimsel analiz, 3 tematik ve 6 diğer analizler kullanılmıştır. Nicel veri analizlerinde ise 40 betimsel

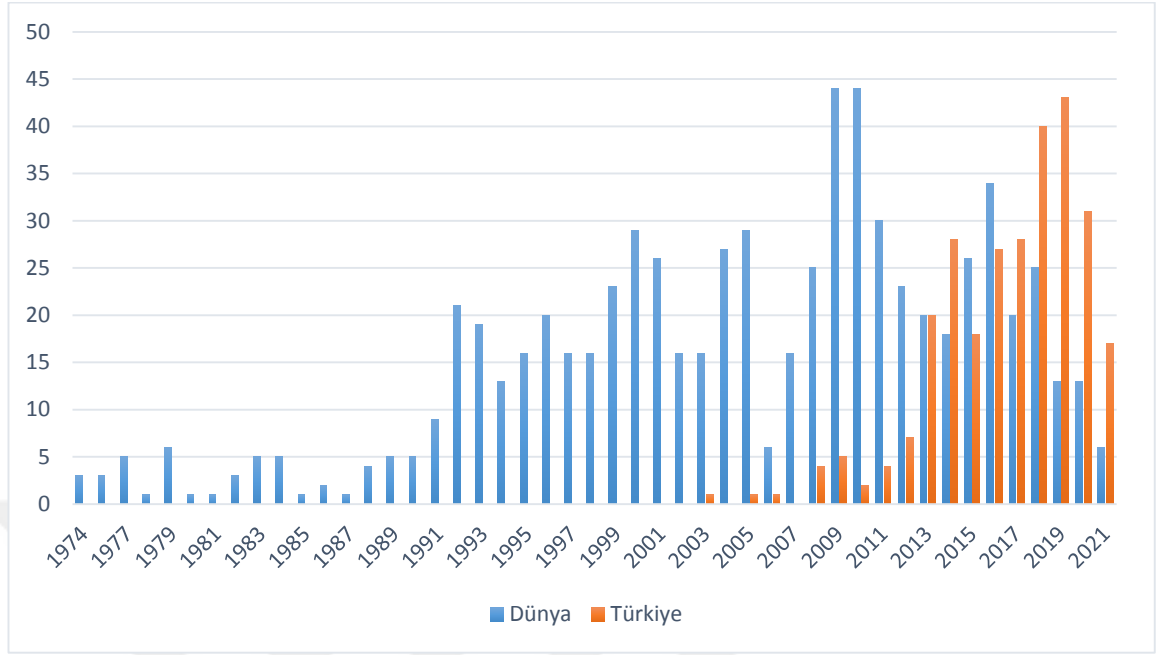
istatistik, 188 kestirimsel istatistikten yararlanılmıştır. Kestirimsel istatistikler içerisinde en çok t testi (35), ANOVA (32), Kruskal Wallis H (23) testlerinden yararlanıldığı görülmektedir.

3.Dünyadaki ve Türkiye’deki Çok Kültürlü Eğitim İle İlgili Yapılmış Araştırmaların Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

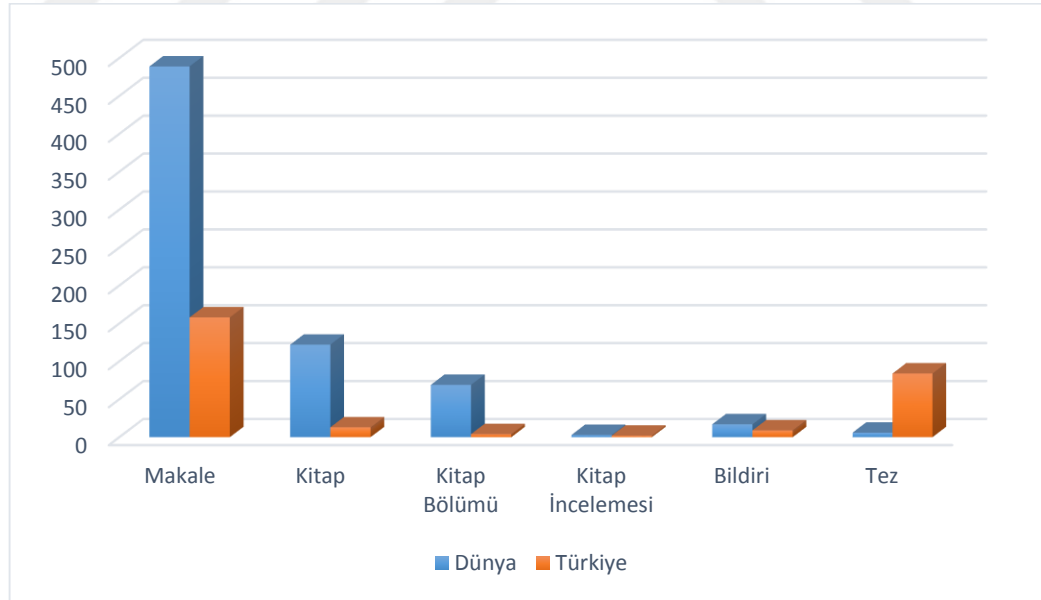
Bu bölümde dünyada ve Türkiye’de yapılmış çok kültürlü eğitim çalışmalarının ne durumda olduğunu görebilmek ve karşılaştırma yapabilmek için yıllara ve türlere göre dağılımları tablo ve şekillerde sunulmuştur.

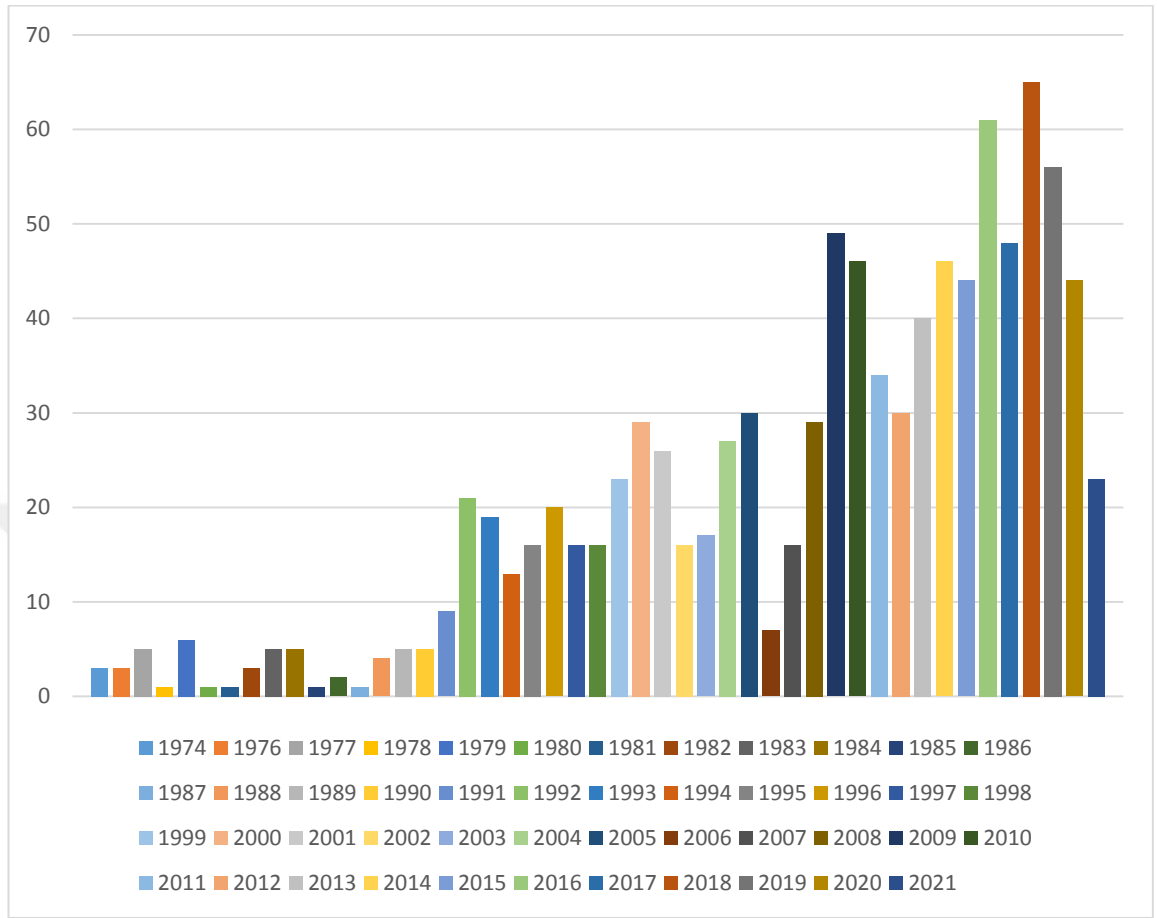
Şekil 27. Dünyada ve Türkiye’deki çok kültürlü eğitim çalışmalarının yıllara göre dağılımı

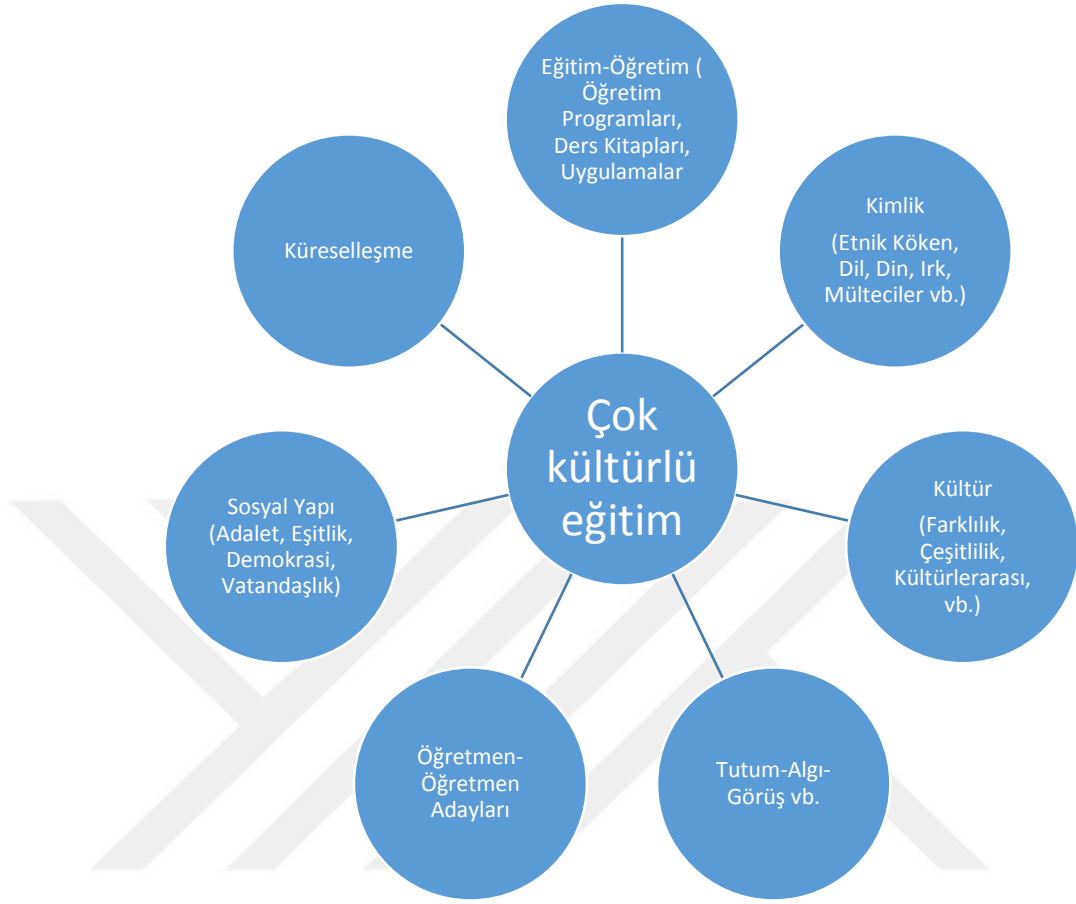
Şekil 28. Dünyada ve Türkiye’deki çok kültürlü eğitim çalışmalarının yıllara göre dağılımı

Şekil 29. Dünyada ve Türkiye’deki çok kültürlü eğitim çalışmalarının türlere göre dağılımı

Şekil 30. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların genel olarak yıllara göre dağılımı

Şekil 31. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların genel konu dağılımları

Dünyada ve Türkiye’de yapılmış çok kültürlü eğitim çalışmalarının yıllara göre dağılımı şekil 27 ve 28’de gösterilmiştir. Buna göre dünyadaki çok kültürlü eğitim çalışmalarının 1974 yılında başladığı, Türkiye’deki çok kültürlü eğitim çalışmalarının ise 2003 yılında başladığı görülmektedir. Dünyadaki çok kültürlü eğitim çalışmaları çok kültürlülük kavramının ve çok kültürlü eğitim kavramının ortaya çıktığı ilk yıllardan itibaren günümüze kadar devam etmiştir. 1990 ile 2000’li yıllarda çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu dönemlerde dünyada hızlı bir şekilde teknolojik ve bilimsel gelişmelerin yaşanmaya başlandığı, yeni bir dünya düzenine geçildiği dönemlerdir. Bu dönemler küreselleşmenin etkisiyle artan göçler, postmodern anlayışlarla birlikte bireysel farklılıklar, eşitlik, adalet vb. kavramların konuşulmaya ve eğitimin konusu olmaya başladığı dönemlerdir. Bu nedenle çok kültürlülük anlayışıyla da doğrudan ilişkili olan bu kavramlar bahsi geçen dönemlerde çok kültürlü eğitime yönelik araştırmaları arttırmıştır.

Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmaları dünyadaki çok kültürlü eğitim çalışmalarından 29 yıl sonra başlamıştır. Çok kültürlü eğitim, yaklaşık 18 yıldır ülkemizde

araştırmalara konu olmaktadır. 2003 yıllarında çok kültürlü eğitim ile ilgili ilk çalışmalara rastlanılması 2004-2005 yılları arasında ‘yapılandırmacı’ eğitim anlayışına geçilmesi neden olarak gösterilebilir. Hidalgo (1996)’ya göre çok kültürlü eğitim sosyal yapılandırmacı kuramlara dayanmaktadır (akt. Yazıcı, Başol ve Toprak, 2009). Eğitimde bireysel farklılıklara önem verildiği, sosyal çevrenin göz ardı edilmediği, fırsat ve imkân eşitliğinin amaçlandığı, eleştirel düşüncenin ön planda olduğu bir eğitim anlayışına geçilmesi çok kültürlü eğitim ile ilişkilidir. Bu durum Türkiye’deki çok kültürlü eğitim araştırmalarının başlamasının nedeni olarak gösterilebilir. Türkiye’de çok kültürlü çalışmaların özellikle 20018- 2020 yılları arasında yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu dönem aralıkları ülkeye yoğun göçlerin yaşandığı, mülteci çocukların eğitimi, okullara ve sınıflara kaynaştırılması, bütüncül ve etkili bir eğitim için yapılan araştırmalara da önem kazandırmıştır.

Çok kültürlü eğitim ile ilgi yapılan çalışmaların yıllara göre genel dağılımı incelenmiştir. Bu incelemeye göre en çok yayın yapılan yıllar 2016 ile 2018 yılları olmuştur. Söz konusu yıllarda tüm dünyada yoğun göç dalgalarının yaşandığı görülmektedir. 2015 yılında çoğunluğu Suriye olmak üzere Orta Doğu ve Afrika’nın çeşitli bölgelerinde yaşayan 1 milyondan fazla mülteci Avrupa’ya ve ABD’ye göç etmiştir (Swanson, 2015). Söz konusu yıllarda ABD’de siyahi vatandaşların polis tarafından öldürülmesi sonucunda ülke genelinde ırkçılık karşıtı eylemlerin yaşandığı, eşcinsel evliliklere izin verilen yasanın onaylandığı, hem ülkemize hem de Avrupa ve ABD’ye yoğun göçlerin yaşandığı, mültecilere yönelik karşıt söylemlerin giderek arttığı, cinsel taciz ve cinsel saldırılara yönelik oluşturulan ve tüm dünyaya yayılan #metoo hareketinin başladığı görülmektedir (Keneally, 2015; History editors, 2018). Yaşanan tüm bu gelişmeler dünya genelinde çok kültürlü eğitim araştırmalarının bu yıllarda yoğunlaşmasına neden olarak gösterilebilir.

Dünya ve Türkiye’de yapılan araştırmaların türlerine göre dağılımı incelendiğinde dünyada 489 makaleye rastlanırken Türkiye’de 158, dünyada toplam 191 kitap ve kitap bölümüne rastlanırken Türkiye’de 17 kitap ve kitap bölümüne rastlanılmıştır. Dünyada ve Türkiye’de bildiri ve kitap incelemelerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. İncelemede İngilizce ve ulaşılabilen çalışmalar araştırmaya dâhil edilmiştir. İngilizce olmayan veya erişim izni olmayan araştırmalar düşünüldüğünde sayıların artacağı düşünülmektedir. Öte yandan dünyadaki çalışmaların fazlalığı Türkiye’den daha erken dönemlerde yapılmaya başlanmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye’de çok kültürlü eğitim üzerine yazılan kitap ve kitap bölümlerin azlığı, çok kültürlü eğitim kavramının henüz yeni ve anlaşılmaya devam edilen bir kavram olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar konu dağılımlarına göre incelenmiş ve 7 kategoriye ayrılmıştır. Çok kültürlü eğitime yönelik yapılan çalışmalar genellikle Eğitim-Öğretim, Kimlik, Kültür, Tutum-Algı-Görüş vb. Öğretmen-Öğretmen Adayları, Sosyal Yapı ve Küreselleşme konularında yoğunlaşmaktadır. ‘‘Eğitim-Öğretim’’ kategorisi eğitim politikaları, ders programları, ders içerikleri, branşlara göre çok kültürlü eğitim uygulamalarını kapsamaktadır. Çok kültürlü eğitimin uygulanabilmesi öncelikle çok kültürlü eğitim politikalarının, öğretim programlarının ve ders içeriklerinin düzenlenmesini gerekli kılmaktadır. Çok kültürlülüğü yansıtacak bir eğitim-öğretim sürecinin geliştirilmesi aynı zamanda öğrencilerin kimliklerini ifade edebilme ortamını da oluşturmaktadır. ‘‘Kimlik’’ kategorisi etnik köken, cinsel kimlik, çok dillilik, din, mülteciler gibi bireysel farklılıkları içermektedir. Bireylerin sahip olduğu farklılıklar ve özellikler, çok kültürlü eğitimin önceliğini oluşturmaktadır. Her bir birey kültürel arka planlarının oluşturduğu kimlikleri taşımaktadır. Çok kültürlü eğitim aynı zamanda bir kültür eğitimini içermektedir. Bu durumda kültürler içerisindeki farklılıklara, çeşitliliklere, kültürlerarası etkileşimlere yer verilen ‘‘Kültür’’ kategorisinde araştırmaların yapılması son derece doğaldır. ‘‘Sosyal Yapı’’ başlığında adalet, demokrasi, eşitlik, vatandaşlık kavramları yer almaktadır. Çok kültürlü eğitim beraberinde hem eğitim hem de sosyal yapıda eşitliği, adaleti ve demokrasiyi getirmektedir. Çok kültürlü eğitim hem ulusal hem de evrensel bir vatandaşlık eğitimidir. Çok kültürlülüğün gerekliliği ve önemi dünyanın giderek küreselleşmesiyle ortaya çıkmıştır. Küreselleşmeyle birlikte fiziksel mesafeler ortadan kaldırılmış ve farklı kültürlerin etkileşimleri giderek artmıştır. Bu durum beraberinde farklı kültürel özelliklere yönelik bilgi, tutum ve algıların belirlenme ihtiyacını doğurmaktadır. Konuyla ilgili araştırmaların çok kültürlü eğitime yönelik tutum-algı-görüş-yeterlilik vb. konularla yoğunlaşması çok kültürlü eğitimdeki sorunların tespit edilmesi ve iyileştirilmesinde oldukça önemlidir. Çok kültürlülüğün hayata geçirilmesinde en önemli rol öğretmen ve geleceğin öğretmen adaylarına aittir. Çok kültürlülüğe uygun bir öğretmen özellikleri ve öğretmen eğitimi çok kültürlü eğitimde hayatidir. Sonuç olarak çok kültürlü eğitim üzerine yapılan çalışmalar, çok kültürlülüğü oluşturan temel unsurları kapsamaktadır. Bu nedenle bahsi geçen konularda araştırmaların yapılması son derece doğal ve gereklidir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bennet (2001) çok kültürlü eğitimde araştırma türlerini incelediği çalışmasında araştırmaları öğretim programı reformu (Öğretim programları teorisi, metinlerde, medyada ve eğitim materyallerinde yanlılığın tespiti, tarihi sorgulama), sosyal eşitlik (sosyal eylem, demografi, popüler kültürde ırk ve kültür), Eşitlikçi pedagoji (Okul ve sınıf iklimi, öğrenci başarısı, Öğretme ve öğrenmede kültürel stiller) ve çok kültürlü yeterlilik (etnik grup kültürü, önyargı azaltma, etnik kimlik değişimi) olarak gruplara ayırmıştır. Kirova (2015) , Çok kültürlü eğitim eleştirileriyle ilgili akademik literatürü gözden geçirdiği araştırmasında alanın kültür, güç, faillik, ırk, kimlik, sosyal sınıf, baskı ve farklılık gibi ana teorik kategorilerin kavramsallaştırılması açısından hâlâ bölünmüş olduğunu ifade etmektedir.

Chamberlin (2008) 1995 yılından 2004 yılına kadar üstün yetenekliler eğitimi dergilerinde çok kültürlü eğitim makalelerinin sayısını ve çok kültürlü eğitim dergilerinde üstün yetenekliler eğitimi makalelerinin sayısını belirlemeyi amaçladığı araştırmasında 6 dergiyi incelemiştir. İnceleme sonucunda çok kültürlü eğitim dergilerinde 877 makalenin sadece 8'i üstün yetenekliler eğitimiyle ilgili olduğu, üstün yetenekliler dergisindeki 937 makalenin 147'sinin çok kültürlü eğitim ile ilgili olduğu görülmüştür. Araştırmamızda da hem dünyada hem de Türkiye'de çok kültürlü eğitim ile üstün yetenekli, özel eğitim konularına yönelik araştırmaların azlığı dikkat çekmektedir.

Güney ve Aydın (2015) çok kültürlü eğitim ile ilgili 2005-2014 yılları arasında ERIC veri tabanında ve Ulusal Tez Merkezinde yer alan 32 çalışma ve 7 kitabı incelemişlerdir. Araştırmada çok kültürlü eğitim çalışmalarında ağırlıklı olarak makale türünde ve Türkçe çalışmaların yapıldığı, en çok tutum ölçeklerinin, katılımcı grubu olarak öğrenci ve akademisyenlerin, 101-300 örneklem büyüklüğünün, veri analizinde ANOVA ve İstatistiksel analizlerin tercih edildiği görülmüştür. Bu durum araştırma bulguları ile benzerdir. Bu araştırmada da en çok makale türünde ve Türkçe çalışmaların yapıldığı, makalelerde 1-50 ve 151-350 arası tezlerde ise 1-20 ve 201-300 arası örneklem büyüklüğü kullanıldığı görülmüştür. Söz konusu araştırmadan farklı olarak bu araştırmada katılımcı grubu olarak en çok öğretmen ve öğretmen adayları tercih edilmiştir, makalelerde nitel ve nicel araştırmaların eşit, tezlerde ise nicel araştırmaların daha fazla tercih edildiği tespit edilmiştir. Bu farklılıkların nedeni olarak farklı zaman aralıklarında ve veri tabanlarında araştırmanın yapılması gösterilebilir.

Kardaş İşler (2021) sosyal bilgiler öğretiminde çok kültürlülük üzerine yaptığı meta-sentez çalışmasında makale ve tez olmak üzere toplam 11 çalışmayı incelemiş ve 2019 yılının en çok yayın yapılan yıl, örneklem olarak en çok müfredatın, veri toplama aracı olarak en çok doküman analizinin, veri analiz yöntemi olarak ise içerik analizinin kullanıldığını ve 4 çalışmada veri analiz yönteminin belirtilmediği görülmüştür. Bu araştırmada da en çok yayın yapılan yıl 2019 yılı olmuştur. Araştırmada nitel veri analiz yöntemlerinden en çok içerik analizi kullanılmış olup veri analiz yönteminin belirtilmediği araştırmalara rastlanılmıştır.

Uzunboylu ve Altay (2021) Scopus veri tabanında 2012-2017 yılları arasında yayımlanan 397 çok kültürlü eğitim çalışmasını inceledikleri araştırmasında en çok yayın yapılan yılın 91 çalışma ile 2016 yılında, en çok çalışmanın yapıldığı ülke olarak ABD, yapılan çalışmaların anahtar kelimelere göre dağılımında çok kültürlü öğrenme ortamı (eğitimciler, öğretmenler, yöneticiler, çok kültürlü sınıf ve okul, öğrenciler ve azınlık öğrenciler) ve çok kültürlü öğretim (öğretim uygulamaları, öğretme ve öğrenme materyalleri, çeşitlilik için öğretim) temalarında anahtar kelimelerin kullanıldığı, nitel yaklaşımların daha fazla kullanıldığı, herhangi bir araştırma yönteminin belirtilmediği araştırmaların olduğu görülmüştür. Söz konusu araştırma ile bu araştırmada kullanılan veri tabanı ve zaman aralıkları, çalışma sayısı birbirinden farklıdır. Bu araştırmada da genel olarak en çok yayın yapılan yıl 2016 ve 2018 yılı, en çok yayın yapılan ülke ABD'dir. Araştırmada nitel ve nicel veriler incelendiğinde makalelerde nitel ve nicel araştırmaların birbirine eşit, tezlerde ise nicel araştırmaların daha fazla olduğu görülmüştür. Öte yandan her iki araştırmada da araştırma yöntemlerinin belirtilmediği araştırmalara rastlanılmıştır.

Türkiye’de çok kültürlü eğitim araştırmalarında makale ve tezlerde en sık rastlanılan ölçekler incelenmiştir. Bu incelemenin sonucunda makalelerde en sık rastlanılan ölçekler Ponterotto J.G., Baluch, Greig ve Rivera (1998) tarafından geliştirilen ve Yazıcı, Başol ve Toprak (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretmenlerin Çokkültürlük Tutum Ölçeği”, Başbay ve Kağnıcı (2011) tarafından geliştirilen “Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği” Yavuz ve Anıl ‘ın(2010) geliştirdiği "Öğretmen Adayları İçin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği"dir. Tezlerde ise Yazıcı, Başol ve Toprak’ın (2009) “Öğretmenlerin Çokkültürlük Tutum Ölçeği, Başbay ve Kağnıcı’nın (2011) “Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği” ve Van der Zee, Van Oudenhoven, Ponterotto ve Fietzer’in (2013) tarafından hazırlanan ve Türkçeye Polat (2009), Kağnıcı (2011) ve Sarıçam (2014)’ın uyarladığı “Çokkültürlü Kişilik Ölçeği” en sık kullanılan ölçeklerdir. Bahsi geçen ölçeklerin kullanıldığı çalışmalardan birkaçı şunlardır: Karaçam & Koca, 2012; Demir & Başarır, 2013; Özdemir & Dil, 2013; Polat & Kılıç, 2013; Demircioğlu & Özdemir, 2014; Keskin & Yaman,

2014; Kaya, 2015; Acar-Çiftçi, 2015; Akar & Ulu, 2016; Akar & Keyvanoğlu, 2016; Tonbuloğlu, Aslan & Aydın, 2016; Aslan & Kozikoğlu, 2017; Gezer & Şahin, 2017; Hatunoğlu, 2017; Aktoprak, Yiğit & Güneyli, 2018; Kaya, 2019; Karacabey, Ozdere & Bozkus, 2019; Karadağ, 2019; Tünkler, 2020.

5.2. Sonuç ve Öneriler

5.2.1. Sonuç

Çok kültürlü eğitim araştırmalarına kronolojik ve bütünsel bir çerçeve oluşturulmasının amaçlandığı araştırmada dünyada ve Türkiye’de çok kültürlü eğitim araştırmalarının nasıl dağıldığı sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada bulgular dünyada ve Türkiye’de yapılan araştırmalar olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalar ise kendi içerisinde makale ve bildiler, tezler olarak iki başlıkta incelenmiştir.

Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmalara yönelik bulgular aşağıdaki gibidir:

- Dünyada çok kültürlü eğitim araştırmaları kapsamında 711 çalışma incelenmiştir. Konuyla ilgili yapılan aramalarda en eski çalışmaya 1974 yılında rastlanılmıştır. Bu nedenle araştırmada 1974 yılı başlangıç esas alınarak 2021 yılına kadar kronolojik olarak sunulmuştur. Dünyadaki çalışmalar 21.yüzyılda giderek artmış, en çok 2009-2010 yıllarında konuyla ilgili çalışmalar yapılmıştır.
- Dünyada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların 489’u makale, 122’si kitap, 69’u kitap bölümü, 3’ü kitap incelemesi, 17’si bildiri, 6’sı tez ve 5’i diğer (rapor, röportaj) araştırma türünden oluşmaktadır. Makale türünde yapılan araştırmaların fazlalığı dikkat çekicidir.
- Çok kültürlü eğitim araştırmalarının ülkelere göre dağılımı incelendiğinde 42 farklı ülkede ve 20 ülke işbirliği içerisinde çalışmaların yapıldığı görülmektedir. En çok araştırmanın yapıldığı ülkelerin ABD (497), İngiltere (32), Endonezya (18), Kanada ve Güney Kore (12), Avusturalya (10) olduğu tespit edilmiştir. ABD’deki araştırmaların diğer ülkelerdeki araştırmalara oranı incelendiğinde ABD’nin %74 oranında çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.
- Dünyadaki çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların konulara göre dağılımın incelendiğinde Ülkelerde Çok Kültürlü Eğitim (ABD, Güney Kore vb.) (103), Yaklaşımlar-Teoriler- Felsefeler (54), Tanımı-Hedefleri-Tarihçesi-Temel Kavramları

(49), Eğitim-Öğretim (fen eğitimi, sosyal bilgiler, ders kitapları, sanat eğitimi, matematik eğitimi vb.) (46), Çok Kültürlü Eğitim Uygulamaları (45), Öğretmen Eğitimi ve Politikalar- Eğitim programları (43), Çok Kültürlü Eğitimin Zorlukları (sorunlar, engeller vb.) (41), Etnik Gruplar (beyazlar, Afro Amerikalılar, çok etnik kökenliler, göçmen çocuklar, mülteciler vb.) (39), Tutum-Algı-Görüş-Davranış (31) Öğretmen-Öğretmen Adayları (27), Sosyal Yapı (sosyal dönüşüm, toplum, halk bilimi, sosyal adalet, vatandaşlık eğitimi vb.) (25), Teknoloji ve Dijitallik (22), Kültür (kültürlerarası, kültür tanıma, öğretmenlerin kültürleri, çeşitlilik vb.) (20), Eleştirel (eleştirel çok kültürlü eğitim, eleştirel bilinç) (17), Küresellik (küreselleşme, küresel eğitim) (15), Özel Gereksinimli Bireyler (13), Irkçılık ve Önyargı (10), Okul (kırsal okullar, kent okulları vb.) (7), Cinsel Kimlik ve Din (6) kategorilerinde konulara yer verildiği görülmüştür. Daha çok Ülkelerde Çok Kültürlü Eğitim (ABD, Güney Kore vb.), Yaklaşımlar-Teoriler- Felsefeler kategorisinde konular yer almaktadır.

- Ülkelerde Çok Kültürlü Eğitim kategorisi incelendiğinde sırasıyla en çok ABD (%18), Güney Kore (16), Avusturalya (%8), Endonezya (%8) ve diğer ülkelerin (%50) araştırmalara konu olduğu görülmektedir.

Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmalarına yönelik genel bulgular şu şekildedir:

- Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmaları kapsamında 273 çalışma incelenmiştir. Çok kültürlü eğitim ile ilgili bulunan en eski çalışma 2003 yılına aittir. Bu Türkiye’de çok kültürlü eğitim çalışmalarının başlangıç yılı olarak 2003 yılı kabul edilmektedir. 2021 yılına kadar yapılmış araştırmalar incelendiğinde araştırmaların 2013 yılından sonra yoğunluk kazandığı en çok araştırmanın ise 2018 (37) ve 2019 (42) yıllarında yapıldığı tespit edilmiştir.
- Türkiye’de çok kültürlü eğitim üzerine yapılan çalışmalar 158 makale, 84 tez, 13 kitap, 9 bildiri, 4 kitap bölümü, 3 kitap çevirisi, 2 kitap incelemesi türünde yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların 206’sı Türkçe, 67’si İngilizce yazıldığı görülmektedir. Makale türünde ve Türkçe yazılan çalışmalar daha fazladır.
- Türkiye’de çok kültürlü eğitim ile ilgili 170 makale ve bildiri incelenmiştir. Çok kültürlü eğitim ile ilgili en eski çalışmaya 2005 yılında rastlanılmıştır. 2006, 2007 ve 2010 yıllarında yapılmış çalışmalara rastlanılmamıştır. 2013 yılından sonra çok kültürlü eğitim çalışmalarının yoğunluk kazandığı en çok 25 çalışma ile 2018 yılında araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin 59’u İngilizce, 111’i Türkçe yazılmıştır.

- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin anahtar kelimelere göre dağılımı incelenmiş ve kategorilere ayrılmıştır. Bu inceleme sonucunda Çok Kültürlü Eğitim (çok kültürlü din eğitimi, eğitimde çok kültürlülük, muhafazakâr çok kültürlü eğitim vb.) (109), Öğretmen-Öğretmen Adayları (öğretmen eğitimi, öğretmen yetiştirme, öğretmen adayları vb.) (89), Çok Kültürlülük (89), Eğitim-Öğretim (eğitim programları, dersler, kitaplar, kazanım, etkinlik, öğrenme vb.) (59), Çeşitlilik- Çoğulculuk (kültürel çeşitlilik, eğitimde çeşitlilik, kültürel çoğulculuk vb.) (31), Araştırma Yöntemleri (nitel, nicel, geçerlilik, güvenilirlik vb.) (29), Yeterlilik (çok kültürlü/çokkültürlü yeterlilik, öğretmen yeterlikleri vb.) (26), Tutum-Algı (öğrenme tutumları, öğrenci tutumları, vb.) (24), Göç (göçmen, Yabancı uyruklu öğrenciler, uluslararası öğrenciler, mülteciler, Suriyeli öğrencileri) (19), Temel Eğitim (sınıf öğretmenliği, okul öncesi, ilkokul) (18), Sosyal Bilgiler ve Din-Ahlak-İnanç(14), Farklılık ve Eleştirel (eleştirel teori, eleştirel çok kültürlü eğitim, eleştirel düşünme vb.) (13), Duyarlılık-Değer (kültüre duyarlılık, kültürlerarası duyarlılık, değer vb.) (12), Kişilik- Kimlik (çok kültürlü kişilik, sosyal kimlik vb.) ve Demokrasi (11), Türkiye (10), Küresel (küreselleşme, küresel eğitim, liberal eğitim vb) (9), Psikolojik danışmanlık (9), Eşitlik-Adalet (sosyal adalet, eğitimde eşitlik, sosyal eşitlik, insan hakları vb.) (9), Akademisyen ve Dil (anadil, anadilde eğitim, yabancı dil öğretimi vb.) (6), Toplum (çok kültürlü toplum, toplumsallaştırma vb) ve Zekâ (kültürel zekâ, duygusal zekâ), Ülkeler (Almanya, Avustralya, İsveç vb.) (5), Türkçe (Türkçe eğitimi, Türkçe ve Türk kültürü dersi-öğretmeni) (3) kategorilerinde anahtar kelimelerin tercih edildiği görülmüştür. Buna göre en çok Çok Kültürlü Eğitim ve Öğretmen-Öğretmen Adayları kategorisinde anahtar kelime tercih edilmiştir.
- Makale ve bildirilerde yer alan çalışma gruplarının bölümlere göre dağılımında birden fazla bölüm ile yürütülen karma çalışmaların (65), Temel Eğitim (25) ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (18) bölümlerinde yürütülen çalışmaların daha fazla olduğu görülmüştür.
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildiriler çalışma gruplarına göre incelendiğinde çalışmaların ağırlıklı olarak Öğretmen Adayları (51) ve Öğretmenler (45) ile yapıldığı görülmektedir. Araştırmalarda yer alan diğer çalışma gruplarını ise Dokümanlar (39), Öğrenciler (12), Akademisyenler (12), Okul Yöneticileri (4) ve Veliler (1) oluşturmaktadır.
- Makale ve bildirilerde yer alan katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmalara katılan kadın katılımcı sayısı 15665, erkek katılımcı sayısı 9710'dur. Kadın katılımcıların sayısı erkek katılımcıların sayısından fazladır.

- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde en çok %22 Marmara ve İç Anadolu bölgesinde, en az ise %4 Ege bölgesi ve %2 yurt dışında yapıldığı görülmektedir.
- Araştırmada çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildiriler çalışma grubu büyüklüğüne ve örneklem türüne göre incelenmiştir. Bu incelemede çalışmalarda en çok 1-50 (57) ve 151-350 (34), en az 751-950 (2) ve 951 + (3) çalışma grubu büyüklüğü tercih edilmiştir. Örneklem türüne göre dağılımı incelendiğinde araştırmaların %38'inde örneklem türünün belirtilmediği veya örneklem seçilmediği görülmüştür. Geri kalan araştırmalarda en sık %29 amaçlı örneklem ve %18 ile basit rastgele örneklem, en az ise %4 küme örneklem ve %3 tabakalı örneklem kullanılmıştır.
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerin %47'sinde nicel ve nitel, %6'sında karma araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmaların araştırma yöntemlerine göre dağılımı incelendiğinde nitel araştırma yöntemlerinden en çok doküman analizi (21) ve durum çalışması (16), nicel araştırma yöntemlerinden en çok betimsel (58) yöntem kullanılmıştır.
- Makale ve bildirilerin veri toplama araçlarına göre dağılımına bakıldığında en çok ölçek (106) ve görüşme (53), en az gözlem (8) kullanılmıştır. Çalışmalarda en çok kullanılan ölçek türü ise tutum (45) ve algı (19), en az ise eğilim (2), inanç (1) ve görüş (1) türleri olmuştur. Araştırmalarda en çok kullanılan ölçekler incelenmiş ve inceleme sonunda en çok tercih edilen ölçeklerin "Öğretmenlerin Çok Kültürlü Tutum Ölçeği", "Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği" ve "Öğretmen Adayları İçin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği" olduğu görülmüştür.
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili makale ve bildiriler veri analiz yöntemlerine göre nicel ve nitel olarak iki kategoride incelenmiştir. Bu incelemeye göre nicel veri analiz yöntemlerinde 48 betimsel istatistik ve 191 kestirimsel istatistik kullanılmıştır. Kestirimsel istatistiklerde ise en çok t testi (37) ve ANOVA (29) kullanılmıştır. Nicel veri analiz yöntemlerinde ise en çok 47 içerik analizi, 12 betimsel analiz kullanılmıştır.
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerde en eski teze 2008 yılında rastlanılmıştır. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin başlangıç yılı 2008 yılı kabul edilmiş ve 2021 yılına kadar yapılan tezler incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda çok kültürlü eğitim ile ilgili tezin en çok 20 tez ile 2019 yılında yapıldığı görülmektedir.
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin 18'ini doktora, 65'ini yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Tezlerin çalışma diline göre dağılımına bakıldığında 5'i İngilizce, 78'i

Türkçe yazılmıştır. Bu duruma göre yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden, Türkçe yazılan tezlerin İngilizce yazılan tezlerden daha fazla olduğu görülmektedir.

- Tezlerin yapıldığı üniversitelere ve şehirlere göre dağılımı incelenmiştir. Sonuç olarak 11 tez ile en çok Marmara Üniversitesi ve akabinde 5 tez ile Yıldız Teknik Üniversitesi ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi, şehir bazında incelendiğinde ise en çok 22 tez ile İstanbul, 7 tez ile Ankara illerinde tezlerin yazıldığı tespit edilmiştir.
- Tezlerin enstitülere göre dağılımına bakıldığında %61'i Eğitim Bilimleri Enstitüsünde, %34'ü Sosyal Bilimler Enstitüsünde ve %5'i diğer enstitülerde hazırlanmıştır. Tezlerin yapıldığı bölümler incelendiğinde 20 farklı bölümde tezlerin hazırlandığı görülmüştür. En çok 21 tez ile Eğitim Programları ve Öğretimi bölümünde, 19 tez ile Sosyal Bilgiler Eğitimi/Öğretmenliği, 10 tez ile İlköğretim/Temel Eğitim anabilim dallarında hazırlanmıştır.
- Çok kültürlü eğitim üzerine yapılan tezler anahtar kelimelere göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda yer alan anahtar kelimeler şu şekildedir: Çok Kültürlü Eğitim (57), Çok kültürlülük (46), Öğretmen-Öğretmen Adayları (38), Eğitim-Öğretim (30), Kültür-Kültürlerarası-Kültürleşme (18), Tutum (öğretmen tutumları, akademisyen tutumları vb.) (16), Yeterlilik(öğretmen yeterliliği, kültürel yeterlilik vb.) (16), Sosyal Bilgiler (14), Algı ve Göç-Azınlık(yabancı kökenli öğrenciler, azınlıklar, Suriyeli öğrenciler vb.) (11), Türk-Türkçe (10), Farklılık (10), Öğretim Programları ve Ders Kitapları (10), Dil (yabancı dil, iki dilli eğitim, anadil vb.) (9), Kişilik (çok kültürlü kişilik, kişilik özellikleri vb.) (8), Psikolojik Danışma (7), Araştırma Yöntemleri, (geçerlik, güvenilirlik, nitel, nice, vb.) (6), Zekâ ve Küresel (küresel vatandaşlık, küreselleşme vb.) (4), Değer (3). Bu duruma göre en çok Çok Kültürlü Eğitim, Çok Kültürlülük ve Öğretmen-Öğretmen Adayları anahtar kelimelerin tercih edildiği görülmüştür.
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin çalışma grubuna göre dağılımını Öğretmenler (45), Öğrenciler (11), Öğretmen Adayları (19), Yöneticiler (3), Veliler (3), Müşavirler (1), Akademisyenler (6), Dokümanlar (7) oluşturmaktadır. Öğretmenler ve öğretmen adaylarının daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bulgular, makale ve bildiriler bölümündeki çalışma grubu bulgularıyla benzerdir.
- Tezler çalışma gruplarında yer alan katılımcıların cinsiyetlerine ve coğrafi bölgelere incelenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında 14346 kadın katılımcının, 9474 erkek katılımcının yer aldığı tespit edilmiştir. Tezlerin coğrafi bölgelere dağılımı incelendiğinde en çok %26 Marmara ve %15 Doğu Anadolu, en az ise %7 yurt dışı ve %3 Ege Bölgesinde tezlerin yapıldığı bulgulanmıştır. Makale ve Bildiriler

bölümünde de kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha fazla yer aldığı görülmektedir. Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan makale ve bildirilerde de en çok Marmara bölgesi ve İç Anadolu bölgesinde, en az ise yurt dışı ve Ege bölgesinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bu bakımdan çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezler ve makale ve bildiriler benzerlik göstermektedir.

- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezler çalışma grubu büyüklüğüne ve örneklem türüne göre incelenmesi sonucunda en çok 201-300 (17), 1-20 (12), en az ise 801-900 arasında çalışma büyüklüğü tercih edilmiştir. Örneklem türüne göre dağılımlarında ise en çok amaçlı örneklem (%34), basit rastgele örneklem (%21), en az ise uygun örneklem (%6) ve küme örneklem (%5) kullanılmıştır. Tezlerin %17'sinde örneklem türünün belirtilmemiş veya örneklem seçilmemiştir.
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan tezlerin araştırma yaklaşımlarına göre dağılımı incelendiğinde %53 nicel, %30 nitel ve %17 karma çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden en çok olgu bilim (7) ve durum (6) çalışması, nicel yöntemlerden en çok betimsel (41), karma yöntemlerden ise en çok üçgenleme (3) ve A-açımlayıcı (3) yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. İlgili konuyla ilgili yapılan çalışmalarda nicel ve betimsel çalışmaların fazla olduğu söylenebilir.
- Tezlerde kullanılan veri toplama araçlarında en çok ölçek (98), görüşme (38), en az gözlem (4) kullanılmıştır. Tezlerde kullanılan ölçeklerin türlerine göre dağılımına bakıldığında en çok tutum (24), algı (18), en az değer (1), duyarlılık, görüş, bilgi (2) ölçekleri tercih edilmiştir. Tezler en çok kullanılan ölçekler ise 'Öğretmenlerin Çokkültürlü Tutum Ölçeği', 'Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği' ve 'Çok kültürlü Kişilik Ölçeği' olmuştur.
- Çok kültürlü eğitim üzerine yapılan tezler veri analiz yöntemlerine göre nicel, nitel olarak kategorilere ayrılmıştır. Bunun sonucunda nicel veri analiz yöntemlerinden 39 betimsel istatistik, 188 kestirimsel istatistik kullanılmıştır. Kestirimsel istatistiklerde ise en çok t testi (35) ve ANOVA (32) kullanılmıştır. Nitel veri analiz yöntemlerinde en çok içerik analizi (22) ve betimsel analiz (15) kullanılmıştır.

Dünyadaki ve Türkiye'deki Çok Kültürlü Eğitim ile ilgili yapılmış araştırmaların karşılaştırılmasına yönelik bulgular:

- Dünyada çok kültürlü eğitim araştırmaları 1974 yılında, Türkiye'de ise 2003 yılında başlamıştır. Bu doğrultuda Türkiye'de çok kültürlü eğitim çalışmaları dünyadaki

çalışmalardan 29 yıl sonra başlamıştır. Ve yaklaşık 18 yıldır çok kültürlü eğitim araştırmaları yapılmaktadır.

- Dünya ve Türkiye’de yapılan araştırmaların türlerine göre dağılımı incelendiğinde dünyada 489 makaleye, Türkiye’de 158, dünyada toplam 191 kitap ve kitap bölümüne, Türkiye’de 17 kitap ve kitap bölümüne rastlanılmıştır. Dünyada ve Türkiye’de bildiri ve kitap incelemelerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir.
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre genel dağılımı incelenmiştir. Bu incelemeye göre çok kültürlü eğitim ile ilgili en çok çalışmanın yapıldığı yılların 2016 ve 2018 olduğu görülmüştür.
- Çok kültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların genel konu dağılımları 7 kategoriye ayrılmıştır. Buna göre çok kültürlü eğitim araştırmaları genellikle Eğitim-Öğretim, Kimlik, Kültür, Tutum-Algı-Görüş vb. Öğretmen-Öğretmen Adayları, Sosyal Yapı ve Küreselleşme kategorilerinde yoğunlaşmaktadır.

5.2.2. Öneriler

- Çok kültürlü eğitimin uygulanabilmesi için öncelikle çok kültürlü eğitimin uygulayıcıları olan öğretmenler ve öğretmen adaylarının, çok kültürlü eğitime hazırlanması önem arz etmektedir. Öğretmen ve öğretmen adayları çok kültürlü eğitimin nasıl ve ne şekilde uygulanacağı konusunda sorun yaşamaktadırlar. Bu nedenle gerek hizmet içi seminerler gerekse lisans dönemlerinde çok kültürlülük, kültürel duyarlılık ve farklılıklar üzerine eğitici ders içerikleri oluşturulabilir.
- Çok kültürlülük eşitlik ve adalet temelleri üzerine inşa edilen bir eğitim sürecidir. Diğer birey ve gruplara göre dezavantaja sahip olan öğrenciler ve okullarda var olan imkân ve fırsat eşitsizliğinin ve ‘dezavantajın’ ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilebilir.
- Son yıllarda giderek artan göç dalgasıyla beraber okullarda ve sınıflarda kültürel farklılıklar giderek artmaktadır. Eğitim programlarının ve sınıfların çok kültürlülüğe uygun olarak hazırlanması öğrencilerin eğitim sürecine uyum sağlamalarını kolaylaştırmada yardımcı olabilir.
- Ders esnasında işlenecek olan konuların veya metinlerin seçiminde ve ders kitaplarında kültürel çeşitliliği yansıtacak unsurlara yer verilebilir. Bu sayede çok kültürlü eğitimin hem anlaşılmasında hem de uygulanmasında kolaylık sağlanabilir.

- Sınıf içerisinde öğrencilerin kültürel farklılıklara ve her bir kültürün öneminin anlaşılmasına olanak sağlayacak uygulamalara yer verilmesi ve öğrencilerin kültür, kültür farklılıkları konusunda bilinçlenmelerini sağlayacak içeriklerin sunulması çocukların da çok kültürlülüğü ve çok kültürlü eğitimi anlamalarını kolaylaştırabilir. Öğrencilerin empati kurarak diğer kültürden olan bireyleri anlamalarına yardımcı olacak içeriklerle birlikte her bir öğrencinin kendi kültürünü yansıtmaya olanak veren çalışmalarla, kültürleri yansıtacak müzikler, filmler, oyunlar, metinlerle öğrencilerin sınıf içerisinde hem eğlenceli hem de etkili bir çok kültürlü eğitim süreci geçirmeleri sağlanabilir.
- Çok kültürlü eğitim süreci eleştirel düşünmeyi içerisinde barındıran bir eğitimidir. Eğitim süreci boyunca çocuklara eleştirel çok kültürlülük eğitiminin verilmesi bilgi yanlışlığı, yanlışlık, ön yargı vb. unsurları fark ve ayırt etmeleri, aynı zamanda kendi davranış ve düşünceleri üzerine düşünerek bilgi yanlışlarını veya ön yargılarını fark etmeleri sağlanarak yani üst bilişsel bir eğitim sürecinin oluşmasına olanak sağlanabilir.
- Araştırmada yöneticiler ve velilerle yapılan çalışmaların az olduğu görülmüştür. Çocukların davranışlarının, bireylere ve dünyaya bakış açılarının şekillendiği ilk yer ailedir. Okullarda çok kültürlü bir ortamın sağlanabilmesinde ise yöneticiler önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle veliler ve yöneticilere yönelik çok kültürlü eğitim çalışmalarının yapılması verimli ve etkili çok kültürlü eğitimin gerçekleştirilmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir.
- Çok kültürlü eğitimin doğru anlaşılabilmesi ve uygulanabilmesi için velilere konuyla ilgili seminerler ve okul tarafından farklı kültürel arka plana sahip velilerin bir araya gelerek birbirlerini daha iyi anlamalarına imkân veren etkinlikler yapılabilir.
- Katılımcı grubu olarak MEB öğrencilerine yönelik çalışmalar çoğaltılabilir. Özellikle de öğrencilerin kültürel arka planları göz önünde bulundurularak yapılan çalışmalar çok kültürlülük ile ilgili önemli konulara ışık tutabilir.
- Çok kültürlü eğitim sadece etnik köken, dil ve din olarak anlaşılmaktadır. Oysa çok kültürlü eğitim toplum içerisinde yer alan sosyo-ekonomik, cinsel kimlik, özel gereksinimli olma durumu gibi birçok kültürü kapsayan geniş bir kavramdır. Bu nedenle bu gibi çeşitli kültür gruplarını içerisine alan çalışmaların yapılması çok kültürlülüğün temeli olan eşitliğin daha iyi vurgulanmasına olanak sağlayabilir.

- Araştırmada çok kültürlü eğitimle ilgili yapılan çalışmaların bölümlere göre dağılımları verilmiştir. Çok kültürlülük tüm dersleri de içerisinde alan kapsayıcı bir eğitimidir. Bu nedenle gelecek araştırmalarda farklı veya daha az çalışmaların yapıldığı bölümler dikkate alınarak çok kültürlülük çalışmaları çeşitlendirilebilir.
- Özellikle de özel eğitim bölümlerinde ve konularında çalışmaların yapılmadığı görülmektedir. Çok kültürlü eğitim özel eğitimi de kapsayan bir eğitimidir. Çok kültürlü özel eğitim çalışmalarına yönelik araştırmalara ağırlık verilebilir.
- Çok kültürlü eğitim çalışmalarının en az Ege bölgesinde yapıldığı görülmüştür. Bu bölgedeki çok kültürlü eğitim araştırmaları çoğaltılabilmesi çok kültürlülüğün daha geniş alanlarda da uygulanabilmesine olanak sağlayacaktır.
- Çok kültürlü materyal tasarımı, çok kültürlü sınıf uygulamaları, çok kültürlü ders içerikleri vb. uygulamaya dönük çalışmalar yapılabilir. Böylelikle eğitimde çok kültürlülük uygulamalarına yönelik oluşan sorunlar giderilebilir.
- Çok kültürlü eğitimin ülkemizde oldukça yeni bir kavram olduğu görülmektedir. Dünyada çok kültürlü eğitim araştırmalarının ülkemizden çok daha önce başladığı göz önünde bulundurulduğunda bu alandaki çalışmalara ağırlık verilmesi son derece gereklidir. Çok kültürlülüğün asırlardır bir arada bulunduğu bu topraklar çok kültürlü eğitime öncülük edebilecek potansiyeli taşımaktadır.
- Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda karma araştırmaların az tercih edildiği görülmüştür. Karma araştırmalar ile konu daha geniş ve detaylı olarak ele alınabilir.
- Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak tutum ve algı ölçeklerinin kullanıldığı görülmüştür. Farklı ölçek türleri kullanılarak konunun daha geniş ve farklı boyutlarda ele alınması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abadan, Y. (1956). Kültür Mefhumu ve Değişimi. *Yücel Mecmuası*, 10, 174.
- Acar- ift i, Y. (2015). Çokkültürlü Eğitim Bağlamında  ğretmenlerin Kültürel Yeterliklerine İlişkin Algıları (Doktora Tezi). *Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Acar- ift i, Y. (2019). How much are Academics at Faculties of Education Ready for Multicultural Education. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 966-987.
- Adıgüzel, C., & Karagöl, İ. (2020). İlk ğretim Programlarının Toplumsallaştırma,  okk lt rl l k ve Demokratik Değerler Bağlamında İncelenmesi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 13(1), 1-24.
- Agırdag, O., Merry, M.S., & Houtte, M.V. (2016). Teachers' Understanding of Multicultural Education and the Correlates of Multicultural Content Integration in Flanders. *Education and Urban Society*, 48(6), 556-582.
- Akar, C., & Keyvanoğlu, A. (2009). 2009 ve 2015 Hayat Bilgisi Programlarının  okk lt rl  Eğitim Bağlamında Karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 731-749.
- Akar, C., & Ulu, M. (2016). Attitudes and Opinions of Classroom Teacher Candidates Regarding Multiculturalism. *Education*, 2, 220-232.
- Akkaya, N., & Demir, T. (2020). Türkçe  ğretmenlerinin Gözünden Türkiye'de  okk lt rl  Eğitimin Boyutları. *Turkish Studies - Social*, 15(1), 861-885.
- Akkaya, N., Susar Kırmızı, F., & İşçi, C. (2018). Öğretmen Adaylarının  okk lt rl l ğe İlişkin Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(29), 308-335.
- Aktoprak, A., Yiğit, P., & Güneyli, A. (2018). Attitudes of primary school teachers toward multicultural education. *Quality & Quantity*, 52(1), 181-194.
- Ameny-Dixon, G. (2004). Why Multiculturalism in Crisis: The New Politics of Race and National Identity in Australia. *TOPIA: Canadian Journal of Cultural Studies*, 2, 22-41.

- Ameny-Dixon, G. M. (2004). Why multicultural education is more important in higher education now than ever: A global perspective. *International Journal of Scholarly Academic Intellectual Diversity*, 8(1), 1-9.
- Aragona-Young, E., & Sawyer, B.E. (2018). Elementary teachers'beliefs about multicultural education practices. *Teachers and Teaching*, 24(5), 465-486. doi:10.1080/13540602.2018.1435527
- Arslan, A., & Çalmaşur, H. (2017). İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Eğitim Tutumları ve Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(37), 90-109.
- Arslan, S. (2016). Çok Kültürlü Eğitim ve Türkiye: Mevcut Durum, Beklentiler, Olasılıklar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(57), 412-428.
- Arslanoğlu, İ. (2012). *Genel Sosyoloji*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Aslan, M., & Kozikoğlu, İ. (2017). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumları: Van İli Örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*,(31), 729-737.
- Aslan, S., & Aybek, B. (2019). *Uygulama ve Örnekleriyle Çokkültürlü Eğitim ve Değerler Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Association, A. P. (2003). Guidelines on Multicultural Education, training, research, practice and organizational change for psychologists. *The American Psychologist*, 58(5), 377-402.
- Aydın, H. (2013). *Dünyada ve Türkiye'de Çokkültürlü Eğitim Tartışmaları Ve Uygulamaları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Baltacı, A. (2019). . Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Banks, J. (1979). Shaping The Future of Multicultural Education. *The Journal of Negro Education*, 48(3), 237-252.
- Banks, J. (1993). Multicultural Education: Historical Development, Dimensions and Practice. *Review of Research in Education*, 19, 3-49.

- Banks, J. (2013). *Çokkültürlü Eğitime Giriş*. (H. Aydın, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Banks, J. C. (2001). Diversity within Unity: Essential Principles for Teaching and Learning in a Multicultural Society. *Center for Multicultural Education, University of Washington*.
- Başbay, A., & Kağnıcı, Y. (2011). Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36(161-212), 199-.
- Bennet, C. (2001). Genres of Research in Multicultural Education. *Review of Educational Research*, 71(2), 171-217.
- Chamberlin, S. (2008). An Examination of Articles in Gifted Education and Multicultural Education Journals. *Journal for the Education of the Gifted*, 1, 86-99.
- Cırık, İ. (2008). Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 27-40.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). Parameters of content analysis. *Education and Science*, 39(174), 33-38.
- Çelikkaya, H. (1993). Kültür ve Eğitim. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*(5), 23-30.
- Çotuksöken, B. (2003). Felsefe Açısından Eğitim ve Kültür Kavramları. *Felsefe Söyleşileri I-II. Maltepe Üniversitesi*, (s. 77-81).
- Çüçen, A. (2005). Kültür, Uygarlık, Evrensellik ve Çok-Kültürlülük, Kaygı. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 4, 111-115.
- Dameron, M., Camp, A., Friedmann, B., & Parikh-Fox, S. (2020). Multicultural education and perceived multicultural competency of school counselors. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 48(3), 176-190.
- Demir, S. (2012). Çok Kültürlü Eğitimin Erciyes Üniversitesi Öğretim Elemanları İçin Önem Derecesi. *Turkish Studies*, 7(4), 1453-1475.
- Demir, S., & Başarır, F. (2013). Çok Kültürlü Eğitim Çerçevesinde Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 609-641.

- Demircioğlu, E., & Özdemir, M. (2014). Pedagojik formasyon öğrencilerinin çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1), 211-232.
- Doytcheva, M. (2020). *Çokkültürlülük*. (T. Akıncılar Onmuş, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Editors, H. (2018, Aralık). 2018 Events. History: <https://www.history.com/topics/21st-century/2018-events> adresinden alındı
- Erdentuğ, N. (1981). Kültür Nedir? *Milli Kültür Dergisi*, 3(6), 11.
- Ergil, D. (1995). Çokkültürlülük ve Çokdillilik. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 50(3), 159-165.
- Fiske, A., Kitayama, S., Markus, H.R., & Nisbett, R.E. (1998). The Cultural Matrix of Social Psychology. D. F. Gilbert içinde, *The Handbook of Social Psychology* (s. 915-981). New York: McGraw-Hill.
- Forrest, J., Leand, G., & Dunn, K. (2016). Challenging racism through schools: teacher attitudes to cultural diversity and multicultural education in Sydney, Australia. *Race Ethnicity and Education*, 19(3), 618-638. doi: 10.1080/13613324.2015.1095170
- Gay, G. (1979). On behalf of children: A curriculum design for multicultural education in the elementary school. *The Journal of Negro Education*, 48(3), 324-340.
- Gay, G. (1994). *A Synthesis of Scholarship in Multicultural Education*. Urban Monograph Series. Oak Brook: North Central Regional Educational Laboratory.
- Gezer, M., & Şahin, İ. (2017). Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutum ve Kültürel Zekâ Arasındaki İlişkinin YEM ile İncelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22(38), 173-188.
- Göçer, A. (2012). Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. *Türk Dili*, 729(1), 50-57.
- Grant, N. (1983). Multicultural education in Scotland. *Comparative Education*, 19(2), 133-153.
- Günay, R., & Aydın, H. (2015). Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim İle İlgili Yapılan Araştırmalarda Eğilim: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 1-22.
- Gündüz, M. (2013). *Osmanlı Eğitim Mirası*. Ankara: Doğubatı Yayınları.

- Güngör, E. (1986). *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*. Ötüken Yayınevi.
- Güvenç, B. (1991). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güvenç, B. (2021). *Kültürün Abc'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hark Söylemez, N., & Oral ,B. (2018). Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Görüşleri: Türkiye Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 1745-1764.
- Hatunoğlu, A. (2017). Turkish school counselors and counselor educators' perceptions about multicultural counseling. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 39(1), 1-13.
- Hiraoka, J. (1977). The foundations of multicultural education. *Educational Horizons*, 55(4), 177-180.
- İçli, G. (2012). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara:: Anı Yayıncılık.
- Irmak, S. (1983). Kültür ve Kültür Politikamız. *Kemalizm Dergisi*, 6, 1.
- James, R. (1978). Mulricultural Education: NCATE Standard Rationale. *Journal of Teacher Education*, 29(1), 13-20.
- Kağnıcı, D. (2011). Teaching multicultural counseling: An example from a Turkish counseling undergraduate program. *Eurasian Journal of Educational Research*, 44, 111-128.
- Kaplan, M. (1976). Kültür ve Medeniyeti Meydana Getiren Unsurlar. *Türk Kültür ve Medeniyeti*, 1, 68.
- Karaçam, M., & Koca, C. (2012). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Farkındalıkları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 89-103.
- Karadağ, Y. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterliklerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Kardaş İşler, N. (2021). Multiculturalism in social studies teaching: A meta-synthesis study. *Kastamonu Education Journal*, 29(1), 169-185. doi:10.24106/kefdergi.740432

- Kaya, İ., & Aydın, H. (2014). *Çoğulculuk Çokkültürlü ve Çokdilli Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, Ö. S. (2019). Çokkültürlülük algısı ve diğerkâmlık suriyelilere yönelik tutumu etkiler mi? Öğretmen adayları gözünden bir çalışma. *SDU International Journal of Educational Studies*, 6(2), 86-100.
- Kaya, Y. (2015). The opinions of primary school, Turkish language and social science teachers regarding education in the mother tongue (Kurdish). *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 2(2), 33-46.
- Kaya, Y., & Söylemez, M. (2014). Öğretmenlerin Çokkültürlülük ve Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi: (Diyarbakır Örneği). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 128-148.
- Keneally, M. (2015, Aralık). *Year in Review:13 Biggest News Stroies of 2015*. Abc News: <https://abcnews.go.com/US/year-review-13-biggest-news-stories-2015/story?id=35852690> adresinden alındı
- Kervan, S. (2017). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumları ile Epistemolojik İnançları ve Öğretim Yaklaşımları Arasındaki İlişki (Doktora Tezi). *Balıkesi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Keskin, Y., & Yaman, E. (2014). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı Ve Ders Kitaplarında Yeni Bir Paradigma: Çokkültürlü Eğitim. *Turkish Studies (Elektronik)*, 9(2), 933-960.
- Kirova, A. (2008). Critical and emerging discourses in multicultural education literature: A review. *Canadian Ethnic Studies*, 1, 101-124.
- Koçak, S., & Özdemir, M. (2015). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarında Kültürel Zekânın Rolü. *İlköğretim Online*, 14(4), 1352-1369.
- Lynch, J. (1982). Community relations and multicultural education in Australia . *Comparative Education*, 18(1), 5-24.
- M.F., K., Ozdere, M., & Bozkuz, K. (2019). The attitudes of teachers towards multicultural education. *European Journal of Educational Research*, 8(1), 383-393.
- Meriç, C. (1986). *Kültürden İrfana*. İstanbul: İnsan Yayınları.

- Miled, N. (2019). Educational leaders' perceptions of multicultural education in teachers' professional development: a case study from a Canadian school district. *Multicultural Education Review*, 11(2), 79-95. doi: 10.1080/2005615X.2019.1615249
- Mohan, B., & Nair, L. R. (2018). Story tellingan effective pedagogy for multicultural education. *SCMS Journal of Indian Management*, 15(3), 81-90.
- Mwonga, C. (2005). Multicultural education: New path toward democracy. *Re-envisioning Education and Democracy*, 15, 1-17.
- Nachbar, J., & Lause, K. (1992). *Popular Culture: An Introductory Text*. Ohio: Popular Press.
- Nyanga, L. (2020). Analyzing Children's Literature for Hidden Bias Helps reservice Teachers Gain Pedagogical Practices in Critical Multicultural Education. *Journal of Research in Childhood Education*, 34(1), 93-107. doi:10.1080/02568543.2019.1692109
- Oakes, J., & Lipton, M. (2007). *Teaching to Change the World*. New York: Mcgraw- Hill.
- Oğuz, E. (2007). *Türkiye'de Kültür Politikaları ve Kütüphaneler 1923-1980*. İstanbul: Hiper Yayın.
- Özdemir, M., & Dil, K. (2013). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumları: Çankırı İli Örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(2), 215-232.
- Özensel, E. (2012). Çokkültürlülük Uygulaması Olarak Kanada Çokkültürlülüğü. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(1), 55-70.
- Özmen, H., & Karamustafaoğlu, O. (ed). (2019). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Paul-Binyamin, I., & Haj-Yehia, K. (2019). Multicultural education in teacher education: Shared experience and awareness of power relations as a prerequisite for conflictual identities dialogue in Israel. *Teaching and teacher education*, 249-259.
- Polat, İ., & Kılıç, E. (2013). "Türkiye'de çokkültürlü eğitim ve çokkültürlü eğitimde öğretmen yeterlilikleri.". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 352-372.

- Polat, S. (2009). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özellikleri. *International Online Journal Of Educational Sciences*, 1, 154-164.
- Ramsey, P. (2018). *Çeşitliliklerin Olduğu Bir Dünyada Öğrenme ve Öğretim Çocuklar İçin Çok Kültürlü Eğitim*. (T. Güler Yıldız, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sarıçam, H. (2014). Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Kişilik Düzeyleri İle Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *4th International Symposium Of Policies And Issues On Teacher Education- ISPITE2014*, (s. 114-116). Ankara.
- Seban, D., & Uyanık, H. (2016). Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim: 1-5. Sınıf Programlarında Yer Alan Kazanımların Analizi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 6(1), 1-18.
- Sultuna, Q. (1994). Evaluation of Multicultural Education's Understanding and Knowledge in Freshman Level Preservice. *Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Association*, (s. 3-11). Nashville.
- Swanson, A. (2015, Aralık). *11 Astounding Things That Happened in 2015*. The Washington Post.: <https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2015/12/23/11-ways-that-2015-made-history/> adresinden alındı
- Şimşek, H., Dağıstan, A., Şahin, C., Koçyiğit, E., & Yalçınkaya D. (2019). Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Türkiye’de Temel Eğitim Programlarında Çokkültürlülüğün İzleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 177-197.
- TDK. (2021, 12 7). *Eğitim*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- TDK. (2021, 12 07). *Kültür*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Tezcan, M. (1996). *Kültürel Antropoloji*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tezcan, M. (2011). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tomlin, E. (Türk Yurdu Mecmuası). *Kültür Nedir?* 1959, 7(10), 275.

- Tonbuloğlu, B., Aslan, D., & Aydın, H. (2016). Teachers' awareness of multicultural education and diversity in school settings. *Eurasian Journal of Educational Research*, 1-30.
- Tortop, H. (2014). Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Ve Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Tutumları. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 16-26.
- Toytok, E., & Yıldırım, M.B. (2019). Öğretmenlerin Çok Kültürlü Kişilik Özellikleri ve İnförmel İletişim. *Ekev Akademi Dergisi*, 23(77), 105-120.
- Turan, M. (1994). Kültür Değişimleri. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları*.
- Tünkler, V. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel, Çokkültürlü Eğitime ve Küresel Vatandaşlık Eğitime Yönelik Bakış Açıları. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(226), 255-290.
- Uzunboyly, H., & Altay, Ö. (2021). State of affairs in multicultural education research: a content analysis. *Compare: A Journal of Comparative and International*, 51(2), 278-297. doi:10.1080/03057925.2019.1622408
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*(10), 188-201.
- Ünlü, İ. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kültür Aktarımı Konularının İncelenmesi (Doktora Tezi). *Erzurum Atatürk Üniversitesi*.
- Üstündağ, H. (2013). *Antropoloji*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Wills, A., & Meacham, S. (1996). Break Point: The Challenges of Teaching Multicultural Education Courses. *The Journal of the Assembly for Expanded Perspectives on Learning*, 2, 40-49.
- Yavas-Bozkurt, A., Eksi, G., & Alci, B. (2013). Multicultural Competence Level of University Instructors: A Perspective from a Turkish Context. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4(14), 415-421.
- Yavuz, G., & Anıl, D. (2010). Öğretmen adayları için çok kültürlü eğitime yönelik tutum ölçeği: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *In International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11, 1056-1062.

- Yazıcı, F. (2015). *Azınlık Okulalarında Tarih Eğitimi ve Çokkültürlülük*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Yazıcı, S., Başol, G., & Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin Çok kültürlü Eğitim Tutumları: Bir Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(37), 229-242.
- Yazıcı, S., Başol, G., & Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutumları: Bir Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 229-242.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, Y., & Yediyıldız, B. (1988). Tarih ve Kültür. *Erdem*, 4(10), 31-38.

EKLER

EK 1.

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Ladin Şengül		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı			
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Dokuz Eylül Üniversitesi	Türkçe Öğretmenliği	2020
Tez Başlığı	Eğitimde Çok Kültürlülük Araştırmaları Üzerine Bir Araştırma		
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Nevin AKKAYA		
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.) Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
Akkaya, N., Şengül L. (2021). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Atasözü, Deyim ve Kalıp Söz Kullanımı: Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Kitabı (A1 ve A2). Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi, 1(2), 171-191. Akkaya,N., Demir, T., & Şengül, L. (2021). Pandemi Sürecinde Türkçe Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Deneyimlerine İlişkin Görüşleri: Buca Örneği. Ed. Yağmur Şahin, E. içinde, Türkçe Öğretiminde Yaklaşım ve Yöntemler Üzerine Araştırmalar (s.23-61). Çanakkale: Paradigma Akademi Akkaya, N., Şengül, L. (2021, Haziran). Lisansüstü Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri [Öz]. 5.Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS), sunulan bildiri, Ankara: Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği Yayınları. Erişim Adresi: http://www.sead.com.tr/wp-content/uploads/2021/08/USEAS2021-Ozet-bildiri-kitabi-son.pdf			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2.

TEZDE İNCELENEN ARAŞTIRMALAR

Tablo 23

Dünyada incelenen araştırmalar

Abdullah, M. N. L. Y., & Abdullah, A. C. (2018). Preschool Teachers' Training and Attitudes towards Multicultural Education in Malaysia. <i>International Journal of Early Childhood Education and Care</i> , 7, 1-13.
Abrams, L. S., & Gibson, P. (2007). Teaching notes: Reframing multicultural education: Teaching white privilege in the social work curriculum. <i>Journal of Social Work Education</i> , 43(1), 147-160.
Abrams, L. S., & Gibson, P. (2007). Teaching notes: Reframing multicultural education: Teaching white privilege in the social work curriculum. <i>Journal of Social Work Education</i> , 43(1), 147-160.
Acuff, J. B. (2013). Discursive underground: Re-transcribing the history of art education using critical multicultural education. <i>Visual Inquiry</i> , 2(3), 219-231.
Adams, J. Q., & Welsch, J. R. (1995). <i>Multicultural Education: Strategies for Implementation in Colleges and Universities</i> . Michigan: Western Illinois University,
Afdal, G. (2005). <i>Tolerance and the curriculum</i> . Waxmann Verlag.
Agada, J. (1998). Multicultural education and the emerging paradigm: An essay in cultural epistemology. <i>The Urban Review</i> , 30(1), 77-95.
Agirdag, O., Merry, M. S., & Van Houtte, M. (2016). Teachers' understanding of multicultural education and the correlates of multicultural content integration in Flanders. <i>Education and Urban Society</i> , 48(6), 556-582.
Aguado, T., Ballesteros, B., & Malik, B. (2003). Cultural diversity and school equity. A model to evaluate and develop educational practices in multicultural education contexts. <i>Equity & Excellence in Education</i> , 36(1), 50-63.
Akkari, A. (2001). Pedagogy of the oppressed and the challenge of multicultural education. <i>Interchange</i> , 32(3), 271-293.
Aktoprak, A., Yiğit, P., & Güneyli, A. (2018). Attitudes of primary school teachers toward multicultural education. <i>Quality & Quantity</i> , 52(1), 181-194.
Alghamdi, Y. (2017). Multicultural education in the US: Current issues and suggestions for practical implementations. <i>International Journal of Education</i> , 9(2), 44-52.
Al-Haj, M. (2005). National ethos, multicultural education, and the new history textbooks in Israel. <i>Curriculum Inquiry</i> , 35(1), 47-71.
Ali, S. R., & Ancis, J. R. (2005). Multicultural Education and Critical Pedagogy Approaches. In C. Z. Enns & A. L. Sinacore (Eds.), <i>Teaching and social justice: Integrating multicultural and feminist theories in the classroom</i> (pp. 69-84). American Psychological Association
Alidou, H. (2009). Promoting multilingual and multicultural education in francophone Africa: Challenges and perspectives. <i>Languages and education in Africa: A comparative and transdisciplinary analysis</i> , 105-131.
Alidou, H., Glanz, C., & Nikiéma, N. (2011). Quality multilingual and multicultural education for lifelong learning. <i>International Review of Education</i> , 57(5), 529-539.

Almarza, D. J. (2005). Connecting multicultural education theories with practice: A case study of an intervention course using the realistic approach in teacher education. <i>Bilingual Research Journal</i> , 29(3), 527-539.
Ameny-Dixon, G. M. (2004). Why multicultural education is more important in higher education now than ever: A global perspective. <i>International Journal of Scholarly Academic Intellectual Diversity</i> , 8(1), 1-9.
Amos, O. E., & Landers, M. F. (1984). Special education and multicultural education: A compatible marriage. <i>Theory into Practice</i> , 23(2), 144-150.
Amosa, W., & Gorski, P. C. (2008). Directions and mis-directions in multicultural education: An analysis of session offerings at the annual conference of the National Association for Multicultural Education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 10(3), 167-174.
Ancarrow, K., Byrne, N., Caggiano, J., Fellman, A. C., & Martinson, B. (1996). <i>Ourselves as Students: Multicultural Voices in the Classroom</i> . Illinois: Southern Illinois University Press.
Angelides, P., Stylianou, T., & Leigh, J. (2003). Forging a multicultural education ethos in Cyprus: Reflections on policy and practice. <i>Intercultural Education</i> , 14(1), 57-66.
Angelides, P., Stylianou, T., & Leigh, J. (2004). Multicultural education in Cyprus: a pot of multicultural assimilation?. <i>Intercultural Education</i> , 15(3), 307-315.
Aragona-Young, E., & Sawyer, B. E. (2018). Elementary teachers' beliefs about multicultural education practices. <i>Teachers and teaching</i> , 24(5), 465-486.
Arifin, I., & Hermino, A. (2017). The importance of multicultural education in schools in the era of ASEAN economic community. <i>Asian Social Science</i> , 13(4), 78-92.
Arphattananon, T. (2018). Multicultural education in Thailand. <i>Intercultural Education</i> , 29(2), 149-162.
Arshad-Ayaz, A. (2011). Making multicultural education work: A proposal for a transnational multicultural education. <i>Canadian Issues</i> , 71.
Arslan, H., & Rață, G. (Eds.). (2013). <i>Multicultural education: from Theory to Practice</i> . Cambridge Scholars Publishing.
Asada, H., Swank, E., & Goldey, G. T. (2003). The acceptance of a multicultural education among Appalachian college students. <i>Research in Higher Education</i> , 44(1), 99-120.
Asher, N. (2005). At the interstices: Engaging postcolonial and feminist perspectives for a multicultural education pedagogy in the South. <i>Teachers College Record</i> , 107(5), 1079-1106.
Aso, L., Momo, A. H., Mudana, I. W., Taena, L., Salniwati, S., Janu, L., & Aswati, A. (2017). The Values of Multicultural Education in Munanese Traditional Culture. <i>Asian Culture and History</i> , 9(1), 1-33.
Atasay, E. (2015). Neoliberal multiculturalism embedded in social justice education: Commodification of multicultural education for the 21st century. <i>Journal for Critical Education Policy Studies</i> , 12(3), 171-204.
Atwater, M. M. (1989). Including multicultural education in science education: Definitions, competencies, and activities. <i>Journal of science teacher education</i> , 1(1), 17-20.
Atwater, M. M. (1994). <i>Multicultural Education. Inclusion of All</i> . University of Georgia Press.
Atwater, M. M. (1996). Teacher education and multicultural education: Implications for science education research. <i>Journal of Science Teacher Education</i> , 7(1), 1-21.
Atwater, M. M., Butler, M. B., Freeman, T. B., & Carlton Parsons, E. R. (2013). An examination of Black science teacher educators' experiences with multicultural education, equity, and social justice. <i>Journal of Science Teacher Education</i> , 24(8), 1293-1313.
Au, W. (2017). When multicultural education is not enough. <i>Multicultural Perspectives</i> , 19(3), 147-150.

Au, W. (Ed.). (2009). Rethinking multicultural education: Teaching for racial and cultural justice. Rethinking Schools.
Ayalon, A. (1993). Does Multicultural Education Belong in Rural White America?. <i>Eric</i> , 2-19
Ayalon, A. (2004). Why is rural education missing from multicultural education textbooks?. <i>The Educational Forum</i> ,68(1), 24-31.
Bajmaku, B. B. (2017) Çokkültürlü Eğitim Perspektifinden Kosova'da Sosyal Bilgilerin Yapılandırılması. <i>Mesleki Bilimler Dergisi (MBD)</i> , 6(2), 85-93.
Bakalar, B. (2017). Understanding the whole student: holistic multicultural education. <i>Journal of Ethnic and Cultural Studies</i> , 4(2), 96-98.
Baker, G. C. (1979). Policy issues in multicultural education in the United States. <i>The Journal of Negro Education</i> , 48(3), 253-266.
Bakhov, I. S. (2014). Dialogue of cultures in multicultural education. <i>World Applied Sciences Journal</i> , 29(1), 106-109.
Bakhov, I. S. (2015). Historical dimension of the formation of multicultural education in Canada. <i>Pedagogika</i> , 117(1), 7-15.
Ball, H., Mzamane, M. V., & Berkowitz, S. D. (2014). Multicultural education in colleges and universities: A transdisciplinary approach. Routledge.
Bangura, Y. (2018). Multicultural Education: The relationship between preservice teachers' multicultural self-efficacy and cultural awareness when teaching in multicultural classrooms. Bowling Green State University
Banks, C. A. M., & Banks, J. A. (2002). Handbook of research on multicultural education.
Banks, J. A. (1974). Multicultural Education: In Search of Definitions and Goals.
Banks, J. A. (1979). Shaping the future of multicultural education. <i>The Journal of Negro Education</i> , 48(3), 237-252.
Banks, J. A. (1992). African American scholarship and the evolution of multicultural education. <i>The Journal of Negro Education</i> , 61(3), 273-286.
Banks, J. A. (1993). Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice. <i>Review of research in education</i> , 19, 3-49.
Banks, J. A. (1995). Multicultural education and curriculum transformation. <i>Journal of Negro Education</i> , 390-400.
Banks, J. A. (1996). Multicultural Education, Transformative Knowledge and Action: Historical and Contemporary Perspectives. Multicultural Education Series. New York: Teachers College Press
Banks, J. A. (1997). Educating citizens in a multicultural society. New York: Teachers College Press.
Banks, J. A. (2009). Multicultural education: Dimensions and paradigms. In <i>The Routledge international companion to multicultural education</i> (pp. 29-52). New York:Routledge.
Banks, J. A. (2013). The construction and historical development of multicultural education, 1962–2012. <i>Theory into practice</i> , 52(sup1), 73-82.
Banks, J. A. (2014). Multicultural Education and Global Citizens. In <i>The Oxford Handbook of Multicultural Identity</i> .
Banks, J. A. (2015). Multicultural education, school reform, and educational equality. Banks, J. A., Boykin, A. W., Cookson, P. W., Elliott, D., Grusky, D., Marshall, K., & Weis, L(ed.), In. <i>Opening the doors to opportunity for all: Setting a research agenda for the future</i> , (54-63), Washington: Air.
Banks, J. A. (Ed.). (2009). <i>The Routledge international companion to multicultural education</i> (pp. 9-32). New York: Routledge.

Banks, J. A., & Banks, C. A. M. (Eds.). (1993). <i>Multicultural education: Issues and perspectives</i> . Boston; Allyn and Bacon
Banks, J. A., & Lynch, J. (1986). <i>Multicultural education in western societies</i> . Praeger Publishers.
Banks, J. A., Bruch, P. L., Higbee, J. L., & Lundell, D. B. (2004). Multicultural education and developmental education: A conversation about principles and connections with James A. Banks. <i>Research and Teaching in Developmental Education</i> , 20(2), 77-90.
Banks, J.A. (1993). <i>Introduction to Multicultural Education</i> . Baston: Allyn & Bacon.
Banks, J.A., Banks, C. (1995). <i>Handbook of research on multicultural education</i> . New York: Macmillan Library Reference.
Barton, K. C., & Ho, L. C. (2020). Cultivating sprouts of benevolence: a foundational principle for curriculum in civic and multicultural education. <i>Multicultural Education Review</i> , 12(3), 157-176.
Barzanò, G., Cortiana, P., Jamison, I., Lissoni, M., & Raffio, L. (2017). New means and new meanings for multicultural education in a global–Italian context. <i>Multicultural Education Review</i> , 9(3), 145-158.
Beachum, F. D. (2018). The Every Student Succeeds Act and multicultural education: A critical race theory analysis. <i>Teachers College Record</i> , 120(13), 1-18.
Beard, K. V. (2016). Examining the impact of critical multicultural education training on the multicultural attitudes, awareness, and practices of nurse educators. <i>Journal of Professional Nursing</i> , 32(6), 439-448.
Begum, N., & Khondaker, M. I. (2008). Immigrant Bangladeshi communities and intergenerational conflict: The need for multicultural education. <i>PAACE Journal of Lifelong Learning</i> , 17(1), 19-36.
Bekerman, Z. (2004). Potential and limitations of multicultural education in conflict-ridden areas: Bilingual Palestinian-Jewish schools in Israel. <i>Teachers College Record</i> , 106(3), 574-610.
Bekerman, Z. (2010). Israel: Unsuccessful and limited multicultural education. <i>Educafion and Ethnicity: Comparafive perspecfives</i> , 100-118.
Bennett, C. (2001). Genres of research in multicultural education. <i>Review of educational research</i> , 71(2), 171-217.
Bennett, C. I. (1986). <i>Comprehensive multicultural education: Theory and practice</i> . Boston: Allyn and Bacon.
Benns-Suter, R. (1993). <i>The Utilization of Simulations in Multicultural Education</i> .Eric , 1-10
Bergen, M., & Mollen, D. (2019). Teaching sizeism: Integrating size into multicultural education and clinical training. <i>Women & Therapy</i> , 42(1-2), 164-180.
Bernstein, J., Zimmerman, T. S., Werner-Wilson, R. J., & Vosburg, J. (2000). Preschool children's classification skills and a multicultural education intervention to promote acceptance of ethnic diversity. <i>Journal of Research in Childhood Education</i> , 14(2), 181-192.
Bian, W., Wang, J., & McKinley, B. (2009). Integrating multicultural education: Activities to celebrate the Chinese New Year. <i>Journal of Physical Education, Recreation & Dance</i> , 80(5), 40-46.
Bianco, J. L. (1990). A hard-nosed multiculturalism: Revitalising multicultural education?. <i>Vox: The Journal of the Australian Advisory Council on Languages and Multicultural Education</i> , (4), 84-90.

Bianco, J. L.(2016). Multicultural education in the Australian context: An historical overview. In <i>Learning from difference: Comparative accounts of multicultural education</i> (pp. 15-33). Springer, Cham.
Bianco, J. L., & Bal, A. (Eds.). (2016). <i>Learning from difference: Comparative accounts of multicultural education</i> .Springer.
Bianco, L. J. (2010). Multicultural education in Australia: evolution, compromise and contest. In Singapore, Presentation at International Alliance of Leading Education Institutions Conference (p. 8).
Bieger, E. M. (1995). Promoting multicultural education through a literature-based approach. <i>The Reading Teacher</i> , 49(4), 308-312.
Bigelow, M., Wesely, P., & Opsahl, L. (2009). Multicultural education in a K-12 modern language department: Reconciling the professional development experience. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 11(2).
Birkel, L. F. (2000). Multicultural education: It is education first of all. <i>The Teacher Educator</i> , 36(1), 22-28.
Bohn, A. P., & Sleeter, C. E. (2000). Multicultural education and the standards movement: A report from the field. <i>Phi Delta Kappan</i> , 82(2), 156-159.
Bokhorst-Heng, W. D. (2007). Multiculturalism's narratives in Singapore and Canada: Exploring a model for comparative multiculturalism and multicultural education. <i>Journal of Curriculum Studies</i> , 39(6), 629-658.
Borland, B. (1994). How Two School Faculties Look at" Multicultural Education." <i>Eric</i> , 2-76
Boyer, J. (1983). <i>Multicultural Education: From Product to Process</i> . <i>Eric</i> , 80.
Boyle-Baise, M. (1998). Community service learning for multicultural education: An exploratory study with preservice teachers. <i>Equity & Excellence</i> , 31(2), 52-60.
Boyle-Baise, M. (1999) 'As Good as It Gets?' The Impact of Philosophical Orientations on Community-Based Service Learning for Multicultural Education, <i>The Educational Forum</i> , 63(4), 310-321,
Boyle-Baise, M. (1999). Meanings of culture in multicultural education: A response to anthropological critiques. <i>The Journal of Educational Thought (JET)/Revue De La Pensée Éducative</i> , 9-29.
Boyle-Baise, M., & Gillette, M. (1998). Multicultural education from a pedagogical perspective: a response to radical critiques. <i>Interchange</i> , 29(1), 17-32.
Boyle-Baise, M., & Kilbane, J. (2000). What really happens? A look inside service-learning for multicultural teacher education. <i>Michigan Journal of Community Service Learning</i> , 7(1).
Brantmeier, E. J., Aragon, A., & Folkestad, J. (2011). Examining collaborative learning modalities (CLM): critical multicultural education online?. <i>Multicultural Education & Technology Journal</i> , 5(1),5-18.
Brislin, R., & Horvath, A. M. (1997). Cross-cultural training and multicultural education. In <i>Handbook of cross-cultural psychology</i> (ed: Berry, W.J.,Segall,M.H., Kagitçibasi, C.)s. 327-369. <i>Ally and Bacon</i> .
Brown, C. M., & Doan, Q. D. (1998). Pharmacy students' perceptions about the need for multicultural education. <i>American Journal of Pharmaceutical Education</i> , 62(3), 310-314.
Brown, M. (2002). Multicultural education and technology: Perspectives to consider. <i>Journal of Special Education Technology</i> , 17(3), 51.
Burnett, G. (1994). <i>Varieties of Multicultural Education: An Introduction</i> . <i>ERIC Digest</i> 98, 1-6

Byker, E. J., & Marquardt, S. (2016). Curricular connections: Using critical cosmopolitanism to globally situate multicultural education in teacher preparation courses. <i>Journal of Social Studies Education Research</i> , 7(2).
Byram, M. (1993). Foreign language teaching and multicultural education. The multicultural dimension of the national curriculum, 173-186.
Cahan, S., & Kocur, Z. (Eds.). (1996). Contemporary art and multicultural education. NY: Psychology Press.
Cahill, D. (2001). The rise and fall of multicultural education in the Australian schooling system. Grant, C. A., Lei, J. L. (ed) In <i>Global constructions of multicultural education: Theories and realities</i> , (27-60), Routledge.
Cajetas-Saranza, R. (2015). Approaches to integrating multicultural perspectives in PNU-Mindanao: Basis for multicultural education program. <i>International Peer Reviewed Journal</i> , 16(1), 37-55.
Callan, E. (2002). Democratic patriotism and multicultural education. <i>Studies in Philosophy and Education</i> , 21(6), 465-477.
Camicia, S. P. (2007). Prejudice reduction through multicultural education: Connecting multiple literatures. <i>Social studies research and practice</i> , 2(2), 219-227.
Campbell, D. E., & Baird, P. (1996). Choosing democracy: A practical guide to multicultural education. Englewood Cliffs, NJ: Merrill.
Canen, A., & Peters, M. A. (2005). Issues and dilemmas of multicultural education: theories, policies and practices. <i>Policy Futures in Education</i> , 3(4), 309-313.
Canfield-Davis, K., Tenuto, P., Jain, S., & McMurtry, J. (2011). Professional ethical obligations for multicultural education and implications for educators. <i>Academy of Educational Leadership Journal</i> , 15(1), 95.
Caraballo, L. (2009). Interest convergence in intergroup education and beyond: Rethinking agendas in multicultural education. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 11(1).
Cardenas, J. A. (1995). <i>Multicultural Education. A Generation of Advocacy</i> . Simon & Schuster Custom Publishing, 160 Gould Stre
Carjuzaa, J., Jetty, M., Munson, M., & Veltkamp, T. (2010). Montana's Indian Education for All: Applying multicultural education theory. <i>Multicultural Perspectives</i> , 12(4), 192-198.
Carlson, D. (1997). Gayness, multicultural education, and community. In <i>Beyond black and white: New faces and voices in US schools</i> (ed. Seller, M., Weis, L.), sf. 233-255, New York: SUNY Press.
Carlson, D. (2003). Troubling heroes: Of Rosa Parks, multicultural education, and critical pedagogy. <i>Cultural Studies? Critical Methodologies</i> , 3(1), 44-61.
Carlson, D. L. (1995). Constructing the margins: Of multicultural education and curriculum settlements. <i>Curriculum inquiry</i> , 25(4), 407-431.
Carlson, P. E. (1976). Toward a definition of local-level multicultural education. <i>Anthropology & Education Quarterly</i> , 7(4), 26-30.
Carr, P. R., & Porfilio, B. J. (2009). Computers, the media and multicultural education: Seeking engagement and political literacy. <i>Intercultural Education</i> , 20(2), 91-107.
Carter, D. (1979). <i>Developing Multicultural Education</i> . Teacher Corps.
Carter, N. P., & Larke, P. J. (2003). Examining INTASC standards through the lens of multicultural education: Meeting the needs of underserved students. Carter, N.(ed.) In <i>Convergence and divergence: Alignment of standards, assessment and issues of diversity</i> (55-70), Washington: AACTE Publications.
Cassara, B. B. (1991). Adult Education in a Multicultural Society. In <i>Routledge Series on the Theory and Practice of Adult Education in North America</i> New York: Routledge

Castagno, A. E. (2009). Making sense of multicultural education: A synthesis of the various typologies found in the literature. <i>Multicultural perspectives</i> , 11(1), 43-48.
Castagno, A. E. (2013). Multicultural education and the protection of whiteness. <i>American Journal of Education</i> , 120(1), 101-128.
Cha, Y. K., & Ham, S. H. (2014). The institutionalization of multicultural education as a global policy agenda. <i>The Asia-Pacific Education Researcher</i> , 23(1), 83-91.
Cha, Y. K., Gundara, J., Ham, S. H., & Lee, M. (2016). Multicultural education in glocal perspectives. Singapore: Springer Verlag.
Cha, Y. K., Ham, S. H., & Yang, K. E. (2017). Multicultural education policy in the global institutional context. In <i>Multicultural education in glocal perspectives</i> (pp. 11-21). Singapore: Springer,
Chakravarty, S. D. (2001). Multicultural education in India. Grant, C. A., Lei, J. L (ed) In <i>Global constructions of multicultural education: Theories and realities</i> , (61-92), Routledge.
Chamberlin, S. A. (2008). An examination of articles in gifted education and multicultural education journals. <i>Journal for the Education of the Gifted</i> , 32(1), 86-99.
Chan, E. (2010). Multicultural education. C. S. Clauss-Ehlers (Ed.), <i>Encyclopedia of Cross-Cultural School Psychology</i>
Chang, I. (2017). Multicultural education in Korea. In <i>Second international handbook of urban education</i> (pp. 173-193). Springer, Cham.
Chang, I. S. (2012). Multicultural education in Korea: Its origin, status, and direction. <i>Multicultural Education Review</i> , 4(2), 60-90.
Chang, Y. M. (2015). Teachers' perspectives: Making sense of ethnic nationalism, ethnic identity and multicultural education in South Korea. <i>International Journal of Education</i> , 7(2), 17-37.
Chapman, T. K. (2004). Foundations of multicultural education: Marcus Garvey and the United Negro improvement association. <i>Journal of Negro Education</i> , 424-434.
Chapman, T. K. (2008). Desegregation and multicultural education: Teachers embracing and manipulating reforms. <i>The Urban Review</i> , 40(1), 42-63.
Chapman, T. K., & Grant, C. A. (2010). Thirty years of scholarship in multicultural education. <i>Race, Gender & Class</i> , 39-46.
Charles, H., Longerbeam, S. D., & Miller, A. E. (2013). Putting old tensions to rest: Integrating multicultural education and global learning to advance student development. <i>Journal of College and Character</i> , 14(1), 47-58.
Chavez, R. C. (1996). <i>Multicultural Education in the Everyday: A Renaissance for the Recommitted</i> . Washington: AACTE Publications
Chávez, R. C., Chavez, R. C., & O'Donnell, J. (Eds.). (1998). <i>Speaking the unpleasant: The politics of (non) engagement in the multicultural education terrain</i> . NY: SUNY Press.
Chepyator-Thomson, J. R., You, J., & Russell, J. (2000). In-service physical education teachers: Background and understanding of multicultural education. <i>Journal of In-Service Education</i> , 26(3), 557-568.
Cherng, H. Y. S., & Davis, L. A. (2019). Multicultural matters: An investigation of key assumptions of multicultural education reform in teacher education. <i>Journal of Teacher Education</i> , 70(3), 219-236.
Cho, G., & DeCastro-Ambrosetti, D. (2005). Is ignorance bliss? Pre-service teachers' attitudes toward multicultural education. <i>The High School Journal</i> , 89(2), 24-28.
Cho, H. (2017). Navigating the meanings of social justice, teaching for social justice, and multicultural education. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 19(2), 1-19.

Clark, C., & Gorski, P. (2002). Multicultural education and the digital divide: Focus on gender. <i>Multicultural Perspectives</i> , 4(1), 30-40.
Clark, C., & Gorski, P. (2002). Multicultural education and the digital divide: Focus on race, language, socioeconomic class, sex, and disability. <i>Multicultural Perspectives</i> , 3(3), 39-44.
Clarke, K. (2005). Critical, multicultural education for remembering and reconciliation: A discussion of an interdisciplinary social science course for international students in Finland. <i>Compare: A Journal of Comparative and International Education</i> , 35(4), 479-494.
Cochran-Smith, M. (2001). Multicultural education: Solution or problem for American schools?. <i>Journal of Teacher Education</i> , 52(2), 91-93.
Cole, D. J. (1984). Multicultural education and global education: A possible merger. <i>Theory into Practice</i> , 23(2), 151-154.
Cole, D., & Zhou, J. (2014). Do diversity experiences help college students become more civically minded? Applying Banks' multicultural education framework. <i>Innovative Higher Education</i> , 39(2), 109-121.
Compact, M. C. (2000). Maximizing impact, minimizing harm: Why service-learning must more fully integrate multicultural education. O'Grady, C. R. (Ed.) In <i>Integrating service learning and multicultural education in colleges and universities</i> . (s.247)
Connor, D. (2012). Does Dis/ability Now Sit at the Table (s) of Social Justice and Multicultural Education? A Descriptive Survey of Three Recent Anthologies. <i>Disability Studies Quarterly</i> , 32(3).
Correa, V. I., Hudson, R. F., & Hayes, M. T. (2004). Preparing early childhood special educators to serve culturally and linguistically diverse children and families: Can a multicultural education course make a difference?. <i>Teacher Education and Special Education</i> , 27(4), 323-341.
Cortés, C. E. (2000). <i>The Children Are Watching: How the Media Teach about Diversity</i> . Multicultural Education Series. New York : Teachers College Press,
Crompton, R. (1992). Policy analysis of state multicultural education programs. <i>Research and multicultural education: From the margins to the mainstream</i> , 240-249.
Cruz-Janzen, M. I. (1999). "You are not enough": The "faceless" lives of Biethnic and biracial Americans, a challenge for truly inclusive multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 1(4), 3-8.
Cuga, C. (2018). Civic Education as vehicle of multicultural education in building democratic citizen. <i>Advances in Social Science, Education and Humanities Research</i> , 251, 160-167.
Curtis, K. (2001). Multicultural Education and Arendtian Conservatism: on memory, historical injury, and our sense of the common. In Hannah Arendt and Education (pp. 127-152). Routledge.
Cushner, K. (2005). <i>Human Diversity in Action: Developing Multicultural Competencies for the Classroom with PowerWeb</i> . Columbus :The McGraw-Hill.
Dahan, Y., & Levy, G. (2000). Multicultural education in the Zionist state—The Mizrahi challenge. <i>Studies in Philosophy and Education</i> , 19(5), 423-444.
Damarin, S. K. (1998). Technology and multicultural education: The question of convergence. <i>Theory into practice</i> , 37(1), 11-19.
Daniel, C. L. (2008). From liberal pluralism to critical multiculturalism: The need for a paradigm shift in multicultural education for social work practice in the United States. <i>Journal of Progressive Human Services</i> , 19(1), 19-38.
Davidman, L., & Davidman, P. T. (1994). <i>Teaching with a multicultural perspective: A practical guide</i> . New York: Longman Publishing Group

Davis, K. A., Phyak, P., & Bui, T. T. N. (2012). Multicultural education as community engagement: Policies and planning in a transnational era. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 14(3).
Davis-Russell, E. E. (2002). <i>The California School of Professional Psychology handbook of multicultural education, research, intervention, and training</i> . Jossey-Bass/Wiley.
Delano-Oriaran, O. (2012). Infusing Umoja, an authentic and culturally engaging service-learning model, into multicultural education. <i>International Journal of Teaching and Learning in Higher Education</i> , 24(3), 403-414.
Demerath, P., & Mattheis, A. (2012). Toward common ground: The uses of educational anthropology in multicultural education. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 14(3).
Densmore, K. (2000). Service learning and multicultural education: Suspect or transformative. O'Grady, C. R. (Ed.). In <i>Integrating service learning and multicultural education in colleges and universities</i> (s.45-58), Routledge
Derman-Sparks, L., & Ramsey, P. G. (2005). What if all the children in my class are white? Anti-bias/multicultural education with white children. <i>YC Young Children</i> , 60(6), 20.
Derman-Sparks, L., & Ramsey, P. G. (2011). <i>What if all the kids are white?: Anti-bias multicultural education with young children and families</i> . Teachers College Press.
Dervin, F., Paatela-Nieminen, M., Kuoppala, K., & Riitaoja, A. L. (2012). Multicultural education in Finland: Renewed intercultural competences to the rescue?. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 14(3).
Dessel, A., Westmoreland, A., & Gutierrez, L. M. (2016). Reducing heterosexism in African American Christian students: Effects of multicultural education courses. <i>Equity & Excellence in Education</i> , 49(3), 241-253.
Dewantara, J. A., & Nurgiansah, T. H. (2021). Building Tolerance Attitudes Of PPKN Students Through Multicultural Education Courses. <i>Jurnal Etika Demokrasi</i> , 6(1), 103-115.
Dewi, N. R., Saputri, E., Nurkhalisa, S., & Akhlis, I. (2020). The effectiveness of multicultural education through traditional games-based inquiry toward improving student scientific attitude. In <i>Journal of Physics: Conference Series</i> , 1567(4), 1-7.
Deyoe, R. M. (1977). Theory as practice in multicultural education. <i>Educational Horizons</i> , 55(4), 181-183.
DiAngelo, R., & Sensoy, Ö. (2010). "OK, I get it! Now tell me how to do it!": Why we can't just tell you how to do critical multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 12(2), 97-102.
Diaz, C. (1992). <i>Multicultural Education for the 21st Century</i> . NEA School Restructuring Series. West Haven: NEA Professional Library,
Dickerson, S. (2013). <i>The Blind Men (Women) and the Elephant: A Case for a Comprehensive Multicultural Education Program at the Cambridge Rindge and Latin School</i> . Fraser, J., & Perry, T. (Ed.), In <i>Freedom's Plow</i> (pp. 65-90). New York: Routledge.
Dicko, A. (2010). Multicultural education in USA: Place of ethnic minorities. <i>Asian Social Science</i> , 6(12), 36.
Dilg, M. (1999). <i>Race and Culture in the Classroom: Teaching and Learning through Multicultural Education</i> . Multicultural Education Series. New York: Teachers College Press.
DiPardo, A., & Fehn, B. (2000). Depoliticizing multicultural education: The return to normalcy in a predominantly white high school. <i>Theory & Research in Social Education</i> , 28(2), 170-192.
Dolby, N. (2012). <i>Rethinking Multicultural Education for the Next Generation: Rethinking Multicultural Education for the Next Generation</i> . Routledge.

DomNwachukwu, C. S. (2010). An introduction to multicultural education: From theory to practice. Rowman & Littlefield Publishers.
Doucette, B., Sanabria, A., Sheplak, A., & Aydin, H. (2021). The Perceptions of Culturally Diverse Graduate Students on Multicultural Education: Implication for Inclusion and Diversity Awareness in Higher Education. <i>European Journal of Educational Research</i> , 10(3), 1259-1273.
Dunn, A. H., Dotson, E. K., Ford, J. C., & Roberts, M. A. (2014). "You won't believe what they said in class today": Professors' reflections on student resistance in multicultural education courses. <i>Multicultural Perspectives</i> , 16(2), 93-98.
El Ashmawi, Y. P., Sanchez, M. E. H., & Carmona, J. F. (2018). Testimonialista pedagogues: Testimonio pedagogy in critical multicultural education. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 20(1), 67-85.
Eldering, L. (1996). Multiculturalism and multicultural education in an international perspective. <i>Anthropology & education quarterly</i> , 27(3), 315-330.
El-Hani, C. N., & Mortimer, E. F. (2007). Multicultural education, pragmatism, and the goals of science teaching. <i>Cultural studies of science education</i> , 2(3), 657-702.
Epstein, S. E. (2010). "Who are your Friends?" Complexities in Multicultural Education. <i>The Urban Review</i> , 42(1), 39-57.
Falk, B., & Harris, J. (1983). <i>Unity in Diversity: Multicultural Education in Australia</i> . Australian College of Education.
Faulkner, V. (2001). Making multicultural education 'real'. <i>Teaching in Higher Education</i> , 6(4), 473-485.
Fauzan, M. T., & Rohmadi, S. H. (2021). Building epistemology of multicultural education to the indigenous Javanese Islam. <i>Linguistics and Culture Review</i> , 5(S3), 1076-1089.
Fedynich, L., & Garza, K. (2016). Implementation Issues in Multicultural Education: What Are Secondary Public School Educators Facing?. <i>Journal of Arts and Humanities</i> , 5(2), 1-11.
Feinberg, W. (1996). The goals of multicultural education: A critical re-evaluation. <i>Philosophy of Education Archive</i> , 182-189.
Ferdig, R. E., Coutts, J., DiPietro, J., Lok, B., & Davis, N. (2007). Innovative technologies for multicultural education needs. <i>Multicultural Education & Technology Journal</i> , 1(1), 47-63.
Flores, G. (2012). Toward a more inclusive multicultural education: Methods for including LGBT themes in K-12 classrooms. <i>American Journal of Sexuality Education</i> , 7(3), 187-197.
Fong, A., & Sheets, R. H. (2004). Multicultural Education: Teacher Conceptualization and Approach to Implementation. <i>Multicultural Education</i> , 12(1), 10-15.
Ford, B. A. (1992). Multicultural education training for special educators working with African-American youth. <i>Exceptional Children</i> , 59(2), 107-114.
Ford, D. Y. (1999). <i>Multicultural gifted education</i> . Routledge.
Ford, T. N., & Quinn, L. (2010). First Year Teacher Education Candidates: What Are Their Perceptions about Multicultural Education?. <i>Multicultural Education</i> , 17(4), 18-24.
Forrest, J., Lean, G., & Dunn, K. (2016). Challenging racism through schools: teacher attitudes to cultural diversity and multicultural education in Sydney, Australia. <i>Race Ethnicity and Education</i> , 19(3), 618-638.
Forrest, J., Lean, G., & Dunn, K. (2017). Attitudes of classroom teachers to cultural diversity and multicultural education in country New South Wales, Australia. <i>Australian Journal of Teacher Education (Online)</i> , 42(5), 17-34.
Francis, P. I. (1995). A review of the multicultural education literature. <i>Race, Gender & Class</i> , 49-64.

Friedman, M. (1995). Multicultural education and feminist ethics. <i>Hypatia</i> , 10(2), 56-68.
Fruja Amthor, R., & Roxas, K. (2016). Multicultural education and newcomer youth: Re-imagining a more inclusive vision for immigrant and refugee students. <i>Educational studies</i> , 52(2), 155-176.
Fullinwider, R. (2001). Multicultural education and cosmopolitan citizenship. <i>International Journal of Educational Research</i> , 35(3), 331-343.
Fullinwider, R. K. (1991). Multicultural education. <i>U. Chi. Legal F.</i> , 75.
Gabdulchakov, V. F. (2014). Personification of multicultural education in the universities of Russia (analysis of training specialists for kindergartens). <i>Procedia-Social and Behavioral Sciences</i> , 146, 129-133.
Gabdulchakov, V. F., Galimova, E. G., & Yashina, O. V. (2016). The use of problem-based technologies in multicultural education of future teachers. <i>International Electronic Journal of Mathematics Education</i> , 11(4), 755-766.
Gallavan, N. P. (1998). Why aren't teachers using effective multicultural education practices?. <i>Equity & Excellence</i> , 31(2), 20-27.
Gallavan, N. P. (2000). Multicultural education at the academy: Teacher educators' challenges, conflicts, and coping skills. <i>Equity & Excellence in Education</i> , 33(3), 5-11.
Gallavan, N. (2009). <i>Annual Editions: Multicultural Education</i> , New York: McGraw-Hill Higher Education.
Garcia, J., & Pugh, S. L. (1992). Multicultural education in teacher preparation programs: A political or an educational concept?. <i>The Phi Delta Kappan</i> , 74(3), 214-219.
Garcia-Castaño, F. J., & Pulido Moyano, R. A. (1993). Multicultural education: some reflections on the spanish case. <i>European Journal of Intercultural Studies</i> , 4(2), 67-80.
Gardner, R., Karakaşoğlu, Y., & Luchtenberg, S. (2008). Islamophobia in the media: A response from multicultural education. <i>Intercultural education</i> , 19(2), 119-136.
Gatimu, M. W. (2009). Undermining critical consciousness unconsciously: Restoring hope in the multicultural education idea. <i>Journal of Educational Change</i> , 10(1), 47-61.
Gaudelli, W. (2006). Convergence of technology and diversity: Experiences of two beginning teachers in web-based distance learning for global/multicultural education. <i>Teacher Education Quarterly</i> , 33(1), 97-116.
Gay, G. (1979). On behalf of children: A curriculum design for multicultural education in the elementary school. <i>The Journal of Negro Education</i> , 48(3), 324-340.
Gay, G. (1994). <i>A Synthesis of Scholarship in Multicultural Education</i> . Urban Monograph Series. Illinois: North Central Regional Educational Laboratory.
Gay, G. (1994). <i>At the essence of learning: Multicultural education</i> . West Lafayette : Kappa Delta Pi,
Gay, G. (1999). Ethnic Identity Development and Multicultural Education. In <i>Racial and Ethnic Identity in School Practices</i> (pp. 205-222). Routledge.
Gay, G. (2004). The importance of multicultural education. Flinders, D. J., & Thornton, S. J. (Eds.) In <i>Curriculum Studies Reader</i> (pp. 312-318). Routledge
Gay, G. (2005). Politics of multicultural teacher education. <i>Journal of teacher education</i> , 56(3), 221-228.
Gay, G. (2013). Cultural Diversity and Multicultural Education. <i>Curriculum Inquiry</i> , 43(1), 48-70.
Gay, G., & Howard, T. C. (2000). Multicultural teacher education for the 21st century. <i>The teacher educator</i> , 36(1), 1-16.

Gay, G. (1995). Curriculum Theory and Multicultural Education. Ed: Banks, J., Banks C. In Handbook of research on multicultural education. (p. 25-43) New York: Macmillan Library Reference.
Gayle-Evans, G. (2004). It Is Never Too Soon: A Study of Kindergarten Teachers' Implementation of Multicultural Education in Florida's Classrooms. Professional Educator, 26(2), 1-15.
Geerlings, J., Thijs, J., & Verkuyten, M. (2019). Preaching and practicing multicultural education: Predicting students' outgroup attitudes from perceived teacher norms and perceived teacher–classmate relations. Journal of School Psychology, 75, 89-103.
Geng, L. (2013). Reflection on Multicultural Education under the Background of Globalization. Higher Education Studies, 3(6), 53-57.
Gérin-Lajoie, D. (2011). Multicultural education: Nothing more than folklore?. Canadian Issues, 24.
Ghosh, R., & Galczynski, M. (2014). Redefining multicultural education: Inclusion and the right to be different. Canadian Scholars' Press
Gibson, L., & Obiakor, F. (Eds.). (2017). Computer-based technology for special and multicultural education: Enhancing 21st century learning. Plural Publishing
Gibson, M. A. (1976). Approaches to multicultural education in the United States: Some concepts and assumptions. Anthropology & Education Quarterly, 7(4), 7-18.
Gillborn, D., & Ladson-Billings, G. (2004). The RoutledgeFalmer reader in multicultural education. London: Routledge
Gold, M. J., Grant, C. A., & Rivlin, H. N. (1977). In praise of diversity: A resource book for multicultural education. Washington: Teacher Corps.
Gollnick, D. M. (1978). Multicultural Education in Teacher Education: The State of the Scene. Eric, 177.
Gollnick, D. M. (1992). Multicultural education: Policies and practices in teacher education. Research and multicultural education: From the margins to the mainstream, 218-239.
Gollnick, D. M., Chinn, P. C., Kroeger, S. D., & Bauer, A. M. (2009). Multicultural education in a pluralistic society. Columbus: Pearson.
Gomez, R. A. (1991). Teaching with a Multicultural Perspective. ERIC Digest, 2-6.
Gonsalves, R. E. (2008). Hysterical Blindness and the Ideology of Denial: Preservice Teachers' Resistance to Multicultural Education. Counterpoints, 319, 3-27.
Gorski, P. C. (1999). A brief history of multicultural education. Erişim adresi: http://www.edchange.org/multicultural/papers/edchange_history.html [Son erişim: 5.02 2021].
Gorski, P. C. (2004). Multicultural education and progressive pedagogy in the online information age. Multicultural Perspectives, 6(4), 37-48.
Gorski, P. C. (2006). Complicity with conservatism: The de-politicizing of multicultural and intercultural education. Intercultural education, 17(2), 163-177.
Gorski, P. C. (2009). Insisting on digital equity: Reframing the dominant discourse on multicultural education and technology. Urban Education, 44(3), 348-364.
Gorski, P., & Clark, C. (2001). Multicultural education and the digital divide: Focus on race1. Multicultural Perspectives, 3(4), 15-25.
Gorski, P., & Clark, C. (2002). Multicultural education and the digital divide: Focus on language. Multicultural Perspectives, 4(2), 30-34.
Gorski, P., & Covert, B. (2010). Defining multicultural education. Retrieved Aug, 19(2), 1.

Graham, M. A. (2009). The power of art in multicultural education: The international stories project. <i>Multicultural Perspectives</i> , 11(3), 155-161.
Grant, C. A. (1977). <i>Multicultural Education: Commitments, Issues, and Applications</i> . Association for Supervision and Curriculum Development.
Grant, C. A. (2005). Research and multicultural education: Barriers, needs and boundaries. In <i>Research in multicultural education</i> (pp. 11-22). Routledge.
Grant, C. A. (2016). Depoliticization of the language of social justice, multiculturalism, and multicultural education. <i>Multicultural Education Review</i> , 8(1), 1-13.
Grant, C. A., & Brueck, S. (2010). A Global Invitation: Toward the Expansion of Dialogue, Reflection and Creative Engagement for Intercultural and Multicultural Education. Grant, C. A., & Portera, A. (Eds.) In <i>intercultural and multicultural education</i> (pp. 17-25). Routledge.
Grant, C. A., & Chapman, T. K. (Eds.). (2008). <i>History of Multicultural Education: Teachers and teacher education</i> . New York: Routledge.
Grant, C. A., & Ham, S. (2013). Multicultural education policy in South Korea: Current struggles and hopeful vision. <i>Multicultural Education Review</i> , 5(1), 67-95.
Grant, C. A., & Khurshid, A. (2009). Multicultural education in a global context: Addressing the varied perspectives and themes. In <i>International handbook of comparative education</i> (pp. 403-415), Dordrecht: Springer.
Grant, C. A., & Lei, J. L. (Eds.). (2001). <i>Global constructions of multicultural education: Theories and realities</i> . Routledge
Grant, C. A., & Millar, S. (1992). Research and multicultural education: Barriers, needs, and boundaries. <i>Research and multicultural education: From the margins to the mainstream</i> , 7-18.
Grant, C. A., & Portera, A. (Eds.). (2010). <i>Intercultural and multicultural education: Enhancing global interconnectedness</i> (Vol. 39). Routledge.
Grant, C. A., & Sleeter, C. E. (2007). <i>Doing multicultural education for achievement and equity</i> . Londra: Routledge.
Grant, C. A., & Sleeter, C. E. (2008). <i>Turning on learning: Five approaches for multicultural teaching plans for race, class, gender and disability</i> . John Wiley & Sons.
Grant, C.A.(1992). <i>Research and Multicultural Education: From the Margins to the Mainstream</i> . New York: Routledge.
Grant, C.A., Gillette, M.D.(2005). <i>Learning to teach everyone's children : equity, empowerment, and education that is multicultural</i> . Boston: Cengage Learning.
Grant, C.A., Ladson Billings, G. (1997). <i>Dictionary of Multicultural Education</i> . Westport: Greenwood.
Grant, N. (1983). Multicultural education in Scotland. <i>Comparative Education</i> , 19(2), 133-153.
Grant, N. (1997). Some problems of identity and education: A comparative examination of multicultural education. <i>Comparative education</i> , 33(1), 9-28.
Griggs, T., & Tidwell, D. (2015). Learning to Teach Mindfully: Examining the Self in the Context of Multicultural Education. <i>Teacher Education Quarterly</i> , 42(2), 87-104.
Grobman, L. (1999). Beyond internationalization: Multicultural education in the professional writing contact zone. <i>Journal of Business and Technical Communication</i> , 13(4), 427-448.
Gukalenko, O. V., & Borisenkov, V. P. (2016). Multicultural education in the conditions of globalization. In <i>SHS web of conferences</i> (29)

Guo, K. (2014). Mono-cultural approach in multicultural education: Mapping the contours of multicultural early childhood education in New Zealand. <i>Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education</i> , 8(1), 19-35.
Hackman, H. W. (2008). Broadening the pathway to academic success: The critical intersections of social justice education, critical multicultural education, and universal instructional design. <i>Pedagogy and student services for institutional transformation: Implementing universal design in higher education</i> , (25-48).
Hadaway, N. L., Florez, V.E., Larke, P., Wiseman, D. (1988). <i>Multicultural Education: What Educators Know, What They Need To Know</i> . Eric, 3-19
Halpern, C., & Aydin, H. (2020). The light in their eyes: creating a multicultural education course for doctoral-level students. <i>Journal for Multicultural Education</i> , 35(2), 85-100.
Hamer, L. (2000). Folklore in schools and multicultural education: Toward institutionalizing noninstitutional knowledge. <i>Journal of American Folklore</i> , 113(447), 44-69.
Hammer, R., & Kellner, D. (2000). Multimedia pedagogy and multicultural education for the new millennium. <i>Current Issues in Education</i> , 4(2), 34-50.
Hammerich, K. F. (2014). Commentary on a framework for multicultural education. <i>The Journal of the Canadian Chiropractic Association</i> , 58(3), 280.
Hanson, J., Bangert, A., & Ruff, W. (2016). Exploring the relationship between school growth mindset and organizational learning variables: implications for multicultural education. <i>Journal of Educational Issues</i> , 2(2), 222-243.
Harjatanaya, T. Y., & Hoon, C. Y. (2020). Politics of multicultural education in Post-Suharto Indonesia: A study of the Chinese minority. <i>Compare: a journal of comparative and international education</i> , 50(1), 18-35.
Harris III, J. J., Brown, E. L., Ford, D. Y., & Richardson, J. W. (2004). African Americans and multicultural education: A proposed remedy for disproportionate special education placement and underinclusion in gifted education. <i>Education and Urban Society</i> , 36(3), 304-341.
Hearn, M. C. (2012). Positionality, intersectionality, and power: Socially locating the higher education teacher in multicultural education. <i>Multicultural Education Review</i> , 4(2), 38-59.
Heilman, E. E. (2004). Hoosiers, hicks, and hayseeds: The controversial place of marginalized ethnic whites in multicultural education. <i>Equity & Excellence in Education</i> , 37(1), 67-79.
Hensen, K. T. (2001). <i>Curriculum planning: Integrating multiculturalism, constructivism, and educational reform</i> . Boston: McGraw-Hill Higher
Herron, K. (1995). <i>Evaluation of Multicultural Education in Schools from the Teachers' Perspective</i> .
Hidayah, U., & Prasetya, B. (2019). Multicultural education in madrasah diniyah as prevention of religious conservatism. <i>Jurnal tarbiyah</i> , 26(1).
Hill, I. (2007). Multicultural and international education: Never the twain shall meet?. <i>International review of education</i> , 53(3), 245-264.
Hilliard, A. G. (1974). <i>Restructuring Teacher Education for Multicultural Imperatives</i> .
Hill-Jackson, V., Sewell, K. L., & Waters, C. (2007). Having our say about multicultural education. <i>Kappa Delta Pi Record</i> , 43(4), 174-181.
Hinnant-Crawford, B. N. (2016). Increasing access: The application of multicultural education to STEM. <i>Journal for Multicultural Education</i> , 10 (8), 250-256.
Hiraoka, J. (1977). The foundations of multicultural education. <i>Educational Horizons</i> , 55(4), 177-180.

Hirasawa, Y. (2009). Multicultural education in Japan. In <i>The Routledge international companion to multicultural education</i> (pp. 179-190) New York: Routledge.
Hjerm, M., Johansson Sevä, I., & Werner, L. (2018). How critical thinking, multicultural education and teacher qualification affect anti-immigrant attitudes. <i>International Studies in Sociology of Education</i> , 27(1), 42-59.
Holm, G., & Londen, M. (2010). The discourse on multicultural education in Finland: Education for whom?. <i>Intercultural education</i> , 21(2), 107-120.
Holm, G., & Zilliacus, H. (2009). Multicultural education and intercultural education: Is there a difference. <i>Dialogs on diversity and global education</i> , 11-28.
Hong, W. P. (2010). Multicultural education in Korea: Its development, remaining issues, and global implications. <i>Asia Pacific Education Review</i> , 11(3), 387-395.
Hossain, M., & Aydin, H. (2011). A Web 2.0-based collaborative model for multicultural education. <i>Multicultural Education & Technology Journal</i> , 5(2), 116-128.
Howard, G. R. (2000). Book Reviews: Reflections on the "White Movement" in Multicultural Education. <i>Educational Researcher</i> , 29(9), 21-23.
Huang, C. M. (2001). Fashion or compensation: The developments of multicultural education in Taiwan. Grant, C. A., Lei, J. L. (ed) In <i>Global constructions of multicultural education: Theories and realities</i> (113-130), Routledge.
Hudson, A. H. (2003). Multicultural education and the postcolonial turn. <i>Policy futures in education</i> , 1(2), 381-401.
Huerta, G. C. (1999). Barriers to the implementation of multicultural education in a secondary teacher preparation program. <i>The High School Journal</i> , 82(3), 150-164.
Huh, H. K., Choi, S. W., & Jun, J. (2015). Relationships among multicultural sensitivity, multicultural education awareness, and level of multicultural education practice of South Korean teachers. <i>KEDI Journal of Educational Policy</i> , 12(1).
Hummelstedt, I. P., Holm, G. I., Sahlström, F. J., & Zilliacus, H. A. C. (2021). Diversity as the new normal and persistent constructions of the immigrant other—Discourses on multicultural education among teacher educators. <i>Teaching and Teacher Education</i> , 108, 103510.
Hummelstedt-Djedou, I., Zilliacus, H., & Holm, G. (2018). Diverging discourses on multicultural education in Finnish teacher education programme policies: Implications for teaching. <i>Multicultural Education Review</i> , 10(3), 184-202.
Hunter, W. A. (1974). <i>Multicultural Education Through Competency-Based Teacher Education</i> . Washington: American Association Of Colleges For Teacher Education.
Inglis, C. (2009). Multicultural education in Australia. <i>The Routledge international companion to multicultural education</i> , 109-120.
Irvine, J. J. (2012). Complex relationships between multicultural education and special education: An African American perspective. <i>Journal of Teacher Education</i> , 63(4), 268-274.
Ishmuradova, I. I., & Ishmuradova, A. M. (2019). Multicultural Education of Students as an Important Part of Education. <i>International Journal of Higher Education</i> , 8(7), 111-115.
Jackson, A. (2007). <i>James A. Banks and the Evolution of Multicultural Education: Implications for Teacher Educators and Curriculum Development</i> . Arizona: Wheatmark Incorporated.
Jahng, K. E., & Lee, S. J. (2013). A poststructuralist analysis of multicultural education in South Korea. <i>KEDI Journal of Educational Policy</i> , 10(2).
James, C. E. (2010). Multicultural education in a color-blind society. Grant, C. A., & Portera, A. (Eds.) In <i>Intercultural and Multicultural Education</i> (pp. 205-224). Routledge.

Jashari, H. (2012). Multicultural education and the treatment of others in schoolbooks. <i>Procedia-Social and Behavioral Sciences</i> , 47, 2207-2211.
Jay, M. (2003). Critical race theory, multicultural education, and the hidden curriculum of hegemony. <i>Multicultural Perspectives: An Official Journal of the National Association for Multicultural Education</i> , 5(4), 3-9.
Jeffcoate, R. (2017). Ideologies and multicultural education. In <i>Education and cultural pluralism</i> (pp. 161-187). Routledge.
Jenks, C., Lee, J. O., & Kanpol, B. (2001). Approaches to multicultural education in preservice teacher education: Philosophical frameworks and models for teaching. <i>The urban review</i> , 33(2), 87-105.
Jenks, C., Lee, J. O., & Kanpol, B. (2001). Approaches to multicultural education in preservice teacher education: Philosophical frameworks and models for teaching. <i>The urban review</i> , 33(2), 87-105.
Jennings, T., & Macgillivray, I. K. (2011). A content analysis of lesbian, gay, bisexual, and transgender topics in multicultural education textbooks. <i>Teaching Education</i> , 22(1), 39-62.
Jimenez, M. R. M., Guzmán, N. A., & Maxwell, G. M. (2014). South Texas Teachers' and Leaders' Perceptions of Multicultural Education. <i>Journal of Instructional Pedagogies</i> , 15.
Jo, J. Y. O. (2004). Neglected voices in the multicultural America: Asian American racial politics and its implication for multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 6(1), 19-25.
Johnson, J. R., & McIntosh, A. S. (2009). Toward a cultural perspective and understanding of the disability and deaf experience in special and multicultural education. <i>Remedial and Special Education</i> , 30(2), 67-83.
Johnson, J. R., & Nieto, J. (2007). Towards a cultural understanding of the disability and deaf experience: A content analysis of introductory multicultural education textbooks. <i>Multicultural Perspectives</i> , 9(3), 33-43.
Johnson, L. (2003). Multicultural policy as social activism: Redefining who 'counts' in multicultural education. <i>Race, ethnicity and education</i> , 6(2), 107-121.
Jones, J. R. (2015). Infusing multicultural education into the curriculum: Preparing pre-service teachers to address homophobia in K-12 schools. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 17(3), 107-118.
Jones, L. A. (2004). Teaching citizenship through multicultural education. <i>Kappa Delta Pi Record</i> , 40(2), 60-61.
Jónsdóttir, E. S., & Ragnarsdóttir, H. (2010). Multicultural education in Iceland: vision or reality?. <i>Intercultural Education</i> , 21(2), 153-167.
Joshee, R. (2009). Multicultural education policy in Canada: Competing ideologies, interconnected discourses. In <i>The Routledge international companion to multicultural education</i> (pp. 116-128), New York :Routledge.
Joshee, R., & Johnson, L. (2005). Multicultural education in the United States and Canada: The importance of national policies. Bascia, N., Cumming, A., Datnow, A., Leithwood, K., & Livingstone, D (ed.) In <i>International handbook of educational policy</i> (pp. 53-74), Dordrecht: Springer
Joshee, R., & Johnson, L. (2011). Multicultural education policies in Canada and the United States. UBC Press.
Joshee, R., & Sinfield, I. (2010). The Canadian multicultural education policy web: Lessons to learn, pitfalls to avoid. <i>Multicultural Education Review</i> , 2(1), 55-75.

Joshee, R., Peck, C., Thompson, L. A., Chareka, O., & Sears, A. (2016). Multicultural education, diversity, and citizenship in Canada. In <i>Learning from difference: Comparative accounts of multicultural education</i> (pp. 35-50). Springer.
Jun, E. J. (2016). Multicultural education course put into practice. <i>Multicultural Education Review</i> , 8(2), 83-98.
Jupp, J. C. (2016). Interview of Christine Sleeter on multicultural education: Past, present, and key future directions. <i>National Youth-At-Risk Journal</i> , 1(2), 8-26.
Kahn, M. (2008). Multicultural education in the United States: reflections. <i>Intercultural Education</i> , 19(6), 527-536.
Kalantzis, M., Cope, B. (1989). The experience of multicultural education in Australia six case studies. <i>Occasional Paper Series</i> , 1-45
Kaltsounis, T. (1997). Multicultural education and citizenship education at a crossroads: Searching for common ground. <i>The Social Studies</i> , 88(1), 18-22.
Kang, M. O. (2014). <i>Multicultural education in South Korea: Language, ideology, and culture in Korean language arts education</i> . London:Routledge.
Kang, S. W. (2010). Multicultural education and the rights to education of migrant children in South Korea. <i>Educational Review</i> , 62(3), 287-300.
Karuppiah, N., & Berthelsen, D. (2011). Multicultural education: The understandings of preschool teachers in Singapore. <i>Australasian Journal of Early Childhood</i> , 36(4), 38-42.
Katsiaficas, G. N., & Kiros, T. (Eds.). (1998). <i>The Promise of Multiculturalism: Education and Autonomy in the 21st Century: a New Political Science Reader</i> . Psychology Press
Keengwe, J. (2010). Fostering cross cultural competence in preservice teachers through multicultural education experiences. <i>Early Childhood Education Journal</i> , 38(3), 197-204.
Kehoe, J. W. (1994). Multicultural education vs. anti-racist education: The debate in Canada. <i>Social Education</i> , 58, 354-354.
Kehoe, J. W., & Mansfield, E. (1993). The limitations of multicultural education and anti-racist education. <i>Multicultural education: The state of the art</i> , 3-8.
Kendall, F. E. (1983). <i>Diversity in the Classroom: A Multicultural Approach to the Education of Young Children</i> . Early Childhood Education Series. New York: Teachers College Press.
Kim, E. (2011). Conceptions, critiques, and challenges in multicultural education: Informing teacher education reform in the US. <i>KEDI Journal of Educational Policy</i> , 8(2).
Kim, J. (2014). The politics of inclusion/exclusion: Critical discourse analysis on multicultural education policy documents in South Korea. <i>Multicultural Education Review</i> , 6(2), 1-24.
Kim, J. K., Basile, V., Jaime-Diaz, J., & Black, R. (2018). Internal Orientalism and multicultural acts: the challenges of multicultural education in Korea. <i>Multicultural Education Review</i> , 10(1), 3-17.
Kim, J., & Jeon, H. (2017). Anti-multiculturalism and the future direction of multicultural education in South Korea. <i>Curriculum Perspectives</i> , 37(2), 181-189.
Kim, S. K., & Kim, L. H. (2012). The need for multicultural education in South Korea. Urias, D. A. (Ed.), In <i>The immigration & education nexus</i> (pp. 243-251). Rotterdam: SensePublishers.
Kim, S., Clarke-Ekong, S., & Ashmore, P. (1999). Effects of a hands-on multicultural education program: A model for student learning. <i>The Social Studies</i> , 90(5), 225-229.
Kincheloe, J. L. (2002). <i>Rethinking multicultural education: Case studies in cultural transition</i> . Greenwood Publishing Group..
King, P. M., & Shuford, B. C. (1996). A multicultural view is a more cognitively complex view: Cognitive development and multicultural education. <i>American Behavioral Scientist</i> , 40(2), 153-164.

Kirova, A. (2008). Critical and emerging discourses in multicultural education literature: A review. <i>Canadian Ethnic Studies</i> , 40(1), 101-124.
Kirova, A. (2015). Critical and emerging discourses in multicultural education literature: A review. <i>Canadian Ethnic Studies</i> , 40(1), 101-124.
Kirylo, J. D. (2017). An overview of multicultural education in the USA: Grandest social experiment. <i>Social Studies Research and Practice</i> , 12(3), 354-357.
Kiselica, M. S., Maben, P., & Locke, D. C. (1999). Do multicultural education and diversity appreciation training reduce prejudice among counseling trainees?. <i>Journal of Mental Health Counseling</i> , 21(3), 240.
Kleyn, T., & Reyes, S. A. (2011). Nobody said it would be easy: Ethnolinguistic group challenges to bilingual and multicultural education in New York City. <i>International Journal of Bilingual Education and Bilingualism</i> , 14(2), 207-224.
Kobayashi, M. (2012). A digital storytelling project in a multicultural education class for pre-service teachers. <i>Journal of Education for Teaching</i> , 38(2), 215-219.
Kondrateva, I. G., Madakina, N. Y., Sigal, N. G., & Valeev, A. A. (2016). The development of the student as a person of culture in the context of multicultural education in non-language high school by means of a foreign language. <i>International Electronic Journal of Mathematics Education</i> , 11(1), 57-69.
Koppelman, K. L., & Goodhart, R. L. (2005). Understanding human differences: Multicultural education for a diverse America. Pearson/Allyn and Bacon.
Kostova, S. Ç. (2009). "Çokkültürlü eğitim: Bulgaristan örneği". çev. Emin Atasoy. <i>Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi</i> , 12, 217-230
Kubota, R. (2010). Critical multicultural education and second/foreign language teaching. May, S., & Sleeter, C. E. (Ed) In <i>Critical multiculturalism</i> (pp. 105-118). Routledge.
Kumagai, A. K., & Lyson, M. L. (2009). Beyond cultural competence: critical consciousness, social justice, and multicultural education. <i>Academic medicine</i> , 84(6), 782-787.
Kumi-Yeboah, A. & James, W. B. (2011). The Relevance of Multicultural Education for Adult Learners in Higher Education. In <i>International Forum of Teaching & Studies</i> , 7(1), 11-15.
Kyuchukov, H., Ushakova, O. S., & Yashina, V. I. (2015). Bilingual and multicultural education in Russian kindergartens. <i>Intercultural education</i> , 26(3), 248-251.
La Belle, T. J. (1996). <i>Ethnic studies and multiculturalism</i> . NY: SUNY Press.
Ladson-Billings, G. (1992). Culturally relevant teaching: The key to making multicultural education work. <i>Research and multicultural education: From the margins to the mainstream</i> , 106-12
Ladson-Billings, G. (2004). New directions in multicultural education. <i>Handbook of research on multicultural education</i> , 2, 50-65.
LaDuke, A. E. (2009). Resistance and renegotiation: Preservice teacher interactions with and reactions to multicultural education course content. <i>Multicultural Education</i> , 16(3), 37-44.
Larke, P., & Larke, A. (2009). Teaching diversity/multicultural education courses in the academy: Sharing the voices of six professors. <i>Research in Higher Education Journal</i> , 3, 1.
Larkin, J. M., & Sleeter, C. E. (Eds.). (1995). <i>Developing multicultural teacher education curricula</i> . New York: SUNY Press.
Latypova, E., Kozmenko, V., & Toktamysov, S. (2021). Multicultural education of autochthons and migrants in Russia. <i>Journal of Ethnic and Cultural Studies</i> , 8(3), 203-216.
Lawyer, G. (2018). The dangers of separating social justice from multicultural education: Applications in higher education. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 20(1), 86-101.

Le Roux, J. (2000). Multicultural education: A new approach for a new south african dispensation. <i>Intercultural Education</i> , 11(1), 19-29.
Lee, D. O. (1997). Multicultural education in geography in the USA: An introduction. <i>Journal of Geography in Higher Education</i> , 21(2), 261-268.
Lee, E., Menkart, D., & Okazawa-Rey, M. (1997). <i>Beyond Heroes and Holidays: A Practical Guide to K-12 Anti-Racist, Multicultural Education and Staff Development</i> . Washington: Network of Educators on the Americas.
Lee, K. S. (2018). Developing an Empowerment Model for Educating Multiculturally Gifted Children. <i>Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi</i> , 8(2), 87-98.
Lee, Y. (2013). Critical discourse analysis of multicultural education policies and their local implementation in Korea. Columbia University.
Leurin, M. (2018). Multicultural education within European traditions. In <i>Handbook of primary education in Europe</i> (pp. 354-368). Routledge.
Levinson, M. (2007). Common schools and multicultural education. <i>Journal of Philosophy of Education</i> , 41(4), 625-642.
Levinson, M. (2010). <i>Mapping multicultural education</i> . Oxford University Press.
Li, S. C. (2015). Advancing multicultural education: New historicism in the high school English classroom. <i>The High School Journal</i> , 99(1), 4-26.
Licona, M. M., & Gurung, B. (2011). Asynchronous discussions in online multicultural education. <i>Multicultural Education</i> , 19(1), 2-8.
Liggett, T. (2011). Critical multicultural education and teacher sense of agency. <i>Teaching Education</i> , 22(2), 185-197.
Liu, L. B., & Milman, N. B. (2013). Year one implications of a teacher performance assessment's impact on multicultural education across a secondary education teacher preparation program. <i>Action in Teacher Education</i> , 35(2), 125-142.
Liu, M., & Lin, T. B. (2010). The Development of Multicultural Education in Taiwan. Grant, C. A., & Portera, A. (Eds), In <i>Intercultural and multicultural education: Enhancing global interconnectedness</i> . Routledge.
Lobb, P. M. (2012). Making multicultural education personal. <i>Multicultural Perspectives</i> , 14(4), 229-233.
Logvinova, O. K. (2016). Socio-pedagogical approach to multicultural education at preschool. <i>Procedia-Social and Behavioral Sciences</i> , 233, 206-210.
Logvinova, O. K., & Ivanova, G. P. (2016). Pre-service teacher multicultural education in Russia: problems and responses. <i>Indian Journal of Science and Technology</i> , 9(29), 99456.
Logvinova, O. K., Ivanova, G. P., & Shakirtova, A. T. (2016). Multicultural education in the Russian Federation and the Republic of Kazakhstan: General trends and national peculiarities. <i>International Electronic Journal of Mathematics Education</i> , 11(9), 3301-3312.
Luchtenberg, S. (2005). Multicultural education: Challenges and responses. <i>JSSE-Journal of Social Science Education</i> .
Luna, C. (1993). Story, Voice, and Culture: The Politics of Narrative in Multicultural Education. <i>Working Papers in Educational Linguistics</i> , 9(1), 127-142.
Luther, K. (2009). Celebration and separation: A troublesome approach to multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 11(4), 211-216.
Lynch, J. (1982). Community relations and multicultural education in Australia. <i>Comparative Education</i> , 18(1), 15-24.
Lynch, J. (1989). <i>Multicultural education in a global society</i> . East Sussex :Psychology Press.

Madda, C. L., & Schultz, B. D. (2009). (Re) constructing ideals of multicultural education through grow your own teachers. <i>Multicultural Perspectives</i> , 11(4), 204-207.
Mahiri, J. (2017). <i>Deconstructing Race: Multicultural Education Beyond the Color-Blind</i> . Teachers College Press.
Malakolunthu, S. (2010). Culturally responsive leadership for multicultural education: The case of "Vision School" in Malaysia. <i>Procedia-Social and Behavioral Sciences</i> , 9, 1162-1169.
Male, G. A. (1980). Multicultural education and education policy: The British experience. <i>Comparative Education Review</i> , 24(3), 291-301.
Manning, M. L. (1994). <i>Celebrating Diversity: Multicultural Education in Middle Level Schools</i> . Columbus: National Middle School Association
Manning, M. L. (1999). Developmentally responsive multicultural education for young adolescents. <i>Childhood Education</i> , 76(2), 82-87.
Manning, M.L., Baruth, L.G., & Lee, G.L. (1992). <i>Multicultural Education of Children and Adolescents</i> Routledge.
Mansikka, J. E., & Holm, G. (2011). Teaching minority students within minority schools: Teachers' conceptions of multicultural education in Swedish-speaking schools in Finland. <i>Intercultural Education</i> , 22(2), 133-144.
Mansouri, F., & Trembath, A. (2005). Multicultural education and racism: The case of Arab-Australian students in contemporary Australia. <i>International education journal</i> , vol. 6, no. 4, pp. 516-529.
Mapuranga, B., & Bukaliya, R. (2014). Multiculturalism in schools: An appreciation from the teachers' perspective of multicultural education in the Zimbabwean school system. <i>International Journal of Humanities Social Sciences and Education</i> , 1(2), 30-40.
Marais, P., & Meier, C. (2008). Student teachers' understanding of multicultural education in public schools. <i>Africa education review</i> , 5(2), 184-198.
Marshall, P. L. (1992). <i>Toward a Theoretical Framework for the Design of Multicultural Education in Teacher Education Programs</i> .
Marshall, P. L. (1998). Teachers' racial identity and the single course in multicultural education. <i>Action in Teacher Education</i> , 20(1), 56-69.
Marshall, P. L. (2009). Multicultural education in a post-race political age: Our movement at risk?. <i>Multicultural Perspectives</i> , 11(4), 188-193.
Marshall, P. L. (2015). Using my 'you lie moment' to theorize persistent resistance to critical multicultural education. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 17(2), 117-134.
Martin, R. J. (1991). <i>The power to empower: Multicultural education for student-teachers</i> . In <i>Empowerment through multicultural education</i> , (287-297) New York: Suny Press.
Masamah, U., & Huda, M. (2016). Multicultural Education and The Nationalistic Reality (Photograph The Role of Teachers In Building A Multicultural Awareness In Indonesia). <i>QJIS (Qudus International Journal of Islamic Studies)</i> , 4(1), 68-81.
Maseleno, A., Hardaker, G., Sabani, N., & Suhaili, N. (2016). Data on multicultural education and diagnostic information profiling: Culture, learning styles and creativity. <i>Data in brief</i> , 9, 1048-1051.
Massaro, T. M. (1993). <i>Constitutional Literacy. A Core Curriculum for a Multicultural Nation</i> . Durham: Duke University Press.
Matas, C. P., & Bridges, S. (2009). Framing multicultural capital to understand multicultural education in practice. <i>The International Journal of Learning</i> , 16(10), 379-395.
Mattai, P. R. (1992). Rethinking the Nature of Multicultural Education: Has it lost its focus or is it being misused?. <i>The Journal of Negro Education</i> , 61(1), 65-77.

Matusov, E., & Hayes, R. (2002). Building a community of educators versus effecting conceptual change in individual students: multicultural education for pre-service teachers. <i>Learning for life in the 21st century: Sociocultural perspectives on the future of education</i> , 239-251.
May, S. (1994). <i>Making multicultural education work</i> . Clevedon: Multilingual Matters.
May, S. (Ed.). (1999). <i>Critical multiculturalism: Rethinking multicultural and antiracist education</i> . Psychology Press.
May, S.A.(1993). Redeeming Multicultural Education. <i>Language Arts</i> , 70(5), 364-372
Mayo, C. (2010). Queer lessons: Sexual and gender minorities in multicultural education. Banks, J. A., & Banks, C. A. M. (Eds.) In <i>Multicultural education: Issues and perspectives</i> , (209-227) New York: John Wiley & Sons.
Mayo, S., & Larke, P. J. (2011). Multicultural Education Transformation in Higher Education: Getting Faculty to "Buy In". <i>Journal of Case Studies in Education</i> , 1.
McCarthy, C. (1990). Multicultural education, minority identities, textbooks, and the challenge of curriculum reform. <i>Journal of education</i> , 172(2), 118-129.
McCarthy, L. (2003). What About the "T"? Is Multicultural Education Ready to Address Transgender Issues?. <i>Multicultural Perspectives: An Official Journal of the National Association for Multicultural Education</i> , 5(4), 46-48.
McCray, C. R., & Beachum, F. D. (2010). An Analysis of How the Gender and Race of School Principals Influences Their Perceptions of Multicultural Education. <i>International Journal of Education Policy and Leadership</i> , 5(4), 1-10.
McCray, C. R., Wright, J. V., & Beachum, F. D. (2004). An Analysis Of Secondary School Principals'perceptions Of Multicultural Education. <i>Education</i> , 125(1).
McDiarmid, G. W. (1992). What to do about differences? A study of multicultural education for teacher trainees in the Los Angeles Unified School District. <i>Journal of Teacher Education</i> , 43(2), 83-93.
McDonough, K. (1997). Cultural recognition, cosmopolitanism and multicultural education. <i>Philosophy of Education Archive</i> , 127-135.
McFadden, J. (1997). <i>Multicultural & Global/International Education: Guidelines for Programs in Teacher Education</i> . Washington: AACTE Publications.
McIntyre, A. (2002). Exploring whiteness and multicultural education with prospective teachers. <i>Curriculum Inquiry</i> , 32(1), 31-49.
McLaren, P., & Ryoo, J. J. (2012). Revolutionary critical pedagogy against capitalist multicultural education. In <i>Precarious International Multicultural Education</i> (pp. 61-81). Brill Sense.
McLaren, P., & Torres, R. (2005). Racism and multicultural education: rethinking 'race'and 'whiteness' in late capitalism. In <i>Critical multiculturalism</i> (pp. 54-91). Routledge.
Menchaca, V. D. (1996). Multicultural education: The missing link in teacher education programs. <i>Journal of Educational Issues of Language Minority Students</i> , 17, 1-8.
Merlin-Knoblich, C., & Chen, J. A. (2018). A survey of school counselor multicultural education behaviors and the obstacles that impede them. <i>Journal of School Counseling</i> , 16(22), 1-33.
Merryfield, M. M. (2001). The paradoxes of teaching a multicultural education course online. <i>Journal of Teacher Education</i> , 52(4), 283-299.
Metro-Roland, D. (2010). Hip hop hermeneutics and multicultural education: A theory of cross-cultural understanding. <i>Educational Studies</i> , 46(6), 560-578.

Miftah, M. (2016). Multicultural education in the diversity of national cultures. <i>QJIS (Qudus International Journal of Islamic Studies)</i> , 4(2), 167-185.
Miklitsch, T. A. (2005). The relationship between multicultural education, multicultural experiences, racial identity, and multicultural competence among student affairs professionals. State University of New York at Buffalo.
Mildred, J., & Zuniga, X. (2004). Working with resistance to diversity issues in the classroom: Lessons from teacher training and multicultural education. <i>Smith College Studies in Social Work</i> , 74(2), 359-375.
Miled, N. (2019). Educational leaders' perceptions of multicultural education in teachers' professional development: A case study from a Canadian school district. <i>Multicultural education review</i> , 11(2), 79-95.
Minami, M., & Kennedy, B. P. (1991). Language Issues in Literacy and Bilingual/Multicultural Education. Harvard Educational Review Reprint. Series No. 22. Cambridge: Harvard Educational Review
Mistrić, E., Haapanen, S., Heikkinen, H., Jazudek, R., Ondruskova, N., & Rasanen, R. (1999). Kultura a multikulturna výchova= Culture and Multicultural Education. Bratislava: IRIS.
Mitchell, B. M., & Salsbury, R. E. (1996). Multicultural education: An international guide to research, policies, and programs. Greenwood Publishing Group.
Mitchell, B. M., & Salsbury, R. E. (2000). Multicultural education in the US: A guide to policies and programs in the 50 states. Greenwood Publishing Group.
Mitchell, B. M., Salsbury, R. E., & Salsbury, R. (1999). Encyclopedia of multicultural education. Greenwood Publishing Group.
Mizrachi, N. (2012). On the mismatch between multicultural education and its subjects in the field. <i>British Journal of Sociology of Education</i> , 33(2), 185-201.
Mohan, B., & Nair, L. R. (2018). Story telligan effective pedagogy for multicultural education. <i>SCMS Journal of Indian Management</i> , 15(3), 81-90.
Montecinos, C., & Rios, F. A. (1999). Assessing preservice teachers' zones of concern and comfort with multicultural education. <i>Teacher Education Quarterly</i> , 7-24.
Moore, J. R. (2009). Why religious education matters: The role of Islam in multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 11(3), 139-145.
Moore, T. L., & Reeves-Kazelskis, C. (1992). Effects of Formal Instruction on Preservice Teachers' Beliefs about Multicultural Education. <i>Eric</i> , 1-20.
Moree, D., Klaassen, C., & Veugelers, W. (2008). Teachers' ideas about multicultural education in a changing society: the case of the Czech Republic. <i>European Educational Research Journal</i> , 7(1), 60-73.
Moses, M. S. (1997). Multicultural education as fostering individual autonomy. <i>Studies in philosophy and Education</i> , 16(4), 373-388.
Mujawamariya, D., & Mahrouse, G. (2004). Multicultural education in Canadian preservice programs: Teacher candidates' perspectives. <i>Alberta Journal of Educational Research</i> , 50(4).
Mulhern, M., & Martinez, G. (1999). Confronting homophobia in a multicultural education course. In <i>Queering elementary education: Advancing the dialogue about sexualities and schooling</i> , (s.247-256) Rowman & Littlefield
Munalim, L. O. (2020). Micro and Macro Practices of Multicultural Education in a Philippine University: Is It Global Integration Ready?. <i>The Asia-Pacific Education Researcher</i> , 29(5), 441-454.

Murfi, A. (2015). Comparison of Pai and Pak: An overview of values of multicultural education. <i>Ta'dib: Jurnal Pendidikan Islam</i> , 20(1), 79-102.
Murray-García, J. L., & García, J. A. (2008). The institutional context of multicultural education: what is your institutional curriculum?. <i>Academic Medicine</i> , 83(7), 646-652.
Mysore, A. R. (2004). Attitudes of preservice teachers toward issues in multicultural education. University of Arkansas.
Nakaya, A. (2018). Overcoming ethnic conflict through multicultural education: The case of West Kalimantan, Indonesia. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 20(1), 118-137.
Naseem, M. A. (2011). Conceptual perspectives on multiculturalism and multicultural education: A survey of the field. <i>Canadian issues</i> , 9.
Ndura, E., & Dogbevia, M. K. (2013). Re-envisioning multicultural education in diverse academic contexts. <i>Procedia-Social and Behavioral Sciences</i> , 93, 1015-1019.
Nel, J. (1993). Preservice teachers' perceptions of the goals of multicultural education: Implications for the empowerment of minority students. <i>Educational Horizons</i> , 71(3), 120-125.
Nelson, D. (1993). <i>Multicultural Mathematics: Teaching Mathematics from a Global Perspective</i> . New York: Oxford University Press.
Nelson-Rowe, S. (1995). The moral drama of multicultural education. In <i>Images of issues: Typifying contemporary social problems</i> , 81-99. Routledge
Neuharth-Pritchett, S., Reiff, J. C., & Pearson, C. A. (2001). Through the eyes of preservice teachers: Implications for the multicultural journey from teacher education. <i>Journal of Research in Childhood Education</i> , 15(2), 256-269.
Neumann, R. (2010). Social foundations and multicultural education course requirements in teacher preparation programs in the United States. <i>Educational Foundations</i> , 24, 3-17.
New Museum, New Museum of Contemporary Art Staff, & Kocur, Z. (2011). <i>Rethinking contemporary art and multicultural education</i> . Routledge.
Ngai, P. B. Y. (2004). A Reinforcing curriculum and program reform proposal for 21st century teacher education: Vital first steps for advancing K-12 multicultural education. <i>Equity & Excellence in Education</i> , 37(4), 321-331.
Nganga, L. (2020). Analyzing children's literature for hidden bias helps preservice teachers gain pedagogical practices in critical multicultural education. <i>Journal of Research in Childhood Education</i> , 34(1), 93-107.
Ngo, B. (2010). Doing "diversity" at Dynamic High: Problems and possibilities of multicultural education in practice. <i>Education and Urban Society</i> , 42(4), 473-495.
Nieto, S. (1992). We speak in many tongues: Language diversity and multicultural education. <i>Multicultural education for the twenty-first century</i> , 112-136.
Nieto, S. (1992). <i>Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education</i> . New York: Longman,
Nieto, S. (2005). Critical multicultural education and students' perspectives. In <i>Critical multiculturalism</i> (pp. 217-243). Routledge.
Nieto, S. (2009). Multicultural education in the United States: Historical realities, ongoing challenges, and transformative possibilities. In <i>The Routledge international companion to multicultural education</i> (pp. 99-115). Routledge.
Nieto, S. (2017). Re-imagining multicultural education: New visions, new possibilities. <i>Multicultural Education Review</i> , 9(1), 1-10.
Nieto, S. M. (2002). Profoundly multicultural questions. <i>Educational leadership</i> , 60(4), 6-10.

Noel, J. (Ed.) (2011). <i>Classic Edition Sources: Multicultural Education</i> . New York: McGraw-Hill.
Nordström, H. K. (2008). Environmental education and multicultural education—too close to be separate?. <i>International Research in Geographical and Environmental Education</i> , 17(2), 131-145.
Nyati-Saleshando, L. (2011). An advocacy project for multicultural education: The case of the Shiyeyi language in Botswana. <i>International Review of Education</i> , 57(5), 567-582.
Obiakor, F. E. (2001). Multicultural education: Powerful tool for preparing future general and special educators. <i>Teacher Education and Special Education</i> , 24(3), 241-255.
Obiakor, F. E. (2007). <i>Multicultural special education: Culturally responsive teaching</i> . Prentice Hall.
Obiakor, F. E., & Rotatori, A. F. (Eds.). (2014). <i>Multicultural education for learners with special needs in the twenty-first century</i> . IAP.
Obiakor, F. E., Smith, D. J., & Sapp, M. (2007). Understanding the power of words in multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 9(2), 36-42.
O'Byrne, W. I., & Smith, S. A. (2015). Multicultural education and multiliteracies: Exploration and exposure of literacy practices with preservice teachers. <i>Reading & Writing Quarterly</i> , 31(2), 168-184.
O'Connor, T. (1989). Cultural voice and strategies for multicultural education. <i>Journal of Education</i> , 171(2), 57-74.
Ogletree, Q., & Larke, P. J. (2010). Implementing multicultural practices in early childhood education. In <i>National Forum of Multicultural Issues Journal</i> , 7(1), 1-9.
O'Grady, C. R. (Ed.). (2000). <i>Integrating service learning and multicultural education in colleges and universities</i> . Routledge.
Oikonomidoy, E. (2009). Conceptual collective online reflection in multicultural education classes. <i>Multicultural Education & Technology Journal</i> .
Oikonomidoy, E. (2011). Immigrant-responsive multicultural education in the United States. <i>Diaspora, Indigenous, and Minority Education</i> , 5(1), 17-32.
Oikonomidoy, E. (2011). Reinventing aspects of multicultural education under the shadow of globalisation. <i>Pedagogy, Culture & Society</i> , 19(3), 329-344.
Okano, K. H. (2006). The global-local interface in multicultural education policies in Japan. <i>Comparative Education</i> , 42(4), 473-491.
Okoye-Johnson, O. (2011). Does multicultural education improve students' racial attitudes? Implications for closing the achievement gap. <i>Journal of Black Studies</i> , 42(8), 1252-1274.
Oliver, J. P., & Howley, C. (1993). Charting new maps: Multicultural education in rural schools. <i>Striving for Excellence: The National Education Goals</i> , 2, 45.
Oller, J., Vila, I., & Zufiaurre, B. (2012). Student and teacher perceptions of school involvement and their effect on multicultural education: a Catalanian survey. <i>Race ethnicity and education</i> , 15(3), 353-378.
Olneck, M. (2000). Can multicultural education change what counts as cultural capital?. <i>American educational research journal</i> , 37(2), 317-348.
Olneck, M. R. (1990). The recurring dream: Symbolism and ideology in intercultural and multicultural education. <i>American Journal of Education</i> , 98(2), 147-174.
Omar, N., Noh, M. A. C., Hamzah, M. I., & Majid, L. A. (2015). Multicultural education practice in Malaysia. <i>Procedia-Social and Behavioral Sciences</i> , 174, 1941-1948.
Ortiz, M. (2012). Culturally responsive multicultural education. <i>Education Masters</i> . Paper 289.

Osler, A. (2015). The stories we tell: Exploring narrative in education for justice and equality in multicultural contexts. <i>Multicultural Education Review</i> , 7(1-2), 12-25.
Ouellett, M. L. (1996). Systemic pathways for social transformation: School change, multicultural organization development, multicultural education, and LGBT youth. <i>Journal of Gay, Lesbian, and Bisexual Identity</i> , 1(4), 273-294.
Owen, P. M. (2010). Increasing preservice teachers' support of multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 12(1), 18-25.
Ozturgut, O. (2011). Understanding multicultural education. <i>Current issues in education</i> , 14(2).
Pang, V. O. (2001). <i>Multicultural education: A caring-centered, reflective approach</i> . , Columbus: McGraw-Hill.
Pang, V. O., Stein, R., Gomez, M., Matas, A., & Shimogori, Y. (2011). Cultural competencies: Essential elements of caring-centered multicultural education. <i>Action in Teacher Education</i> , 33(5-6), 560-574.
Parihala, Y., Samson, R. A., & Lestari, D. T. (2019, January). The Education of 'Orang Basudara': The Development of Multicultural Education in the Higher Education of Maluku Indonesian Christian University and Its Contribution to Maintain Peace in Maluku. In <i>Proceedings of the International Conference on Religion and Public Civilization (ICRPC 2018)</i> . Paris, France: Atlantis Press.
Parkhouse, H., Lu, C. Y., & Massaro, V. R. (2019). Multicultural education professional development: A review of the literature. <i>Review of Educational Research</i> , 89(3), 416-458.
Parks, M. W. (2006). I am from a very small town: Social reconstructionism and multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 8(2), 46-50.
Pattnaik, J. (2003). Multicultural literacy starts at home: Supporting parental involvement in multicultural education. <i>Childhood Education</i> , 80(1), 18-24.
Paul-Binyamin, I., & Haj-Yehia, K. (2019). Multicultural education in teacher education: Shared experience and awareness of power relations as a prerequisite for conflictual identities dialogue in Israel. <i>Teaching and teacher education</i> , 85, 249-259.
Payne, C. (1984). Multicultural education and racism in American schools. <i>Theory into Practice</i> , 23(2), 124-131.
Payne, C. R., & Welsh, B. H. (2000). The progressive development of multicultural education before and after the 1960s: A theoretical framework. <i>The Teacher Educator</i> , 36(1), 29-48.
Pearson, M. (2015). Modeling universal design for learning techniques to support multicultural education for pre-service secondary educators. <i>Multicultural Education</i> , 22, 27-34.
Peköz, Ç., Külcü, B., & Gürşimşek, A. I. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının çokkültürlülük algılarının incelenmesi. <i>Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi</i> , 22, 118-134.
Perdana, Y., Djono, D., & Ediyono, S. (2018). The Implementation of Multicultural Education in History Learning At SMAN 3 Surakarta. <i>International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding</i> , 5(3), 11-18.
Perkins, D. M., & Mebert, C. J. (2005). Efficacy of multicultural education for preschool children: A domain-specific approach. <i>Journal of Cross-Cultural Psychology</i> , 36(4), 497-512.
Peters-Davis, N., & Shultz, J. (2015). <i>Challenges of multicultural education: Teaching and taking diversity courses</i> . Routledge.
Pewewardy, C. (2005). Shared journaling: A methodology for engaging white preservice students into multicultural education discourse. <i>Teacher Education Quarterly</i> , 32(1), 41-60.

Philips, S. U. (1976). Access to power and maintenance of ethnic identity as goals of multicultural education: Are they compatible?. <i>Anthropology & Education Quarterly</i> , 7(4), 30-32.
Phillion, J., He, M. F., & Connelly, F. M. (Eds.). (2005). <i>Narrative and experience in multicultural education</i> . Sage.
Phillips, E. N. (1995). Multicultural education beyond the classroom. <i>Multicultural education, critical pedagogy, and the politics of difference</i> , 371-392. New York: Sunny Press
Phuntsog, N. (1999). The magic of culturally responsive pedagogy: In search of the genie's lamp in multicultural education. <i>Teacher Education Quarterly</i> , 97-111.
Piland, W. E., Piland, A., & Hess, S. (1999). Status of multicultural education in the curriculum. <i>New Directions for Community Colleges</i> , 1999(108), 81-88.
Pittman, C. T. (2009). Multicultural education and social justice actions. <i>Intercultural Education</i> , 20(2), 173-186.
Placier, M., Hall, P. M., McKendall, S. B., & Cockrell, K. S. (2000). Policy as the transformation of intentions: Making multicultural education policy. <i>Educational Policy</i> , 14(2), 259-289.
Portera, A. (2010). Intercultural and multicultural education: Epistemological and semantic aspects. In <i>Intercultural and multicultural education</i> (pp. 26-44). Routledge.
Poulter, S., Riitaoja, A. L., & Kuusisto, A. (2016). Thinking multicultural education 'otherwise'—from a secularist construction towards a plurality of epistemologies and worldviews. <i>Globalisation, societies and education</i> , 14(1), 68-86.
Pourdavood, R. G., & Yan, M. (2020). Becoming Critical: In-service Teachers' Perspectives on Multicultural Education. <i>International Journal of Learning, Teaching and Educational Research</i> , 19(2), 112-135.
Powell, R. (2000). Overcoming cultural racism: The promise of multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 2(3), 8-14.
Prevots, N. (1991). The role of dance in multicultural education. <i>Journal Of Physical Education, Recreation & Dance</i> , 62(2), 34-48.
Pusch, M. D. (1979). <i>Multicultural Education: A Cross Cultural Training Approach</i> . Chicago :Intercultural Press
Rachmawati, Y., Pai, Y. F., & Chen, H. H. (2014). The necessity of multicultural education in Indonesia. <i>International Journal of Education and Research</i> , 2(10), 317-328.
Ramaekers, S. (2010). Multicultural education: Embeddedness, voice and change. <i>Ethics and education</i> , 5(1), 55-66.
Ramsey, P. G. (1982). Multicultural education in early childhood. <i>Young children</i> , 37(2), 13-24.
Ramsey, P. G. (2004). <i>Teaching and learning in a diverse world: Multicultural education for young children</i> . Teachers College Press.
Ramsey, P. G. (2009). Multicultural education for young children. In <i>The Routledge international companion to multicultural education</i> (pp. 243-256). Routledge.
Ramsey, P., Williams, L. R., & Vold, E. (2003). <i>Multicultural education: A source book</i> . New York:Routledge.
Reed, K. (2010). Multicultural education for rural schools: Creating relevancy in rural America. <i>The Rural Educator</i> , 31(2).
Reissman, R. (1994). <i>The Evolving Multicultural Classroom</i> . Association for Supervision and Curriculum Development, 1250 N. Pitt St., Alexandria, VA 22314-1453.
Resnik, J. (2009). Multicultural education—good for business but not for the state? The IB curriculum and global capitalism. <i>British Journal of Educational Studies</i> , 57(3), 217-244.

Richards, J. J. (2013). Classroom tapestry: A practitioner's perspective on multicultural education. Fraser, J., & Perry, T. (Ed.), In <i>Freedom's plow</i> (pp. 47-64). New York: Routledge.
Richardson, T. A. (2011). At the garden gate: Community building through food: Revisiting the critique of "food, folk and fun" in multicultural education. <i>The Urban Review</i> , 43(1), 107-123.
Richardson, T., & Villenas, S. (2000). "Other" encounters: Dances with whiteness in multicultural education. <i>Educational Theory</i> , 50(2), 255-274.
Rios, F., & Markus, S. (2011). Multicultural education as a human right: Framing multicultural education for citizenship in a global age. <i>Multicultural Education Review</i> , 3(2), 1-35.
Ríos, F., & Montecinos, C. (1999). Advocating social justice and cultural affirmation: Ethnically diverse preservice teachers' perspectives on multicultural education. <i>Equity & Excellence</i> , 32(3), 66-76.
Rios, F., & Stanton, C. R. (2011). <i>Understanding Multicultural Education: Equity for All Students</i> . Rowman & Littlefield Education.
Rivière, D. (2005). Identities and intersectionalities: Performance, power and the possibilities for multicultural education. <i>Research in drama education</i> , 10(3), 341-354.
Rizvi, F. (1986). <i>Ethnicity, Class and Multicultural Education</i> . Sociology of the School. Avusturalya :Deakin University Press.
Roblyer, M. D., Dozier-Henry, O., & Burnette, A. P. (1996). Technology and multicultural education: The 'uneasy alliance'. <i>Educational Technology</i> , 36(3), 5-12.
Roh, S. Z. (2015). A study of the multicultural efficacy of pre-service secondary teachers in Korea and their experience in multiculturalism and multicultural education. <i>Advanced Science and Technology Letters</i> , 96, 36-39.
Rohman, M., & Lessy, Z. (2017). Practicing Multicultural Education through Religiously Affiliated Schools and Its Implications for Social Change. <i>Jurnal Pendidikan Islam</i> , 6(1), 1-24.
Rosen, D. M. (1977). Multicultural education: An anthropological perspective. <i>Anthropology & Education Quarterly</i> , 8(4), 221-226.
Ross, V., Chan, E. (2008). Multicultural education: Raj's story using a curricular conceptual lens of the particular. <i>Teaching and Teacher Education</i> , 24(7), 1705-1716.
Roux, C. (2007). Collaboration in teacher education through research in multicultural education. <i>South African Journal of Higher Education</i> , 21(3), 503-519.
Rubin, D. I. (2018). From the beginning: Creating a diversity and multicultural education course at Jacksonville State University. <i>Education and Urban Society</i> , 50(8), 727-746.
Sabol, F. R. (2000). Studying art history through the multicultural education looking-glass. <i>Art Education</i> , 53(3), 12-17.
Sahal, M., Musadad, A. A., & Akhyar, M. (2018). Tolerance in multicultural education: A theoretical concept. <i>International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding</i> , 5(4), 115-122.
Saint-Hilaire, L. A. (2014). So, how do I teach them? Understanding multicultural education and culturally relevant pedagogy. <i>Reflective practice</i> , 15(5), 592-602.
Saldana, D. C., & Waxman, H. C. (1997). An observational study of multicultural education in urban elementary schools. <i>Equity and Excellence in Education</i> , 30(1), 40-46.
Salgur, S. A., & Gursoy, A. (2015). Multicultural Education And Teacher's Characteristics. <i>Euromentor</i> , 6(3).
Salili, F., & Hoosain, R. (2005). Language in multicultural education. IAP.

Salili, F., & Hoosain, R. (Eds.). (2001). Multicultural education: Issues, policies, and practices. IAP.
Salili, F., & Hoosain, R. (Eds.). (2006). Religion in multicultural education. IAP.
Salili, F., & Hoosain, R. (Eds.). (2007). Culture, motivation and learning: A multicultural perspective. IAP.
Salili, F., & Hoosain, R. (Eds.). (2010). Democracy and multicultural education. IAP.
Sarraj, H., Bene, K., Li, J., & Burley, H. (2015). Raising Cultural Awareness of Fifth-Grade Students through Multicultural Education: An Action Research Study. <i>Multicultural Education</i> , 22(2), 39-45.
Saville-Troike, M. (1976). <i>Foundations for Teaching English as a Second Language. Theory and Method for Multicultural Education.</i>
Schoem, D. (1993). <i>Multicultural teaching in the university.</i> Westport :Greenwood Publishing Group.
Scholl, L. (2001). Narratives of hybridity and the challenge to multicultural education. Chan, K., Chen-Hayes, S. F., Consolacion, T., de Frane, G., Garrett, M., Runner, R. E. H., ... & Varney, J. A. (ed) In <i>Troubling intersections of race and sexuality</i> (141-161), Rowman & Littlefield Publishers.
Schoorman, D., & Bogotch, I. (2010). Conceptualisations of multicultural education among teachers: Implications for practice in universities and schools. <i>Teaching and teacher Education</i> , 26(4), 1041-1048.
Schoorman, D., & Bogotch, I. (2010). Moving beyond 'diversity' to 'social justice': the challenge to re-conceptualize multicultural education. <i>Intercultural Education</i> , 21(1), 79-85.
Schultz, F. M. (1999). <i>Multicultural education</i> , 99/00. Dushkin.: McGraw-Hill.
Scott, D. M. (2004). Postwar pluralism, Brown v. Board of Education, and the origins of multicultural education. <i>The Journal of American History</i> , 91(1), 69-82.
Setiyowati, A. J., Indreswari, H., & Simon, I. M. (2018). Analyzing Classroom Diversity and its Contribution to Multicultural Education in Indonesia. <i>Advance in Social Science, Education, and Humanities Research</i> , 285, 11-15.
Shaffer, R. (1996). Multicultural education in New York City during World War II. <i>New York History</i> , 77(3), 301-332.
Shannon-Baker, P. (2018). A multicultural education praxis: Integrating past and present, living theories, and practice. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 20(1), 48-66.
Shapson, S., & D'Oyley, V. (Eds.). (1984). <i>Bilingual and multicultural education in Canadian perspectives . Multilingual matters.</i>
Sharma, S. (2005). Multicultural education: Teachers perceptions and preparation. <i>Journal of College Teaching & Learning (TLC)</i> , 2(5), 53-64.
Shaw, B. (1988). The incoherence of multicultural education. <i>British Journal of Educational Studies</i> , 36(3), 250-259.
Sheets, R. H. (2000). Advancing the field or taking center stage: The white movement in multicultural education. <i>Educational Researcher</i> , 29(9), 15-20.
Sheets, R. H. (2001). Trends in the scholarship on teachers of color for diverse populations: Implications for multicultural education. <i>Equity and Excellence in Education</i> , 34(1), 26-31.
Sheets, R. H., & Chew, L. (2000). <i>Preparing Chinese American Teachers: Implications for Multicultural Education.</i> Eric,
Shen, S. (2019). Teaching 'multiculturally': geography as a basis for multicultural education in Korea. <i>Multicultural Education Review</i> , 11(1), 37-58.

Shim, J. M. (2014). Multicultural education as an emotional situation: Practice encountering the unexpected in teacher education. <i>Journal of Curriculum Studies</i> , 46(1), 116-137.
Singh, M. (2002). <i>Worlds of learning: Globalisation and multicultural education</i> . Common Ground.
Singleton, D. L. (1996). <i>Multicultural Education: The Key to Global Unity</i> . Eric, 2-11.
Sleeter, C. (2012). <i>Keepers of the American dream: A study of staff development and multicultural education</i> . Routledge.
Sleeter, C. (2015). Multicultural education vs. factory model schooling. <i>Multicultural education: A renewed paradigm of transformation and call to action</i> , 115-136.
Sleeter, C. E. (1989). Multicultural education as a form of resistance to oppression. <i>Journal of Education</i> , 171(3), 51-71.
Sleeter, C. E. (1997). Mathematics, multicultural education, and professional development. <i>Journal for Research in Mathematics Education</i> , 28(6), 680-696.
Sleeter, C. E. (2000). Strengthening multicultural education with community-based service learning. O'Grady, C. R. (Ed.). <i>Integrating service learning and multicultural education in colleges and universities</i> . Routledge
Sleeter, C. E. (2010). Probing beneath meanings of multicultural education. <i>Multicultural Education Review</i> , 2(1), 1-24.
Sleeter, C. E. (2018). Multicultural education past, present, and future: Struggles for dialog and power-sharing. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 20(1), 5-20.
Sleeter, C. E. (Ed.). (1991). <i>Empowerment through multicultural education</i> . New York: Suny Press.
Sleeter, C. E., & McLaren, P. (Eds.). (1995). <i>Multicultural education, critical pedagogy, and the politics of difference</i> . New York: Suny Press.
Sleeter, C., & Carmona, J. F. (2005). <i>Un-standardizing curriculum: Multicultural teaching in the standards-based classroom</i> . Teachers College Press.
Sleeter, C., & Grant, C. (1987). An analysis of multicultural education in the United States. <i>Harvard educational review</i> , 57(4), 421-445.
Sleeter, C.E.(1996). <i>Multicultural Education as Social Activism</i> . New York: State University of New York.
Smith, G. P., Echols, C. V., & Thomas, D. G. (2001). Multicultural education and the digital divide: Focus on race, language, socioeconomic class, sex, and disability. <i>Multicultural Perspectives</i> , 3(3), 45-55.
Smith, P., & Smith, P. (2013). Accomplishing the goals of multicultural education. <i>Curriculum & Teaching Dialogue</i> , 15(1/2), 27-40.
Smith, R. W. (2000). The influence of teacher background on the inclusion of multicultural education: A case study of two contrasts. <i>The Urban Review</i> , 32(2), 155-176.
Smith, T. B., Constantine, M. G., Dunn, T. W., Dinehart, J. M., & Montoya, J. A. (2006). Multicultural education in the mental health professions: A meta-analytic review. <i>Journal of counseling psychology</i> , 53(1), 132.
Soares, F., & Sudarsana, I. K. (2018). Religious Harmony Among Senior High School Students Multicultural Education Case Study in the Cova-Lima District of East Timor. <i>Vidyottama Sanatana: International Journal of Hindu Science and Religious Studies</i> , 2(1), 154-162.
Sogunro, O. A. (2001). Toward multiculturalism: Implications of multicultural education for schools. <i>Multicultural Perspectives</i> , 3(3), 19-33.
Song-Turner, H. (2008). Plagiarism: academic dishonesty or a 'blind spot' of multicultural education?. <i>Australian Universities Review</i> , 50(2), 39-50.

Soudien, C. (2009). Multicultural education in South Africa. In <i>The Routledge international companion to multicultural education</i> (pp. 166-178). Routledge.
Souto-Manning, M. (2013). <i>Multicultural teaching in the early childhood classroom: Approaches, strategies, and tools, preschool-2nd grade</i> . Teachers College Press.
Sparks, W. G., & Verner, M. E. (1993). <i>Intervention Strategies in Multicultural Education: A Comparison of Pre-service Models</i> . Eric, 1-27.
Spring, J. (2017). <i>The intersection of cultures: Multicultural education in the United States and the global economy</i> . Routledge.
Stilianos, P., Georgios, A., Vasilik, K., & Labros, S. (2013). The erasmus student mobility program and its contribution to multicultural education: The Case of Technological Education Institute of Thessaly. <i>Journal of Educational and Social Research</i> , 3(3), 181.
Stockdill, S. H., Duhon-Sells, R. M., Olson, R. A., & Patton, M. Q. (1992). Voices in the design and evaluation of a multicultural education program: A developmental approach. <i>New Directions for Program Evaluation</i> , 1992(53), 17-33.
Stoer, S. R., & Cortesa, L. O. (2001). Action-research and the production of knowledge in a teacher education based on inter/multicultural education. <i>Intercultural education</i> , 12(1), 65-78.
Strang, K. D. (2009). Using recursive regression to explore nonlinear relationships and interactions: A tutorial applied to a multicultural education study. <i>Practical Assessment, Research, and Evaluation</i> , 14(1), 3.
Sugimura, M. (2015). Roles of language in multicultural education in the context of internationalisation. <i>Educational Studies in Japan</i> , 9, 3-15.
Suina, J. H. (1990). Museum multicultural education for young learners. <i>Journal of Museum Education</i> , 15(1), 12-15.
Sullivan, A. L., & Thorius, K. A. K. (2010). Considering intersections of difference among students identified as disabled and expanding conceptualizations of multicultural education. <i>Race, Gender & Class</i> , 93-109.
Sultanova, L. (2016). Origin and Development of Multicultural Education in the USA. <i>Comparative Professional Pedagogy</i> , 6(2), 49-53.
Sutton, M. (2005). The globalization of multicultural education. <i>Indiana Journal of Global Legal Studies</i> , 12(1), 97-108.
Swank, E., Asada, H., & Lott, J. (2001). Student acceptance of a multicultural education: Exploring the role of a social work curriculum, demographics, and symbolic racism. <i>Journal of Ethnic and Cultural Diversity in Social Work</i> , 10(2), 85-103.
Swartz, E. (1993). Multicultural Education: Disrupting Patterns of Supremacy in School Curricula, Practices and Pedagogy. <i>The Journal of Negro Education</i> , 62(4), 493-506.
Swartz, P. C. (2003). Bridging multicultural education: Bringing sexual orientation into the children's and young adult literature classrooms. <i>The Radical Teacher</i> , (66), 11-16.
Swetnam, L. A. (2003). Lessons on multicultural education from Australia and the United States. <i>The Clearing House</i> , 76(4), 208-211.
Tarozzi, M. (2012). Intercultural or multicultural education in Europe and the United States. 22. <i>Intercultural or multicultural education in Europe and the United States</i> , 393-406
Taylor, R., Kumi-Yeboah, A., & Ringlaben, R. P. (2016). Pre-Service Teachers' Perceptions towards Multicultural Education & Teaching of Culturally & Linguistically Diverse Learners. <i>Multicultural Education</i> , 23, 42-48.
Téllez, K. (2002). Multicultural education as subtext. <i>Multicultural perspectives</i> , 4(2), 21-25.
Téllez, K. (2008). What student teachers learn about multicultural education from their cooperating teachers. <i>Teaching and Teacher Education</i> , 24(1), 43-58.

Terra, L., & Bromley, P. (2012). The globalization of multicultural education in social science textbooks: Cross-national analyses, 1950–2010. <i>Multicultural Perspectives</i> , 14(3), 136-143.
Tervalon, M., & Murray-Garcia, J. (1998). Cultural humility versus cultural competence: A critical distinction in defining physician training outcomes in multicultural education. <i>Journal of health care for the poor and underserved</i> , 9(2), 117-125.
Tesconi, C. A. (1984). Multicultural education: A valued but problematic ideal. <i>Theory into Practice</i> , 23(2), 87-92.
Thomas, D. G., Chinn, P., Perkins, F., & Carter, D. G. (1994). Multicultural education: Reflections on Brown at 40. <i>The Journal of Negro Education</i> , 63(3), 460-469.
Thomas, T. M. (1994). Multicultural education: Reconstructionism coming of age. <i>Teacher Education Quarterly</i> , 71-78.
Thurston, A. (2004). Promoting multicultural education in the primary classroom: Broadband videoconferencing facilities and digital video. <i>Computers & Education</i> , 43(1-2), 165-177.
Tiedt, P. L., & Tiedt, I. M. (1995). <i>Multicultural teaching. A handbook of activities, information, and resources.</i> Allyn and Bacon.
Timm, M. (2016). The Integration of Refugees into the German Education System: A Stance for Cultural Pluralism and Multicultural Education. <i>EJEP: EJournal of Education Policy</i> .
Tisdell, E. J. (1995). <i>Creating inclusive adult learning environments: Insights from multicultural education and feminist pedagogy</i> (No. 361). DIANE Publishing.
Todd, R. (1991). <i>Education in a Multicultural Society. Issues in Education Series.</i> London : Cassell Educational Limited.
Todor, I. (2015). Integrating multicultural education in pre-service teacher training courses. <i>The Journal of Linguistic and Intercultural Education</i> , 8, 213.
Tomhave, R. D. (1992). Value bases underlying conceptions of multicultural education: An analysis of selected literature in art education. <i>Studies in Art Education</i> , 34(1), 48-60.
Tomlinson, S. (2009). Multicultural education in the United Kingdom. <i>The Routledge international companion to multicultural education</i> , 121-133.
Torres, C. A. (1998). <i>Democracy, education, and multiculturalism: Dilemmas of citizenship in a global world.</i> Maryland: Rowman & Littlefield Publishers.
Torres, C. A., & Tarozzi, M. (2020). Multiculturalism in the world system: towards a social justice model of inter/multicultural education. <i>Globalisation, societies and education</i> , 18(1), 7-18.
Torres, J. B., & Jones, J. M. (1997). You've got to be taught: Multicultural education for social workers. <i>Journal of Teaching in Social Work</i> , 15(1-2), 161-179.
Trawick-Smith, J. (2003). <i>Early childhood development: A multicultural perspective.</i> Pearson Higher
Trent, S. C., & Dixon, D. J. (2004). "My eyes were opened": Tracing the conceptual change of pre-service teachers in a special education/multicultural education course. <i>Teacher Education and Special Education</i> , 27(2), 119-133.
Triyanto, S. R. F., & Sugiarto, E. (2020). Values of the authority of local art coaches as a source of learning for multicultural education. <i>International Journal of Innovation, Creativity and Change</i> , 11(4), 463-480.
Troyna, B. (1985). The great divide: policies and practices in multicultural education. <i>British Journal of Sociology of Education</i> , 6(2), 209-224.
Tsolidis, G. (2008). Australian Multicultural Education: revisiting and resuscitating. Wan, G. (Ed.) <i>In The Education of Diverse Student Populations</i> (pp. 209-225), Dordrecht: Springer.

Turner-Vorbeck, T. A. (2005). Expanding Multicultural Education to Include Family Diversity. <i>Multicultural Education</i> , 13(2), 6-10.
Ukpokodu, N. (2002). Breaking through preservice teachers' defensive dispositions in a multicultural education course: A reflective practice. <i>Multicultural Education</i> , 9(3), 25.
Ukpokodu, O. N. (2003). Teaching multicultural education from a critical perspective: Challenges and dilemmas. <i>Multicultural Perspectives: An Official Journal of the National Association for Multicultural Education</i> , 5(4), 17-23.
Ukpokodu, O. N. (2009). Pedagogies that foster transformative learning in a multicultural education course: A reflection. <i>Journal of Praxis in Multicultural Education</i> , 4(1), 4.
Vallera, F. L., & Lewis, M. D. (2019). Andragogical design considerations for online multicultural education. In <i>Handbook of research on cross-cultural online learning in higher education</i> (pp. 364-383). IGI global.
Vandeyar, S. (2003). The jagged paths to multicultural education: international experiences and South Africa's response in the new dispensation. <i>South African Journal of Education</i> , 23(3), 193-198.
Vang, C. T. (2010). <i>An educational psychology of methods in multicultural education</i> . Peter Lang.
Vavrus, M. J. (2002). <i>Transforming the multicultural education of teachers: Theory, research, and practice</i> . Teachers College Press.
Verma, G. K. (2017). Issues in multicultural education. In <i>Educational Attainments</i> (pp. 7-15). Routledge.
Verma, G. K., & Bagley, C. (Eds.). (1983). <i>Self-concept, achievement and multicultural education</i> . London: Springer.
Verma, G., & Pumfrey, P. (Eds.). (2017). <i>Educational Attainments: issues and outcomes in multicultural education</i> . Routledge.
Vincent, N. C. (1992). <i>The Philosophy and Politics of Multicultural Education and Anti-Racist Education: An Analysis of Current Literature</i> . Eric
Vittrup, B. (2016). Early Childhood Teachers' Approaches to Multicultural Education & Perceived Barriers to Disseminating Anti-Bias Messages. <i>Multicultural Education</i> , 23, 37-41.
Volk, T. M. (1997). <i>Music, Education, and Multiculturalism: Foundations and Principles</i> . Oxford University Press
Walking, P. H. I. L. I. P. (1990). Multicultural education. in <i>Handbook of educational ideas and practices</i> , (82-90) England: Routledge.
Wang, H. (2005). Aporias, responsibility, and the im/possibility of teaching multicultural education. <i>Educational Theory</i> , 55(1), 45-60.
Wang, H. (2008). "Red eyes": Engaging emotions in multicultural education. <i>Multicultural Perspectives</i> , 10(1), 10-16.
Wang, H. (2009). <i>A journey to unlearn and learn in multicultural education</i> . Peter Lang.
Wang, Y., & Phillion, J. (2009). Minority language policy and practice in China: The need for multicultural education. <i>International journal of multicultural education</i> , 11(1).
Washburn, D. E., Brown, N. L., & Abbott, R. W. (1996). <i>Multicultural education in the United States</i> . Inquiry International. Philadelphia: Inquiry International
Washington, V. (1981). Impact of antiracism/multicultural education training on elementary teachers' attitudes and classroom behavior. <i>The Elementary School Journal</i> , 81(3), 186-192.
Washington, V. (1982). Implementing multicultural education: Elementary teachers' attitudes and professional practices. <i>Peabody Journal of Education</i> , 59(3), 190-200.

Wasonga, T. A. (2005). Multicultural education knowledgebase, attitudes and preparedness for diversity. <i>International Journal of Educational Management</i> .
Wasonga, T. A., & Piveral, J. A. (2004). Diversity and the modeling of multicultural principles of education in a teacher education program. <i>Multicultural Perspectives</i> , 6(3), 42-47.
Wassell, B., & Crouch, C. (2008). Fostering connections between multicultural education and technology: Incorporating weblogs into preservice teacher education. <i>Journal of Technology and Teacher Education</i> , 16(2), 211.
Watkins, M., Lean, G. L., Noble, G., & Dunn, K. M. (2013). Rethinking Multiculturalism, Reassessing Multicultural Education. Project Report Number 1: Surveying New South Wales Public School Teachers.
Watkins, M., Lean, G., & Noble, G. (2016). Multicultural education: the state of play from an Australian perspective. <i>Race Ethnicity and Education</i> , 19(1), 46-66.
Watson, S. L., Park, G. C., & Lee, H. S. (2011). Pre-service teachers' awareness and attitudes on South Korea's increasing cultural and ethnic diversity and the role of multicultural education in K-12 schools. <i>International Journal of Education</i> , 3(2), 1.
Webb-Johnson, G., Artiles, A. J., Trent, S. C., Jackson, C. W., & Velox, A. (1998). The Status of Research on Multicultural Education in Teacher Education and Special Education Problems, Pitfalls, and Promises. <i>Remedial and Special Education</i> , 19(1), 7-15.
Webster, Y. O. (2002). A human-centric alternative to diversity and multicultural education. <i>Journal of Social Work Education</i> , 38(1), 17-36.
Weil, J. (2001). Multicultural education and genetic counseling. <i>Clinical Genetics</i> , 59(3), 143-149.
Wells, R. (2008). The global and the multicultural: Opportunities, challenges, and suggestions for teacher education. <i>Multicultural perspectives</i> , 10(3), 142-149.
Whitehead, K. A., & Wittig, M. A. (2004). Discursive management of resistance to a multicultural education programme. <i>Qualitative Research in Psychology</i> , 1(4), 267-284.
Whiting EF and Cutri RM (2019) Teacher Candidates' Responses to Examining Personal Privilege: Nuanced Understandings of the Discourse of Individualism in Critical Multicultural Education. <i>Front. Educ.</i> 4:111. doi: 10.3389/feduc.2019.00111
Whiting, E. F., & Cutri, R. M. (2015). Naming a personal "unearned" privilege: What pre-service teachers identify after a critical multicultural education course. <i>Multicultural Perspectives</i> , 17(1), 13-20.
Wiggan, G., & Watson-Vandiver, M. J. (2019). Pedagogy of empowerment: Student perspectives on critical multicultural education at a high-performing African American school. <i>Race ethnicity and education</i> , 22(6), 767-787.
Wiley, T. G. (1993). Back from the past: Prospects and possibilities for multicultural education. <i>The Journal of General Education</i> , 42(4), 280-300.
Willis, A. I., & Meacham, S. J. (1996). Break point: The challenges of teaching multicultural education courses. <i>The Journal of the Assembly for Expanded Perspectives on Learning</i> , 2(1), 8.
Wilson, K. (2012). Multicultural education. Retrieved on Martch, 1, 2016.
Winzer, M. A., & Mazurek, K. (1998). Special education in multicultural contexts. Des Moines : Prentice-Hall, Inc.,
Wittig, M. A., & Molina, L. (2000). Moderators and mediators of prejudice reduction in multicultural education. Oskamp, S. (Ed.) In <i>Reducing prejudice and discrimination</i> (pp. 305-328). Psychology Press.
Woodruff, D. W. (1996). "Keeping it real": The importance of community in multicultural education and school success. <i>Theory into practice</i> , 35(4), 278-282.

Wright, A. N., & Tolan, J. (2009). Prejudice reduction through shared adventure: A qualitative outcome assessment of a multicultural education class. <i>Journal of Experiential Education</i> , 32(2), 137-154.
Wright, H. K., Singh, M., & Race, R. (Eds.). (2012). <i>Precarious international multicultural education: Hegemony, dissent and rising alternatives</i> . Springer Science & Business Media.
Writer, J. H. (2008). Unmasking, exposing, and confronting: Critical race theory, tribal critical race theory and multicultural education. <i>International journal of multicultural education</i> , 10(2).
Wurzel, J. S. (1988). <i>Toward Multiculturalism: A Reader in Multicultural Education</i> . Intercultural Press.
Yao, Y., Buchanan, D. L., Chang, J., Pecina, U., & Powell-Brown, A. (2009). Different drummers: International perspectives on multicultural education. <i>International Journal of Multicultural Education</i> , 11(2).
YILDIRIM, S., & Tezci, E. (2020). Factors that influence teachers' multicultural teaching practices. <i>OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi</i> , 16(27), 13-47.
Yob, I. M. (1995). Religious music and multicultural education. <i>Philosophy of Music Education Review</i> , 69-82.
Young, R. L., & Tran, M. T. (2001). What Do You Do When Your Students Say" I Don't Believe in Multicultural Education"? <i>Multicultural Perspectives</i> , 3(3), 9-14.
Yunus, M. M., & Wekke, I. S. (2009). The application of multicultural education and applying ICT on Pesantren in South Sulawesi, Indonesia. <i>Wseas Transactions On Information Science And Applications</i> , 8(6), 1401-1411
Yusof, N. M. (2005). Multicultural education practice among teachers in national secondary schools: A case study in Kedah. <i>Malaysian Journal of Educators and Education</i> , 20, 97-111.
Yusof, N. M. (2008). Multicultural education: managing diversity in Malaysian schools. <i>Malaysian Education Deans Council Journal</i> , 2(7).
Yusof, N. M., Abdullah, A. C., & Ahmad, N. (2015). Multicultural education practices in Malaysian preschools with multiethnic or monoethnic environment. <i>International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding</i> , 1(1), 12-23.
Zaldana, C. J. (2010). <i>Multicultural Education: What is it and Does it Have Benefits?</i> . MC Senior Theses. 64.
Zammit, J. (2021). Maltese Educators' Perceptions of Democracy, Equality and Justice in Multicultural Education. <i>IAFOR Journal of Education</i> , 9(1), 153-171.
Zembylas, M., & Iasonos, S. (2010). Leadership styles and multicultural education approaches: An exploration of their relationship. <i>International Journal of Leadership in Education</i> , 13(2), 163-183.
Zephir, F. (1999). Challenges for multicultural education: sociolinguistic parallels between African American English and Haitian Creole. <i>Journal of Multilingual and Multicultural Development</i> , 20(2), 134-154.
Zilliacus, H., Holm, G., & Sahlström, F. (2017). Taking steps towards institutionalising multicultural education—The national curriculum of Finland. <i>Multicultural education review</i> , 9(4), 231-248.
Zirkel, S., & Cantor, N. (2004). 50 years after Brown v. Board of Education: The promise and challenge of multicultural education. <i>Journal of Social Issues</i> , 60(1), 1-15.
Zong, G., Garcia, J., & Wilson, A. (2002). Multicultural education in social studies. <i>Social Education</i> , 66(7), 447-449.

Zorina, A. V., Vygodchikova, N. N., Gatin, R. G., Nazmutdinova, M. A., & Gerasimova, O. Y. (2016). Multicultural Education of Multi-Ethnic Students at the Foreign Language Class. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(18), 10817-10827.

Tablo 24

Türkiye’de incelenen araştırmalar

Abaslı, K., & Akman, Y. (2018). Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin çok kültürlü eğitime ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. <i>Yükseköğretim ve Bilim Dergisi</i> , (1), 211-220.
Acar-Ciftci, Y. (2016). Critical Multicultural Education Competencies Scale: A Scale Development Study. <i>Journal of Education and Learning</i> , 5(3), 51-63.
Acar-Ciftci, Y. (2016). The Critical Multicultural Education Competencies of Preschool Teachers. <i>Journal of Education and Learning</i> , 5(3), 258-271.
Acar-Çiftçi, Y. (2019). Çokkültürlü eğitim: Öğretmen eğitimi ile ilgili yaklaşımlar. <i>Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi</i> , 10(2), 36-57.
Acar-Ciftci, Y. (2019). Multicultural Education and Approaches to Teacher Training. <i>Journal of Education and Learning</i> , 8(4), 136-152.
Adıgüzel, O. C., & Karagöl, İ. (2020). A Study on the Primary Education Curricula in the Context of Socialization, Multiculturalism and Democratic Values. <i>Journal of Theoretical Educational Science</i> , 13(1), 1-24.
Akar, C.(2017). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Çokkültürlülük Değerlerini Yordama Düzeyi. <i>Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 18(1), 741-762.
Akar, C., & Yalçın, D. (2017). İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabında Yer Alan Kavramlar Listesinin Demokrasi Ve Çokkültürlülük Kavramları Açısından İncelenmesi. <i>Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi</i> , 21(2)
Akça, F., & Şakar, Z. (2017). Investigation of teacher candidates' attitudes towards multicultural education and their focus of control according to different variables. <i>International Journal of Curriculum and Instruction</i> , 12, 313-328.
Akhan, O., & Yalçın, A. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Çokkültürlü Eğitimin Yeri. <i>Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 18(2), 23-46.
Akınlar, A., & Doğan, S. (2017). Investigating multicultural education phenomena in minority and public high schools in Turkey: A multiple case study. <i>Eurasian Journal of Educational Research</i> , 17(71), 1-20.
Akkaya, N., Demir, T. (2020). Türkçe öğretmenlerinin gözünden Türkiye’de çokkültürlü eğitimin boyutları. <i>Turkish Studies - Social</i> , 15(3), 861-885
Akkaya, N., Kırmızı, F. S., & Cenan, İ. Ş. Ç. İ. (2018). Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. <i>Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , (29), 308-335.
Akman, Y. (2020). Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumları ile çokkültürlü eğitim algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. <i>Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 49, 247-262.
Akpınar, M., & Cantürk, A. (2021).Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kültürel Farklılık, Kültürlerarası Duyarlılık Algıları Ve Kültürlerarası Eğitime Yönelik Görüşleri. <i>Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , (42), 444-470.

Aktekin S., Harrnett P., Öztürk M. , Smart D.(2009). Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih Ve Sosyal Bilgiler Eğitimi. Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.
Akyıldız, S. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin devam ettiği okullardaki sınıf öğretmenlerinin çokkültürlü yeterlik algıları ile demokratik değerleri arasındaki ilişki. Eğitim ve bilim, 43(195).
Alanay, H., & Aydın, H. (2016). Multicultural education: The challenges and attitudes of undergraduate students in Turkey. Eğitim ve Bilim, 41(184).
Altaş, N.(2003). Çokkültürlülük ve Din Eğitimi. Ankara:Nobel Akademik Yayıncılık.
Arsal, Z. (2014). Analysis of religious education program in terms of secularism and multiculturalism. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, 4(7), 1-12.
Arsal, Z. (2015). The examination of courses in the teacher education programs in terms of multicultural education. Journal for Multicultural Education.
Arsal, Z. (2019). Critical Multicultural Education and Preservice Teachers' Multicultural Attitudes. Journal for Multicultural Education, 13(1), 106-118.
Arslan, A., & Çalmaşur, H. (2017). İlkokul Ve Ortaokul Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitim Tutumları Ve Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (34), 90-109.
Arslan, A., & Çalmaşur, H. (2018). Okul yöneticilerinin çokkültürlü eğitim tutumlarına ve demokratik tutumlarına ilişkin görüşleri: Bir karma yöntem çalışması. Journal of Computer and Education Research, 6(12), 163-194.
Arslan, S. (2016). Çokkültürlü eğitim ve Türkiye: Mevcut durum, beklentiler, olasılıklar. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(57).
Arslan, S., & Yigit, M. F. (2016). Investigation of the Impact of Emotional Intelligence Efficacy on Teachers' Multicultural Attitudes. Journal of Education and Practice, 7(11), 147-157.
Aslan, D. (2011). Çokkültürlü Topumlarda Eğitim Türkiye ve İsveç'ten Örnekler. Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD), 1(2), 181-185.
Aslan, G. (2017). Teachers and Multiculturalism in Turkey: An Evaluation of the Competency Perceptions of Teachers Regarding Multiculturalism and their Reflection of These Perceptions to the Classroom. Journal for Critical Education Policy Studies (JCEPS), 15(3).
Aslan, S. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çok kültürlü eğitim ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(2), 231-253.
Aslan, S. (2019). How is multicultural education perceived in elementary schools in Turkey? A case study. European Journal of Educational Research, 8(1), 233-247.
Aslan, S., & Aybek, B. (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin çokkültürlü eğitime dayalı olarak uygulanan etkinlikler ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. Journal of Theoretical Educational Science, 11(1), 58-82.
Aslan, S., & Aybek, B. (2020). Testing the Effectiveness of Interdisciplinary Curriculum-Based Multicultural Education on Tolerance and Critical Thinking Skill. International Journal of Educational Methodology, 6(1), 43-55.
Ateş, E. & Aytekin, H. (2020). Küreselleşen dünyada çokkültürlülük ve yabancı dil eğitimi. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 15(26), 4563-4579.
Aybek, B. (2018). An examination of the relationship between the critical thinking dispositions of prospective teachers and their attitudes toward multicultural education. Yükseköğretim Dergisi, 8(3), 282-292.
Aybek, B., Aslan, S.(2019). Uygulama Örnekleriyle Çokkültürlü Eğitim Ve Değerler Eğitimi. Ankara: Anı Yayıncılık

Aydeniz, N.(2018). Kur'an Açısından Çokkültürlülük ve Eğitim. 1.Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Kongresi (İTOBiAD) (887-900
Aydin, H. (2012). Multicultural education curriculum development in Turkey. <i>Mediterranean Journal of Social Sciences</i> , 3(3), 277-277.
Aydin, H. (2013). A literature-based approaches on multicultural education. <i>The Anthropologist</i> , 16(1-2), 31-44.
Aydin, H., & Damgacı, F. K. (2013). Türkiye'deki eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin çokkültürlü eğitime ilişkin görüşleri. <i>Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , (21), 314-331.
Aydin, H., & Tonbuloglu, B. (2014). Graduate students perceptions" on multicultural education: a qualitative case study. <i>Eurasian Journal of Educational Research</i> , (57), 29-50.
Aydin,H.(2013). Dünyada ve Türkiye'de Çokkültürlü Eğitim Tartışmaları ve Uygulamaları. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
Bakır, K. F., & Akcan, E.(2021) Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Çokkültürlü Eğitim Bağlamında İncelenmesi. <i>Türk Eğitim Bilimleri Dergisi</i> , 19(2), 1323-1343.
Bakir, S. (2020). The Multicultural Experiences, Attitudes and Efficacy Perceptions among Prospective Teachers. <i>International Journal of Evaluation and Research in Education</i> , 9(1), 211-220.
Banks, J.A.(2013). Çokkültürlü eğitime giriş. (Çev. Aydın,H.) Ankara: Anı Yayıncılık.
Başarır, F., Sarı, M., & Çetin, A. (2014). Öğretmenlerin çok kültürlü eğitim algılarının incelenmesi.
Basbay, A. (2014). Investigation of multicultural education courses: The case of Georgia State University. <i>Educational Sciences: Theory and Practice</i> , 14(2), 602-608.
Başbay, A., & Bektaş, Y. (2009). Çokkültürlülük bağlamında öğretim ortamı ve öğretmen yeterlikleri. <i>Eğitim ve Bilim</i> , 34(152).
Başbay, A., Dimici, K., & Yıldız, B. (2018). Hazırlık sınıfı ingilizce ders kitabının çokkültürlülük açısından incelenmesi:"english file" örneği. <i>Journal of Language Education and Research</i> , 4(3), 175-200.
Başbay, A., Kağnıcı, D. Y., & Başbay, M. (2018). Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algıları ile Ahlaki Olgunluk/Yargı ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. <i>Ilkogretim Online</i> , 17(3)
Başbay, A., Kağnıcı, D. Y., & Sarsar, F. (2013). Eğitim Fakültelerinde Görev Yapmakta Olan Öğretim Elemanlarının Çokkültürlü Yeterlik Algılarının İncelenmesi. <i>Electronic Turkish Studies</i> , 8(3),47-60
Bekir, H., Bayraktar, V. (2018). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlülük Algıları. <i>International Conference on Multidisciplinary Sciences (İCOMUS)</i> (1121-1132)
Beldağ, A., & Teymur, N. (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Çokkültürlü Eğitim: Bir İçerik Analizi. <i>Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)</i> , 2(2), 117-129.
Beytekin, O.F., Palta, A.(2019). Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitim ve Kimlik İşlevlerine İlişkin Algıları. <i>Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi</i> (27),366-376.
Börü, N. (2018). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özelliklerini Gösterme Düzeyi. <i>Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi</i> , (14), 19-30.
Boydak Özan, M., & Şengür, D. (2017). Öğretmenlerin Çok Kültürlü Eğitim Ve Anadilde Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. <i>Firat University Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 27(2).
Boyras, S., & Altınsoy, E. (2017). Multiculturalism: Is It There, Another Challenge or Chance?. <i>International Journal of Humanities and Social Science Studies</i> , 3(4), 367-378.

Bozkaya, H.(2020). Çokkültürlü Sınıf Ortamı ve Aidiyet. Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi, 8(2), 245-271.
Bulut, M., & Sarıçam, H. (2016). Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarında çokkültürlü kişiliğin çokkültürlü eğitim tutumları üzerindeki etkisinin incelenmesi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(1), 295-322.
Çalışkan, S., & Şişman, T.G. (2019).İngilizce Öğretmen Eğitimi Lisans Programlarında Çok Kültürlü Eğitim Yansımaları. Iteac'2019, 152.
Çekin, A. (2013). Çokkültürlülük Ve Din Öğretimi: Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Tutumları Çerçevesinde Bir Analiz. Turkish Studies,8(12), 241-248.
Çelik, D., & Aydın, S. (2017). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarına yönelik çok kültürlü sınıflarda öğretim ve kendi öğretme uygulamaları üzerinde Düşünme Fırsatları Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. İlköğretim Online (elektronik), 16(4), 1947-1965.
Çetin, M., Gül, F. Ö., & Erol, I. (2018). An Analysis on School Psychological Counselors' Dealing with Difference in Multicultural Contexts. International Journal of Progressive Education, 14(3), 93-112.
Çevik, G. B., Yüce, S. G., & Yavuz, G.(2016). Öğretmen Adayları İçin Çok Kültürlü Eğitime Duyarlılık Ölçeği: Bir Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25(3), 103-116.
Çifçi, T., Arseven, A., Arseven, İ., & Orhan, A. (2021). Öğretmenlerin Eğitimde Çok Kültürlülüğe İlişkin Yeterlik Algılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, 50(1), 857-873.
Çiftçi, Y. A. (2019). How much are academics at faculties of education ready for multicultural education. Bartın University Journal of Faculty of Education, 8(3), 966-987.
Ciğerci, F. M. (2020). Multiculturalism and Multicultural Education in the Eyes of Teachers and Directors at Primary Schools. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 125-139
Cirik, İ. (2008). Çok kültürlü eğitim ve yansımaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(34), 27-40.
Coşkun, M. K. (2012). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik tutumları (İlahiyat-Eğitim DKAB karşılaştırması). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (34), 33-44.
Damgaci, F. K., & Aydın, H. (2014). An analysis of academicians' perceptions of multicultural education: A Turkish experience. The Anthropologist, 18(3), 817-833.
Damgaci, F. K., Aydın, H. (2013). Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Tutumları. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(45), 325-341.
Demir, N., & Yurdakul, B. (2015). The examination of the required multicultural education characteristics in curriculum design. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 174, 3651-3655.
Demir, S. (2012). Çok Kültürlü Eğitimin Erciyes Üniversitesi Öğretim Elemanları İçin Önem Derecesi. Electronic Turkish Studies, 7(4).
Demir, S., & Başarır, F. (2013). Evaluation of pre-service teachers' opinions of multicultural education. IIB International Refereed Academic Social Sciences Journal, 9(4),1-29
Demir, S., & Özden, S. (2014). The evaluation of multicultural teaching design education program. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 116, 4732-4736.
Demir, S., Başarır, F. (2013). Çok kültürlü eğitim çerçevesinde öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının incelenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies,6(1), 609-641

Demirçelik, E.(2020). Eğitimde Çokkültürlülük. Ankara:İKSAD Yayınevi.
Demircioğlu, E., & Özdemir, M. (2014). Pedagojik formasyon öğrencilerinin çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Ege Eğitim Dergisi, 15(1), 211-232.
Demirdağ, S.(2018). Öğrenci Çeşitliliği ve Çokkültürlü Eğitim. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
Dolapçı, E., & Kavgacı, H. (2020). Öğretmenlerin Çok Kültürlü Özyeterlik Algısı ve Okul İklimi ile Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 52(52), 687-706.
Döş, B., Teres, M., & Gürbüz, Ç. (2019). Çok kültürlü sınıf ortamında Türk ve Suriyeli öğrencilerin davranışlarının incelenmesi. Anatolian Turk Education Journal, 1(1), 1-17.
Ekici, F. Y. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının kültürel zekâ düzeyleri ve çok kültürlü eğitime yönelik tutumları. Kastamonu Eğitim Dergisi, 25(5), 1941-1956.
Engin, G., & Genç, S. Z. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik tutumları (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği). Route Educational and Social Science Journal, 2(2), 30-39.
Erbas, Y. H. (2019). A Qualitative Case Study of Multicultural Education in Turkey: Definitions of Multiculturalism and Multicultural Education. International Journal of Progressive Education, 15(1), 23-43.
Erbas, Y. H. (2019). Dimensions of Multicultural Education: Pedagogical Practices Knowledge of Graduate Students Towards Multicultural Education in Turkey. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 13(27), 142-181.
Erbas, Y. H. (2019). Investigation of the Effectiveness of a Stand-Alone Graduate-Level Multicultural Education Course in a Public University in Turkey. Online Submission, 10(1), 42-59
Eşkisü, M., Ağırkan, M., & Çelik, O. (2020). Psychological counselor candidates' attitudes towards gender roles: The predictive role of multicultural personality trait. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 10(56), 131-158.
Gezer, M., & Şahin, İ. F. (2017). Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutum ve Kültürel Zekâ Arasındaki İlişkinin YEM ile İncelenmesi. Doğu Coğrafya Dergisi, 22(38), 173-188.
Gezgin,U.B.(2015). Çokkültürlü Eğitim İnsan Hakları, Demokratik Okul ve Anadilinde Öğretim İçin. Ankara: Ütopya Yayınevi.
Gök, F., Carlson, M., Rabo, A., (2011). Çokkültürlü Toplumlarda Eğitim : Türkiye Ve İsveç'ten Örnekler. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi
Gökalp, M., Şahenk S.S., Türkmen, M. (2011). Beden Eğitimi Derslerinde Uygulanabilecek Çok Kültürlü Oyun Örnekleri. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2(1), 23-31.
Gormez, E. (2021). The opinions of primary school teachers on multiculturalism. University of South Florida M3 Center Publishing, 3(2021), 44.
Gültekin, M. (2020). Çok Kültürlü Eğitim ve Kültürel Duyarlılığı Vurgulayan Eğitim Teorilerinin Sistematik İncelenmesi. EJERCongress 2020, 76.
Günay, R., & Aydın, H. (2015). Türkiye'de çokkültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda eğilim: Bir içerik analizi çalışması. Eğitim ve Bilim, 40(178).
Günay, R., Aydın, H., & Damgacı, F. K. (2015). Eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin çokkültürlü eğitim kavramına ilişkin metaforik algıları. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 291-312.
Günay, R., Kaya, Y., & Aydın, H. (2014). Çokkültürlü eğitim yaklaşımının etkililik düzeyi: Bir meta-analiz çalışması. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(4), 145-166.

Güner, F. (2017). Çokkültürlülük ve eğitim: Çokkültürlü eğitim. Genç,Z.S. (ed.) İçinde Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması. Ankara: Pegem Akademi
Hamurcu, H., & Demirçelik, E. (2015). Çokkültürlü Ortaöğretim Okulu Yönetici Ve Öğretmenlerinin Yönetim-Öğretim Sürecinde Karşılaştıkları Güçlüklerin İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, 45(207), 24-39.
Hatunoğlu, A. (2017). Turkish school counselors and counselor educators' perceptions about multicultural counseling. International Journal for the Advancement of Counselling, 39(1), 1-13.
İşler, N. K.(2021). Multiculturalism in Social Studies Teaching: A Meta-Synthesis Study. Kastamonu Eğitim Dergisi, 29(1), 169-185.
Kağnıcı, D. Y. (2011). Teaching multicultural counseling: An example from a Turkish counseling undergraduate program. Eurasian Journal of Educational Research, 44(3), 111-128.
Kağnıcı, D. Y. (2013). Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Eğitiminin Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programlarına Yerleştirilmesi. Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 4(40), 222-231.
Kahraman, P. B., & Sezer, G. O. (2017). Relationship between attitudes of multicultural education and perceptions regarding cultural effect of globalization. Eurasian Journal of Educational Research, 16(67).
Kahraman, P. B., & Sezer, G. O. (2017). Relationship between attitudes of multicultural education and perceptions regarding cultural effect of globalization. Eurasian Journal of Educational Research, 16(67).
Kamışlı, H. (2019). Sınıf Öğretmenliği Lisans Programının Çok Kültürlü Eğitim Kavramları Açısından Değerlendirilmesi. İlköğretim Online, 18(4).
Karaca, F. (2018). Türkiye’de ve Dünyada Çokkültürlülük ve Eğitim. International Journal of Social Science, 72, 25-40.
Karacabey, M. F., Ozdere, M., & Bozkus, K. (2019). The attitudes of teachers towards multicultural education. European Journal of Educational Research, 8(1), 383-393.
Karaçam, M. Ş., & Canan, K. O. C. A. (2012). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Farkındalıkları. Spor Bilimleri Dergisi, 23(3), 89-103.
Karadağ, Y., & Özden, D. Ö. (2020). Çokkültürlü eğitim ortamlarına geleceğin sosyal bilgiler öğretmenlerini hazırlamak: Öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlikleri. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39(2), 179-201.
Karadag, Y., Kesten, A., & Özden, D. Ö. (2021). Multicultural Competencies of Social Studies Teachers: A Qualitative Study. Journal of Social Science Education, 20(1), 91-117.
Karataş, İ.H. (2016). Eğitimde Çokkültürlülük Deneyimleri. İstanbul: Uluslararası Öncü Eğitimciler Derneği.
Karatas, S. (2015). Teachers' views on multicultural education: Sample of Antalya. The Anthropologist, 19(2), 373-380.
Kart, M. & Şimşek, H. (2019). Çokkültürlü Eğitim Mümkün Mü?. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(2), 1-11.
Kaya, İ., Aydın, H.(2014). Çoğulculuk Çokkültürlü ve Çokdilli Eğitim. Ankara:Anı Yayınları.
Kaya, Ö. S. (2019). Çokkültürlülük algısı ve diğerkâmlık suriyelilere yönelik tutumu etkiler mi? Öğretmen adayları gözünden bir çalışma. SDU International Journal of Educational Studies, 6(2), 86-100.
Kaya, Y.(2014). Kitap Tanıtımı: Dünyada ve Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim Tartışmaları ve Uygulamalar. Sakarya University Journal of Education, 4(1), 147-152.

Kaya, Y.(2014). Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Bilgi, Farkındalık Ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi. <i>Asya Öğretim Dergisi</i> , 2(1 (ÖZEL)), 102-115.
Kaya, Y.,Söylemez, M. (2014). Öğretmenlerin çokkültürlülük ve çokkültürlü eğitim hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi:(Diyarbakır örneği). <i>Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 6(11), 128-148.
Kaymakcan, R.(2006). Çokkültürlülük Eğitim, Kültür ve Din Eğitimi. İstanbul: Dem Yayınları
Kenan, S. (2005). Reconsidering Peace and Multicultural Education after 9/11: The Case of Educational Outreach for Muslim Sensitivity Curriculum in New York City. <i>Educational Sciences: Theory & Practice</i> , 5(1).
Keskin, Y., & Yaman, E. (2014). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı Ve Ders Kitaplarında Yeni Bir Paradigma: Çokkültürlü Eğitim. <i>Turkish Studies (Elektronik)</i> , 9(2), 933-960.
Keskin, Y., Keskin, S. C., & Cihan, T. A. Ş. (2019). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Çokkültürlülük Olgusu: 1998 Ve 2004 Tarihli Programlara Yönelik Bir Karşılaştırma. <i>Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)</i> , 4(1), 10-20.
Kılıçoğlu, G. (2015). Çokkültürlü eğitim ve öğretim yeterliğine ilişkin teorik bir çözümleme. <i>Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama</i> , (11), 79-102.
Kırkıcı, K. A., Kırkıcı, A. P., & Berberoğlu, Ş. (2018). The educational needs of refugees in a multicultural world: An innovative solution to the problem. <i>Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi</i> , 8(2), 233-254.
Koç, C., & Köybaşı, F.(2016). Prospective teachers conceptions of teaching and learning and their attitudes towards multicultural education. <i>Educational Research and Reviews</i> , 11(22), 2048-2056.
Koçak, S., & Özdemir, M. (2015). Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarında kültürel zekânın rolü. <i>İlköğretim Online</i> , 14(4), 1352-1369.
Kocalar, A. O., Bilgili, M. (2017).Çok Kültürlülük Bağlamında Coğrafya Eğitimi. <i>ULEAD 2017 Annual Congress: ICRE</i> , 556-561
Köşker, N., & Erdoğan, E. (2020). Trends in multicultural education research: A five-year content analysis of Turkish and ERIC databases. <i>International Journal of Education and Literacy Studies</i> , 8(1), 48-60.
Köşker, N., & Özgen, N. (2018). Multiculturality concept and its reflections on education: The case of Turkey. <i>Review of International Geographical Education Online</i> , 8(3), 571-600.
Küppers, A., Yağmur, K.(2014). Why multilingual matters: alternative change agents in language education policy. İstanbul: İstanbul Policy Center.
Kurtuluş, F. (2018). Çokkültürlü bazı ülkelerde eğitim politikaları ve öğretmen eğitimi. <i>Anadolu University Journal of Education Faculty</i> , 2(3), 178-195.
Nart, S. (2018). Multicultural Education In Elementary Music Education Textbooks (Grades 1-4). <i>European Journal of Education Studies</i> , 4(8),119-140.
Nayır, F., & Kuru Çetin, S. (2018). Üniversite Öğrencilerine Göre Çokkültürlü Eğitim ve Demokrasi. <i>Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi</i> , 12(24), 229-252.
Ocak, G., & Akar, T. (2016). Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin İngilizce Programında Çok Kültürlülük Kavramına İlişkin Görüşleri. <i>Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi</i> , 20(1).
Öksüz, Y. & Öztürk, B.M. (2016). The relationship between teachers’ educational beliefs and their perceptions of multicultural competence. <i>International Journal of Innovative Research in Education</i> , 3(4), 210-220
Öksüz, Y., Demir, E. G., & Adem, İ. C. İ. (2016). Öğretmenlerin Ve Öğretmen Adaylarının “Çokkültürlü Eğitim” Kavramına İlişkin Metaforlarının İncelenmesi. <i>Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 15(59).

Olur, B., & Oguz, A. (2019). Qualification Perception of Prospective Teachers on Multicultural Education: A Need Assessment. Online Submission, 8(4), 165-184.
Özbilen, F. M., Canbulat, T., & Hamurcu, H. (2020). Öğretmenlerin Çokkültürlülük Algıları İle Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 28(4), 1867-1881.
Özcan, A. S. (2018). Çokkültürlülük bağlamında Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim politikası. PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(1), 17-29.
Özdemir, M., & Dil, K. (2013). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumları: Çankırı ili örneği. Ankara University, Journal of Faculty of Educational Science, 46(2), 215-232.
Özen, F. (2015). Evaluation of the attitudes of teacher candidates towards democracy and multicultural education. Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi, 1(2), 182-220.
Özen, Y. (2014). Çokkültürlü Eğitime Uygun Bir Model: Durumlu Öğreneme. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (43).
Özgen, N., & Köşker, N. (2015). Multicultural Attitude Scale: A Sample from Turkey. International Online Journal of Educational Sciences, 7(2).
Paksoy, E. E., & Sabri, A. (2019). Readiness of Turkish Education system for Multicultural education. Educational Research and Reviews, 14(8), 274-281.
Pehlivan, H. (2014). Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algılarının Sosyo-Ekonomik Statüleri Açısından İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (38), 95-111.
Polat, İ., & Kılıç, E. (2013). Türkiye'de çokkültürlü eğitim ve çokkültürlü eğitimde öğretmen yeterlilikleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1), 352-372.
Polat, S. (2012). Okul Müdürlerinin Çok Kültürlülüğe İlişkin Tutumları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi, 42(42), 334-343.
Polat, S. (2018). An Analysis of the Multi-Cultural Characteristics of the Pre-Service Teachers in Terms of the Values They Have. Asian Journal of Education and Training, 4(4), 336-346.
Polat, S., & Akcan, E. (2017). Eğitim Temalı Filmlerin Çokkültürlü Eğitim Açısından Analizi. Electronic Turkish Studies, 12(18).
Polat, S., & Hatice, G. (2020). Multiculturalism in Social Studies Education Programs (2005-2018): A Qualitative Study. Educational Policy Analysis and Strategic Research, 15(3), 267-289.
Ramsey, G. (2019). Çeşitliliklerin Olduğu Bir Dünyada Öğrenme Ve Öğretim : Çocuklar İçin Çok Kültürlü Eğitim. (çev: Yıldız , G.T.) Ankara: Anı Yayıncılık
Rengi, Ö., Polat, S.. (2019). Çokkültürlü Eğitim Ortamlarında Anadil Ve Kültür Öğretmenlerinden Beklentilerin Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi: Türkçe Ve Türk Kültürü Dersi Öğretmenleri Almanya Baden- Württemberg Eyaleti Stuttgart Örneği. Contemporary Educational Researches. Theory And Practice In Education: Proceedings of International Contemporary Educational Research Congress. Editors Nevide Akpınar Dellal Susanne Koch.
Şahin, M. H., & Kılınc, E. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinin çok kültürlü kişilik düzeylerinin belirlenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (JRET), 5(1), 126-136.
Sarıçam, H. (2014). Öğretmen adaylarının çokkültürlü kişilik düzeyleri ile çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi. Öğretmen Yetiştirme Politika ve Sorunları Uluslararası Sempozyumu IVISPIE2014. Ankara/TÜRKİYE.
Seban, D., & Uyanik, H. (2016). Türkiye'de Çokkültürlü Eğitim: 1-5. Sınıf Programlarında Yer Alan Kazanımların Analizi. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi= Pegem Journal of Education and Instruction, 6(1), 1.

Şengül, F. N.(2021). Öğretmen Adaylarında Çokkültürlülük ve Dini Tutum İlişkisi. Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 20(20), 89-117.
Sesigür, A., Deveci, H.(2018). Teaching Multicultural Perspectives in Social Studies: Dealing With Immigration and Migrants. Gunel,El. (ed) içinde Controversial Issues in Social Studies Education in Turkey. Kuzey Carolina: Information Age Publishing.
Sezen-Gültekin, A. G. G., Ilgın, İ., & Çetin, C. (2018).Eğitimde Çokkültürlülük: Öğretmenlerin Çokkültürlülüğe İlişkin Metaforik Algıları Ve Görüşleri. Bildiri Tam Metin Kitabı Proceeding Book, 103.
Sezer, G. O., & Kahraman, P. B. (2017). Sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitime yönelik tutumları ile kültürlerarası duyarlılıkları arasındaki ilişki: Uludağ Üniversitesi örneği. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(2), 550-560
Sezer, S. (2017). Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Dersi'nin Pdr Öğrencilerinin Çok Kültürlü Bakış Açıları Üzerindeki Etkisi. Eğitim Bilim Toplum, 15(57), 9-30.
Simsar, A. (2020). Okul Öncesi Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Yeterlilikleri. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 14(33),184-205.
Şimşek, H., Dağıstan, A., Şahin, C., Koçyiğit, E., Yalçinkaya, G. D., Kart, M. & Dağdelen, S. (2019). Kapsayıcı eğitim bağlamında türkiye’de ilköğretim programlarında çokkültürlülüğün izleri. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 177-197.
Smith, J.T. (2018). Erken Çocukluk Döneminde Gelişim Çok Kültürlü Bir Bakış Açısı. (çev: Akman,B.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
Snoubar, Y. (2017). University-Based Social Work Intervention with International Students: Using a Multicultural Approach. Gençlik Araştırmaları Dergisi, 5(11), 101-110.
Söylemez, N. H., Oral, B. 2018). Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Görüşleri: Türkiye Örneği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 17(68), 1745-1764.
Söylemez, N. H.,Oral, B. (2020). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Algılarının İncelenmesi. International PEGEM Conference on Education: IPCEDU (74-88), Ankara: Pegem Akademi
Taşkın, Ö. (2018). Çok Kültürlülük Ve Bilim Eğitimi (Fen Eğitimi). Eğitim Bilim Toplum, 16(63), 34-47.
Taştekin, E., Yükçü, Ş. B., İzoglu, A., Güngör, İ., Uslu, A. E. I., & Demircioğlu, H. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarının ve algılarının incelenmesi. Hacettepe Journal of Educational Research, 2(1).
Temel, A. B. (2008). Kültürlerarası (çok kültürlü) hemşirelik eğitimi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 11(2), 92-101.
Tertemiz, N. I., & Aslantaş, S. (2016). Çokkültürlü eğitime dayalı proje çalışmasının sınıf öğretmenleri adaylarının kültürlerarası duyarlılık düzeylerine etkisi. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(9), 7-22.
Toksoy, A. C. (2014). Çok kültürlü müzik eğitimi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (40), 1-28.
Tonbuloğlu, B. (2013). Book Review-An Introduction To Multicultural Education. Sakarya University Journal of Education, 3(2), 90-92.
Tonbuloglu, B., Aslan, D., & Aydın, H. (2016). Teachers’ awareness of multicultural education and diversity in school settings. Eurasian Journal of Educational Research, 16(64).
Topçu Ü. (2019). Multicultural education in Barcelona. A+ Arch Design International Journal of Architecture and Design, 5(1), 31-43.

Tortop, H. S. (2014). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli ve çok kültürlü eğitime ilişkin tutumları. <i>Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi (UYAD)</i> , 2(2).
Toytok, E. H., & Yıldırım, M. B. (2019). Öğretmenlerin çok kültürlü kişilik özellikleri ve informal iletişim. <i>Ekev Akademi Dergisi</i> , 23(77), 105-120.
Tuncel, G., & Balcı, A. (2016). Çokkültürlülük ve barış eğitimi için model geliştirme. <i>Kesit Akademi Dergisi</i> , 2(6), 41-60.
Tünkler, V. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel, Çokkültürlü Eğitime Ve Küresel Vatandaşlık Eğitimine Yönelik Bakış Açıları. <i>Milli Eğitim Dergisi</i> , 49(226), 255-290.
Ulukaya Öteleş, Ü. (2020). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Çokkültürlü Eğitimin Yansımaları. <i>Mersin University Journal of the Faculty of Education</i> , 16(3).
Ulus, L. (2020).Çocukluktan Ergenliğe Çok Kültürlü Eğitim Anlayışı. İşman, A., Özgür, Z., Öztunç, M. (ed). <i>İçinde İletişim Çatışmaları (s.15-24)</i> .Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
Ünlü, İ., Örtten, H.(2013). Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülük Ve Çokkültürlü Eğitime Yönelik Algılarının İncelenmesi. <i>Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , (21), 287-302.
Üzülmez, Y. K., & Karakuş, F. (2018). Ortaokul İngilizce Dersi Öğretim Programının Ve İngilizce Ders Kitaplarının Çokkültürlülük Açısından İncelenmesi. <i>Electronic Turkish Studies</i> , 13(11).
Uzunboyu, H., & Altay, O. (2021). State of affairs in multicultural education research: a content analysis. <i>Compare: A Journal of Comparative and International Education</i> , 51(2), 278-297.
Yavas-Bozkurt, A., Eksi, G., & Alci, B. (2013). Multicultural competence level of university instructors: A perspective from a Turkish context. <i>Mediterranean Journal of Social Sciences</i> , 4(14), 415-415.
Yazıcı, S. (2011). Okulöncesi Dönemdeki Göçmen Çocuklarının İki Dilli ve Çok Kültürlü Ortamda Öğrenmeleri Üzerine. Erol, E., Yazıcı, Z. (ed.). <i>İçinde Onlar Bizim Hemşehrilerimiz: Uluslararası Göç ve Hizmetlerin Kültürlerarası Açılımı (ss.75-83)</i> ,Ankara: Siyasal Kitapevi.
Yazıcı, S., Başol, G., & Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitim tutumları: bir güvenilirlik ve geçerlik çalışması. <i>Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 37(37), 229-242.
Yıldırım, G. (2006). Multicultural applications of mastery learning : our thoughts, our deeds and our hopes for education.İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
Yıldırım, O. (2020). Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yeterliklerinin Yordanmasında Kültürel Zekâ, Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Eğitimi ve Mesleki Deneyimin Rolü. e- <i>Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi</i> , 11(1), 41-52.
Yılmaz, F. (2016). Multiculturalism and multicultural education: A case study of teacher candidates' perceptions. <i>Cogent Education</i> , 3(1),
Yılmaz, F. G. (2020). Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Öğretmen Algıları. <i>Milli Eğitim Dergisi</i> , 49(226), 291-321.

Tablo 25**Türkiye’de incelenen tezler**

Tez No	Tez Türü	Tez Adı	Yılı
230988	Doktora	Mohammadzadehkhoshmahr, B.(2008). Comparative Postcolonial Discourse İn The God Of Small Things By A. Roy And Things Fall Apart By C. Achebe And Its Incorporation İn Elt Multicultural Literature Curriculum.	2008
214569	Yüksek Lisans	Toprak Ar, G.(2008). Öğretmenlerin Çokkültürlü Tuum Ölçeği'nin (Teacher Multicultural Attitude Survey) Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışmas	2008
241007	Yüksek Lisans	Korkmaz, İ. (2009). A Descriptive Study On The Concepts Of Culture And Multiculturalism İn English Language Coursebooks	2009
257102	Yüksek Lisans	Esen, H. (2009). An Analysis Of Public Primary School Teachers' Dealing With Difference İn The Absence Of A Multicultural Education Policy İn Turkey	2009
273140	Doktora	Çötök Akıncı, N.(2010). Çok Kültürlülük, Kültürlerarasılık Ve Entegrasyon Tartışmaları Bağlamında Alman Eğitiminde Türk Öğrenciler: Bremen Örneği	2010
264108	Yüksek Lisans	Çınar,Z. (2010). Çok Kültürlülük Ve Kültürlerarasıcılığın Tarih Eğitimine Yansımaları	2010
323456	Yüksek Lisans	Demirçelik, E.(2012). Çokkültürlü Ortaöğretim Okulu Yönetici Ve Öğretmenlerinin Yönetim Sürecinde Karşılaştığı Güçlüklerin İncelenmesi	2012
320291	Yüksek Lisans	Başarır, F.(2012). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin Ve Öz-Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi (Erciyes Üniversitesi Örneği)	2012
345374	Yüksek Lisans	Gürel, D.(2013). İlköğretim Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Eğitim Tutumları İle Çok Kültürlü Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi	2013
357562	Yüksek Lisans	Polat, İ.(2013). Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algıları (Van İli Örneği)	2013
357631	Yüksek Lisans	Kaya, Y.(2013). Öğretmenlerin Çokkültürlülük Ve Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği)	2013
372299	Doktora	Yazıcı, F.(2013). Çokkültürlülük Ve Yurtseverlik Açısından Azınlık Okullarında Tarih Dersleri	2013
333844	Yüksek Lisans	Damgacı, F.(2013). Türkiye'deki Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Tutumları	2013
350008	Yüksek Lisans	Demirsoy, M.(2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çokkültürlülüğe İlişkin Görüşleri Ve Çokkültürlü Eğitime Yaklaşımları	2014

383948	Yüksek Lisans	Çelik, S.(2014). The Undergraduate Students' Perception On Multicultural Education And Democracy In Turkey	2014
364766	Doktora	Kılıçoğlu, G.(2014). İngiltere'deki Öğretmenlerin Çokkültürlü Öğretim Yeterlikleri İle Türk Öğrencilerin Kültürleşme Tercihlerinin Okula Aidiyet Duygusu Ve Akademik Başarıyla İlişkisi	2014
372250	Doktora	Arslan, S.(2014). Çokkültürlü Toplumlarda Vatandaşlık Eğitimine Yönelik Öğretmen Ve Öğrenci Düşüncelerinin İncelenmesi	2014
361655	Yüksek Lisans	Özer, Ö.(2014). Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri Ölçeğinin Geliştirilmesi	2014
383917	Yüksek Lisans	Marangoz, G.(2014). Okul Yöneticilerinin Ve Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitime Karşı Algısı	2014
375607	Yüksek Lisans	Uydaş, İ. (2014). Ortaöğretim Öğrencilerinin Küresel Vatandaşlık Bağlamında Çokkültürlülük Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Çanakkale İli Örneği)	2014
372189	Yüksek Lisans	Uyanık, H.(2014). Türkiye'deki Devlet Okulları İle Uluslararası Özel Okulların Çokkültürlü Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi	2014
391225	Doktora	Acar Çiftçi, Y. (2015). Çokkültürlü Eğitim Bağlamında Öğretmenlerin Kültürel Yeterliklerine İlişkin Algıları	2015
413647	Yüksek Lisans	Karadağ, A.C. (2015). Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Okul Yöneticilerinin Çok Kültürlülük Yeterlikleri İle Okul İklimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi(Mardin-Van-Bitlis Örneği)	2015
384146	Yüksek Lisans	Demir, N.(2015). Çokkültürlü Eğitim Programlarının Tasarlanmasına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşlerinin İncelenmesi	2015
395058	Yüksek Lisans	Bulut, M.(2015). Okul Öncesi Öğretmen Ve Öğretmen Adaylarında Çokkültürlü Kişiliğin Çokkültürlü Eğitim Tutumları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	015
397508	Yüksek Lisans	Alanay, H.(2015). Eğitim Fakültesi Lisans Öğrencilerinin Çokkültürlülüğe Ve Çokkültürlü Eğitime Dair Görüşleri	2015
436914	Yüksek Lisans	Bahadır, Ö. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çokkültürlülük Ve Çokkültürlü Eğitim Algılarının Değerlendirilmesi: Kocaeli Örneği	2016
402892	Yüksek Lisans	Oğuz, H.(2016). Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi	2016
419280	Yüksek Lisans	Demirel, K.(2016). Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlik Algılarının İncelenmesi	2016
419247	Doktora	Yıldırım, S.(2016). Kosova'daki Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Bilgi, İnanç, Tutum Ve Özyeterliklerinin Sınıf İçi Uygulamalarıyla İlişkisinin İncelenmesi	2016
438259	Yüksek Lisans	Kimzan, İ.(2016). Erken Çocukluk Dönemi Öğretmen Adaylarının Cinsiyetçilik Ve Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki	2016

463344	Yüksek Lisans	Ateş, S.(2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Ve Ortaokul Öğrencilerinin Çokkültürlülük Ve Çokkültürlü Eğitime Yönelik Algı Ve Farkındalıkları(Kocaeli Örneği)	2017
451171	Yüksek Lisans	İsmetoğlu,M. (2017). Branş Öğretmenlerinin Çokkültürlü Yeterlik Düzeyleri Ve İş Yaşam Kalitesine Yönelik Algıları	2017
483856	Yüksek Lisans	Ağ, İ.(2017). Psikolojik Danışman Adaylarının Çokkültürlü Kişilik Özellikleri Ve Ayrımcılık Tutumlarının İncelenmesi	2017
497308	Doktora	Hark Söylemez, N(2017). Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Kullanma Durumlarına Göre Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Görüşleri	2017
451163	Doktora	Öztürk Akcaoğlu, M. (2017). Çokkültürlü Eğitim Uygulamasının Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitim İle Sınıf Yönetimi Tutum Ve Yeterliklerine Etkisi	2017
454407	Doktora	Aslan, S. (2017). Çokkültürlü Eğitime Dayalı Olarak Geliştirilen Disiplinlerarası Öğretim Programı Aracılığıyla Öğrencilerde Hoşgörü Değerinin Ve Eleştirel Düşünme Becerisinin Geliştirilme Sürecinin İncelenmesi: Bir Durum Çalışması	2017
477551	Yüksek Lisans	Durmuş, G. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Vatandaşlık Ve Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi	2017
475367	Doktora	Kervan, S.(2017). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumları İle Epistemolojik İnançları Ve Öğretim Yaklaşımları	2017
515666	Yüksek Lisans	Avval, G. T. (2018). Sosyal Bilgiler Eğitimcilerinin Ve Sosyal Bilimcilerin Çokkültürlülük Ve Çokkültürlü Eğitime Bakış Açıları	2018
503222	Doktora	Akınlar, A. (2018). Türkiye'de Azınlık Ve Devlet Liselerinde Çokkültürlü Eğitim Anlayışının Araştırılması: Çoklu Durum Çalışması	2018
528011	Doktora	Yüksel, A. (2018). Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algılarının Küresel Vatandaşlık Algıları Üzerine Etkisi Ve Kültürel Zekânın Bu İlişki Üzerindeki Aracı Etkisinin Belirlenmesi	2018
504304	Yüksek Lisans	Kacar, M.(2018). Sınıf Öğretmeni Adaylarında Çokkültürlü Kişiliğin Farklılıklara Saygı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	2018
504978	Yüksek Lisans	Özdemir, C.E.(2018). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çokkültürlü Kişilik Özelliklerinin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutum Ve Yeterlik Algıları İle İlişkisi	2018
504667	Doktora	Öztürk, K.F.(2018). Çokkültürlü Eğitim Çerçevesinde Hazırlanan Etkinliklerle Farklılıklara Saygı Değeri Ve Araştırma Becerisi Geliştirmeye Yönelik Bir Eylem Araştırması	2018
502207	Yüksek Lisans	Özcan, S.A. (2018). Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorunu	2018
555340	Yüksek Lisans	Tecim, E.(2019). Yükseköğretimde Çokkültürlü Eğitim: Akademisyenlerin Uluslararası Öğrenci Tecrübeleri Üzerine Bir Araştırma	2019

511976	Yüksek Lisans	Mazı, A. (2018). Öğretmenlerin Çokkültürlülük Algılarının İncelenmesi: Hatay İli Örneği	2018
587950	Yüksek Lisans	Morkoç, S.(2019). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çok Kültürlülük Ve Çok Kültürlü Eğitim Algılarının Değerlendirilmesi (Erzurum Kenti Örneği)	2019
564836	Yüksek Lisans	Demir, T. (2019). Mavisel Yener'in Öykü Ve Romanlarındaki Çok Kültürlülük Öğelerinin İncelenmesi	2019
565189	Yüksek Lisans	Moumin P.(2019). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Çalışmalar Hakkında Tutumlarının İncelenmesi	2019
536856	Yüksek Lisans	Karadağ, Y. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterliklerinin İncelenmesi	2019
546569	Yüksek Lisans	Diker, E.(2019). İlkokul Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlık Ve Empati Becerilerinde Çokkültürlü Psikoeğitim Programının Etkililiğinin Sınanması	2019
590267	Yüksek Lisans	Uğur, M.K.(2019). Kültürlerarası Duyarlılık İle Kültürel Zeka Arasındaki İlişkide Çokkültürlü Eğitim Tutumu, Empatik Eğilim Ve Tükenmişliğin Aracı Rolü	2019
550973	Yüksek Lisans	Siviş, S. (2019). Öğretmenlerin Eğitimde Çok Kültürlülük Üzerine Algılarının Değerlendirilmesi	2019
544793	Doktora	Bilge, Y. (2019). Çok Kültürlülük Ve Ulusal Azınlıklar: Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye Ve İsveç Eğitim Politikaları	2019
538966	Yüksek Lisans	Taş, C. (2019). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları Ve Ders Kitaplarında Çok Kültürlülük: 1998 – 2017 Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Karşılaştırılması	2019
654317	Yüksek Lisans	Keçeci ,Y.(2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Göçmen Sorununa Ve Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Bakış Açıları	2019
575875	Yüksek Lisans	Yılmaz, O.(2019). Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi	2019
591820	Yüksek Lisans	Çalışkan, S.(2019). Hizmet Öncesi İngilizce Öğretmen Eğitiminde Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Bir Olgubilim Çalışması	2019
586306	Yüksek Lisans	Özen, D. (2019). Çokkültürlülük Bağlamında Ortaöğretim İngilizce Ders Kitaplarının İncelenmesi	2019
579393	Yüksek Lisans	Kopuz Yavuz, F.(2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Hakları Bilgi Düzeyleri İle Çok Kültürlü Eğitim Tutumları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Çalışma	2019
555190	Yüksek Lisans	Solmaz, M.(2019). Belçika'daki Türkçe Ve Türk Kültürü Dersinin Bağlam Ve Çokkültürlü Eğitimin Boyutlarına Göre Değerlendirilmesi	2019
586018	Yüksek Lisans	Güleç, F.(2019). Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Sermaye Yeterlikleri İle Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Siirt İli Örnekleme	2019

566890	Yüksek Lisans	Başar, H. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Eğilimleri	2019
537014	Doktora	Özkan,H.(2019). English Language İnstructors' Perceptions Of Intercultural Communicative Competence İn A Multicultural Context: A Suggested Model	2019
586610	Yüksek Lisans	Kaba, S. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri İle Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	2019
628852	Yüksek Lisans	Çetinkaya, N. (2020). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Çok Kültürlülük Üzerine Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi: Akdeniz Bölgesinde Bir İl	2020
653284	Yüksek Lisans	Aşçı, E. (2020). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çokkültürlülük Algılarının İncelenmesi	2020
624856	Yüksek Lisans	Özer Koçak, Y.(2020). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitim Tutumları İle Kültürel Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	2020
644702	Yüksek Lisans	Ekşi, A.İ.(2020). Özel Okullardaki Öğretmen Görüşlerine Göre Çokkültürlü Okul Ve Sınıf Yönetimi	2020
621178	Yüksek Lisans	Güler Yalçın, İ.(2020). Okul Psikolojik Danışmanlarının Suriyelilere Yönelik Kaygı Ve Sosyal Temaslarının Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlik Algılarıyla İlişkisi	2020
631319	Yüksek Lisans	Kantürer, E. (2020). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çok Kültürlü Eğitim Yeterlilik Ve Tutumlarındaki Değişim	2020
628113	Yüksek Lisans	Çapçı, S. (2020). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Yeterlilik Algıları Ve Çok Kültürlü Eğitim Uygulamaları	2020
692833	Yüksek Lisans	Babur, S. (2021). Öğretmenlerin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumları İle Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişki	2021
697389	Yüksek Lisans	Tosun, A. (2021). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Yeterlilik Algılarının İncelenmesi	2021
690300	Yüksek Lisans	Teymur, N. (2021). Sosyal Bilgiler Ve Sınıf Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Tutum Ve Görüşlerinin İncelenmesi (Erzurum İli Örneği)	2021
658904	Yüksek Lisans	Dağdemir, V.(2021). Sosyal Bilgiler Ve İngilizce Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitime Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması	2021
681054	Yüksek Lisans	Ateş, A.(2021). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi	2021
670670	Yüksek Lisans	Alçın, A.(2021). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çokkültürlülük Yeterlilik Algılarının İncelenmesi	2021
705612	Yüksek Lisans	Yıldırım, A.(2021). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitim Farkındalıkları Ve Uygulamaları	2021

701501	Doktora	Dimici, K.(2021). Çokkültürlü Eğitim Uygulamalarıyla Desteklenen Yabancı Dil Öğretim Programının Öğrencilerin Farklılıklara Saygı, Eleştirel Düşünme Becerisi Ve Demokrasi Anlayışları Üzerine Etkisi	2021
694621	Doktora	Çelik, S.(2021). Müzik Öğretmeni Adaylarının Çokkültürlü Kişilik, Değerler, Kültürel Zekâ Düzeyleri Ve Yerel Müziklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	2021

EK 3.**VERİ TOPLAMA FORMU**

Çalışma Künyesi	
• Makale: • Bildiri: • Kitap: ○ Kitap Bölümü: ○ Kitap Çevirisi: ○ Kitap İncelemesi: • Diğer: • Tez: ○ Doktora ○ Yüksek Lisans	• Çalışma Adı: • Yazarı: • Çalışma Dili: • Ülkesi: • Yılı: • Anahtar Kelimeler: Tezler İçin Tezlerin Enstitüleri: Üniversiteler ve Şehirler:
Çalışmanın Metodolojik Dağılımı	
1.Katılımcı-örneklem Özellikleri	
• Çalışma Grubu: ○ Öğretmenler	

- Öğretmen Adayları
- Öğrenciler
 - Üniversite Öğrencileri
 - MEB Öğrencileri
- Akademisyenler
- Okul Yöneticileri
- Veliler
- Dokümanlar (Öğretim programları, ders kitapları, filmler, vd.)
- Akademisyenler
- Okul Yöneticileri
- Veliler
- Müşavirler
- Dokümanlar (Öğretim programları, ders kitapları, filmler, vd.)
- Cinsiyeti:
- Bölümler:
- Coğrafi bölgeler:
 - Marmara Bölgesi
 - Ege Bölgesi
 - İç Anadolu Bölgesi
 - Doğu Anadolu Bölgesi
 - Akdeniz Bölgesi
 - Karadeniz Bölgesi
 - Güneydoğu Anadolu Bölgesi
 - Tüm Bölgeler
 - Yurt Dışı
- Çalışma Grubu Büyüklüğü:
 - 1-50
 - 51-150
 - 151-350
 - 351-550
 - 551-750
 - 751-950
 - 951+
- Tezler İçin Çalışma Grubu Büyüklüğü
 - 0-20
 - 21-60
 - 61-100
 - 101-200
 - 201-300
 - 301-400
 - 401-500
 - 501-600
 - 601-700
 - 701-800
 - 801-900
 - 900-1000
 - 1001+

- Örneklem Türü:
 - Amaçlı Örnekleme
 - Basit Rastgele Örnekleme
 - Uygun Örnekleme
 - Küme Örnekleme
 - Tabakalı Örnekleme
 - Bilinmeyen veya Örneklemi Olmayan

2.Araştırma Yöntemi ve Veri Analizi

- Araştırma Yaklaşımı:
 - Nicel
 - Nitel
 - Karma
 - Araştırma Desenleri
- Veri toplama Araçları:
 - Ölçek
 - Görüşme
 - Grup görüşmesi
 - Yapılandırılmış
 - Yarı yapılandırılmış
 - Açık uçlu sorular
 - Formlar (demografik, kişisel bilgi vd)
 - Doküman İncelemesi
 - Gözlem
 - Diğer
- Kullanılan Ölçekler ve Türü:
- Veri Analizi:
 - Nicel:
 - Betimsel İstatistik
 - Kestirimsel istatistik
 - Nitel

